N. D. TSEMKO JA I. N. DUDOV

RAAMATUPIDAMINE TARBIJATE KOOPERATIIVIDES

I

OSA

RK

„PEDAGOOGILINE KIRJANDUS" · TALLINN

N. D. TSEMKO ja I. N. DUDOV

SUNDEKSEMPL

RAAMATUPIDAMINE
TARBIJATE KOOPERATIIVIDES

I osa

RK
„PEDAGOOGILINE KIRJANDUS"
TALLINN 1947

Bibliotheca
Universitatis
Tartuensis
1947: 0433

13099
A-16609

EESSÕNA.

Raamatupidamis-arvestuse kui majanduse valitsemise vahendi ülesanne on erakordselt suur. Ilma hästikorraldatud arvestuseta, ilma aruandluseta on sotsialistliku majanduse valitsemine kujuteldamatu, on võimatu plaanilise, finantsilise ja operatiivse töö õigesti organiseerimine.

Dokumentidele tuginev ja kirjenditeS absoluutselt täpne raamatupidamis-arvestus on tähtsaimaks abinõuks võitluses ühiskondliku omandi säilivuse eest.

Tarbijate kooperatsioonis, tema määratusuure kaubanduse, varumise, tootmise ja abialaste ettevõtete võrguga, milledes on tegevad sajad tuhanded töölised ja teenistujad, kes kannavad vastutust nende kätte usaldatud materiaalsete väärtuste eest tingimustes, kus need ettevõtted on territoriaalselt laiali paisatud, asuvad sageli kaugel eemal kooperatiivsetest keskustest ja on mõnikord viimastega seotud halvasti sobivate ühendusteede kaudu, — suureneb raamatupidamis-arvestuse osa ja tähtsus veel mõõtmatult, olles operatiivse kontrolli abinõuks isikute üle, kes kannavad materiaalset vastutust nende kätte usaldatud kooperatiivsete varade eest.

Niisugused on raamatupidamis-arvestuse põhimised tähtsaimad ülesanded.

Neid ülesandeid saab täita ainult sel juhul, kui igas ettevõttes, igas ühistegelikus organisatsioonis seatakse arvestus vastavale kõrgusele, kui aruandlust koostatakse õigeaegselt ja kui tema kvaliteet on laitmatu.

Tähtsaimaks eelduseks arvestuse ja aruandluse õigel organiseerimisel tarbijate kooperatsioonis on tingimus, et ühistegelike organisatsioonide ja käitiste töötajad hästi tunneksid raamatupidamis-arvestuse reegleid ja tehnikat — ning esmajärjekorras need töötajaist, kellele on pandud raamatupida-

mis-arvestuse vahetu pidamine — raamatupidajad, arvepidajad ja kartoteegipidajad.

N. D. Tsemko ja I. N. Dudovi töö „Raamatupidamine tarbijate kooperatiivides", olles õpperaamatuks tarbijate kooperatsiooni tehnikumide üliõpilastele, osutab kahtlemata suurt abi ka kõigile tarbijate kooperatsiooni arvealal töötajatele, kes vajavad teoreetiliste teadmiste täiendamist arvestuses ja aruandluses.

Suureks puuduseks paljude ühistegelike organisatsioonide ja ettevõtete juhatajate töös on mitteküllaldane huvi, mõnikord ka täielik huvi puudumine küsimuste vastu, nagu toodangu omahind, käibekulud, administratiiv-valitsemiskulud, sotsialistliku omandi kaitse ja töö finantsilised tulemused nende poolt juhitavates käitistes.

ÜK(b)P XVIII kongressil peetud ettekandes sm. V. M. Molotov ütles:

> *...„Muuseas ka nüüd leidub meil selliseid majandusjuhatajaid, kes loevad oma väärikust alandavaks heita pilku bilansile, uurida aruandlust, hoolitseda isetasuvuse eest. Sellele muretusele ja majanduslikule kirjaoskamatusele tuleb teha otsustavalt lõpp kui riigi- ja bolševismivastasele praktikale. Siis kaovad meil paljud ebamajanduslikkuse faktid."* [1])

Tarbijate kooperatsiooni süsteemis leidub kahjuks küllalt veel majandustegelasi, kellesse see märge puutub täiel määral. Need juhatajad, kaotanud huvi ökonoomika vastu, arvavad, et küsimustega kulude alandamisest, käitiste töö tasuvuse tõstmisest, debitoorse võlgnevuse vähendamisest ja igasuguste ebamajanduslikkusest tingitud kadude likvideerimisega võivad tegelda ainult raamatupidajad ja arvepidajad.

Säärastele põhjalikult ekslikkudele ja kahjulikkudele vaadetele majanduslikkudes küsimustes tuleb teha otsustavalt lõpp.

Iga majandusjuhataja peab õppima iseseisvalt orienteeruma bilansis ja aruandes, oskama jooksva arvestuse andmetel otsustada selle üle, kuidas täituvad käitises plaani kvalitatiivsed näitajad, kasutama neid andmeid kulude edasiseks

1) *ÜK(b)P XVIII kongressi stenograafiline aruanne, lk. 304.*

alandamiseks, kadude likvideerimiseks ja tasuvuse tõstmiseks.

N. D. Tsemko ja I. N. Dudovi raamat, valgustades raamatupidamis-arvestuse organiseerimise ja tehnika küsimusi kõigil tarbijate kooperatsiooni majandusliku tegevuse aladel, osutab neile kahtlemata asendamatut abi neis küsimustes.

N. Sidorov,
NSV Liidu ja Vene NFSV Tarbijate Kooperatiivide Keskliidu (Tsentrosojuzi) presiidiumi esimees

I peatükk.

RAAMATUPIDAMIS-ARVESTUSE ORGANISEERIMINE TARBIJATE KOOPERATIIVIDES.

§ 1. Raamatupidamis-arvestuse osa ja ülesanded tarbijate kooperatiivis.

Suured ja mitmekülgsed on tarbijate kooperatiivi majanduslikud ülesanded. Tarbijate kooperatiivi normaalpõhikirjas, mis kinnitatud NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrusega 25. jaanuarist 1939. a. nr. 137, on need ülesanded kindlaks määratud järgmiselt:

„Kolhoosi-korra lõpliku ja täieliku võidu tingimustes külas, kolhoosnikute jõukuse ja kultuursete huvide pideva kasvu juures, tarbijate kooperatiiv seab oma ülesandeks rahuldada kolhoosnikute ja kõigi töötajate kasvavat nõudmist neile vajalikkudes kaupades ning sellega soodustada kolhoosikorra kasvu ja õitsengut.

Nende ülesannete teostamiseks tarbijate kooperatiiv avab kauplusi, kioske ja rändkauplusi; organiseerib tööstus- ja toidukaupade kättetoimetamist tarbijaile; teostab nõudmise tundmaõppimise alusel kaupade ostu liidust ja teistest ühistegelikest ning riiklikest asutusist; teostab riiklikel ülesandeil, kokkuleppe järgi oma liiduga ja muude organisatsioonidega või nende ülesandel põllumajanduslike toodete, toormaterjalide ja kodutööstuse toodete varumist; organiseerib neil otstarbeil varutud toodete vastuvõtu-, sorteerimis- ja säilitamispunkte, samuti ka ettevõtteid nende töötlemiseks; organiseerib oma tarbijaskonna jaoks restorane, teemaju, söögisaale, pagaritööstusi ja muid tootmisettevõtteid (kalja keetmist, jäätise tootmist, vorstitööstusi jm.).“

Üks põhimistest tingimustest, mis abistab tarbijate kooperatiivi juhatust tema ülesannete täitmisel, on tarbijate kooperatiivi majanduslikkude operatsioonide ja vahendite õigesti organiseeritud ja õigeaegne raamatupidamis-arvestus, kuna „ilma õige arvestuseta ei saa ettevõtet valitseda." [1])

Tarbijate kooperatiivi majandusliku tegevuse raamatupidamis-arvestus peab olema organiseeritud nii, et selles kajastuksid kõik vajalikud teatmed kooperatiivi kaubandus-, varumis- ja tootmistöö kohta. Need teatmed on aluseks tarbijate kooperatiivi kaubandus-, varumis- ja tootmistöö plaani koostamisel. Tarbijate kooperatiivi normaalpõhikirjas on öeldud:

„Kogu tarbijate kooperatiivi töö toimub plaani alusel, mis koostatakse vastavalt rajooni tarbijate kooperatiivide liidu poolt antud ülesannetele ja kinnitatakse liikmete üldkoosoleku (volinike koosoleku) poolt." [2])

Õigesti organiseeritud arvestus, heakvaliteediline ja õigeaegselt koostatud aruandlus on põhimiseks aluseks tarbijate kooperatiivi majandusliku tegevuse plaani koostamisel.

Kuid vähe on ainult plaani koostamisest ja tema viimisest iga täitjani; tuleb tagada ka igapäevast jooksvat kontrolli plaani täitmise üle. Arvestus ja aruandlus on tähtsaimad abinõud operatiivse kontrolli teostamisel plaani kvaliteediliste ja hulgaliste näitajate täitmise üle.

Olles operatiivse juhtimise ja kontrolli vahendiks, aitab õigeaegne ja täpne raamatupidamis-arvestus tarbijate kooperatiivis kaasa isetasuvuse põhimõtte juurutamiseks, finantsilise ja eelarvelise distsipliini kõvendamiseks, käibekulude ja toodangu omahinna alandamiseks, kadude ja mitmesuguste ebatootlikkude kulude likvideerimiseks, tasuvuse tõstmiseks ja finantsilise olukorra üldiseks tugevdamiseks.

Tarbijate kooperatiiv ostab ja müüb kaupu, varub ja töötleb ümber materjale, realiseerib valmistoodangut, kogub

---

[1]) ÜK(b)P XVIII üleliidulise konverentsi resolutsioonid, resolutsioon sm. Malenkovi ettekande kohta, Gospolitizdat, 1941. a., lk. 8.

[2]) Tarbijate kooperatiivi normaalpõhikirjast, mis kinnitatud NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrusega 25. jaanuarist 1939. a.

osa- ja sisseastemakse ning teostab rea teisi operatsioone rahaliste, kaubaliste ja muude väärtustega. Kõik tarbijate kooperatiivis ringlevad varalised väärtused antakse üksikute varaliselt vastutavate isikute (müüjatele, varumispunktide juhatajatele, kassapidajatele, meistritele, laohoidjatele jne.) kätte hoiule aruandluseks. Õigesti organiseeritud ja õigeaegne raamatupidamis-arvestus on tähtsaimaks kontrolli vahendiks ühistegelike varade säilimise kohta, mis on usaldatud varaliselt vastutavate isikute kätte. Sotsialistliku omandi kaitse — see on raamatupidamis-arvestuse tähtsaim ülesanne tarbijate kooperatiivis.

Raamatupidamis-arvestus, kontrollides majanduslikkude plaanide täitmist tarbijate kooperatiivi majandusliku tegevuse üksikutel aladel ja üksikutes käitistes, sellesamaga toob välja tarbijate kooperatiivi müüjate, varujate, meistrite, tööliste, teenistujate ja iga kaastöötaja töö kvaliteedi tema osas. See annab võimaluse kindlaks määrata nõukogude kooperatiivkaubanduse stahhaanovlaste ja lööktööliste töö paremad eeskujud, järele tõmmata mahajäävaid tarbijate kooperatiivide eesrindlikkude stahhaanovlaste tasemeni ja samaga kaasa aidata tööliste töötootlikkuse tõusuks, stahhaanovliku liikumise arendamiseks ja sotsialistliku võistluse kasvuks tarbijate kooperatsiooni süsteemis.

Kogu tarbijate kooperatiivi töö peab teostuma laiade töötajate masside ja esmajoones liikmete raugematu kontrolli all, kes on eluliselt huvitatud oma kooperatiivi töö parendamisest. Õigesti organiseeritud, õigeajaline ja lihtne operatsioonide arvestus tarbijate kooperatiivis on abinõuks laiade töötajate masside kaasatõmbamiseks tarbijate kooperatiivi asjade valitsemisse.

Nagu juba ülemal näidatud, kajastuvad arvestuses ja aruandluses kõik näitajad, mis on vajalikud tarbijate kooperatiivi majandusliku tegevuse edukuse hindamiseks. Aruandes toodud andmete alusel otsustatakse kauba käibe ja varumise plaanide täitmise kui ka tarbijate kooperatiivi töö tulukuse üle. Järelikult, arvestust ja aruandlust kasutatakse ka tarbijate kooperatiivi majandusliku töö edukuse hindamiseks.

Niisugused on raamatupidamis-arvestuse põhiülesanded tarbijate kooperatiivis.

§ 2. Tarbijate kooperatiivi arveala aparaadi struktuur ja töö organiseerimine.

Tarbijate kooperatiivides on raamatupidamise ja aruandluse koostamise töö raamatupidaja ülesandeks. Suurtes tarbijate kooperatiivides, kus on palju mitmesuguseid kaubandus-, varumis- ja tootmiskäitisi, teostatakse raamatupidamis-arvestuse ja aruandluse juhtimist vanema raamatupidaja poolt. Lõpuks, väga suurtes tarbijate kooperatiivides, kelle koosseisus on eraldiolevaid isemajandavaid ettevõtteid (nende töö eraldi lõpulviidava arvestusega), on arvepidamisaparaadi juhatajaks pearaamatupidaja.

Tarbijate kooperatiivi raamatupidaja kannab vastutust õige arvestuse korralduse ja selle seisukorra eest, aruandluse õigeaegse koostamise ja esitamise eest kogu tarbijate kooperatiivi ja iga tema üksiku ettevõtte kohta. Raamatupidaja on kontrolöriks tarbijate kooperatiivi vahendite seadusepärase ja majanduslikult otstarbekohase kasutamise üle. Seepärast kogu tema töö põhiülesanne seisneb selles, et organiseerida raugematut igapäevast eelkontrolli tarbijate kooperatiivi varade allesoleku üle nende raiskamiste ja röövimiste vastu, kulude maksimaalse kokkuhoiu, isetasuvuse põhimõtete teostamise, kõrvalekaldumatu finants- ja eelarvelisest distsipliinist kinnipidamise, töötasuvuse tõstmise ja plaani näitajate kogusliku ning kvaliteedilise täitmise üle.

Neid ülesandeid on võimalik tarbijate kooperatiivi raamatupidajal täita ainult sel juhul, kui ta tagab kõigi tarbijate kooperatiivi majanduslikkude tehingute õigeaegset ja õiget vormistamist dokumentidega, organiseerib varaliselt vastutavatelt isikutelt dokumentide ja aruannete õigeaegset äraandmist raamatupidamisele, õigeaegselt ja hoolikalt kontrollib neid dokumente ja aruandeid, tagab dokumentide ja aruannete igapäevast läbitöötamist ja nende alusel kirjendamist kontodesse, koostab heakvaliteedilised aruanded ja bilansid ning esitab need hiljemalt kindlaksmääratud täht-

aegadel tarbijate kooperatiivide maakondlikule liidule ja teistele organitele, kellel on õigus saada aruandlust tarbijate kooperatiivilt.

Tsentrosojuzi juhendi järgi on tarbijate kooperatiivi raamatupidaja ülesandeks organiseerida ja pidada raamatupidamis-arvestust ning koostada kindlaksmääratud raamatupidamis-aruandlust, peale selle kuulub temale ka operatiivsete ja statistiliste aruannete ning majanduslikkude plaanide koostamine ja finantsilise töö korraldamine. Ainult väga suurtes tarbijate kooperatiivides pannakse plaanide, operatiivsete ja statistiliste aruannete koostamine eri töötajale.

Tarbijate kooperatiivi raamatupidaja, olles juhatuse esimehe lähimaks abiliseks, tungib tarbijate kooperatiivi majandusliku ja rahandusliku tegevuse kõikidesse aladesse ning aitab kõigi tema käsutuses olevate abinõudega aktiivselt kaasa tarbijate kooperatiivi majanduslikkude plaanide täitmiseks ja rahandusliku olukorra kindlustamiseks.

Oma töös tarbijate kooperatiivi raamatupidaja juhindub valitsuse määrustest, juhtivate kooperatiiv-organite direktiividest ja kõrgemalseisvate kooperatiivorganisatsioonide instrueerivatest juhenditest küsimuste alal, mis puutuvad arvestuse pidamist ning tarbijate kooperatiivi majandusliku tegevuse aruandluse ja plaanide koostamist.

Administratiivselt allub raamatupidaja tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehele. Mis puutub aga arvepidamise ja aruannete koostamise meetodeid ning tehnikat, siis selles suhtes tarbijate kooperatiivi raamatupidaja allub tarbijate kooperatiivide maakondliku liidu pearaamatupidajale, kelle korraldused ja juhendid arvepidamise ja aruandluse küsimustes on temale kohuslikud.

Kui tarbijate kooperatiivi raamatupidaja ei nõustu tarbijate kooperatiivide maakondliku liidu pearaamatupidaja juhenditega, on tal õigus, mitte peatades pearaamatupidaja juhendite täitmist, tema juhendite vastu avaldada protesti tarbijate kooperatiivide vabariikliku (oblasti) liidu keskraamatupidamise pearaamatupidaja ees. Tarbijate kooperatiivi raamatupidaja juhised majanduslikkude operatsioonide dokumentaalse vormistamise, sisu, koostamise korra ja esitamise küsimustes — on kohuslikud kõigile tarbijate kooperatiivi töötajaile.

Raamatupidaja on kontrolöriks tarbijate kooperatiivi vahendite kulutamise õigsuse üle, sellepärast ei saa panna temale mingil juhul täiendavaid kohustusi, mis on seotud vahetu varalise vastutusega nende või teiste vahendite alalhoidmise või ärakasutamise eest (näiteks ei saa raamatupidajale panna tarbijate kooperatiivi kassapidaja kohustusi).

Raamatupidaja tööd kontrollib tarbijate kooperatiivi revisjonikomisjon; sellepärast ei saa mitte ükski tarbijate kooperatiivi revisjonikomisjoni liige täita kohakaasluse alusel sama tarbijate kooperatiivi raamatupidaja ülesandeid.

Tarbijate kooperatiivi raamatupidaja määratakse ametisse ja vallandatakse tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu juhatuse poolt tarbijate kooperatiivi juhatuse ettepanekul ja tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu pearaamatupidaja seisukoha (arvamuse) põhjal selle kohta, et antud töötajat on võimalik kasutada tarbijate kooperatiivi raamatupidaja ametikohal.

Kui tarbijate kooperatiiv omab üksikuid isemajandavaid ettevõtteid, mis on eraldatud iseseisvale bilansile, või kui tarbijate kooperatiivi raamatupidamise koosseisus on peale raamatupidaja veel teisi arveala töötajaid, siis nende arveala töötajate määramine, ümberpaigutamine ja vallandamine toimub tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt ainult raamatupidaja ettepanekul.

Tarbijate kooperatiivi raamatupidaja õigused ja kohused on kindlaks määratud Tsentrosojuzi poolt kinnitatud tüüpmääruses.

Lahkarvamused tarbijate kooperatiivi raamatupidaja ja juhatuse vahel lahendatakse tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu juhatuse poolt liidu pearaamatupidaja osavõtul.

Raamatupidaja kontrollib tarbijate kooperatiivi vahendite kulutamise seaduslikkust ja tehtud kulutuste vastavust assigneerimistele eelarves. Selleks, et raamatupidaja võiks seda kontrolli teostada, on kehtestatud niisugune väljaminekute tasumise kord, millejuures iga dokument raha väljaandmiseks peab omama kaht allkirja: tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehe või ühe juhatuse liikme allkirja, keda juhatus on volitanud rahaliste vahendite väljaandmist toimetama, ja raamatupidaja allkirja. Rahalisel dokumendil leiduv raamatupidaja allkiri tähendab, et väljaminek on raamatupidaja

poolt kontrollitud ning leitud olevat seadusepärane ja majanduslikult otstarbekohane. Ilma raamatupidaja allkirjata rahalisel dokumendil ei ole kassapidajal õigust raha välja anda.

Samasugune kord on Tsentrosojuzi presiidiumi poolt kehtestatud ka kaupade väljaandmise dokumentide vormistamisel. Väljamineku saatekiri kaupade väljaandmiseks üksikutele tarbijate kooperatiivi käitistele ei ole kehtiv, kui sellel ei ole raamatupidaja allkirja. Seesugune kord kauba kuludokumentide vormistamisel annab tarbijate kooperatiivi raamatupidajale võimaluse teostada jooksvat kontrolli kaupade kasutamise üle vastavalt määratud otstarbele, ennetada seadusevastaseid kaupade väljaandmise fakte (eriotstarbeliste fondide mahasahkerdamine).

Raamatupidajal on õigus keelduda allkirja andmisest kauba saatekirjale, kui varaliselt vastutav isik ei esita nõutavat aruandlust või süstemaatiliselt viivitab selle esitamisega. Sellega on loodud kõik tingimused kõigi dokumentide ja aruannete õigeaegseks esitamiseks raamatupidamisele varaliselt vastutavate isikute poolt. Järelikult raamatupidajal ei saa olla mingeid objektiivseid põhjusi arvestuse ja aruandluse mahajäämiseks.

Juhul, kui raamatupidaja saab tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehelt korralduse, mis on vastuolus valitsuse määrustega ning tarbijate kooperatsiooni kõrgemalseisvate organite direktiivide ja korraldustega, peab ta enne korralduse täitmist tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehele kirjalikult teatama tema korralduse ebaõigsusest. Kui esimees sellele vaatamata kinnitab oma korraldust, peab ta selle kinnituse kirjalikult esitama raamatupidaja teatisel. Pärast teiskordse korralduse saamist peab raamatupidaja selle täitma. Täites juhatuse esimehe korraldust, informeerib (kirjalikult) raamatupidaja samal ajal sellest revisjonikomisjoni esimeest, tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu juhatust (pearaamatupidaja kaudu) ja kohalikku rahandusorganit.

Kui tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehe korraldus sisaldab ilmseid tunnuseid tegevusest, mis on seotud kriminaal-vastutusega, siis raamatupidaja, jättes täitmata esimehe teiskordse korralduse, teatab sellest korraldusest viivitamata ülaltähendatud organitele.

Asjaajamise vastuvõtmine ja üleandmine tarbijate kooperatiivi raamatupidajate vahetusel vormistatakse aktiga, milles näidatakse üksikasjalikult arvestuse ja aruandluse seisukord üleandmise päeval. Asjaajamise vastuvõtmisest ja üleandmisest võtavad peale vastuvõtva ja üleandva raamatupidaja osa veel tarbijate kooperatiivi juhatuse ja revisjonikomisjoni esindajad, samuti ka tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu instruktor.

§ 3. Tarbijate kooperatiivi jooksva arvestuse kontode plaan (kontoplaan).

Üheks põhitingimuseks raamatupidamis-arvestuse õigel organiseerimisel meie rahvamajanduse igas harus on jooksva arvestuse kontode plaani, või nagu teda sagedamini lühendatult nimetatakse — kontoplaani koostamine. Tarbijate kooperatiivi kontoplaaniks nimetatakse raamatupidamis-kontode loetelu, mis on ette nähtud tarbijate kooperatiivi vahendite, nende allikate ja kooperatiivi poolt teostatavate majanduslikkude operatsioonide arvestamiseks.

Iga tarbijate kooperatiiv kuulub Nõukogude Liidu tarbijate kooperatsiooni ühtsesse süsteemi. Selleks, et tagada aruandluse näitajate struktuuri ja sisu ühtlust ning ühesuguste operatsioonide arvestamise meetodite ühtlust, on Tsentrosojuzi poolt kinnitatud ühtne kontoplaan ilma erandita kõigi tarbijate kooperatiivide jaoks.

Tarbijate kooperatiivi vahendite, nende allikate ja majanduslikkude operatsioonide arvestamiseks on kontoplaanis ette nähtud 25 sünteetilist kontot (peale viie paari väljaspool bilanssi seisva konto), milledega haaratakse tarbijate kooperatiivi kõigi vahendite ning ilma erandita kõigi kaubandus-, varumis- ja tootmisoperatsioonide arvestus. Järgnevas vahendite ja operatsioonide arvestuse detailiseerimise korras sünteetilised kontod jagunevad allkontodeks, viimased aga — analüütilisteks kontodeks.

Loomulik, et iga tarbijate kooperatiiv kasutab kontoplaanis näidatud arvust ainult neid kontosid, mis temale on tarvilikud vastavalt tema majanduslikkude operatsioonide ulatusele ja iseloomule. Nii näiteks, kui antud tarbijate kooperatiivis kõik käitised arvestatakse juhatuse üldisel bilansil,

siis niisugusele tarbijate kooperatiivile ei ole vajalik konto nr. 11 „Sisemised arvlemised", kuna sellel kontol arvestatakse arvlemised ettevõtetega, mis on eraldatud iseseisvale bilansile. Kui tarbijate kooperatiivil on tegu ainult kaubanduslikkude ja varumisoperatsioonidega, siis kõik kontod, mis on ette nähtud tootmisoperatsioonide arvestamiseks, jäävad tema poolt kasutamata. Sellepärast on igas tarbijate kooperatiivis tingimata vajalik Tsentrosojuzi poolt kinnitatud tüüp-kontoplaani alusel koostada töö kontoplaan, milles tuleb anda ainult nende sünteetiliste ja analüütiliste kontode loetelu, mis on tingimata vajalikud kõigi antud tarbijate kooperatiivi majanduslikkude ressursside ja operatsioonide arvestamiseks.

Tsentrosojuzi poolt kinnitatud tüüp-kontoplaan tagab jooksva arvestuse kontode süsteemi ühtsust kõigis tarbijate kooperatiivides. Kuid sellest ei piisa. On tarvis samuti tagada kõigis tarbijate kooperatiivides arvestuse meetodite ühtsust, ühesuguseid operatsioone ja analoogiliste operatsioonide kontode kirjendite täiesti ühesugust sisu. Ainult sel juhul saab garanteerida ühesugust sisu, järelikult aga ka ühesuguste näitajate täielikku kõrvutatavust tarbijate kooperatiivide jaoks kinnitatud aruandluses. Selle eesmärgiga antakse Tsentrosojuzi poolt välja tarbijate kooperatiivide kontoplaani kontode karakteristika, milles seletatakse: iga konto (ja allkonto) otstarve ja temal arvestatavate operatsioonide majanduslik sisu, kontode tüüp-korrespondents, iga konto ja allkonto analüütilise arvestuse ehitus, samuti ka, mis hinnas arvestatakse tarbijate kooperatiivi vahendid vastavatel kontodel.

Tsentrosojuzi poolt väljaantud kontode karakteristikas toodud eeskirjade täitmine on kohuslik igale tarbijate kooperatiivile.

§ 4. Sünteetilise ja analüütilise arvestuse vormid.

Tsentrosojuzi presiidiumi määruse kohaselt peetakse tarbijate kooperatiivides raamatupidamis-arvestust ameerika vormis. Ameerika vormi põhiolemus seisneb teatavasti selles, et nimetatud vormi juures operatsioonide sünteetilist arvestust peetakse „žurnaal-pearaamatus", milles on ühendatud kronoloogilised (žurnaal) ja süstemaatilised (pearaamat) kirjen-

did. Niisugune kronoloogiliste ja süstemaatiliste kirjendite ühendamine ühes raamatus tagab sünteetilise arvestuse ülevaatlikkust, kergendab sünteetiliste kirjendite võrdlemist analüütiliste kontode kirjenditega, kiirendab läbikäigu aruannete (järelikult aga ka bilansi) koostamist, vähendab arvealal töötajate tööd sünteetilise arvestuse pidamise alal võrreldes selle tööhulgaga, mida kulutatakse kronoloogiliste ja süstemaatiliste kirjendite eraldi pidamisel.

Tarbijate kooperatiivide kontoplaan

Konto nr.	Kontoplaani kontode nimetus	Allkontode nimetus
1	Kassa	1. Peakassa 2. Ettevõtete kassad 3. Maksevahendid teel
2	Riigipank	1. Arvelduskonto Riigipangas 2. Jooksvad kontod 3. Akreditiivid
3	Kauba ost ja hindamine	1. Tsentraliseeritud ost 2. Detsentraliseeritud ost
4	Kaubad jaeettevõtteis	1. Kaubad jaeettevõtteis 2. Kaubad kohvikuis ja einelaudades
5	Varumiskaubad	
6	Hinnalisand	1. Hinnalisand jaeettevõtteis (kauplustes) 2. Hinnalisand kohvikuis ja einelaudades
7	Kauba müük	1. Kauba müük jaeettevõtteis (kauplustes) 2. Varumiskauba müük
8	Käibekulud	1. Üldised käibekulud 2. Kaubanduse käibekulud 3. Varumiskauba käibekulud 4. Tootmisettevõtete käibekulud (üldised)
9	Deebitorid ja kreeditorid	1. Aruandekohuslikud isikud 2. Töölised ja teenistujad 3. Aktseptitud varustajate maksenõudmised 4. Varumiskaupade tootjad 5. Muud deebitorid ja kreeditorid 6. Isikud puudujääkide (peale väikeste) alusel 7. Isikud väikeste puudujääkide alusel (tsiviilkohtu korras sissenõutavad) 8. Kahjutasumaksekohuslikud isikud 9. Vaieldavad nõudmised: a) puudujääkide (peale väikeste) alusel b) väikeste puudujääkide alusel c) muud vaieldavad nõudmised

Konto nr.	Kontoplaani kontode nimetus	Allkontode nimetus
		10. Deebitorid kohtu või arbitraaži otsusel: a) puudujääkide (peale väikeste) alusel b) väikeste puudujääkide alusel c) raiskamiste alusel d) muud deebitorid 11. Hoiused, tähtajalised ja tähtajata (vastu võetud enne 1. jaanuari 1938. a.) 12. Hoiused liikmeilt ehitustegevuseks (vastu võetud enne 1. jaanuari 1937. a.) 13. Ostjaile esitatud maksenõudmised (tarvitatav rajooni tarbijate kooperatiivide varumiskontorites) 14. Osakasu
10	Tarbijate Kooperatiivide Maakondlik Liit (TKML)	1. Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu maksenõudmised 2. Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu muud nõudmised ja kohustused 3. Avansid Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu varumiskontorilt 4. Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu varumiskontori muud nõudmised ja kohustused 5. Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu muud ettevõtted
11	Sisemised arvlemised	1. Sisemised arvlemised eraldatud põhi- ja käibevahenditele 2. Sisemised tasumisele kuuluvad arvlemised
12	Osamaksufond	1. Ümberregistreeritud liikmete osamaksud 2. Ümberregistreerimata liikmete osamaksud
13	Valmistooted tootmisettevõtteis	
14	Laenud (saadud)	1. Laenud käibevahenditeks 2. Laenud ehituselolevate kapitaalmahutuste finantseerimiseks 3. Laenud kasutatavate kapitaalmahutuste finantseerimiseks 4. Laenud kaubakäibe jooksvaks krediteerimiseks 5. Laenud hooajakaupade ostuks, ennehooaegse sisseveo ja vastumüügikaupade tagatisel 6. Laenud varumiskaupade tagatisel (ainult rajooni tarbijate kooperatiivides) 7. Blankolaenud (käibevahendite täiendamiseks) 8. Muud laenud 9. Tähtajaks tasumata laenud

Konto nr.	Kontoplaani kontode nimetus	Allkontode nimetus
15	Materjalid	1. Tootmistoorained ja -materjalid 2. Majapidamismaterjalid 3. Väheväärtuslik inventar ja eririietus (kasutamisel) 4. Loomad nuumal ja noorloomad
16	Ettevõtete majandamine	1. Tootmine ja valmistoodete käibelelaskmine 2. Tootmise üldkulud 3. Töötlemine 4. Veovahendite kasutamine 5. Kõrvalettevõtete majandamine
17	Ettetehtud kulud	1. Ettetehtud kulud 2. Renditud põhivahendite lõpetatud kapitaalkulutused 3. Käibekulud kauba jäägile 4. Erifondidest kaetavad ülekulutused
18	Fondid	1. Põhifond 2. Tagavarafond 3. Amortisatsioonifond 4. Kultuurfond 5. Remondi- ja ehitusfond (kaubandusruumide) 6. Liikmete kultuur-heaolufond 7. Premeerimisfond 8. Muud erifondid
19	——	——
20	Kapitaalmahutused	1. Ehitused (uued ehitused, juurdeehitused ja ümberehitused) 2. Põhivahendite soetamine 3. Kapitaalremondid
21	Põhivahendid	1. Hooned, ehitused ja istandused 2. Masinad ja seadmed 3. Transpordivahendid a) mehaanilised b) hobuvoor 4. Tootvad loomad 5. Inventar 6. Varusseisvad põhivahendid
22	Eraldatud vahendid	1. Maksed remondi- ja ehitusfondi 2. Maksed reguleerimisfondi 3. Muud sihtmaksed 4. Väärtpaberid 5. Tulumaksu ettemaksed (Rahandusministeerium) 6. Antud laenud 7. Põhifondist mahakirjutatavad summad

Konto nr.	Kontoplaani kontode nimetus	Allkontode nimetus
23	Kahjumid ja kasumid	1. Mitmesugused kulud ja tulud: a) realiseeritud hinnalisand (kaubanduses) b) brutotulu varumiskaubalt c) maksud ja lõivud (peale käibemaksu) d) saadud trahvid, viivised ja kahjutasud: aa) kooperatiivorganisatsioonidelt bb) muudelt asutistelt ja organisatsioonidelt e) makstud trahvid, viivised ja kahjutasud: aa) kooperatiivorganisatsioonidele — tähtajaks tasumata arvetelt bb) muudele asutistele ja organisatsioonidele — tähtajaks tasumata arvetelt cc) tagastamata taara eest dd) muud trahvid f) kauba allahindamine g) inventeerimisel avastatud varade juurdekasv (peale põhivahendite) h) kahjud mahakirjutatud puudujääkidest (hagi tagasilükkamisel) i) kahjud muude võlgade mahakirjutamisest (hagi tagasilükkamisel) j) kahjud lootuseta võlgade mahakirjutamisest (nõudeõiguse aegumisel) k) kahjud puudujääkide ja raiskamiste mahakirjutamisest (lootuseta võlana) l) kahjud muude lootuseta nõudmiste mahakirjutamisest m) kahjud vargustest ja riisumistest n) eelmiste aastate kulud o) eelmiste aastate tulud p) laekumised mahakirjutatud nõudmistest r) tulud aegunud kohustustest (kreeditoride mahakirjutused) s) kindlustushüvitusi ületavad kahjud looduslikest õnnetustest (peale kahjude põhivahendites)

Konto nr.	Kontoplaani kontode nimetus	Allkontode nimetus
		t) tulud materjalide, taara ja jäätmete müügist u) tulemid tootmis- ja kõrvalettevõtete majandamisest v) sisemajanduslikud ülekanded õ) muud kulud ä) muud tulud 2. Kasumid ja kahjumid aruandeaastal 3. Kasumid ja kahjumid eelmistest aastatest 4. Sõjast tingitud kulud ja kahjud
24	Põhivahendite likvideerimine	———————
25	Põhivahendite kulumine	———————

AKTIVA **Kontod väljaspool bilanssi** PASSIVA

Konto nr.	Kontode nimetus	Konto nr.	Kontode nimetus
01	Arvestusele kuuluvad plangid	02	Arvestusele kuuluvate plankide väljalask
03	Hoiulevõetud väärtused	04	Hoiuleandjad
05	Renditud põhivahendid	06	Rendileandjad
07	Esitatud pretensioonide deebitorid	08	Esitatud pretensioonid
09	Deebitorid kõrvaldatud materiaalsete varade turu- ja riigihindade hinnavahe alusel	010	Kõrvaldatud materiaalsete varade turu- ja riigihindade hinnavahe

Ameerika vormi puuduseks on see asjaolu, et žurnaal-pearaamatusse saab ära mahutada ainult piiratud, varem rangelt kindlaksmääratud hulga kontosid. Kui teiste raamatupidamis-arvestuse vormide kasutamisel võib aasta kestel järkjärgult avada uusi sünteetilisi kontosid uuesti tekkivate majanduslikkude operatsioonide arvestamiseks, siis ameerika vormi juures tuleb varemalt ette näha kõik kontod, mis võivad tarvis minna, ja žurnaal-pearaamatus iga sünteetilise konto (antud ajal kasutatava ja mittekasutatava) jaoks avada paar lahtrit (ühe sissekanneteks konto deebeti ja teise — kreediti jaoks).

Tarbijate kooperatiivides kasutatavas žurnaal-pearaamatu vormis on vastavalt kontoplaani kontode arvule ette nähtud 25 paari lahtreid (peale lahtrite, mis on vajalikud kirjendi tekstiks, sissekannete numbriteks, läbikäigu üldsummaks jne.). Iga lahtrite paari nimetus vastab täpselt tarbijate kooperatiivi kontoplaani vastava sünteetilise konto nimetusele.

Kõik kontod žurnaal-pearaamatus on paigutatud sellises järjekorras, nagu seda tingib ühe või teise konto kasutamise määr jooksvas töös. Alguses lähevad kontod, millede järgi toimub maksimaalne hulk kirjendeid (kassa, arvelduskonto Riigipangas, kaubad, hinnalisand kaupadele jne.), selle järele aga juba niisugused kontod, millede järgi kirjendeid on suhteliselt harva (likvideerimine, põhivahendite kulumine, eraldatud vahendid jne.). Niisugune kontode paigutus kergendab arvealal töötaja tööd, lühendab aega, mis on vaja dokumentide sissekandmiseks žurnaal-pearaamatusse, ning vähendab vigade arvu, mis on võimalikud kannete paigutamisel niisuguses kogukas raamatus, nagu seda on žurnaal-pearaamat.

Tsentrosojuzi poolt on kinnitatud järgmised põhimäärused žurnaal-pearaamatu pidamiseks.

Žurnaal-pearaamatud antakse tarbijate kooperatiividele välja tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu poolt. Enne kirjendamise algust nummerdatakse žurnaal-pearaamatus kõik leheküljed (pöörded) ja tehakse raamatu viimasel leheküljel järgmise sisuga märkus:

..... kooperatiivi
žurnaal-pearaamatus ..... aastaks
on ..... nummerdatud lehekülge.

See märkus kirjutatakse alla tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu ja tarbijate kooperatiivi pearaamatupidaja poolt.

Raamatu avamisel (s. o. enne jooksvate operatsioonide kirjendamise algust) tuuakse žurnaal-pearaamatu esimese lehekülje ülemisel real välja kõigi kontode jäägid (saldod) jooksva aasta jaanuariks. Edaspidi, olenevalt jooksvate operatsioonide kirjendamise käigust, näidatakse žurnaal-pearaamatu iga pöörde tiitelosas aasta ja kuu nimetus. Kõik ope-

ratsioonid kantakse iga päev žurnaal-pearaamatusse kontrollitud ja kinnitatud (vajalikkudel juhtudel) raamatupidamisdokumentide alusel.

Dokumendid, millede alusel kirjendatakse žurnaal-pearaamatusse, töötatakse eelnevalt läbi raamatupidaja poolt. Dokumentide läbitöötamine, pärast nende kontrollimist, tehakse raamatupidamis- (žurnaali-) lausendite (konteeringute) koostamise teel, milledes näidatakse korrespondeerivate kontode numbrid. Igale žurnaal-pearaamatusse sissekantud kirjendile omistatakse järjekorra number, mis märgitakse žurnaal-pearaamatu esimeses lahtris ja vahetult konteeringul endal. Iga kuu kõik kirjendid nummerdatakse alates esimesest numbrist.

Žurnaal-pearaamatu teine lahter kasutatakse operatsiooni registreerimise kuupäeva sissekandmiseks. Järgmises lahtris märgitakse operatsioonide lühike sisu ja dokumentide numbrid, mis olid kirjendite aluseks žurnaal-pearaamatus. Järgnevalt kantakse sisse läbikäigu üldsumma kirjendi järgi ning lõpuks omavahel korrespondeerivate kontode deebeti ja kreediti summad.

Sissekandeid žurnaal-pearaamatusse võidakse teha ainult liht- ja liitkirjendite alusel. Lihtkirjendite all mõistetakse niisuguseid, milledes üht kontot debiteeritakse ja üht kontot krediteeritakse, liitkirjendite all aga niisuguseid, milledes üht kontot debiteeritakse ja mitut kontot krediteeritakse, või jälle mitut kontot debiteeritakse ja üht krediteeritakse. Sissekanded mitme konto üheaegse debiteerimisega ja krediteerimisega on keelatud, kuna seesuguste sissekannete juures kaob korrespondeerimine kontode vahel ning järelikult on võimatu kindlaks teha sissekantud operatsioonide majanduslikku olemust. Kõik operatsioonid kantakse žurnaal-pearaamatusse ainult tindiga.

Žurnaal-pearaamatu igal leheküljel tehakse kokkuvõte summade kohta, mis on sisse kantud üldise läbikäigu ning iga konto deebeti ja kreediti läbikäigu lahtrites. Kui kõik konteeringud on liidetud õigesti ja žurnaal-pearaamatu sissekannetes ka vigu ei olnud, siis üldläbikäigu lahtri kokkuvõte ja eraldi kokkuvõtted läbikäikudest, mis on sisse kantud kõigi kontode deebeti ja kreediti lahtritesse, peavad olema samased. Kui aga läbikäigu kokkuvõte üldise lahtri järgi ning eraldi kokkuvõtted kõigi kontode deebeti- ja kreediti-lahtrite

järgi üksteisega ei ühtu, — siis tähendab, et on läbi lastud viga, mida on vaja koheselt (edasi lükkamata kuu lõpuni) üles leida ja parandada kindlaksmääratud korras.

Kuu lõpetamisel, pärast kõigi operatsioonide sissekandmist, loetakse kokku (leheküljeliste kokkuvõtete liitmise teel) kokkuvõtted üldläbikäigu lahtri järgi ja žurnaal-pearaamatu kõigi kontode järgi, mille järele tuuakse välja iga konto saldo. Aktiva-passiva-kontode saldo (näiteks deebitoride ja kreeditoride konto) tuuakse välja lahus (s. o. näidatakse eraldi saldo deebitoride kontode järgi ja eraldi kreeditoride kontode järgi). Saldo lahutamine tehakse läbikäigu aruannete alusel. Kuu lõpuks žurnaal-pearaamatus väljatoodud kuu läbikäikude kokkuvõtted ja saldod kirjutatakse alla tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehe ja raamatupidaja poolt.

Ülalkirjeldatud raamat — žurnaal-pearaamat — hõlmab ainult bilansilise arvestuse 25 sünteetilist kontot. Sissekannete tegemiseks kontodesse väljaspool bilanssi seatakse sisse eri raamat, ka žurnaal-pearaamatu vormis. Sissekanded selles raamatus tehakse samuti iga päev, täpselt vastavalt ülalkirjeldatud reeglitele.

Tarbijate kooperatiivi operatsioonide analüütilist arvestust peetakse raamatutes, millede vormid on kinnitatud Tsentrosojuzi presiidiumi poolt, vastavalt üksikutel allkontodel arvestatavate operatsioonide iseloomule. Edaspidi tarbijate kooperatiivi kaubandus-, varumis- ja tootmisoperatsioonide arvestamise korra tundmaõppimisel neid vorme kirjeldatakse üksikasjalikult.

Tsentrosojuzi juhendite järgi võib suuremates tarbijate kooperatiivides analüütilist arvestust pidada kaartidel. Raamatute asendamist kaartidega lubatakse igal erijuhul ainult vabariikliku, krai või oblasti tarbijate kooperatiivide liidu presiidiumi (juhatuse) määrusega.

§ 5. Dokumendid ja dokumendiliiklus.

Kõik tarbijate kooperatiivi majanduslikud operatsioonid vormistatakse raamatupidamis-dokumentidega. Selleks, et õigesti, põhjaliku selgusega ja ilma liigsete peenusteta seda või teist majanduslikku operatsiooni kajastada, on tingimata

vajalik igas dokumendis ette näha niisugused andmed (rekvisiidid), mis teeksid selle dokumendi vaieldamatuks: esimeseks, varalise vastutavuse määra ja piiride kindlakstegemisel isikute suhtes, kes võtavad osa operatsioonide vormistamisest tarbijate kooperatiivi sissetulevate väärtustega;

teiseks, tarbijate kooperatiivi arveldustel mitmesuguste organisatsioonidega, asutistega ja isikutega;

kolmandaks, tehtud operatsiooni majandusliku olemuse õige näitamise vaatepunktilt.

Sellest selgub dokumendi vormi enda õige struktuuri määratusuur distsiplineeriv tähtsus, kuna dokumendi laitmatu, selge ja täpne vorm, mis näitab majanduslikkude operatsioonide vormistamisest osavõtvatele isikutele, millised nimelt teatmed on tingimata vajalik tuua selles dokumendis, juba suurel määral määrab ette raamatupidamis-arvestuse õige organiseerimise tarbijate kooperatiivis. Sellepärast, vastavalt NSVL RKN-i määrusele, kõik tarbijate kooperatiivides rakendatavad dokumentide vormid kinnitatakse Tsentrosojuzi presiidiumi poolt ja on kohuslikud igale tarbijate kooperatiivile.

Iga dokumendi vormi koostamisel on tingimata vaja ette näha kõik rekvisiidid, mis määravad nende operatsioonide iseloomu, mis peavad kajastatud olema vastavas dokumendis, arvestades sellejuures ka vajadust ökonoomseks paberi kulutamiseks. Igas dokumendis, olenemata operatsioonide iseloomust, tuleb tingimata ette näha järgmised kohuslikud rekvisiidid:

1) dokumendi number ja nimetus;

2) operatsiooni kuupäev;

3) operatsioonist osavõtvate organisatsioonide ja ettevõtete nimetused ja aadressid;

4) operatsiooni täpne kirjeldus;

5) alus operatsiooni sooritamiseks (leping, korraldus, order, volitus jms.);

6) kaubalis-materiaalsete väärtuste hulk, hind ja väärtuse üldsumma;

7) operatsiooni vormistamisest osavõtvate isikute ametid, volitused, nimed, eesnimed, isanimed ja allkirjad originaalis.

Raamatupidamis-dokumendid kirjutatakse tindiga või keemilise pliiatsiga. Dokumentide teksti selgusel on suur tähtsus, sest dokumentide halb vormistamine võib viia vigadeni raa-

matupidamis-kannetes. Sellepärast raamatupidamisel keelatakse vastu võtta dokumente, mis on kirjutatud segaselt, reservatsioonideta parandustega, väljakraapimistega, ilma operatsiooni vormistamisest osavõtnud isikute originaal-allkirjadeta ja teiste defektidega, mis põhjustavad kahtlust dokumendi ehtsuses ja õigsuses või, veel rohkem, teevad selle kehtetuks.

Suurem osa dokumentidest tarbijate kooperatiivis koostatakse ja vormistatakse mitte raamatupidamises, vaid vahetult tema ettevõtetes. Tarbijate kooperatiivi raamatupidaja peab kindlaks määrama dokumentide esitamise korra ja tähtajad ettevõtetest raamatupidamisse. Sel eesmärgil ta töötab välja täpse graafiku dokumentide liikumiseks ühtedelt varaliselt vastutavatelt isikutelt teiste kätte ja varaliselt vastutavatelt isikutelt raamatupidamisse.

Dokumentide liikumise graafikust täpne kinnipidamine võimaldab neid õigeaegselt läbi töötada ja kirjendada operatsioone kontodesse, tagab raamatupidaja tööaja ühtlast ärakasutamist, ilma et selle läbi kannataks tema ja teiste töötajate operatiivne töö.

Raamatupidamisse sissetulevad dokumendid võetakse hoolikale kontrollimisele aritmeetiliste arvutuste suhtes, vormilisest küljest ja nendes fikseeritud operatsioonide olemuse mõttes. Pärast dokumentide kontrollimist ja (vajalikkudel juhtudel) kinnitamist tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt, asub raamatupidaja raamatupidamis-lausendite (konteeringute) koostamisele. Raamatupidamis-lausendite koostamise aluseks, nagu öeldud Tsentrosojuzi poolt selle küsimuse kohta väljaantud määrustes, võivad olla alg- ja koond-dokumendid.

Algdokumentide all mõistetakse niisuguseid, milledes vormistatakse mitte rohkem kui üks operatsioon. Koond-dokumentideks nimetatakse niisuguseid, milledes on vormistatud mitu ühesugust operatsiooni ja millede juurde seoses sellega peab lisatud olema mitu algdokumenti.

On keelatud raamatupidamis-lausendite koostamine ühe päeva mitmelaadiliste algdokumentide rühmitamisega või ühe päeva mitmesuguste koond-dokumentide rühmitamisega (näiteks kahe või rohkem kauba-aruande jms.), või lõpuks mitme päeva alg- ja koond-dokumentide rühmitamisega, kuna niisugused rühmitamised raskendavad dokumentide läbitööta-

mise õigsuse kontrolli ja järelikult kergendavad kuritarvituste varjamist.

Pärast dokumentide läbitöötamist ja operatsioonide sissekandmist raamatutesse, õmmeldakse dokumendid mappidesse kronoloogilises järjekorras. Suurtes tarbijate kooperatiivides, kus on suur hulk erilaadilisi operatsioone, soovitatakse sisse seada eri mappe dokumentidega, mis kuuluvad teatud operatsioonide liigi juurde (näiteks eraldi kokku õmmelda kassadokumendid, eraldi kaubadokumendid jne.). Läbitöötatud dokumendid hoitakse kapis, mille võti on raamatupidaja käes, kes kannab vastutust nende alalhoidmise eest.

Dokumendid hoitakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamises selle tähtajani, mis on kindlaks määratud Tsentrosojuzi eri reeglitega. Tähtaegade möödumisel, mis vastavate reeglitega määratud, antakse dokumendid (nimekirja alusel) kohalikku arhiivide valitsusse.

II peatükk.

RAHALISTE, KREDIIDI- JA ARVELDUSOPERATSIOONIDE ARVESTUS.

§ 6. Üldised reeglid rahaliste, krediidi- ja arveldusoperatsioonide arvestuses.

1930. aastal teostati NSV Liidus krediidi-reform. Sellest ajast arvates toimuvad rahalised, krediidi- ja arveldusoperatsioonid nende põhimõtete alusel, mis on esitatud NSVL RKN-i krediidi-reformi määruses 30. jaanuarist 1930. a.

Need põhimõtted seisnevad järgnevas.

Riiklikel, kooperatiivsetel ja kõigil teistel majanduslikel organisatsioonidel (ilma välismaa kapitali osavõtuta) on keelatud anda kaupu ja osutada üksteisele mingisuguseid teeneid võlgu. Keelatakse ka rahaliste avansside andmine nende poolt omandatavate kaupade või osutatavate teenete arvel.

NSVL Riigipank saab arvelduse ja krediidi keskuseks. Kõik majanduslikud organisatsioonid hoiavad vabad vahendid oma arveldus-kontodel, mis avatakse vastavates Riigipanga osakondades. Arvlemised majanduslikkude organisatsioonide vahel toimuvad reeglina (välja arvatud väikesed summad) rahaliste summade sularahata ümberarvestamise teel ühe organisatsiooni arvelduskontolt teise arvelduskontole.

Vahendite ajutise puuduse tekkimisel seoses kaupade tootmise ja ringlemise käiguga, võivad majanduslikud organisatsioonid saada neile vajalikku krediiti Riigipangast. Saadud laenud antakse välja teatud objektide alla paigutamiseks, nad omavad tähtajalist, eriotstarbelist ja tagasimakstavat iseloomu.

Iga majanduslik organisatsioon käsutab iseseisvalt oma vahendeid, mis on hoiul tema arvelduskontol Riigipangas.

Riigipank teostab rahaliste summade ümberarvestamist arvelduskontolt või annab välja raha organisatsiooni — raha omaniku korraldusel.

Kuna ettevõtete ja majanduslikkude organisatsioonide arvlemised toimuvad ümberarvestamisega arvelduskontodelt, siis tekib Riigipangal võimalus jälgida maksenõudmiste ja teiste dokumentide õigeaegset tasumist. Pank jälgib maksude tähtaegu ja maksutähtaja möödalaskmisel signaliseerib maksja juures tekkinud finantsilisest kitsikusest. Panga järelevalve maksutähtaegade üle võimaldab temale organiseerida rublaga kontrolli ettevõtte tegevuse üle.

Majanduslikkude organisatsioonide jooksev tootmis- või kaubanduslik töö, või nagu räägitakse, nende põhitegevus, erineb finantside organiseerimise vaatepunktilt tunduvalt nende poolt teostatavatest kapitaalmahutustest. Sellepärast on kapitaalmahutuste finantseerimiseks ja pikaajaliseks krediteerimiseks loodud rida eripankasid.

Kõik esitatud põhimõtted, mis on pandud arvelduste ja krediidiasjanduse organiseerimise aluseks Nõukogude Liidus, määravad endaga rahaliste, arveldus- ja krediidi-operatsioonide sisu enda ja nende arvestamise tehnika raamatupidamises.

§ 7. Kassa-operatsioonide arvestus.

Tarbijate kooperatiivid hoiavad vabad rahalised vahendid oma arvelduskontol Riigipanga osakonnas.

Kaubanduslike ettevõtete (magasinide, kaupluste, kioskite, rändpoodide) ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete (restoranide, kioskide, sööklate, einelaudade) müügist saadud raha viiakse iga päev või kantakse üle (postiga või Riigipanga väliposti kaudu) tarbijate kooperatiivi arvelduskontole Riigipanga osakonnas.

Raha äraandmise tähtaeg kohtades, kus ei ole Riigipanga osakondi, määratakse kindlaks Riigipanga kontorite või osakondade poolt, sõltuvalt organisatsioonide ja ettevõtete kaugusele pangast või postiasutisest, kuid mitte hiljem järgmistest tähtaegadest, mis on kindlaks määratud NSVL RKN-i määrusega 13. juulist 1938. a. nr. 823 all:

a) kaubanduslikele ettevõtetele, mis asuvad kuni 10 km kaugusel Riigipanga osakonnast või postiasutisest — mitte hiljem kui järgmisel päeval;

b) kaubanduslikele ettevõtetele, mis asuvad 10 kuni 30 km kaugusel Riigipanga osakonnast või postiasutisest — mitte harvem kui üks kord kolme päeva jooksul;

c) kaubanduslikele ettevõtetele, mis asuvad üle 30 km kaugusel Riigipanga osakonnast või postiasutisest — mitte harvem kui üks kord viie päeva jooksul.

Kiirete väljaminekute tasumiseks (varumiskaupade eest tasumine jms.) ning järgmisele päevale üleminevaks kassa jäägiks (vahetuseks jms.) võivad kaubanduslikud organisatsioonid kassasse jätta neile hädavajaliku minimaalse osa müügisummast. Kuu keskmised normid väljaminekute kohta, mis tehakse vahetult müügisummast, määratakse iga tarbijate kooperatiivi jaoks kindlaks Riigipanga kontorite või osakondade juhatajate poolt, kooskõlastades need enne tarbijate kooperatiivide liitudega tegeliku vajaduse piires, kuid mitte kõrgemad normidest, mis on kinnitatud NSVL RKN-i juures asuva Majandusnõukogu määrusega 19. septembrist 1939. a. nr. 1061.

Tarbijate kooperatiivi juhatuse ja ettevõtete kassades olevad maksevahendid, samuti ka rahalised ülekanded (teelolevate summade järgi) arvestatakse kontol nr. 1 „Kassa", mis jaguneb allkontodeks:

1. Peakassa.
2. Ettevõtete kassad.
3. Maksevahendid teel.

Allkontol „Peakassa" arvestatakse tarbijate kooperatiivi juhatuse kassas olevad maksevahendid. Allkontol „Ettevõtete kassad" arvestatakse magasinides, kauplustes, rändpoodides, sööklates, restoranides, puhvetites jms. ettevõtetes olevad summad. Siinsamas arvestatakse ka nende ettevõtete kassades olevad maksevahendid, mis on eraldatud iseseisvale bilansile. Peale selle arvestatakse allkontol „Ettevõtete kassad" jäägid kaubamüügi summadest iga kuu esimeseks päevaks tarbijate kooperatiivi kaubanduslikes ettevõtetes, kus ei ole kassapidajaid, kui mingil põhjusel nende ettevõtete kuu viimase päeva müügisumma ei olnud antud juhatuse kassasse või tarbijate kooperatiivi arvelduskontole Riigipangas.

Rahaliste operatsioonide vormistamise korda kaubanduslikes ettevõtetes, samuti ka ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes, käsitletakse peatükkides, mis on pühendatud kaubaliste operatsioonide arvestusele ning operatsioonide arvestusele sööklates, teemajades ja einelaudades. Sellepärast käesolevas peatükis me esitame ainult operatsioonide vormistamise ja arvestamise korra peakassas ja teelolevate maksevahendite alal.

Kassaoperatsioonide vormistamise tehnika tarbijate kooperatiivi juhatuse raamatupidamises seisneb põhimiselt järgmises.

Raha sissetulek kassasse vormistatakse kassa sissetulekuorderiga, mis kirjutatakse välja tarbijate kooperatiivi raamatupidamise poolt alljärgnevas vormis:

Organisatsioon Ivanovo Tarbijate Kooperatiiv

4. aprillil 1944. a.

KASSA SISSETULEKU-ORDER NR. 18

Kellelt: Kolhoosilt „Revolutsiooni Koit"

Mille eest	Summa		Korr. konto nr.
Arve nr. 76 — 4. aprillist 1944. a. müüdud kaupade eest	60	40	9
.....			
.....			
.....			
Kokku	60	40	—
Lisatud 1 dokum.			

Vastu võtta 60 rbl. 40 k.
kuuskümmend rbl. 40 k.
(summa sõnades)

Raamatupidaja (allkiri)

..... (summa sõnades)

4. IV 1944. a. Võttis vastu kassapidaja

(allkiri)

Ivanovo Tarbijate Kooperatiiv
organisatsiooni nimetus

KVIITUNG
sissetuleku-orderi juurde nr. 18

Vastu võetud kolhoosilt „Revolutsiooni Koit"

..... kellele

..... eest

kauba arve nr. 76 järgi kuuskümmend rbl. 40 kop.

.....

.....

.....

60 rbl. 40 kop.

4. IV 1944. a.

Kassapidaja (allkiri)

Kassa sissetuleku-order kirjutatakse välja ainult sel juhul, kui ei ole dokumenti, millele võiks panna orderit asendava stambi. Kassa sissetuleku-order kirjutatakse sel juhul ainult ühes eksemplaris ja omab kviitungi ärarebitavat talongi, mis antakse raha kassasse tasunud isikule. Order, enne tema edasiandmist kassasse raha vastuvõtmiseks, kirjutatakse alla tarbijate kooperatiivi raamatupidaja poolt. Pärast raha saamist kirjutab kassapidaja alla sissetuleku-orderile ja kviitungile, mille ta kohe annab raha sissemaksnud isikule.

Kui kviitungi väljaandmine raha saamise üle ei ole kohuslik, asendatakse sissetuleku-order stambiga dokumendil.

Neil juhtudel, kui sissetuleku-orderit võib asendada stambiga saatedokumendil, kuid raha maksvale isikule on tingimata vaja välja anda kviitung, kirjutatakse välja mitte order, vaid ainult kviitung, sissetuleku-orderi asemel aga pannakse stamp saatedokumendile. Sellega saavutatakse tunduv paberi kokkuhoid.

Raamatupidamise poolt väljakirjutatud kassa sissetuleku-orderid (nii eraldi orderitena kui ka stambiga dokumentidel) registreeritakse eelnevalt, s. o. enne nende kassasse andmist, kassaaruandes, milles näidatakse orderi number, raha maksva isiku nimi ja initsiaalid ning summa. Väljakirjutatud orderite registreerimine kassa registris on tingimata vajalik kontrolli otstarbel orderis näidatud rahasumma vastuvõtmise üle kassapidaja poolt.

Raha väljaandmine kassast toimub kassapidaja poolt kassa väljamineku-orderi alusel, mis kirjutatakse välja raamatupidamise poolt ühes eksemplaris lk. 32 näidatud vormi kohaselt.

Kui raha väljaandmine toimub raamatupidamisse sissetulnud dokumendi põhjal (näiteks arveldused avansi saamiseks, organisatsioonide kirjad väljaandmisele kuuluva summa arveldusega jms.), siis kassa väljamineku-order asendatakse stambiga dokumendil.

Kassa väljamineku-orderid kirjutatakse alla tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehe ja raamatupidaja poolt ning registreeritakse kassaaruandes samadel alustel, nagu sissetuleku-orderidki.

Kassapidaja, saades kassa väljamineku-orderi, kontrollib saaja dokumente (volitust, passi jms.), võtab orderis näidatud summa (kirjutatakse sõnades summa ja näidatakse

KASSA VÄLJAMINEKU-ORDER nr. 74 3. mail 1944. a.

Kellele: lukussepp Ivanovile, V. S.

Mille eest — alus	Summa		Korr. konto nr.
4 luku parandamise eest	32	45	—
Lisatud 1 dokum. Kokku	32	45	—

Välja anda 32 rbl. 45 k. kolmkümmend kaks rbl. 45 k.
(summa sõnades)

Juhatuse esimees (allkiri) Raamatupidaja (allkiri)

Kolmkümmend kaks rbl. 45 k.
(summa sõnades)

3. V 1944. a. Võttis vastu (allkiri) Andis välja kassapidaja (allkiri)

Organisatsioon

raha saamise kuupäev) saamise kohta allkirja ja annab raha summa saajale.

Varumiskaupade kviitungite tasumine võib tarbijate kooperatiivis toimuda juhatuse kassa kaudu. Kui varumiskaupade kviitungite tasumise juhtumid on üksikud, siis kasutatakse väljamineku-orderite koostamiseks kviitungi tagumist külge (lüüakse stamp).

Kui aga päeva jooksul toimub suure hulga vastuvõtukviitungite tasumine, siis Tsentrosojuzi juhendite kohaselt lubatakse raha vastuvõtmist ja väljaandmist varumiskaupade kviitungite alusel, millede kohta päeva lõpul koostatakse ühine kassa väljamineku-order, mis kirjutatakse alla tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehe, raamatupidaja ja kassapidaja poolt.

Mõnedes tarbijate kooperatiivides toimub müügisummade vastuvõtmine kaupluste juhatajailt õhtusel ajal, mil raamatupidamine ei tööta. Niisugustel juhtudel antakse kassapidajale välja varem läbinummerdatud kviitungiraamat ja müügisummade vastuvõtu päevaaruanne. Vastavalt müügisumma sissetulekule annab kassapidaja kviitungid välja oma

allkirjaga; kviitungis näidatud müügisumma suurus aga tõestatakse raha äraandja ja vastuvõtja kaasallkirjadega kviitungi ärakirjal ja päevaaruandel.

Päevaaruande ja sellele juurdelisatud kviitungite ärakirjade alusel tarbijate kooperatiivi raamatupidamine kirjutab järgmisel päeval välja sissetuleku koond-orderi.

Kõik tasutud dokumendid kustutab kassapidaja kohe stambiga, millel on märgitud:

MAKSTUD

„.....“ ..... 194..... a.

kassaord. nr. .....

Allkiri .....

On vaja jälgida seda, et kõik makstud dokumendid tingimata oleksid kustutatud selle stambi pealelöömise teel, et jäljend dokumendil oleks tehtud loetavalt ja selgelt.

Vastavalt raha saamisele ja väljamaksmisele kannab raamatupidaja numbrite järjekorras kõik kassa sissetuleku- ja väljamineku-orderid sisse kassaraamatusse, mis peetakse lk. 34 näidatud vormi järgi.

Kanded kassaraamatusse tehakse üheaegselt kahel lehel, kopeerpaberi läbi. Pealmine rebitav leht on kassapidaja kassaaruandeks, teine aga kujutab endast kassaraamatu lehekülge. Sellega vabaneb kassapidaja vajadusest koostada eraldi kassaaruannet või kassadokumentide registrit nende äraandmisel raamatupidamisse, kuna seesugune aruanne asendatakse kassaraamatust rebitava lehega.

Päeva lõpetamisel kassapidaja loeb üle raha sissetuleku- ja väljaminekusummade kokkuvõtted ja toob välja kassa jäägi päeva lõpuks. Pärast seda rebib ta ära kassaraamatu pealmise lehe (aruande), lisab sellele kõik sissetuleku- ja väljamineku-dokumendid ning annab need koos aruandega ära raamatupidajale allkirja vastu, mis tehakse kassaraamatu teisel lehel.

Tarbijate kooperatiivi raamatupidaja, enne kui anda allkirja dokumentide saamises, võrdleb hoolikalt kassa sisse-

Kassa-order	Kellelt saadud või kellele välja antud	Sissetulek	Väljaminek	Korr. konto
49	Liikmemaksude kogujalt Semenovilt, J. D.	83		
94	Petrovale, M. S. põrandate pesemise eest kontoris		20	
	jne.			
	Kokku päevas			
	Jäägid päeva alguseks ja lõpuks			
	Bilanss			

Kassapidaja .....

Kontrollis ning sissetuleku- ja väljamineku-dokumendid arvult ..... võttis vastu.

Raamatupidaja .....

tuleku- ja väljamineku-dokumente sissekannetega kassapidaja aruandes ja oma kassaaruandes. Veendudes dokumentide ning sissekannete vormistamise õigsuses kassapidaja ja oma kassaaruannetes (allkirjade, tähikute jms. olemasolu), asub raamatupidaja dokumentide ja aruande läbitöötamisele. Selleks märgitakse kõigil sissetuleku- ja väljamineku-orderitel korrespondeerivate kontode numbrid. Samasugune korrespondeerivate kontode märkimine tehakse kassapidaja aruandel endal.

Pärast korrespondeerivate kontode äramärkimist koostatakse kaks konteeringut (stampidega kassaaruande tagumisel küljel):

1. rahasummade sissetuleku kohta kassasse — konto nr. 1 „Kassa“ deebetis ja mitmesuguste kontode (olenevalt operatsioonide iseloomust) kreeditis;

2. raha väljamineku kohta kassast — mitmesuguste kontode deebetisse ja konto nr. 1 „Kassa“ kreeditisse.

Vähese kassaoperatsioonide ulatusega tarbijate kooperatiivis on Tsentrosojuzi poolt soovitatud järgmine lihtsustatud kassaraamatu vorm (ilma rebitava leheta):

Kuup.	Dokumentide nr-id	Operatsioonide sisu	Sissetulek	Väljaminek	Jääk

Niisuguses raamatus ei ole vajadust kassaoperatsioonide registreerimiseks iga päev tarvitada eraldi lehekülge. Selles raamatus kantakse kõik operatsioonid kassapidaja poolt sisse kronoloogilises järjekorras, kassa jäägi väljatoomisega pärast igat operatsiooni.

Tööpäeva lõpul annab kassapidaja kõik dokumendid üle raamatupidamisse allkirja vastu, mille raamatupidaja annab kassapidaja raamatu esimesel vabal real.

Konteeringute koostamiseks kasutatakse sel juhul konteerimislehte.

Analüütilist arvestust allkonto „Peakassa" kohta peetakse tavalist vormi raamatus. Sissekanded sellesse raamatusse tehakse konteeringute alusel, päevaste kokkuvõtetega, eraldi konto deebetis ja kreeditis, iga päeva kohta saldo väljatoomisega.

Raha jäägi kontrollimist kassas toimetatakse inventeerimiskomisjoni poolt mitte harvemalt kui üks kord kuus ning vormistatakse aktiga vormis, mis on kinnitatud Tsentrosojuzi presiidiumi poolt.

Summad, mis on tarbijate kooperatiivi jaemüügi-ettevõtete poolt vahetult üle kantud või sisse makstud tema arvelduskontole Riigipangas, kuid mis panga poolt, ettevõtte juhataja poolt aruannete ja dokumentide äraandmise momendiks tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse, veel on kinnitamata, arvestatakse allkontos „Maksevahendid teel".

Sissekannete aluseks allkonto „Maksevahendid teel" deebetisse on arvelduskontole raha ülekandmise algdokumendid, mis ettevõtte juhataja poolt on esitatud raamatupidamisse. Sissekannete aluseks sama konto kreeditisse on aga Riigipanga väljakirjutus arvelduskontost, millest nähtub, et ettevõtte juhataja poolt tehtud ülekande summa on arvestatud tarbijate kooperatiivi juhatuse arvelduskontole Riigipangas.

Analüütiline arvestus allkonto „Maksevahendid teel“ kohta peetakse järgmist vormi raamatus:

Deebet						Kreedit					
Sissekanne 194.....		Tekst		Korr. konto nr.	Summa	Sissekanne 194.....		Tekst		Korr. konto nr.	Summa
Kuupäev	Žurnaali kirjendi nr.	Dokum. nr.	Operatsioonide lühike sisu			Kuupäev	Žurnaali kirjendi nr.	Dokum. nr.	Operatsioonide lühike sisu		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Sissekanded selles raamatus peetakse jooneliselt.

§ 8. Arvelduskonto Riigipangas.

Arvelduskonto avamiseks Riigipanga osakonnas peab tarbijate kooperatiiv esitama järgmised dokumendid:

a) liikmete (volinikkude) koosoleku poolt kinnitatud ja kindlaksmääratud korras registreeritud tarbijate kooperatiivi põhikirja;

b) Riigipanga poolt kindlaksmääratud vormis koostatud avalduse arvelduskonto avamiseks;

c) teatise isikute kohta, kes on tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt volitatud dokumentidele alla kirjutama õigusega arvelduskontolt raha saamiseks ja ülekandmiseks, ühes nende ametite, perekonna-, ees- ja isanimede, samuti ka allkirjade proovide osutamisega;

d) väljakirjutuse liikmete üldkoosoleku (volinikkude koosoleku) otsusest tarbijate kooperatiivi juhatuse liikmete valimise kohta.

Tarbijate kooperatiivi juhatus on maksevahendite käsutajaks, mis on hoiul tema arvelduskontol Riigipangas. Riigipank võib iseseisvalt tarbijate kooperatiivi arvelduskontolt rahasummasid maha kirjutada ainult:

ebaõigete sissekannete parandamise korras tarbijate kooperatiivi arvelduskontos (näiteks kui Riigipank ekslikult kirjutas tarbijate kooperatiivi arvelduskontole summa, mis kuulus teisele organisatsioonile, siis aga selle summa oma vea parandamise korras kirjutas maha tarbijate kooperatiivi arvelduskontolt);

trahvimisel dokumentide liikumise määruste rikkumise eest;

täitelehtede järgi;

kommunaalmajanduse organite arvete järgi kommunaalteenete (elekter, vesi jms.) eest ja Sideministeeriumi arvete järgi telefoni ja raadio eest;

võlgnevuse kustutamiseks laenude, tähtajaliste ja möödalastud tähtajaga kohustuste alal ning arvestatud protsentide katteks laenudelt;

Rahandusministeeriumi nõudmiste järgi makseteks eelarvesse.

Kõigil ülejäänud juhtudel võib vahendite väljaandmine või ümberarvestamine tarbijate kooperatiivi arvelduskontolt toimuda ainult korralduste alusel, milledel on juhatuse avalduses näidatud isikute allkirjad. Need korraldused antakse tšekkide, samuti ka maksekäskude ja teiste dokumentidega vormis, millede rakendamine on kindlaks määratud Riigipanga reeglites. Tarbijate kooperatiivi juhatus on kohustatud alluma Riigipanga reeglitele, mis on kindlaks määratud operatsioonide kohta arvelduskontol hoiul olevate maksevahenditega.

Tšekiks nimetatakse tšekiandja (s. o. antud juhul tšekki väljaandva tarbijate kooperatiivi) kirjalikku käsku Riigipanga osakonnale tšekiandja arvelduskontolt teatud summa väljamaksmiseks tšekipidajale (s. o. organisatsioonile, kelle nimele tšekk on välja kirjutatud). Tšekid kirjutatakse välja Riigipanga poolt kindlaksmääratud vormis plankidel. Tšekkide plangid on brošeeritud raamatukesteks (tšekiraamat), tšekid ise on aga enne läbi nummerdatud. Kuritarvituste ärahoidmiseks on tšekid tingimata vaja hoida luku taga.

Tšekis näidatakse järgmised andmed:

a) tšeki väljaandmise kuupäev, kuu (sõnades) ja aasta;
b) tšeki number ja tema enda nimetus — „tšekk";
c) tšeki väljaandmise koht;
d) Riigipanga osakonna nimetus, milles on avatud tšekiraamatu valdaja arvelduskonto;
e) arvelduskonto valdaja nimetus (tarbijate kooperatiivi täpne nimetus);
f) arvelduskonto number, millelt toimub raha väljamaksmine;
g) rahasaaja nimetus;
h) summa (rublad sõnades ja numbritega, kopikad — ainult numbritega);
i) isikute allkirjad, kellel on õigus tšekke alla kirjutada,
j) tarbijate kooperatiivi pitsat.

Eelpool oli näidatud, et arvelduskonto avamisel tarbijate kooperatiivi juhatus teatab Riigipanga osakonnale nende isikute loetelu, kellel on õigus tšekke alla kirjutada, ning nende allkirjade proovid. Niisugusteks isikuteks tarbijate kooperatiivis võivad olla: juhatuse esimees või tema asetäitja (esimene allkiri) ning raamatupidaja (teine allkiri).

Riigipanga reeglite kohaselt tšekid võivad olla nimelised ja „ettenäitajale". Nimelises tšekis näidatakse organisatsiooni või isiku nimetus, kellele tuleb raha välja maksta; tšekiga „ettenäitajale" võib raha saada iga isik, kes esitab tšeki Riigipanga vastavasse osakonda.

Võimalikkude kuritarvituste ärahoidmiseks keelas Tsentrosojuzi presiidium ära tarbijate kooperatsiooni organisatsioonidele välja kirjutada tšekke „ettenäitajale".

Riigipanga reeglite kohaselt on tšekk kehtiv ainult 10 päeva jooksul.

Riigipanga osakond, saades vastaval kombel vormistatud ja allakirjutatud tšeki, kontrollib isikute allkirjade proove ja maksab raha arvelduskontolt (loomulikult, kui tšekiandja arvelduskontol raha on). Siiski raha kätteandmist ei toimetata kõigil juhtudel. Peale maksetšekkide, millede järgi raha antakse tšekipidajale kätte, tarbijate kooperatiiv võib välja kirjutada arvlemistšekke, millede esiküljel on pealkiri: „arvlemiseks". Niisuguste tšekkide järgi raha kätte ei anta, vaid kantakse üle tšekipidaja arvelduskontole.

Maksekäsud erinevad sisuliselt vähe tšekkidest; nad on samuti arvelduskonto valdaja käsuks Riigipanga osakonnale arvelduskontolt maksmise toimetamiseks. Lahkuminevalt tšekist kirjutatakse maksekäsk välja mitte ühes, vaid kolmes eksemplaris, milledest üks järgnevalt tagastatakse tarbijate kooperatiivile Riigipanga märkusega arvelduskontolt toimetatud maksmise kohta. Nagu tšekidki, on maksekäsud kehtivad ainult 10 päeva jooksul.

Oluline lahkuminek tšekkide ja maksekäskude vahel on järgmine. Tšekke võib välja anda ainult siis, kui arvelduskontol on raha jääk, kuna nad on pangale käsuks raha välja anda. Kui tšekk ei ole tagatud raha jäägiga, nimetatakse teda katmatuks, ja isikud, kes on süüdi seesuguse tšeki väljaandmises, võetakse vastutusele. Maksekäsku võib aga välja anda ka raha puudumisel arvelduskontol. Sel juhul tema maksmist toimetatakse pärast raha sissetulekut arvelduskontole, pärast nende kohustuste tasumist, mis ootasid oma järjekorda enne maksekäsu saabumist.

Peale arvelduskonto on tarbijate kooperatiivil õigus oma maksevahendite hoiuks Riigipanga osakonnas avada eriotstarbelisi jooksvaid kontosid. Nii näiteks vastavalt kaubanduslikkude ruumide remondi- ja ehitusfondi määrusele, selle fondi vahendid hoitakse Riigipangas eri jooksval kontol. Samasugust korda võib määrata ka teiste eriotstarbeliste vahendite hoidmiseks, kusjuures igal üksikul juhtumil jooksvate kontode avamine peab tingitud olema Tsentrosojuzi eriliste juhistega.

Arveldus- ja jooksvate kontode arvestamiseks on tarbijate kooperatiivi kontoplaanis ette nähtud konto nr. 2 „Riigipank". Analüütilises arvestuses selle konto järgi avatakse allkontod:

1. Arvelduskonto Riigipangas.
2. Jooksvad kontod.
3. Akreditiivid.

Akreditiiviks nimetatakse Riigipanga osakonna, milles tarbijate kooperatiiv omab arvelduskontot, käsku varustajat teenindavale Riigipanga osakonnale varustaja dokumentide tasumiseks kaupade eest, mis on laaditud tarbijate kooperatiivile. Selleks, et Riigipanga osakond võiks akreditiivi välja anda, peab tarbijate kooperatiiv eelnevalt temale andma vastava käsundi, milles näidatakse: akreditiivi

summa, akreditiivi tähtaeg, varustaja nimetus, kaupade liik ja varustaja dokumentide tasumise kord. Akreditiivid, nagu eelpool tähendatud, arvestatakse samuti kontol nr. 2 „Riigipank“ (eraldi allkontol). Väljapandud akreditiivi summa vastu saab tarbijate kooperatiiv Riigipangalt lühiajalist laenu.

Akreditiivi avamisel saadud laenu arvel arvestatakse väljapandud akreditiivide summad jooksvas arvestuses järgmise kandega:

Akreditiivide arvestuse

SKEEM

Allkonto			Allkonto		
Laenud kaubakäibe					
D	jooksvaks krediteerimiseks	K	D	Akreditiivid	K
	2000 <——————>			2000	

Määral, mil varustaja arvete tasumiseks on kulutatud akreditiivi summasid, koostatakse raamatupidamislausend:

Konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid“ deebet (analüütilises arvestuses — kaupadega varustaja isikliku konto järgi)
Konto nr. 2 „Riigipank“ kreedit“ (allkonto „Akreditiivid“).

Varustaja kontot käesoleval juhul krediteeritakse laaditud kaupade väärtusega, millede eest tasumist, nagu nähtub ülaltoodud konteeringust, on toimetatud akreditiivi abil.

Akreditiivi vastu saadud laen tasutakse tähtaja saabumisel tarbijate kooperatiivi arvelduskontolt ühistel alustel teiste laenudega. Sellejuures koostatakse järgmine raamatupidamislausend:

Konto nr. 14 „Laenud (saadud)“ (allkonto „Laenud kaubakäibe jooksvaks krediteerimiseks“) deebet
Konto nr. 2 „Riigipank“ kreedit.

Sissekannete aluseks arveldus- ja jooksvatesse kontodesse on väljakirjutused, mis saadakse Riigipanga osakonnalt, milles tarbijate kooperatiivil on arveldus- (jooksev) konto. Saadavad väljakirjutused arveldus- (jooksvast) kontost peab raamatupidaja hoolikalt kontrollima ja kontrolli tulemustest viibimata teatama vastavale Riigipanga osakonnale. Tuleb eriti silmas pidada, et hilinenud teade kontrollimisel avastatud vigadest võib Riigipanga osakonna poolt jääda tähele panemata, kuna Riigipanga reeglite kohaselt on vigade parandamise avalduse tähtaeg piiratud:

a) tarbijate kooperatiividele, kes asuvad ühes punktis Riigipanga osakonnaga — 10 päevaga;
b) tarbijate kooperatiividele, kes asuvad erinevates asustatud punktides Riigipanga osakonnaga — 10—20 päevaga.

Arvelduskonto sissekannete samastamise eesmärgil tarbijate kooperatiivi raamatupidamises Riigipanga osakonna sissekannetega on rakendatud kord, mille kohaselt sissekanded allkontos „Arvelduskonto Riigipangas" (samuti ka allkontos „Jooksvad kontod") tehakse täpses vastavuses sissekannetega Riigipanga väljakirjutuses, isegi kui väljakirjutuse järele on avastatud viga Riigipanga sissekannetes. Väljakirjutuse ja sellele kaasalisatud dokumentide kontrollimisel avastatud vead arvestatakse kontol nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid" (allkontos „Muud deebitorid ja kreeditorid") — kontos „Protestitud Riigipanga sissekanded". Selgitame seda näite varal.

N ä i d e. Oletame, et tarbijate kooperatiiv sai Riigipangalt arvelduskonto väljakirjutuse, mille kontrollimisel raamatupidaja tegi kindlaks, et Riigipanga osakond on tarbijate kooperatiivi arvelduskontolt ekslikult maha kirjutanud 3500 rubla. Arvelduskontolt ei oleks tulnud 3500-rublalist summat maha kirjutada, kuid tarbijate kooperatiivi raamatupidaja selleks, et kajastada arvelduskontos pangaga ühesuguseid läbikäikusid ja saldot, kirjutab selle summa maha järgmise raamatupidamislausendi koostamise teel:

K o n t o nr. 9 „D e e b i t o r i d j a k r e e d i t o r i d" (a l l k o n t o „M u u d d e e b i t o r i d j a k r e e d i t o r i d") d e e b e t
K o n t o nr. 2 „R i i g i p a n k" (a l l k o n t o „A r v e l d u s k o n t o R i i g i p a n g a s") k r e e d i t.

Riigipanga osakonnale, milles on avatud tarbijate kooperatiivi arvelduskonto, on saadetud teade avastatud veast palvega seda kohe parandada. Väljakirjutusest, mis saadud Riigipangalt, nähtub, et viimane on oma vea parandanud ja on ekslikult tarbijate kooperatiivi arvelduskontolt maha kirjutatud 3500 rbl. taastanud. Vastavalt saadud väljakirjutusele koostab tarbijate kooperatiivi raamatupidaja 3500 rublale uue lausendi:

Konto nr. 2 „Riigipank" deebet
Konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid" kreedit.

Kontot nr. 2 „Riigipank" (allkontod „Arvelduskonto Riigipangas" ja „Jooksvad kontod") debiteeritakse rahaliste summadega, mis tulevad sisse arveldus- või jooksvale kontole — konto nr. 1 „Kassa", nr. 7 „Kauba müük", nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid", nr. 10 „Tarbijate Kooperatiivide Maakondlik Liit (TKML)" ja teiste (kuuluvuse järgi) krediteerimisel. Kontot nr. 2 „Riigipank" krediteeritakse konto nr. 1 „Kassa", nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid", nr. 10 „Tarbijate Kooperatiivide Maakondlik Liit (TKML)", nr. 14 „Laenud (saadud)" ja teiste (olenevalt operatsioonide iseloomust) debiteerimisel.

Eelpool oli märgitud, et sissekannete aluseks Riigipanga arvelduskonto kohta on väljakirjutused, mis saadetakse tarbijate kooperatiivile perioodiliselt Riigipanga osakonna poolt. Erandiks sellest reeglist on summad, mis tulevad sisse arveldus- (või jooksvalt) kontolt kassasse ja kassast arvelduskontole (jooksvale kontole). Niisugused summad kantakse kontosse nr. 2 „Riigipank" mitte väljakirjutuste alusel arvelduskontost, vaid kassaaruannete põhjal.

Sellepärast tuleb Riigipanga arvelduskonto väljakirjutust kontrollides enne žurnaali lausendi koostamist tingimata eraldada summad, mis varem on kassaaruannete alusel läbi kantud. Pärast seda koostatakse kaks konteeringut: üks konto nr. 2 „Riigipank" deebet ja selle kontoga korrespondeerivate kontode kreedit, teine aga konto nr. 2 „Riigipank" kreedit ja temaga korrespondeerivate kontode deebet.

Selle konto analüütilist arvestust peetakse tavalist vormi raamatus (reskontro).

§ 9. Lühi- ja pikaajaliste laenude arvestus.

Tarbijate kooperatiiv võib saada lühi- ja pikaajalisi krediite ja laenusid. Tarbijate kooperatiivi poolt saadavad laenud jagunevad pikaajalisteks ja lühiajalisteks. Omakorda pikaajalised laenud jagunevad: kapitaalmahutuste [1]) finantseerimiseks ja käibevahendite suurendamiseks saadud laenudeks.

Riigipangalt ja kõrgemalseisvatelt kooperatiivorganisatsioonidelt saadavate laenude arvestamiseks on tarbijate kooperatiivide kontoplaanis ette nähtud konto nr. 14 „Laenud (saadud)". Olenevalt saadavate krediitide ja laenude vormist, tähtajast ja sihimäärangust konto nr. 14 „Laenud (saadud)" jaguneb allkontodeks:

1. Laenud käibevahenditeks.
2. Laenud ehituselolevate kapitaalmahutuste finantseerimiseks.
3. Laenud kasutatavate kapitaalmahutuste finantseerimiseks.
4. Laenud kaubakäibe jooksvaks krediteerimiseks.
5. Laenud hooajakaupade ostuks, ennehooaegse sisseveo ja vastumüügikaupade tagatisel.
6. Laenud varumiskaupade tagatisel.
7. Blankolaenud (käibevahendite täiendamiseks).
8. Muud laenud.
9. Tähtajaks tasumata laenud.

Allkontol „Laenud käibevahenditeks" arvestab tarbijate kooperatiiv pikaajalised laenud, mis kõrgemaastmeline kooperatiivorganisatsioon annab tarbijate kooperatiivile, kui tarbijate kooperatiivil on puudus oma käibevahenditest. Niisuguse pikaajalise laenu saamisel annab tarbijate kooperatiiv välja võlakohustuse, milles näidatakse, kellele, kus, millal ja millise summa peab tarbijate kooperatiiv tasuma. Saadud laenu summale koostatakse lausend:

Konto nr. 2 „Riigipank" deebet
Konto nr. 14 „Laenud (saadud)" (allkonto „Laenud käibevahenditeks") kreedit.

[1]) Tarbijate kooperatiivi poolt kapitaalmahutuste finantseerimiseks saadavate laenude arvestust õpime tundma „Kapitaalmahutuste arvestuse" osa järgi (vt. II osa, VII peat.).

Käibevahenditeks saadud pikaajalise laenu võlgnevuse tasumisel debiteeritakse kontot nr. 14 „Laenud (saadud)" konto nr. 2 „Riigipank" kreediti järgi. Selle allkonto analüütilist arvestust peetakse tavalist vormi raamatus iga laenu kohta eraldi. Tarbijate kooperatiivi raamatupidaja peab tagama hoolikat kontrolli laenude kustutamise tähtaegade üle, mitte lubades nende kustutamise tähtaegade möödalaskmist.

Allkontol „Laenud kaubakäibe jooksvaks krediteerimiseks" arvestatakse lühiajalisi krediite, mis tarbijate kooperatiiv saab Riigipangalt kaubanduslikkude operatsioonide toimetamiseks. Samal kontol arvestatakse ka laenud, mis tarbijate kooperatiiv saab teelolevate maksevahendite ja väljapandud akreditiivide vastu. Laenud, mis tarbijate kooperatiiv saab hooajakaupade ostuks, ennehooaegse sisseveo ning põllumajandussaaduste ja toorainete tootjatele antavate vastumüügikaupade tagatisel, arvestatakse teisel allkontol ja järelikult siin neid ei arvestata.

Riigipanga instruktsiooniga on tarbijate kooperatiivide jaekauba käibe krediteerimiseks kindlaks määratud kaks laenude vormistamise viisi:

a) väljaantud laenu summa arvestatakse tarbijate kooperatiivi arvelduskontole, järgnevalt kogu väljamakstava summa tasumisega arvelduskontolt;

b) möödudes tarbijate kooperatiivi arvelduskontost, s. o. varustaja arve selle osa tasumine vahetult laenukontolt, mis osas arve maksmine krediteeritakse panga poolt.

Jaekaubakäibe arvel saadavate krediitide arvestamise korra selgitamiseks tarbijate kooperatiivi raamatupidamises harutame läbi järgmise näite.

N ä i d e. Tarbijate kooperatiiv aktseptis tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu maksenõudmise 8000 rbl. summas. Tarbijate kooperatiivi omavahendite osavõtt selle summa tasumisel on 1200 rbl.; ülejäänud summa 6800 rbl. on tasutud Riigipanga poolt laenu andmisega. Jooksva arvestuse kontodel võib seda operatsiooni arvestada mitmeti, olenevalt sellest, kuidas kajastas seda laenu Riigipank (s. o. kandis läbi tarbijate kooperatiivi arvelduskontost või mitte).

E s i m e n e v a r i a n t (laen on arvestatud arvelduskontole).

E s i m e n e o p e r a t s i o o n — laenu ümberarvestamine arvelduskontole:

Konto nr. 2 „Riigipank“ deebet
Konto nr. 14 „Laenud (saadud)“ (allkonto „Laenud kaubakäibe jooksvaks krediteerimiseks“) kreedit 6800 rbl.

Teine operatsioon — varustaja arve tasumine.

Konto nr. 10 „Tarbijate Kooperatiivide Maakondlik Liit (TKML) deebet
Konto nr. 2 „Riigipank“ kreedit 8000 rbl.

Teine variant (tasumine laenukontolt).
Esimene operatsioon — (tasumine laenukontolt):

Konto nr. 10 „Tarbijate Kooperatiivide Maakondlik Liit (TKML) deebet
Konto nr. 14 „Laenud (saadud)“ (allkonto „Laenud kaubakäibe jooksvaks krediteerimiseks“) kreedit 6800 rbl.

Teine operatsioon — tasumine osas, mis langeb tarbijate kooperatiivi omade vahendite kontole (maksuosa):

Konto nr. 10 „Tarbijate Kooperatiivide Maakondlik Liit (TKML) deebet
Konto nr. 2 „Riigipank“ kreedit 1200 rbl.

Esimene variant annab võimaluse kajastada varustaja kontol arve üldist summat, mis hiljem kergendab temaga arvelduste võrdlemist. Peale selle lihtsustab niisugune laenude vormistamisviis dokumendi liiklust tarbijate kooperatiivis ja kergendab kontrolli kaupade saabumise üle, kuna varustaja arve kantakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamises alati läbi väljakirjutuse alusel arvelduskontost ühe summaga. Teine variant on enam sobiv pangale, kuna temal väheneb sissekannete arv arvelduskontol.

Laenude arvel võlgnevuse tasumisel debiteeritakse kontot nr. 14 „Laenud (saadud)“ konto nr. 2 „Riigipank“ kreediti kaudu.

Kaupade ebaühtlase kohaletoimetamise juures võib juhtuda, et tarbijate kooperatiivil mõni aeg ei ole arvete tasumi-

seks käsutada vajalikke omakäibevahendite maksuosa. Niisugusel juhul Riigipanga osakond võib osutada tarbijate kooperatiivile rahanduslikku abi, andes temale lühiajalist laenu väljaspool plaani. Niisugused laenud kantakse tarbijate kooperatiivi arvelduskontole ja arvestatakse allkontol „Laenud kaubakäibe jooksvaks krediteerimiseks".

Laenu saamisel hooajakaupade ostuks, ennehooaegse sisseveo ja vastumüügikaupade tagatisel, koostatakse raamatupidamislausend:

Konto nr. 2 „Riigipank" deebet
Konto nr. 14 „Laenud (saadud)" (allkonto „Laenud hooajakaupade ostuks, ennehooaegse sisseveo ja vastumüügikaupade tagatisel") kreedit.

Niisuguse laenu tasumisel koostatakse samasugune kirjend, nagu teistegi laenude tasumisel.

Varumisoperatsioonideks krediteeritakse Riigipangas vahetult ainult tarbijate kooperatiivide maakondlikku (rajooni) liitu, või õigemini, nende varumiskontoreid. Mis aga puutub tarbijate kooperatiive, siis viimased varumiseks Riigipangast krediiti ei saa, kuna varumisoperatsioonideks annavad neile vahendeid tarbijate kooperatiivide maakondlikkude (rajooni) liitude varumiskontorid. Need vahendid antakse avansi kujul. Tarbijate kooperatiivide maakondlikkude (rajooni) liitude varumiskontorite poolt tarbijate kooperatiividele varumiseks antavate avansside arvestamise korra juures peatume edaspidi üksikasjalikumalt.

Blanko-laenusid saab tarbijate kooperatiiv Riigipangalt vähenenud käibevahendite täiendamiseks, sel juhul, kui jooksvad säästud eraldatakse kapitaalmahutuste finantseerimiseks ning ajutiseks remondi- ja ehitusfondi (kaubanduslike ruumide) kontol tekkinud lõhe katteks. Riigipangalt saadud blanko-laenud kantakse üle erilisele remondi- ja ehitusfondi jooksvale kontole ja tasutakse samalt jooksvalt kontolt laenu tähtaegade saabumisel.

Kui mingisugustel erilistel asjaoludel tarbijate kooperatiiv ei suuda tähtajaks tasuda Riigipangalt saadud lühiajalisi laenusid, siis kantakse viimased sellelt allkontolt, millel nad olid arvestatud laenude saamisel, üle allkontole „Tähtajaks

tasumata laenud". Möödalastud tähtajaga laenude kustutamise (tasumise) määral debiteeritakse allkontot „Tähtajaks tasumata laenud" konto nr. 2 „Riigipank" krediteerimisel.

§ 10. Tarbijate kooperatiivi arvlemised tarbijate kooperatiivide maakondliku liiduga.

Põhimiseks kaupadega varustajaks tarbijate kooperatiivile on tarbijate kooperatiivide maakondlik (rajooni) liit, kelle süsteemi kuulub antud tarbijate kooperatiiv. Kogu varutud põllumajandusliku toodangu ja toorained annab tarbijate kooperatiiv reeglina ära oma tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu varumiskontorile. Avansilised krediidid varumise teostamiseks saab tarbijate kooperatiiv samuti oma tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu varumiskontorilt. Kui tarbijate kooperatiivi ei saa Riigipangas iseseisvalt krediteerida, siis teatavatel tingimustel võib ta Riigipangalt krediiti saada tarbijate kooperatiivide maakondliku liidu kaudu, selleks otstarbeks väljaantavate võlakohustuste tagatisel. Kõik see tõendab mitmesuguste majanduslikkude sidemete ja mitmesuguste arvlemiste olemasolu tarbijate kooperatiivi ja tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu vahel.

Tarbijate kooperatiivi vahekordade arvestamiseks tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liiduga on tarbijate kooperatiivide kontoplaanis ette nähtud eriline sünteetiline konto nr. 10 „Tarbijate Kooperatiivide Maakondlik Liit". Tuleb alla kriipsutada, et sellel kontol arvestatakse arvlemised ainult selle tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liiduga, kelle süsteemi kuulub antud tarbijate kooperatiiv. Kui tarbijate kooperatiivil mingil põhjusel tekivad arvlemised teise tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liiduga, siis niisugused vahekorrad arvestatakse mitte kontol nr. 10 „Tarbijate Kooperatiivide Maakondlik Liit", vaid sarnaselt tarbijate kooperatsiooni süsteemi mittekuuluvate organisatsioonidega (kontol nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid").

Sõltuvalt tarbijate kooperatiivi arvlemiste viisist tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liiduga konto nr. 10 „Tarbijate Kooperatiivide Maakondlik Liit" (TKML) jaotatakse järgmisteks allkontodeks:

1. Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu maksenõudmised.
2. Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu muud nõudmised ja kohustused.
3. Avansid Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu varumiskontorilt.
4. Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu varumiskontori muud nõudmised ja kohustused.
5. Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu muud ettevõtted.

Allkontol „Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu maksenõudmised" arvestatakse tarbijate kooperatiivi võlgnevus aktseptitud maksenõudmiste järgi tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu juhatusele. Sellel allkontol arvestatakse ainult mittemöödalastud tähtaegadega arvlemised. Kui tarbijate kooperatiiv mingisugustel asjaoludel laskis tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu maksenõudmise tähtaja mööda, siis möödalastud tähtajaga summa arvatakse sellelt allkontolt üle allkontole „Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu muud nõudmised ja kohustused".

Allkontot „Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu aktseptitud maksenõudmised" krediteeritakse aktseptitud maksenõudmiste täie summaga järgmiste kontode deebeti järgi:

nr. 3 „Kauba ost ja hindamine" — kaupade ostmisel jaemüügiks;

nr. 15 „Materjalid" — tootmistoorainete ja -materjalide ning majapidamismaterjalide ostmisel.

Allkonto „Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu aktseptitud maksenõudmised" deebetisse kantakse summad, mis on tarbijate kooperatiivi poolt makstud oma võlgnevuse kustutamiseks arveldus- või laenukontolt (kui maksmine on tehtud laenu ülekandmiseta tarbijate kooperatiivi arvelduskontole). Sama allkonto deebetisse kantakse ka möödalastud tähtajaga võlgnevus aktseptitud maksenõudmiste järgi. See ümberarvestus tehakse jooksva arvestuse kontodel järgmiste raamatupidamislausenditega:

Skeem

kirjendiks tarbijate kooperatiivi möödalastud tähtajaga võlgnevuse arvestamisel oma tarbijate kooperatiivide maakondlikule (rajooni) liidule

Allkonto			Allkonto		
D	TKML-i muud nõudmised ja kohustused	K	D	TKML-i maksenõudmised	K
	5000			5000	Saldo 15000

Allkontol „Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu muud nõudmised ja kohustused" arvestatakse mitmesugused arvlemised, mis ei ole seotud arvlemistega kaupade ostu alal maksenõudmiste aktseptimise korras. Siin arvestatakse ka arvlemised kasumist 10%-liste mahaarvamiste alal, boonused ostetud kaupadelt, mitmesuguste ümberarvlemiste ja, nagu juba märgitud, möödalastud tähtaegadega maksenõudmiste alal.

Arvlemised varumiskontoriga saadud avansside alal varumisoperatsioonide teostamiseks arvestab tarbijate kooperatiiv allkontol „Avansid Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu varumiskontorilt". Avansi saamisel annab tarbijate kooperatiiv välja tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu varumiskontorile võlakohustuse ja koostab saadud avansi summale raamatupidamislausendi:

Konto nr. 2 „Riigipank" deebet
Konto nr. 10 „Tarbijate Kooperatiivide Maakondlik Liit" (allkonto „Avansid Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu varumiskontorilt") kreedit.

Võlgnevuse kustutamisel saadud avansisummade ümberarvamise teel arvelduskontolt koostatakse lausend kontode vastupidise korrespondeerimisega. Kui saadud avansisumma arvatakse üleantavate varutud põllumajandustoodete ja tooraine katteks, siis arvessevõetud summale koostatakse lausend sisemiseks ümberarvamiseks allkontolt „Avansid Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu varumiskontorilt" allkontole „Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu varumiskontori muud nõudmised ja kohustused". Jooksva arvestamise kontodes kajastatakse see järgmise sissekandega:

Skeem

avansi arvestamise sissekandmiseks.

Allkonto			Allkonto		
D	TKML-i varumiskontori muud nõudmised ja kohustused	K	D	Avansid TKML-i varumiskontorilt	K
Saldo 3000	3000 <———		———> 3000		Saldo 10 000

Kõik jooksvad arvlemised tarbijate kooperatiivi ja tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu varumiskontori vahel arvestatakse allkontol „TKML-i varumiskontori muud nõudmised ja kohustused". Selle konto deebetisse kirjutatakse tarbijate kooperatiivi poolt varumiskontorile äraantud põllumajandussaaduste ja toorainete ostuhind, komisjonitasu varumise teostamise eest, veo- ja igasugused muud lisandid, mis kuulub tarbijate kooperatiivile äraantud toodete eest. Allkonto „TKML-i varumiskontori muud nõudmised ja kohustused" kreeditisse arvestatakse tasu summad, mis tarbijate kooperatiiv saab maakondliku liidu varumiskontorilt äraantud toodete eest, samuti avansisummad, mis on arvatud toodete arvel jooksvate arvevahekordade katteks.

Tarbijate kooperatiivide maakondlik (rajooni) liit võib omada teisi iseseisvale bilansile eraldatud isemajandavaid ettevõtteid, kellega tarbijate kooperatiiv omab vahekordi (näiteks tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu isemajandav leivatööstus jne.). Arvlemised niisuguste tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu isemajandavate ettevõtetega arvestab tarbijate kooperatiiv allkontol „Tarbijate Kooperatiivi Maakondliku Liidu muud ettevõtted".

Perioodiliselt, kuid mitte harvemalt kui üks kord kuus, toimetab tarbijate kooperatiiv arvlemiste võrdlust ja vastastikku arvevahekordade kooskõlastamist tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu isemajandavate ettevõtetega. Niisugune arvevahekordade kooskõlastamine vormistatakse vastastikuse võrdluse akti ja kooskõlastatud saldo väljatoomisega arvlemiste alal vastavate ettevõtetega. Tuleb alla kriipsutada, et tarbijate kooperatiiv võib kooskõlastamist toimetada ainult tarbijate kooperatiivide maakondliku

(rajooni) liidu pearaamatupidaja juhiste kohaselt, kuna omavoliline arvevahekordade kooskõlastamine tarbijate kooperatiivi poolt tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu pearaamatupidajaga kokku leppimata võib arvlemised segi ajada.

§ 11. Tarbijate kooperatiivi juhatuse sisemiste arvlemiste arvestamine tema isemajandavate ettevõtetega.

Sisemised arvlemised tarbijate kooperatiivi iseseisvale bilansile viidud ettevõtetega arvestatakse kontol nr. 11 „Sisemised arvlemised".

Sõltuvalt vahendite andmise viisist ja arvlemiste iseloomust, jagunevad tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt oma isemajandavatele ettevõtetele üleantud vahendid järgmiselt:

a) alatiseks kinnistatud (eraldatud);

b) ajutiselt üleantud ja seoses sellega tähtaegselt tagasimaksmisele kuuluvad.

Vastavalt niisugusele jaotusele on kontol nr. 11 „Sisemised arvlemised" kaks allkontot:

1. Allkonto „Sisemised arvlemised eraldatud põhi- ja käibevahenditele".
2. Allkonto „Sisemised tasumiselekuuluvad arvlemised".

Kui tarbijate kooperatiivil on mitte üks, vaid mitu isemajandavat ettevõtet, siis analüütilises arvestuses avatakse igaühele neist eraldi isikuline konto.

Juhatuse arvepidamise allkontol „Sisemised arvlemised eraldatud põhi- ja käibevahenditele" arvestatakse vahendid, mis on eraldatud isemajandavatele ettevõtetele nende üleviimisel iseseisvale bilansile.

Tarbijate kooperatiivi juhatuses selle allkonto deebetisse kirjutatakse aktivate summa, mis juhatuse poolt antakse üle isemajandavale ettevõttele. Selle allkonto kreeditisse kirjutatakse passivate summad, mis juhatuse bilansist üle viiakse isemajandava ettevõtte bilansile (näiteks hinnalisand kaupadele, põhivahendite kulumine jms.). Tarbijate kooperatiivi juhatuse bilansis peab allkontol olema alati deebeti-saldo, isemajandaval ettevõttel aga vastupidiselt, kreediti-saldo.

Eelpool oli märgitud, et tarbijate kooperatiivi juhatuse ja tema isemajandavate ettevõtete vahel võivad tekkida arvlemised, millede järgi võlgnevuse summa kuulub viibimata

Ex bibl. univ. T

tasumisele. Niisuguste arvlemiste hulka kuuluvad näiteks arvestusülekanded amortisatsioonifondi, mis Tsentrosojuzi juhendite kohaselt tsentraliseeritakse juhatuse bilansil ja sellepärast kuuluvad isemajandava ettevõtte poolt viibimata juhatusele üleandmisele.

Amortisatsioonifondile juurdearvamise ja arvestamise korra ning põhivahendite kulumise küsimust käsitatakse osas „Põhivahendite arvestamine" ja sellepärast seda siin ei puudutata.

Tasumiselekuuluvad arvlemised võivad tekkida isemajandavate ettevõtete debitoorse võlgnevusena juhatusele ja vastupidiselt, juhatuse debitoorse võlgnevusena tema isemajandavatele ettevõtetele. Allkonto „Sisemised tasumiselekuuluvad arvlemised" saldo juhatuse ja isemajandavate ettevõtete bilansis võib olla nii debitoorne kui ka kreditoorne.

Arvlemisi tarbijate kooperatiivi juhatuse ja tema isemajandavate ettevõtete vahel tuleb õigeaegselt kontrollida ja kõik võrdlemise käigus väljaselgitatud lahkuminekud viibimata reguleerida.

Tuleb alla kriipsutada, et korraldamata sisemiste arvlemiste olemasolu bilansis tarbijate kooperatiivi juhatuse ja tema isemajandavate ettevõtete vahel tõendab bilansi puudulikkust ja on vormiliseks aluseks kõrgemaastmelise organisatsioonile keelduda bilanssi vastu võtmast.

§ 12. Arvlemiste arvestamine deebitoridega ja kreeditoridega.

Tarbijate kooperatiivide kontoplaani järgi kõik arvlemised deebitoridega ja kreeditoridega (peale arvlemiste oma tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liiduga ja isemajandavate ettevõtetega) arvestatakse kontol nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid". See konto jaguneb järgmisteks allkontodeks:

1. Aruandekohuslikud isikud.
2. Töölised ja teenistujad.
3. Aktseptitud varustajate maksenõudmised.
4. Varumiskaupade tootjad.
5. Muud deebitorid ja kreeditorid.
6. Isikud puudujääkide (peale väikeste) alusel.
7. Isikud väikeste puudujääkide alusel (tsiviilkohtu korras sissenõutavad).

8. Kahjutasumaksekohuslikud isikud.
9. Vaieldavad nõudmised.
10. Deebitorid kohtu või arbitraaži otsusel.
11. Hoiused, tähtajalised ja tähtajata (vastu võetud enne 1. jaanuari 1938. a.).
12. Hoiused liikmeilt ehitustegevuseks (vastu võetud enne 1. jaanuari 1937. a.).
13. Ostjaile esitatud maksenõudmised (tarvitatav ainult rajooni (maakonna) tarbijate kooperatiivide varumiskontorites).
14. Osakasu.

Nagu ülaltoodud allkontode loetelust nähtub, arvestatakse kontol nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid" mitmesugused arvlemised. Osa neist puutub arvlemisi kaubaoperatsioonide alal (arvlemised varustajatega, põllumajandussaaduste ja toorainete äraandjatega, ostjatega); teine osa puutub arvlemisi tarbijate kooperatiivi kaastöötajatega (aruandekohuslikud summad, arvlemised tööliste ja teenistujatega töötasu alal); kolmas osa on seotud peamiselt tarbijate kooperatiivi töötajate varalise vastutavusega nende kätte usaldatud materiaalsete väärtuste eest (isikud puudujääkide alusel, kahjutasumaksed, vaieldavad nõudmised, deebitorid kohtu või arbitraaži otsusel) ja lõpuks, viimane osa puutub arvlemisi liikmetega vahendite alal, mis nendelt saadud möödunud aastatel (tähtajalised ja tähtajata hoiused, sissemaksud ehitustegevuseks) ja arvestusülekanded kasumist osakasudeks.

Märkus: Allkontod 11 ja 12 ei ole Eesti NSV-s tarvitusel (Toimetaja).

Analüüsime arvestamise korda arvlemiste alal, mis kuuluvad esimesse rühma.

Allkontol „Aktseptitud varustajate maksenõudmised" arvestatakse arvlemised kõigi kaubavarustajatega, välja arvatud tarbijate kooperatiivide maakondlik (rajooni) liit, kelle süsteemi kuulub antud tarbijate kooperatiiv.

Seda allkontot krediteeritakse konto nr. 3 „Kauba ost ja hindamine" debiteerimisel kaupade ostuhinnaga, arvates kaasa ka teenused, mis varustaja poolt on osutatud tarbijate kooperatiivile, debiteeritakse aga võlgnevuse kustutamiseks kantud summadega, krediteerides kontot nr. 2 „Riigipank" või kontot nr. 14 „Laenud (saadud)" (allkonto „Laenud

kaubakäibe jooksvaks krediteerimiseks) — juhul, kui Riigipank tasub maksenõudmise vahetult laenukontolt, mitte aga tarbijate kooperatiivi arvelduskontolt.

Allkontol „Varumiskaupade tootjad" kajastatakse arvlemised varumiskaupade äraandjatega, kui need arvlemised toimetatakse arvelduskonto kaudu Riigipangas (sõltumata toodangu äraandmise tingimustest) või kui need arvlemised tarbijate kooperatiivi poolt peetakse varumiskaupade äraandjatega lepingute alusel, millede kohta on vaja sisse seada nende täitmise jooksev kontroll. Peale selle võivad praktikas aset leida juhtumid, mil toodete äraandja mingisuguste asjaolude tõttu ei saanud tarbijate kooperatiivi lattu äraantud toodangu eest tasu, kuigi lao juhataja poolt oli välja antud kviitung, mille järgi andjal oli võimalus saada raha tarbijate kooperatiivi juhatuse kassast.

Sedalaadi arvlemised varumiskaupade äraandjatega tasumiseks esitamata kviitungite järgi arvestatakse samuti ka nimetatud allkontol, kuid analüütilises arvestamises on vaja neid eraldada arvlemistest toojatega teiste operatsioonide järgi, nagu jooksvatest arvlemistest lepingute alusel, arvlemistest väljaantud avansside järgi jms. Arvlemiste arvestamist äraandjatega tasumiseks esitamata kviitungite järgi teostatakse tavalist vormi raamatus, kus kõigi tasumata kviitungite jaoks avatakse üks ühine konto, kirjutades sinna sisse võlgnevuse alal tasumisele kuuluvad summad joonelise viisi järgi.

Allkontot „Ostjaile esitatud maksenõudmised" peetakse erandina ainult rajooni (maakonna) tarbijate kooperatiivide varumiskontorite poolt ja on ette nähtud arvlemiste arvestamiseks ostjatega, neile maksenõudmiste aktseptimise korras laaditud varumiskaupade eest.

Allkontodel „Hoiused, tähtajalised ja tähtajata (vastu võetud enne 1. jaanuari 1938. a.)" ja „Hoiused liikmeilt ehitustegevuseks (vastu võetud enne 1. jaanuari 1937. a.)" arvestatakse liikmete üldsihilised (hoiu-) ja eriotstarbelised hoiused ehitustegevuseks, milliste vastuvõtmine on juba ammugi lõpetatud.

Käesoleval ajal summade liikumist nendel allkontodel ei ole. Nende hoiuste likvideerimise kord määratakse kindlaks Tsentrosojuzi poolt kokkuleppel NSVL Rahandusministeeriumiga.

§ 13. Aruandmisele kuuluvate summade arvestamine.

Aruandmisele kuuluvad summad, mis tarbijate kooperatiivi kaastöötajatele antakse välja operatiivseteks otstarveteks, administratiiv-majanduslikkudeks kuludeks ja ametalaliste komandeeringute kulude arvel, arvestatakse allkontol „Aruandekohuslikud isikud".

Raamatupidaja peab sisse seadma kõige hoolikama kontrolli selle üle, et õigeaegselt ära antaks aruanded avansisummade kohta, mis tarbijate kooperatiivi kaastöötajad on saanud ülalmärgitud otstarveteks. Tuleb silmas pidada, et uue avansi väljaandmine enne aruande esitamist varemsaadud avansi kulutamise üle on kategooriliselt keelatud. Sellepärast peab kaastöötaja poolt antaval avansisaamise avaldusel olema tarbijate kooperatiivi raamatupidaja õiendus selle kohta, et antud isik on täielikult aru andnud varemsaadud avansside üle ja et mingisugust võlgnevust temal aruandmisele kuuluvate summade alal käesoleval ajal ei ole. Ainult sel tingimusel on juhatuse esimehel õigus luba välja anda uue avansi saamiseks.

Kui vaatamata raamatupidaja õiendusele kustutamata võlgnevuse olemasolust sellel kaastöölisel, kellele avanss tuleb välja anda, juhatuse esimees lubab välja anda uue avansi, on tarbijate kooperatiivi raamatupidaja kohustatud selle vastu protesti esitama tarbijate kooperatiivi revisjonikomisjoni, kohaliku rajooni rahandusosakonda ja tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu juhatusse.

Tuletame meelde, et tarbijate kooperatiivi raamatupidaja kannab koos juhatuse esimehega vastutust aruandekohuslikkude isikute poolt eelarve-finantsilisest distsipliinist kinnipidamise eest. Sellepärast peab ta tagama pidevat ja rangematut kontrolli avanssisaanud isikute poolt aruannete esitamise kohta.

Avansiaruanded esitatakse aruandekohuslikkude isikute poolt Tsentrosojuzi presiidiumi poolt kinnitatud vormi järgi (lk. 57). Avansiaruandele lisatakse juurde kõik dokumendid kulude kohta, mis on tehtud saadud avansist, peale nende kulude, millede kohta dokumentide esitamine ei ole kohuslik (päeva- ja korterirahade tasumine jms.). Kontrollides komandeeringuteks väljaantud avansside aruandeid, käsitab kooperatiivi raamatupidaja komandeerimiskulude tasumise

eeskirju, mis on kehtestatud NSVL RKN-i määruses 19. juunist 1940. a. nr. 1047, Tsentrosojuzi juhendeid 1. juulist 1940. a. ning teisi järgnevaid valitsusorganite ja Tsentrosojuzi määrusi ning juhendeid.

Raamatupidaja poolt kontrollitud avansiaruanded kuuluvad tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehe kinnitamisele.

Aruandmisele kuuluvate summade arvestamist teostatakse järgmisel viisil.

Allkonto „Aruandekohuslikud isikud" deebetisse kirjutatakse väljaantud avansside summad, kusjuures koostatakse raamatupidamislausend:

Konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid" (allkonto „Aruandekohuslikud isikud") deebet

Konto nr. 1 „Kassa" (allkonto „Peakassa") kreedit.

Sissekande aluseks allkonto „Aruandekohuslikud isikud" kreeditisse on raamatupidaja poolt kontrollitud ja juhatuse esimehe poolt kinnitatud avansiaruanded. Kogu avansiaruande kulude summa, välja arvatud avansi jääk, mis antakse aruandekohusliku isiku poolt ära kassasse, kantakse läbi ühe liitkirjendiga, milles krediteeritakse allkontot „Aruandekohuslikud isikud" ja debiteeritakse mitmeid kontosid, nagu nr. 3 „Kauba ost ja hindamine", nr. 5 „Varumiskaubad", nr. 8 „Käibekulud", nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid", nr. 15 „Materjalid" jne., sõltuvalt kulutuste iseloomust.

Kassasse antav avansi ülejääk kantakse läbi kassapidaja aruande alusel. Kassasse äraantud jäägi summale koostatakse lausend:

Konto nr. 1 „Kassa" deebet

Konto nr. 9. „Deebitorid ja kreeditorid" (allkonto „Aruandekohuslikud isikud") kreedit.

Analüütilises arvestuses avatakse allkontos „Aruandekohuslikud isikud" eraldi kontod igale aruandekohuslikule isikule.

Organisatsioon — Vassiljevski Tarbijate Kooperatiiv

Osakond _____ Amet _____ Juhatuse esimees

Tsehh _____ Elukutse _____

Nimi, ees- ja isanimi — Kondratjev, V. V.

Läbikanne nr. .....

..... 194..... a.

Deebet

Konto	Kart.	Summa

Kreedit

AVANSI-ARUANNE NR. 7 4. märtsil 1944. a.

Avansi otstarve: Sõit TKML-i kaupade väljavalimiseks

Äär kokkuõmblemiseks

	Summa
Ülejääk / Ülekulutus eelmisest avansist	—
Saadud (kellelt ja kuupäev):	
1. K/o nr. 74 järgi	100
2.	
3.	
Kokku saadud	100
Kulutatud	104
Ülejääk / Ülekulutus	4
Juurde lisatud 5 dokumenti.	

Tehtud kulutuse otstarbekohasust kinnitan

..... 194..... a.

Allkiri

Aruanne kontrollitud

Jagu ..... § .....

kirje .....

Kinnitamiseks

..... r. ..... k.

..... 194..... a

Raamatupidaja

Raamatupidaja

Kinnitan aruande summas .....

..... 194..... a. Allkiri

Ülejääk tagasi makstud / Ülekulutus välja makstud summas ..... r. ..... k. kassaorderi nr. ..... järgi ..... 194..... a.

..... 194..... a. Allkiri

Kulude ja dokumentide loetelu vt. teisel küljel.

TÄHIK. Vastu võetud kontrollimiseks sm. ..... avansiaruanne nr. ..... ja ..... dokumenti ..... 194..... a. Allkiri

§ 14. Arvlemiste arvestamine töötasude alal.

Töötasufondi kulutamise õige ja tähtaegse arvestamise organiseerimine on tarbijate kooperatiivi raamatupidaja tähtsamaid ülesandeid.

Selleks, et kontrollida töötasufondide kulutamise õigsust, peab raamatupidaja teadma assigneerimiste suurust töötasudeks, mis on kinnitatud kõrgemaastmelise organisatsiooni poolt ja registreeritud kohalikus rahandusorganis, samuti ka hästi tundma õppima tariifi-kokkulepet ja tarbijate kooperatsiooni kõrgema astme organite juhendeid tarbijate kooperatiivi töötajate töö tasumise korra kohta.

Käesoleval ajal on kindlaks määratud alljärgnev töö tasumise kord tarbijate kooperatiivi töötajatele kaubandus-, varumis- ja kontoritööde alal.

Tarbijate kooperatiivi kaubandusala töötajate töö tasutakse tariifi-kokkuleppe alusel 9. märtsist 1939. a., mis sõlmitud Tsentrosojuzi ning Keskuse, Ukraina, Kaukasuse, Ida, Siberi ja Uurali tarbijate kooperatsiooni töötajate ametiühingute keskkomitee poolt. Selle kokkuleppe arendamiseks on Tsentrosojuzi poolt, kooskõlastatult Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukoguga, 2. märtsil 1943. a. välja antud määrus jaekaubanduse võrgu töötajate töö tasumise kohta. Selle määrusega on seatud järgmised hinded tarbijate kooperatiivi kaubanduslikkude ettevõtete töötajate töö tasumiseks [1]).

Magasinide ja kaupluste (peale allpool loetletute) müüjate, samuti ka magasinide ja kaupluste juhatajate, kes täidavad ühtlasi müüjate ülesandeid, töö tasutakse järgmiste diferentseeritud hinnete alusel:

	Kauba läbimüügi tuhandelt rublalt
a) leiva, jahu, tangude	10 rbl.
b) viina, veini, viina-veinisaaduste . .	1 rbl. 50 k.
c) muude kaupade	7 rbl. 50 k.

Magasinile (kauplusele) määratud kaubakäibe plaani ületamisel saavad ülalnimetatud töötajad igalt üleplaaniliselt 1000 rbl. käibelt täiendavalt veel 1 rbl. 50 k.

Müüjad magasinides, kus ei ole eri osakondi, samuti ka magasinide juhatajad, kes täidavad samaaegselt müüjate

1) Töötasu hinded on vahepeal muudetud. Toodud arvutused on kasutatavad ainult näiteina. (Toimetaja.)

ülesandeid, saavad töö eest tasu järgmiste diferentseeritud hinnete alusel:

	Kauba läbimüügi tuhandelt rublalt
a) manufaktuuri, valmisriiete, trikotaaži, jalanõude, galanterii ja parfümeeria	5 rbl.
b) raamatute ja mänguasjade	35 rbl.
c) veini, viina, veini-viinasaaduste . .	1 rbl. 50 k.
d) muude kaupade	10 rbl.

Magasinile määratud kaubakäibe plaani ületamise puhul makstakse nendele töötajatele täiendavalt 1 rubla käibe igalt tuhandelt rublalt üle plaani.

Suurtes magasinides, toiduainete ja kultuurkaupade magasinides, kus on eri osakonnad [1]), tasutakse müüjate töö järgmiste diferentseeritud hinnete alusel:

	Kauba läbimüügi tuhandelt rublalt
a) manufaktuuri, valmisriiete ja trikotaaži	1 rbl. 80 k.
b) jalanõude	2 rbl. 60 k.
c) veini-gastronoomiliste kaupade . . .	2 rbl. 50 k.
d) galanterii ja parfümeeria	13 rbl. 50 k.
e) raamatute ja mänguasjade	35 rbl.
f) kõigi muude kaupade	10 rbl.

Magasini osakonnale määratud käibeplaani ületamisel tõusevad diferentseeritud hinded 20% võrra iga üleplaanilise käibe tuhandelt rublalt.

Kaartide järgi normeeritavate kaupade müüki toimetavad müüjad ning magasinide ja kaupluste juhatajad saavad töö eest tasu järgmiste hinnete järgi:

a) kaupadelt, mis müüakse kaartide alusel — 10 rubla igalt käibe tuhandelt rublalt;
b) muudelt kaubarühmadelt — ülalnäidatud diferentseeritud hinnete alusel.

Magasinile (kauplusele) määratud kaubakäibe plaani ületamisel mittenormeeritud (ilma kaartideta müüdavate) kaupade alal makstakse täiendavalt 1 rbl. 50 k. käibe igalt tuhandelt rublalt üle plaani.

Magasinides ja kauplustes kuu kaubakäibe plaaniga 20 tuhat rubla ja rohkem kaubakäibe plaani alatäitmisel mitte töötaja süü läbi on töötajale määratud garanteeritud töötasu

[1]) Niisuguste magasinide, kultuurkaupade ja toiduainete magasinide nimestik kinnitatakse tarbijate kooperatiivide oblastiliidu poolt koos tarbijate kooperatsiooni töötajate ametiühingute oblastikomiteega.

miinimum 110 rubla suuruses. Magasinides kahe töötajaga on magasini juhatajale määratud garanteeritud töötasu miinimum 150 rubla suuruses.

Garanteeritud töötasu miinimum makstakse ülaltoodud määral samuti kinnise võrgu magasinide ja kaupluste töötajatele, olenemata kaubakäibe plaanist, neil kordadel, kui töötasu arvestus tegeliku käibe järgi on alla garanteeritud töötasu miinimumi.

Meie poolt on toodud ainult tasumise põhihinded leti taga töötajate töö eest. Tariifi-kokkulepe näeb ette mitmesuguseid lisatasusid, mida makstakse tarbijate kooperatiivi kaubanduse alal töötajatele mõnesuguste tööde täitmise eest, millede tasumist ei kata põhihinded. Niisuguste lisatasude hulka kuuluvad näiteks summad, mida makstakse töö eest kaupade väike-hulgimüügi alal, elanikkonnalt viinapudelite vastuvõtu eest jms.

Nagu nähtub eeltoodud hinnetest, tasutakse tarbijate kooperatiivi kaubanduse alal töötajate töö progressiiv-akordsüsteemi alusel, mille olemus seisneb selles, et töötaja saab töö eest tasu põhihinde alusel sel juhul, kui ta täidab ettevõtte jaoks kinnitatud kaubakäibe plaani, ning kõrgendatud hinde alusel käibe summalt, mis on ettevõtte poolt täidetud üle kinnitatud plaani. Seesugune töö tasumise süsteem aitab kaasa kaubandusliku jaekäibe suurendamiseks, virgutab kaubanduse alal töötajate initsiatiivi täiendavate kaubaressursside otsimiseks, kiirendab kaubatagavarade edasiliikumist kaubajuhtimisvõrgu kanalites ja ühtlasi aitab kaasa tarbijate teenindamise parendamiseks.

Nii siis selleks, et õigesti koostada töötasu arvestust, peab tarbijate kooperatiivi raamatupidaja teadma kuu keskmise plaanilise käibe suurust, mis on kinnitatud kaubanduslikule ettevõttele tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt, ja faktilise käibe summat nende kaubarühmade alal, milledele on määratud eri hinded. Kui ettevõttes teostati töid, millede eest tuleb maksta täiendavat tasu, peab ta teadma nende tööde mahtu.

Eeltoodu selgitamiseks toome magasini-töötajatele töötasu summa arvestamise näite.

N ä i d e. Oletagem, et kaupluses nr. 4 töötab üks müüja. Selle kaupluse käive 2. kvartaaliks 1944. a. on kinnitatud 60 000 rbl. summale, s. o. keskmiselt kuu kohta 20 000 rubla.

Maikuus 1944. a. on kaupluse poolt müüdud kaupu:

a) leiba, jahu ja kruupe . . . . . 6 000 rbl. eest
b) veini-viinasaadusi . . . . . 10 000 „ „
c) muid kaupu . . . . . 14 000 „ „

Kokku 30 000 rbl. eest

Põhihinde alusel tuleb müüjale ülalnäidatud käibelt maksta:

a) leiva, jahu ja kruupide järgi . . 10 × 6 = 60 rbl.
b) veini-viinasaaduste järgi 1 rbl. 50 k. × 10 = 15 rbl.
c) muude kaupade järgi 7 rbl. 50 k. × 14 = 105 rbl.

Kokku põhihinde järgi käibelt 30 000 rbl. 180 rbl.

Peale selle plaani ületamise summalt (30 000 rbl. — 20 000 rbl. = 10 000 rbl.) 1 rbl. 50 k. × 10 = 15 rbl.

Kokku maksta 195 rbl.

Peale selle on aruannete järgi kindlaks tehtud, et 1944. a. maikuus laskis müüja tarbijate kooperatiivi juhatuse korraldusel kaupu väike-jaemüügi kaubandusvõrku (väike-hulgimüük) 6000 rbl. eest ja võttis elanikkonnalt viinapudeleid vastu 1000 rubla eest.

Järelikult, kaupade väljaandmise eest väike-jaemüüki tuleb temale maksta (hinde alusel 1 rbl. 50 k. käibe tuhandelt rublalt)

1 rbl. 50 k. × 6 = 9 rbl.

ja viinapudelite vastuvõtu eest (10 rubla igalt tuhandelt rublalt pudelite väärtusest) = 10 rbl.

Sel kombel kogu teenistus möödunud kuu eest kauplus nr. 4 müüjal väljendub summas 195 + 9 + 10 = 214 rbl. + 30 rbl., mis tariifi-kokkuleppe kohaselt kuulub temale kaupluse juhatamise eest, milles peale tema ei ole müüjaid, s. o. kokku 244 rubla.

Meie näites tuleb kogu töötasu summa välja maksta ühele müüjale. Tekib loomulik küsimus: kuidas koostada arveldust, kui kaupluses töötab mitte üks, vaid mitu müüjat?

Kooskõlas tariifi-kokkuleppega jaguneb kogu töötasu summa sel juhul müüjate vahel nii:

1) kaupluse juhataja, kes täidab ühtlasi ka müüja ülesandeid, saab 1,7 osa kogu töötasust;
2) I järgu müüja — 1,7 osa;
3) II järgu müüja — 1,3 osa;
4) algav müüja — 1,0 osa.

Toome näite, kuidas arvestatakse töötasu summa sel juhtumil.

Näide. Kaupluses töötas kaks müüjat, kellest üks täitis kaupluse juhataja, teine II järgu müüja ülesandeid. Nende töötasu üldine summa kuus (käibelt) moodustas 360 rubla. See summa jaguneb nii:

1) 1,7 + 1,3 = 3,0
2) 360 : 3 = 120 rbl.
3) 120 × 1,7 = 204 rbl.
4) 120 × 1,3 = 156 rubla

Sel viisil II järgu müüja töötasuks kujunes 156 rbl. summa. Kui kaupluses on üks müüja, saab juhataja täiendavat tasu 70 rubla. Järelikult antud juhul moodustab tema töötasu:

204 + 70 rbl. = 274 rbl.

Ülalnäidatud arvutusi tehakse kord kuus, kui on täpselt kindlaks tehtud käibe summad ja juurdearvatavate lisatasude ulatus. Sellepärast makstakse töötasu kuu esimesel poolel avansi kujul, lõplik arvutus aga tehakse kuu teise poole töötasu väljamaksmisel.

Siiski ka kuu lõpul tehtud arvutust tuleb ainult tingimisi pidada lõplikuks, sest et kaubakäibe plaan kinnitatakse kvartaalile, kogu ülaltoodud arveldus on aga tehtud kuu keskmise plaani alusel, mis saadud kvartaaliplaani mehaanilisel jagamisel 3 osaks. Sellepärast täielik ja lõplik töötasu arvutus tehakse vaid kvartaali lõpetamisel, kui on (raamatupidamis-arvestuse andmetel) kindlaks tehtud kvartaali kaubakäibe plaani täitmine iga kaubandusettevõtte poolt.

Magasinide juhatajad, kes on vabastatud tööst leti taga, saavad ajatasu palganormide skaala alusel, mis on kehtiv 1. jaanuarist 1939. a.

Peale põhipalga saavad kaupluste juhatajad preemialisandit hea töö eest, mida makstakse järgmistel alustel:

1) kinnitatud kaubakäibe kvartaaliplaani täitmisel magasini poolt saab magasini juhataja täiendavat tasu 20% määral kuupalkade summast kvartaalis;

2) iga protsendi eest kvartaali kaubakäibe plaani ületamisel saab magasini juhataja tasu 2% määral tema kuupalgast.

Nimetamisväärse edu puudumisel võitluses raiskamiste ja varguste likvideerimise eest võib preemia-lisandi suurust vähendada poole võrra; mõned magasinide juhatajad võivad (liikmete koosoleku otsusel) preemia-lisandist hoopis ilma jääda, kui nad oma isikliku tööga ei ole ära teeninud ergutust.

Töötajaid kaubanduslikkudes ettevõtetes, millede plaaniline keskmine kuukäive on kuni 15 000 rubla, võib tarbijate kooperatiivide oblastiliidu määruse järgi, mis on kooskõlastatud tarbijate kooperatsiooni töötajate ametiühingute oblastikomiteega, üle viia tasule protsentides käibelt selle tingimusega, et nimetatud palgasumma hulka kuulub mitte ainult töötasu, vaid ka mõnede kaubanduslikkude kulude tasumine tööde ja teenete eest, mida need töötajad teevad oma jõududega või omal arvel.

Kulude hulka, mida katavad väike-jaekaubanduse võrgu töötajad nende poolt saadavast tasust, kuuluvad:

1) kaupade kohaletoimetamine tarbijate kooperatiivi laost või kauplusest;
2) kulud kaubandusruumi üürimisel, valvamisel ja korrashoidmisel;
3) pakkematerjal;
4) eririietuse muretsemine, kulud selle korrashoidmiseks, pesemiseks, samuti ka kulud isikliku hügieeni alal (seep, käterätt);
5) kaupade loomulik kadu nende transpordil, hoidmisel ja realiseerimisel.

Protsendilise tasu suurus väike-jaekaubanduse võrgu töötajatele määratakse kindlaks tarbijate kooperatiivide oblastiliitude presiidiumide poolt kooskõlastatult tarbijate kooperatsiooni töötajate ametiühingute oblastikomiteedega, kusjuures protsendilise tasu määrad odavatelt ja aeglase käibega kaupadelt peavad olema kõrgemad kui kallitelt ja kiirekäibelistelt kaupadelt.

Varumise alal töötajate töö tasutakse olenevalt nende poolt sooritatud varumise tegelikust ulatusest. Tasu suurus on kindlaks määratud diferentseeritult, vastavalt varutavate kaupade liikidele ja varumistöö vormidele (kohuslikud müüginormid, riiklikud kokkuostud jms.).

Tarbijate kooperatiivi juhatuse liikmete, raamatupidajate ja teiste kontoritöötajate töö tasutakse ajatööna kindlate palganormide alusel, mis määratakse olenevalt vastava tarbijate kooperatiivi plaanilise käibe suurusest.

Tarbijate kooperatiivi juhatuse esimees, kokkuostja ja raamatupidaja võivad saada igas kvartaalis preemia-lisandeid samas suuruses ja samadel alustel, nagu see eelpool oli näidatud magasinide juhatajate suhtes, kes on vabastatud tööst leti taga.

Teised tarbijate kooperatiivi kontoritöötajad saavad (eelpoolnäidatud tingimuste täitmisel) samuti preemia-lisandit, milleks eraldatakse summa, mis võrdub 40% tarbijate kooperatiivi juhtivate töötajate ja magasinide juhatajate poolt saadavast preemia-lisandite summast vastava kvartaali eest.

Arvlemised tööliste ja teenistujatega töötasu alal arvestatakse tarbijate kooperatiivis allkontol „Töölised ja teenistujad".

Töötasu arvutamise aluseks on tööaja arvestamise tabel, arveldused kaubandusala töötajatele kuuluva töötasu arvutamiseks jms. Töötasu makstakse korra kohaselt kaks korda kuus, kusjuures väljamaks esimese poole kuu eest on avanss, väljamaks teise poole eest aga lõplik.

Töötasu arvutamisel tarbijate kooperatiivi töölistele ja teenistujatele koostatakse palgaleht järgmise vormi järgi, mis on kinnitatud Tsentrosojuzi presiidiumi poolt (vt. lk. 65).

Palgalehes näidatakse töötasu summa, mis töötajale on arvestatud tema põhitöö järgi, mitmesugused juurdearvamised ületunnitöö eest, preemiad jms. täiendavad maksed, samuti aga ka kõik kohuslikud kinnipidamised. Sellejärel tuletatakse summa, mis kuulub väljamaksmisele töötajale. Selle summa kättesaamise kohta töötajad annavadki allkirja palgalehel. Palgaleht on aluseks sissekannetele allkontos „Töölised ja teenistujad".

Allkonto „Töölised ja teenistujad" kreeditisse kirjutatakse kogu töölistele ja teenistujatele kuuluv töötasu summa (põhipalk, täiendavad ja ületunnitasud jms.).

Allkonto „Töölised ja teenistujad" deebetisse kirjutatakse töölistele ja teenistujatele väljamakstud summa ja kinnipidamised.

Allkontot „Töölised ja teenistujad" krediteeritakse järgmiste kontode debiteerimisel:

Äär kokkuõmblemiseks

Tüüpvorm nr. 422

Organisatsioon .....

Tsehh, osakond ..... **PALGALEHT Nr.** ..... 194 a. Leht .....

Jrk. nr.	Päevad, tunnid			Arvestatud							Kinni peetud		
	Akord-	Ajatasu		Akord-	Ajatasu			Mitmesugused		Kokku	Tulumaksu		
								Nimetus (šifr)	Summa				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

(Tabeli järg)

ja sisse makstud					Summa väljaandmiseks	Allkiri	Tabeli nr.	Nimi, ees- ja isanimi
	Mitmesugused		Sissemaksud laenu tellimiseks	Kokku				
	Nimetus (šifr)	Summa						
15	16	17	18	19	20	21	22	23

a) nr. 8 „Käibekulud“ — töötasu summaga, mis on arvestatud kaubandus- ja varumisettevõtete töölistele ja teenistujatele;
b) nr. 16 „Ettevõtete majandamine“ — töötasu summaga, mis on arvestatud tootmisettevõtete ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete töölistele ja teenistujatele;
c) nr. 20 „Kapitaalmahutused“ — töötasu summaga, mis arvestatud töölistele ja teenistujatele, kes on tegevad ehitustöödel.

Allkontot „Töölised ja teenistujad“ debiteeritakse järgmiste kontode kreediti järgi:
a) nr. 1 „Kassa“ — töötasu summaga, mis on kassast välja makstud töölistele ja teenistujatele;
b) nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid“ (allkonto „Muud deebitorid ja kreeditorid“ — riigimaksu summadega töölistelt ja teenistujatelt, sissemaksude summaga laenude tellimiseks, kinnipidamistega täitelehtede järgi, samuti aga ka teiste seaduses kindlaksmääratud kinnipidamistega (lastetusemaks jms.).

Analüütilises arvestuses avatakse igale tarbijate kooperatiivi töölisele ja teenistujale eraldi konto. Arvestus peetakse järgnevat vormi raamatus, mis on kinnitatud Tsentrosojuzi presiidiumi poolt (vt. lk. 67).

Igale töölisele ja teenistujale tuleb vastavalt NSVL RKN-i määrusele 20. detsembrist 1938. a. välja anda tööraamat. Tööliste ja teenistujate tööraamatud hoitakse ja arvestatakse tarbijate kooperatiivi juhatuse raamatupidamises kui arvestusele kuuluvad plangid leppehindega — 50 kop. iga raamat. Tarbijate kooperatiivi saabunud tööraamatud (nii tühjad kui täidetud) kantakse sisse järgmise raamatupidamislausendi alusel:

Konto „Arvestusele kuuluvad plangid“ deebet
Konto „Arvestusele kuuluvate plankide väljalask“ kreedit.

Töötaja tarbijate kooperatiivi tööst lahkumisel ja tööraamatu temale kätteandmisel, koostatakse raamatupidamises lausend eelnimetatud kontode vastupidise korrespondeerimisega.

Analüütilises arvestuses arvestatakse täidetud tööraamatud lahus tarvitamata (puhtatest) tööraamatutest.

KONTO: Nimi ..... Eesnimi ..... Isanimi .....

Ametikoht ..... Töökoht .....
(ettevõtte nimetus ja nr.)

Mis ajast on antud organisatsiooni teenistuses ..... 194.... a.

Pass nr. ..... sündimise aasta ..... sündimise koht .....
(vabariik, krai, oblast, linn, rajoon, küla)

Aadress (põhimine, alaline elukoht) .....

Korraline puhkus aruandeaastal kasutatud „....“ ..... kuni „....“ ..... (..... päeva)

Sissekanne 194.... a.			Tekst	Deebet (arvestatud, kinni peetud ja välja makstud töötasu)									Kreedit		Saldo (võlgnevuse ülejääk kuu lõpuks)	
				Arvestatud		Sisse makstud laenu tellimiseks	Kinni peetud		Kokku arvestatud ja kinni peetud	Välja antud			(Arvestatud töötasu)			
Kuupäev	Žurnaali kirjendi nr-id	Dokumendi nr.		Tulumaksuks			Nimetus	Summa		Korr. konto nr-id	Summa		Korr. konto nr-id	Summa	Deebetis (töötajalt)	Kreeditis (töötaja kasuks)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		13	14	15	16
			Kokku leheküljel				—			—			—			

§ 15. Mitmesuguste arylemiste arvestus.

Arvlemisi mitmesuguste deebitoridega ja kreeditoridega arvestavad tarbijate kooperatiivid allkontol „Muud deebitorid ja kreeditorid". Sellel allkontol arvestatakse arvlemised sotsiaalkindlustuse organitega kindlustusmaksude arvestamises tööliste ja teenistujate töötasudelt, arvlemised mitmesuguste organisatsioonide ja asutistega ruumide üürimise alal, arvlemised rahandusorganitega riigimaksude ja lõivude alal (peale arvlemiste tulumaksu alal kasumist), arvlemised sissemaksude alal riigilaenude obligatsioonide eest jne.

Selle allkonto kreeditisse kirjutatakse summad, mis kuuluvad organisatsioonidele, asutistele ja isikutele või neilt saadud summad teenuste vastutasuks, mis tarbijate kooperatiivi poolt on osutatud nendele organisatsioonidele, asutistele ja isikutele.

Selle allkonto deebetisse kirjutatakse summad, mis tarbijate kooperatiivi poolt on vastavatele organisatsioonidele, asutistele ja isikutele välja makstud või nende kontodele kantud teenete osutamise eest. Allkonto analüütilist arvestust peetakse tavalist vormi raamatus, kus igale organisatsioonile, asutisele või isikule avatakse eraldi konto.

Võitlus puudujääkidega, raiskamistega ja vargustega on tarbijate kooperatiivi juhatuse, raamatupidamise ja kogu töötajate aparaadi tähtsamaks ülesandeks. Vastavalt NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrusele 25. jaanuarist 1939. a. kuuluvad ilma erandita kõik raiskamiste, varguste ja puudujääkide juhtumid arutusele vastava kooperatiivorganisatsiooni juhatuse koosolekul, kes peab tarvitusele võtma vajalikud abinõud. Kooperatiivorganisatsiooni juhataja, kes pole õigeaegselt informeerinud juhatust asetleidnud raiskamistest, vargustest või puudujääkidest, kuulub vastutuselevõtmisele kriminaalkorras.

Puudujääkide, raiskamiste ja varguste debitoorse võlgnevuse, samuti ka riknenud ja praak-kaupade mahakirjutamist võib toimetada ainult tarbijate kooperatiivi juhatuse otsusel, mis kuulub liikmete üldkoosoleku hilisemale kinnitamisele. Avaldused puudujääkidest üle loomuliku kaupade kao normi, raiskamistest ja vargustest antakse üle juurdlusorganitele kohe pärast seda, kui saab teatavaks toimepandud kuritöö. Kõik juurdlemiseks vajalikud materjalid antakse juurdlusorga-

nitele üle hiljemalt 10 päeva jooksul, arvates inventeerimise toimetamisest, mille tulemusena oli avastatud väärtuste puudujääk üle kindlaksmääratud normide.

Avastatud puudujääkide ja varguste juurdlemise kord, seesuguste asjade läbivaatamine kohtus ning karistuste määramine raiskamiste, puudujääkide ja varguste asjades on seletatud NSV Liidu Prokuratuuri ja NSVL KRK ühises instruktsioonis „Raiskamiste ja varguste asjade juurdlemisest ja läbivaatamisest tarbijate kooperatsioonis" nr. 49/I — A. 21.—28. veebruarist 1939. a.

Materiaalsete väärtuste puudujäägid üle kindlaksmääratud loomuliku kao normide, mis esinevad tarbijate kooperatiivi töötajatel, arvestatakse kahel allkontol:

a) „Isikud väikeste puudujääkide alusel (tsiviilkohtu korras sissenõutavad)";

b) „Isikud puudujääkide (peale väikeste) alusel".

Allkontol „Isikud väikeste puudujääkide alusel (tsiviilkohtu korras sissenõutavad)" arvestatakse niisugused kaubavaraliste väärtuste (üle kindlaksmääratud loomuliku kao normide) väikesed puudujäägid, mis antud töötajal on tekkinud esmakordselt, töötaja vilumatuse, arvestus-eksimuse või muude toimingute tagajärjel, mis ei sisalda kriminaalsüüteo tunnuseid. Väikesed puudujäägid, vastavalt NSVL RKN-i määrusele 9. oktoobrist 1936. a., nõutakse sisse tsiviilkohtu korras, isikutele aga, kes on süüdlased niisugustes puudujääkides, määrab tarbijate kooperatiivi juhatus distsiplinaarkaristuse.

Tuleb alla kriipsutada, et võlgnevus korduvate puudujääkide juhul, olenemata suurusest, samuti ka võlgnevus väikeste puudujääkide järgi, mis antud töötajal on selgunud kas või esmakordselt, kuid sisaldavad kriminaalsüüteo tunnuseid, arvestatakse mitte allkontol „Isikud väikeste puudujääkide alusel (tsiviilkohtu korras sissenõutavad)", vaid allkontol „Isikud puudujääkide (peale väikeste) alusel".

Allkonto „Isikud puudujääkide (peale väikeste) alusel" deebetisse kirjutatakse varaliste väärtuste (üle kindlaksmääratud loomuliku kao normide) puudujääkide summad järgmiste kontode krediteerimisel: nr. 1 „Kassa", nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis", nr. 5 „Varumiskaubad", nr. 6 „Materjalid" jne.

Selle allkonto kreeditisse kirjutatakse võlgnevuse kustutamiseks sissetulnud summad (konto nr. 1 „Kassa" deebeti

järgi). Peale selle kirjutatakse selle konto kreeditisse võlgnevuse summa puudujääkide järgi, mis on üle antud sissenõudmiseks kohtu-juurdlusorganitele.

Allkonto „Isikud puudujääkide (peale väikeste) alusel" analüütilist arvestust peetakse järgnevat vormi raamatus, mis on kinnitatud Tsentrosojuzi presiidiumi poolt (vt. lk. 71).

Allkonto „Isikud väikeste puudujääkide alusel (tsiviilkohtu korras sissenõutavad)" arvestust peetakse raamatus, mille vorm üsna vähe erineb eeltoodud vormist. Allkonto „Isikud väikeste puudujääkide alusel (tsiviilkohtu korras sissenõutavad)" korrespondeerib teiste samade kontodega, nagu allkonto „Isikud puudujääkide (peale väikeste) alusel".

Eelkirjeldatud korda võlgnevuse arvestamiseks puudujääkide järgi rakendati tarbijate kooperatsiooni süsteemis kuni 1943. a.

See kord kujunes välja rahuaja majanduse tingimustes, mil kaupu meie maal toodeti külluses.

1941. a. juunis tungisid reetlikud vaenlased meie õitsva kodumaa kallale ja, fašistlike anastajate purukslöömise huvides, kogu maa majandus kujundati ümber sõja olukorrale. Tunduv osa elatistarbeist ja laiatarbe-kaupadest jaotatakse normeeritult ja müüakse kindlate riiklike hindadega.

Tagajärjeka võitluse eesmärgil spekulatsiooniga, sihiga kõrvaldada võimalus normeeritavate kaupade müügiks turgudel, tuleb puuduolevate kaupade väärtus sisse nõuda niisuguste hindadega, mis ei lubaks neid kaupu realiseerida turul.

NSVL Riikliku Kaitsekomitee määruse põhjal 22. jaanuarist 1943. a. tuleb kaupade puudujäägid, mis avastatud varaliselt vastutavate isikute juures, nõuda viimastelt sisse turuhindade järgi. Seoses sellega on tarbijate kooperatiivides alates 1943. a. sisse seatud isikute puudujääkide alal teistsugune võlgnevuse arvestamise kord, mille olemus seisneb alljärgnevas.

Puuduvate kaupade väärtus, millede müük on lubatud kolhoositurgudel, määratakse hindade järgi, mis kujunevad kolhoositurul. Puuduvate kaupade väärtuse turuhindades arvutuse aluseks on kohaliku rajooni kaubandusosakonna teatis antud maakohas kujunenud turuhindade kohta varaliselt vastutaval isikul puudujäägi fakti kindlakstegemise ajal.

Tööstusliku tootmisviisiga toidukaupade turuväärtus mää-

KONTO

Nimi .....
Eesnimi .....
Isanimi .....
Amet .....
Töökoht .....
Pass nr. .....
Sündimise aasta .....
Sündimise koht .....

	Kuup.	Nr.	Summa	
Avastatud puudujäägi akt				
Juhatuse otsus puudujäägi akti kohta				
Asja saatmine kohtu- ja juurdlusorganitele . . .				
Eelarest varandusele (hagi kindlustamine) . . .				
Kohtuotsus asja kohta				
Täiteleht sissenõudmiseks				
Kohtutäituri akt kostja maksujõuetusest				
Juhatuse otsus kahjudekskirjutamise kohta . . .				
Liikmete koosoleku otsus mahakirjutuse kinnitamise kohta				

Sissekanne 194.. a.		Tekst (operatsiooni lühike sisu, dokum. nr. ja nimetus)	Korr. kontode nr-id	Isikud puudujääkide alusel (enne asjade üleandmist kohtu- ja juurdlusorganitele)			Vaieldavad nõudmised puudujääkide alal (asjade järgi kohtu- ja juurdlusorganites)			Deebitorid kohtu otsusel					
										puudujääkide alusel			raiskamiste alusel		
					kreedit			kreedit			kreedit			kreedit	
Kuupäev	Žurnaali kirjendi nr-id			deebet	kustutatud	ümberarv. ja maha kirj.	deebet	kustutatud	ümberarv. ja maha kirj.	deebet	kustutatud	ümberarv. ja maha kirj.	deebet	kustutatud	ümberarv. ja maha kirj.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
		Kokku leheküljel													

ratakse kindlaks vastavalt kolhoositurul müügiks lubatud ühelaadiliste kaupade turuväärtusele (suhkur mee hinna järgi, vorst liha hinna järgi, makaronid jahu hinna järgi jms.).

Kolhoositurgudel müügiks keelatud tööstus- ja toidukaupade puudujääki väärtus määratakse kindlaks kommertshindade viiekordses suuruses.

Puuduvate kaupade väärtus, milledel pole kommertshindu, määratakse kindlaks koefitsiendiga kõrgendatud hindade (1 × 2,5) viiekordses suuruses.

On avalikuks tehtud niisuguste kaupade puudujääk, milliseid antud revisjonile eelneval ajal müüdi mitmesuguste hindadega, siis arvutuse koostamisel võetakse aluseks kõige kõrgem hind.

N ä i d e. Kaupluses, mille juhatajal avastati kahe kostüümi puudujääk, müüdi kostüüme (kommertshindadega) 600 rbl., 450 rbl. ja 375 rbl. tükk.

Kauplusse tuli sisse ainult üks kostüüm 600 rbl. tükk, 8 kostüümi 450 rbl. tükk ja 6 kostüümi 375 rbl. tükk. Järelikult tuleb arvestada, et puudub üks kostüüm 600 rbl. tükk ja üks kostüüm 450 rbl. tükk. Nõudmise üldsumma, mis tuleb esitada kaupluse juhataja vastu koos kriminaalsüüdistuse algatamisega, moodustab:

600 rbl. × 5 = 3000 rbl.
450 rbl. × 5 = 2250 rbl.

5250 rbl.

Summa 5250 rbl. tulebki näidata hagis.

Sellest ei järgne aga sugugi, et kogu selle summa peab saama tarbijate kooperatiiv. Tarbijate kooperatiivile tekitatud kahju ei või ületada puuduvate kaupade maksumust nende hindade järgi, millistega need kaubad olid arvestatud kaupluse juhataja kontole, s. o. antud juhul 1050 rubla. Vahe turuhinna (või viiekordse kommertshinna) ja riiklikkude hindade vahel (s. o. antud juhul 5250 rbl. — 1050 rbl. = 4200 rbl.) kuulub selle sissenõudmisel maksmisele riigieelarvesse.

Sellepärast allkontol „Isikud puudujääkide (peale väikeste) alusel" või vastavatel juhtudel allkontol „Isikud väikeste puudujääkide alusel (tsiviilkohtu korras sissenõutavad)" kajastub võlgnevus riiklikkude hindade alusel, vahede arves-

tamiseks aga puuduvate kaupade turu- ja riiklikkude hindade vahel on tarvitusele võetud järgmine kontode paar väljaspool bilanssi:

Nr. 09 „Deebitorid kõrvaldatud materiaalsete varade turu- ja riigihindade hinnavahe alusel" (aktiivne);

Nr. 010 „Kõrvaldatud materiaalsete varade turu- ja riigihindade vahe" (passiivne).

Meie näites toodud puudujääk peab arvestuses kajastatud olema nii:

Skeem

kirjenditeks avastatud kaubalis-materiaalsete väärtuste puudujääkide arvestamisel.

Bilansis

Konto Kaubad jaeettevõtteis			Konto Deebitorid ja kreeditorid	
D	K		D	K
Saldo N.	1050	1 <——> 1	4200	

Väljaspool bilanssi

Konto Kõrvaldatud materiaalsete varade turu- ja riigihindade vahe			Konto Deebitorid kõrvaldatud materiaalsete varade turu- ja riigihindade hinnavahe alusel	
D	K		D	K
	4200	2 <——> 2	1050	

Täitelehe järgi sissenõutud summa läheb esmajärjekorras tarbijate kooperatiivi varaliselt vastutava isiku võlgnevuse kustutamiseks, ülejäänud summa aga (pärast tarbijate kooperatiivi võlgnevuse katmist) makstakse kohe riigieelarvesse.

Pöördume tagasi meie näite juurde. Oletame, et kogu tarbijate kooperatiivi võlgnevus on kaetud ja peale selle laekus tarbijate kooperatiivi arvelduskontole täitelehe järgi 1500 rubla. Selle summa kandis tarbijate kooperatiiv üle kohaliku rajooni rahandusosakonna kontole. See operatsioon kajastatakse jooksva arvestuse kontodel kolme järgmise lausendiga:

Skeem

võlgnevuse kustutamise arvestamiseks kaubalis-materiaalsete väärtuste puudujäägi alal.

Väljaspool bilanssi

Konto		Konto	
Kõrvaldatud materiaalsete varade turu- ja riigihindade vahe		Deebitorid kõrvaldatud materiaalsete varade turu- ja riigihindade hinnavahe alusel	
D	K	D	K
1 1500	Saldo 4200	Saldo 4200	1500 1

Bilansis

Konto		Konto	
Muud deebitorid ja kreeditorid (rajooni rahandusosakond)		Arvelduskonto Riigipangas	
D	K	D	K
3 1500		Saldo N.	1500 3
	1500 2 <——> 2 1500		

Sel viisil pärast neid läbikandeid jääb väljaspool-bilanssi-kontodel saldo 2700 rbl. suuruses summas, mis kattub pärast terve võlgnevuse summa kättesaamist.

Kui varaliselt vastutav isik tekitas tarbijate kooperatiivile kahju mitte seoses materiaalsete varade puudujäägiga, vaid teistel põhjustel (praak, murd, kaupade rikkumine, väär arvestamine jms.), siis sedalaadi süüdlase isiku kontole kantud tarbijate kooperatiivile tegelikult tekitatud kahju summasid nimetatakse kahjutasumakseteks.

Sel kombel allkontol „Kahjutasumaksekohuslikud isikud" arvestatakse varaliselt vastutavate isikute võlgnevus nendelt nõutavate kahjutasude alal murru ja praagi eest, või kau-

pade, materjalide, inventari ja teiste väärtuste riknemise eest, kui murd, praak või väärtuste riknemine tekkisid varaliselt vastutavate isikute süü läbi. Peale selle arvestatakse nimetatud allkontol kahjutasud aruandekohuslikkude isikute poolt läbilastud ülemaksete eest ja muud kahjutasud, mis ei esine väärtuste puudujäägina (ülemaksed varumise kviitungite järgi, vead dokumentide takseerimisel jm.).

Allkontot „Kahjutasumaksekohuslikud isikud" debiteeritakse varaliselt vastutava isiku kontole kantud kahjutasude summaga, kontosid nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis", nr. 5 „Varumiskaubad", nr. 15 „Materjalid" jne. krediteerides.

Allkontot „Kahjutasumaksekohuslikud isikud" krediteeritakse konto nr. 1 „Kassa" deebetist (kahjutasu katmiseks saadud summaga), või allkonto „Vaieldavad nõudmised" deebetist (kui kahjutasu summa nõutakse sisse kohtuteel). Kui tarbijate kooperatiivi juhatus erilistel asjaoludel otsustab kahjutasu võlgnevuse kirjutada kahjuks, siis seesugune mahakirjutamine vormistatakse järgmise raamatupidamis-lausendiga:

Konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" deebet
Konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid"
(allkonto „Kahjutasumaksekohuslikud
isikud") kreedit.

Selle allkonto analüütilist arvestust peetakse raamatus, mille vorm sarnleb allkonto „Isikud puudujääkide (peale väikeste) alusel" raamatu vormile. Igale isikule, kellelt nõutakse kahjutasu, avatakse eraldi konto.

Nõudmisi, mis on antud kohtu-juurdlusorganite otsustada või arbitraaži, nimetatakse vaieldavateks, ja vastavalt raamatupidamis-aruannete ja bilansside määrusele, mis kinnitatud NSVL RKN-i otsusega 29. juulist 1936. a., tuleb neid arvestada lahus muust debitoorsest võlgnevusest. Sellepärast on kontos nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid" ette nähtud eraldi allkonto „Vaieldavad nõudmised", mis omakorda, olenevalt vaieldava võlgnevuse iseloomust, jaguneb vaieldavateks nõudmisteks:

a) puudujääkide (peale väikeste) alusel;
b) väikeste puudujääkide alusel;
c) muude arvelduste alusel.

Ülalmärgitud NSVL RKN-i määruse 29. juulist 1936. a. alusel lubati lõppbilansi koostamisel vaieldavaid nõudmisi reserveerida summas, mis ei ületa 25% igast vaieldavast nõudmisest.

1943. aastal on NSVL RKN-i määruse järgi vaieldavate nõudmiste reserveerimine ära muudetud ja reservi jäägid võlgnevusest vaieldavate nõudmiste alusel on arvatud tarbijate kooperatiivi tuludeks.

Allkontot „Vaieldavad nõudmised" debiteeritakse nende allkontode kreeditist, milledel oli arvestatud kohtu või arbitraaži otsustada saadetav võlgnevus. Allkontot „Vaieldavad nõudmised" krediteeritakse järgnevate kontode deebetist:

a) konto nr. 1 „Kassa" või konto nr. 2 „Riigipank" — laekuvate rahasummadega;

b) konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" — vaieldava nõudmise summaga, mis juhatuse otsusega kohtu või arbitraaži keeldumise tagajärjel on kirjutatud kahjudeks;

c) allkonto „Deebitorid kohtu või arbitraaži otsusel" — vaieldava nõudmise summaga, mis kohtu või arbitraaži poolt on mõistetud tarbijate kooperatiivi kasuks.

Allkontot „Deebitorid kohtu või arbitraaži otsusel" debiteeritakse tarbijate kooperatiivi kasuks mõistetud hagi summaga allkonto „Vaieldavad nõudmised" kreeditist ja krediteeritakse järgnevate kontode debiteerimisel:

a) konto nr. 1 „Kassa" või konto nr. 2 „Riigipank" — võlgnevuse kustutamiseks laekunud summadega;

b) konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" — kahjudeks mahakirjutatud summadega (tarbijate kooperatiivi juhatuse otsusel) nende kättesaamise lootusetuse pärast.

III peatükk.

KAUBAOPERATSIOONIDE ARVESTUS.

§ 16. Kaubaoperatsioonide arvestamise ülesanded.

Kultuurse nõukogude kaubanduse organiseerimine maal on iga tarbijate kooperatiivi põhimiseks majanduslikuks ülesandeks. Abinõude süsteemis, mis on suunatud tarbijate kooperatiivide majandusliku töö parendamiseks, on kaubaoperatsioonide raamatupidamis-arvestuse õigel organiseerimisel üks esimesi kohti.

Hästi korraldatud kaubaoperatsioonide arvestus aitab tarbijate kooperatiivi juhatusele paremini korraldada maaelanikkonna ja esmajärjekorras liikmete varustamist igapäevaste tarbekaupadega, õppida tundma elanikkonna nõudeid, kiirendada kauba liiklust, likvideerida seismajäänud ja mitteminevad kaubad, takistada kaubandusvõrku sattumast praagitud kaupadel, õigeaegselt avastada ja ära hoida hindade rikkumise fakte, tarbijate tüssamist, kaupade riknemist, mahasahkerdamist ja varastamist. „Pravda" kirjutas 28. veebruari 1941. a. juhtkirjas: „Hästi korraldatud arvestus on hädavajalik ka võitluseks igasuguste kuritarvituste vastu. Seal, kus materiaalsed väärtused on ilma korraliku järelevalveta, kus on halvasti seatud arvestus, — seal on avar tegevusväli kelmidele ja hulkuritele, kes püüavad kasu lõigata rahva varast, näpata seda, mis ripakil. On teada küllalt juhtumeid, kui just arvestuse puudumise tõttu ja materiaalsete varade allesoleku üle alalise kontrolli ärajäämisel varastatakse kümnete ja sadade tuhandete rublade väärtuses tooraineid, materjale, valmistoodangut. Tuleb nii organiseerida materiaalsete väärtuste arvestamist, et oleks kõrvaldatud igasugune võimalus rahva vara varastamiseks."

Tähtsaimateks ülesanneteks kaubaoperatsioonide raamatupidamis-arvestuse alal tarbijate kooperatiivides on:

jooksva kontrolli organiseerimine nõukogude hinnapoliitikast kinnipidamise üle;

igapäevane raugematu kontroll kaubaliste väärtuste allesoleku üle mahasahkerdamiste ja varguste eest;

kontroll kauba jaekäibe plaanide täitmise üle ja kaasaaitamine nende ületamiseks;

kaubandusliku töö finantsiliste resultaatide väljaselgitamine ja võitlus ebamajanduslikkusega ning igasuguste ebatootlikkude kadude ja kuludega kaubanduses.

§ 17. Kaupade hindamine.

Hindu, milledega kaubad müüakse elanikkonnale, nimetatakse jaemüügihindadeks. Jaemüügihinna õieti määramine mängib suurt osa tarbijate kooperatiivi kaubanduslikus töös. Ei saa müüa kaupu kõrgemate hindadega, kui seaduses on määratud. Iga hinnaületamise eest kannavad selles süüdlased isikud vastutust kriminaalkorras. Samuti on lubamatu kaupu müüa seadusega kindlaksmääratud hindadest madalamate hindadega, kuna niisugune põhjendamatu hindade alandamine võib tarbijate kooperatiivi tegevusele mõjuda kahjutoovalt. Sellepärast on vaja enne kaupade müümisele asumist täpselt kindlaks määrata nende jaemüügihinnad ja need müüjale teatavaks teha kõrvalekaldumatu juhisena.

Jaemüügihind koosneb kõigil juhtudel vastavate kaupade kohta kindlaksmääratud tööstus- või varumisettevõtete väljalaskehinnast ja juurdehindlusest kaubanduslikkude organisatsioonide kasuks. Kaubanduslikku juurdehindlust võimaldatakse kas hinnalisandi teel tööstuse või varumisorganisatsioonide väljalaskehinnale või kaubandusliku mahahindlusena kindlaksmääratud jaemüügihindadest. Tööstuskaupade jaemüügihinna kujunemine ning kaubandusliku hinnalisandi jaotamine kaubanduslikus võrgus nähtub järgmisest skeemist:

I Tööstuse väljalaskehinna kujunemine.

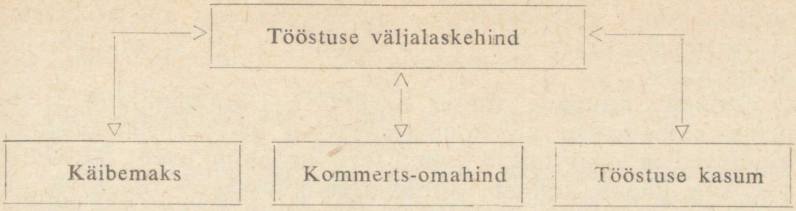

II Jaemüügihinna kujunemine.

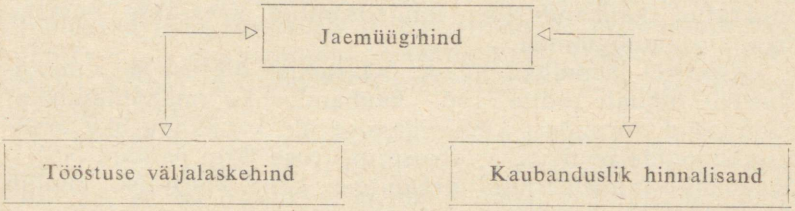

III Kaubandusliku hinnalisandi jagunemine lülide järgi.

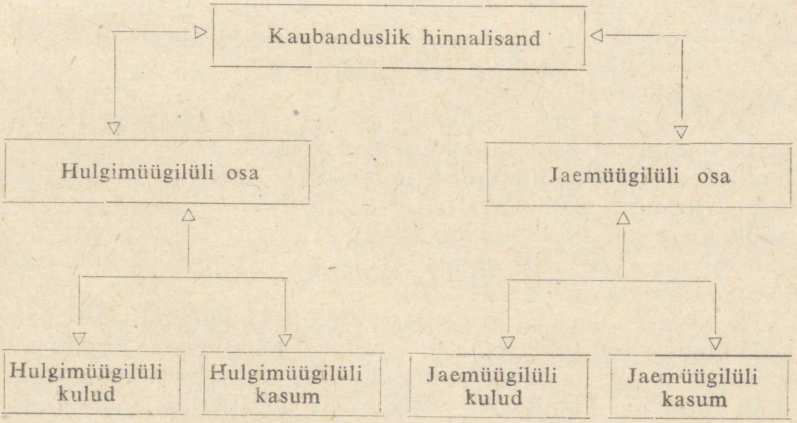

Põllumajanduskaupade jaemüügihind kujuneb samadest elementidest, nagu tööstuskaupadelgi. Mõnesugust erinevust on siin ainult väljalaskehinna moodustamises, mis koosneb: a) varumishinnast; b) varumiskuludest; c) käibemaksust; d) kasumist.

Mõnede kaupade suhtes arvatakse jaemüügihinna sisse peale käibemaksu ka nõndanimetatud eelarvelised juurdehindlused ja eelarvelised vahed (erijuurdehindlused). Mõnede kaupade juures, millede kommertsomahinda ei ole arvatud kõiki transpordikulusid, lisatakse jaemüügihinna moodustamisel tööstuse väljalaskehinnale juurde peale kaubandusliku hinnalisandi veel ka transpordikulud. Ning lõpuks, mõnede kaupade jaoks on kindlaks määratud veel nõndanimetatud auto-hobu-transpordilisandid, mis peale seadusega kindlaksmääratud kaubanduslike hinnalisandite arvatakse vastava kauba jaemüügihinda.

Kontroll jaemüügihindade määramise õigsuse ja kaubanduslike hinnalisandite (või kaubanduslike mahahindluste) kinnitatud normidest kinnipidamise üle kaubanduslike organisatsioonide poolt on valitsuse määruse järgi pandud NSVL Kaubandusministeeriumi organitele, kelle koosseisu kuulub ka Riiklik Kaubandusinspektsioon.

Käesoleval ajal NSV Liidus kindlaksmääratud hindade reguleerimise korra järgi jagunevad kõik kaubad kolme järgnevasse rühma:

E s i m e n e r ü h m, millesse kuulub suurem osa kaupu, koosneb niisugustest kaupadest, milledele jaemüügihinnad ja kaubanduslikud hinnalisandid määratakse kindlaks NSVL Ministrite Nõukogu poolt või tema ülesandel — NSVL Kaubandusministeeriumi poolt.

T e i s e r ü h m a kuuluvad niisugused kaubad, milledele jaemüügihinnad ja kaubanduslikud hinnalisandid või mahahindlused jaemüügihindadest määratakse kindlaks vabariikide ministrite nõukogude, kraide või oblastite töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteede poolt ja viimaste ülesandel — vabariikide kaubandusministeeriumide, kraide ja oblastite kaubandusosakondade poolt.

K o l m a n d a s s e r ü h m a kuuluvad kaubad, milledele jaemüügihinnad määratakse kindlaks kauplevate organisatsioonide poolt vastavalt kaubanduslike hinnalisandite normidele, mis on kinnitatud vabariikide ministrite nõukogude,

kraide ja oblastite töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteede poolt.

Kaubandusliku hinnalisandi arvel peavad kaetud saama kaupade kohaletoimetamise, hoidmise ja realiseerimise kulud ning tagatud olema kogu kaubaläbilaske võrgu normaalne kasum, olenemata sellest, mitu lüli kaup läbib selles võrgus, enne kui see müüakse tarbijale.

Põhiosa kaubanduslikust hinnalisandist peab antama jaelülile. NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määruse 29. septembrist 1935. a. kohaselt peab tarbijate kooperatsiooni süsteemi poolt saadavast kaubandusliku hinnalisandi üldisest summast keskmiselt vähemalt 70% antama tarbijate kooperatiivile.

Kuni 1939. aastani pidid tarbijate kooperatiivid ise toimetama kaupade hindamist. Alates 1939. aastast on see kord muudetud ning kaupadele jaemüügihindade määramine pandud tarbijate kooperatiivide maakondlikele (rajooni) liitudele. NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrusega 25. jaanuarist 1939. a. on ette pandud:

„Muuta seni kehtiv süsteem jaemüügihinna kalkuleerimises tarbijate kooperatiivi enda poolt. Määrata, et kaupadele, milledel ei ole riiklikku jaemüügihinda, määrab jaemüügihinna kindlaks tarbijate kooperatiivide maakondlik (rajooni) liit kõigi oma maakonna (rajooni) tarbijate kooperatiivide jaoks, väljudes nende kaupade väljalaskehindadest, kaubanduslike hinnalisandite suurusest ja transpordikulude normidest. Tarbijate kooperatiivi kulude katteks määrab tarbijate kooperatiivide maakondlik (rajooni) liit kindlaks diferentseeritud kaubandusliku mahahindluse määra jaemüügihinnast iga kauba kohta iga tarbijate kooperatiivi jaoks."

NSVL Ministrite Nõukogu juures asuva Majandusnõukogu määrusega 27. novembrist 1939. a. nr. 1347 on kinnitatud alljärgnevad juhised jaemüügihindade kindlaksmääramise korra kohta tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu poolt tarbijate kooperatiivi jaoks nendele kaupadele, milledel ei ole riiklikke jaemüügihindu, samuti ka kaubanduslike hinnaalanduste diferentseerimise kohta tarbijate kooperatiivide järgi.

1. NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrusega 25. jaanuarist 1939. a. nr. 137 „Tarbijate kooperatsiooni tööst" on ära muudetud kehtivusel olnud kaupadele jaemüügihindade kalkuleerimise viis tarbijate kooperatiivi enda poolt.

Nimetatud määrusega on kehtestatud, et kaupadele, milledel ei ole riiklikke jaemüügihindu, määrab tarbijate kooperatiivide maakondlik (rajooni) liit jaemüügihinna kõigi oma maakonna (rajooni) tarbijate kooperatiivide jaoks, väljudes nende kaupade väljalaskehindadest, kaubanduslike hinnalisandite suurusest ja transpordikulude normidest. Tarbijate kooperatiivi kulude katteks määrab tarbijate kooperatiivide maakondlik (rajooni) liit kindlaks diferentseeritud hinnaalanduse määra jaemüügihinnast iga kauba kohta iga tarbijate kooperatiivi jaoks.

Kaubad, milledele edaspidi valitsuse poolt määratakse riiklikud jaemüügihinnad, arvatakse välja nende kaupade hulgast, milledele jaemüügihindade määramist toimetavad tarbijate kooperatiivide maakondlikud (rajooni) liidud.

2. Tarbijate kooperatiivide maakondlikud (rajooni) liidud määravad jaemüügihinnad kaupadele, milledel ei ole riiklikke jaemüügihindu, järgmistel alustel:

a) nahkjalatsitele, töötletud lambanahast kasuk-kaupadele ja teistele kaupadele, milledelt ei makseta eelarvelist juurdehindlust ega teostata täiendavat transpordikulude juurdearvamist, lisatakse tööstuse väljalaskehinnale juurde ainult kaubanduslik hinnalisand määral, mis on kinnitatud vastava vöötme jaoks NSVL Kaubandusministeeriumi poolt;

b) nende kantseleikaupade, foto-, galanterii- ja teiste kaupade liikidele, milledele on valitsuse poolt määratud eelarveline juurdehindlus, lisatakse vastava kauba tööstuse väljalaskehinnale valitsuse poolt kindlaksmääratud suuruses kaubanduslik hinnalisand ja eelarveline juurdehindlus;

c) sadulsepa-, muusika- ja spordikaupadele, portselanfajanssnõudele ja spordijalatsitele lisatakse tööstuse väljalaskehinnale juurde kaubanduslik hinnalisand ja transpordikulud kindlaksmääratud korras;

d) kaupadele, milledele on ette nähtud hobuveokulu, lisatakse viimane juurde jaemüügihinnale, mis on moodustatud käesoleva instruktsiooni 2. lõikes p. a, b, c näidatud korras;

e) tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu poolt jaemüügihindade kalkuleerimisel kaupadele, milledel ei ole riiklikke jaemüügihindu, lubatakse NSVL Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkirjaga 13. septembrist 1939. a. nr. 566 kindlaksmääratud hindade ümmardamist.

3. Tarbijate kooperatiivide maakondlikku (rajooni) liitu

saabuvate kaupade kohta koostatakse saabumiskiri, mis on ühtlasi kalkulatsiooni dokumendiks.

Kaupadele, milledele peale kindlaksmääratud kaubanduslike hinnalisandite arvatakse juurde transpordikulud, näidatakse sissetuleku-saatekirja 6-das lahtris kaubanduslik hinnalisand koos transpordikuludega. Kui neil kaupadel on ette nähtud eelarveline juurdehindlus, siis näidatakse see ka samas lahtris nimetajana.

4. Kõik kaubad antakse tarbijate kooperatiivide maakondlikkude (rajooni) liitude poolt tarbijate kooperatiivi või teistesse jaekaubanduse ettevõtetesse (külamagasini, rajoonimagasini) arve-faktuuri alusel ainult jaemüügihindadega, arvestades tarbijate kooperatiivi (kalakooperatiivi, linnakooperatiivi, tööliskooperatiivi) kasuks ettenähtud kaubanduslikud mahahindlused.

Kaupade müüki kõrgema hinnaga, kui arve-faktuuris märgitud, karistatakse seadusega.

5. Taara väärtus, mis ei ole arvestatud kauba tööstuse väljalaskehinda, märgitakse arve-faktuuris eri reaga arve üldsumma kokkuvõtte järel.

Kaupadel, millede taara väärtus on arvatud kauba tööstuse väljalaskehinda, näidatakse arve-faktuuris ainult taara üksuste hulk.

6. Tarbijate kooperatiivi poolt vahetult teistelt varustajatelt ostetud kaupade kohta (mööduges tarbijate kooperatiivide maakondlikust (rajooni) liidust), koostatakse jaemüügihinna kalkulatsioon (ainult nendele kaupadele, milledel ei ole riiklikke jaemüügihindu või tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liitude poolt arvestatud hinda) tarbijate kooperatiivi enda poolt, alustel, mis on ette nähtud käesoleva instruktsiooni 2. lõikes.

7. Kauba raamatupidamis-arvestust peetakse kõigis tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu ladudes ilma erandita kõigi kaupade kohta jaemüügihindades.

8. Kaupadelt, milledele kehtivate määrustega lubatakse juurde arvata hobuvoorikulu (kindlaksmääratud ulatuses), peavad tarbijate kooperatiivide maakondlikud (rajooni) liidud andma kõigile tarbijate kooperatiividele ühesugused kaubanduslikud mahahindlused.

9. Kaupadelt, milledele kehtivate määrustega ei ole lubatud jaemüügihindadele hobuvoorikulu juurde arvata, peavad

tarbijate kooperatiivide maakondlikud (rajooni) liidud kaubanduslikud mahahindlused nendest hindadest diferentseerima üksikute tarbijate kooperatiivide rühmade vahel.

Kaubanduslike mahahindluste diferentseerimist iga kauba kohta teostatakse tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu poolt arvesse võttes tarbijate kooperatiivi ja tema kaubandusvõrgu kaugust kaupadega varustamise baasidest, selleks et tagada kõigi tarbijate kooperatiivide töö rentaablust.

10. Diferentseeritud kaubanduslike mahahindluste kindlaksmääramiseks jaotab tarbijate kooperatiivide maakondlik (rajooni) liit kõik tarbijate kooperatiivid rühmadesse, olenevalt transpordioludest. Diferentseeritud kaubanduslike mahahindluste arvutust iga tarbijate kooperatiivide rühma jaoks toimetatakse väljudes antud kauba käibest ja transpordikulude suurusest.

11. Diferentseeritud kaubanduslikud mahahindlused määratakse tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu juhatuse poolt kindlaks üheks kalendriaastaks ja teatatakse kontrollimiseks vabariiklikele, kraide ja oblastite tarbijate kooperatiivide liitudele.

12. Tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu juhatus on kohustatud igas kvartaalis, võttes aluseks üksikute tarbijate kooperatiivide tegelikku kaubakäivet aruande järgi, kontrollima iga tarbijate kooperatiivi kaubandusliku töö tasuvust seoses diferentseeritud kaubanduslike hinnaalanduste rakendamisega.

Muudatusi kaubanduslikes mahahindlustes võib aasta kestel teha ainult vastava vabariikliku, krai ja oblasti tarbijate kooperatiivide liidu, iga üksiku juhtumi kohta eraldi ja erilisel loal."

Tarbijate kooperatiivi kaupade põhihulga kohta on tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu poolt kindlaks määratud jaemüügihind. Tarbijate kooperatiivi raamatupidamise ülesanne nende kaupade suhtes seisneb selles, et hoolikalt kontrollida arves märgitud jaemüügihinna õigsust, hobuvoorikulu suurust (juhtudel, kui niisugune on seadusega kindlaks määratud) ja mahahindluse määra, mis antakse tarbijate kooperatiivile tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu juhatuse või vabariikliku tarbijate kooperatiivide liidu baasi poolt.

Kaupu, mis tarbijate kooperatiiv ei ole omandanud tarbijate kooperatsiooni organisatsioonidelt (tööstuse müügibaasidelt, tööndusкooperatsioonidelt, kolhoosidelt), samuti ka oma varumise teel või oma tootmisettevõtetest saadud kaupu, tuleb hinnata, s. o. määrata nende kaupade jaemüügihind ja kaubandusliku mahahindluse suurus tarbijate kooperatiivi kasuks. Muidugi hindamist toimetatakse ainult nende kaupade juures, milledel ei ole riiklikke jaemüügihindu. Niisugustel juhtudel kaupade hindamist toimetatakse tarbijate kooperatiivi poolt tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu järelevalvel.

Tarbijate kooperatiivi juhatus, revisjonikomisjon, tarbijate kooperatiivi raamatupidaja ja liikmed ise peavad teostama alalist ja hoolikat kontrolli kindlaksmääratud jaemüügihindadest kinnipidamise üle tarbijate kooperatiivi müüjate ja kaupluste juhatajate poolt. Selleks, et ostja ise võiks teada saada kaupade müügihindu, peavad kõigis kauplustes nähtaval kohal olema üles pandud selgesti kirjutatud või trükitud hinnakirjad kaupade müügihindadega. Vaateakendel ja riiulitel peavad kõigil kaubaproovidel olema sedelid, milledel oleks märgitud kauba nimetus, sort ja kinnitatud jaemüügihind.

§ 18. Kaupade tarbijate kooperatiivi saabumise vormistamine.

1. Kaupade vastuvõtmine varustaja laos ja raudteejaamas või sadamas.

Põhimiselt ostavad tarbijate kooperatiivid kaubad oma tarbijate kooperatiivide maakondlikult (rajooni) liidult või tarbijate kooperatiivide vabariiklikkude, kraide ja oblastite liitude baasidest. Igal tarbijate kooperatiivil on õigus vahetult osta kaupu riiklikelt organisatsioonidelt ja tööndusкooperatsioonilt. Mõningatel juhtudel osa tarbijate kooperatiivi enda poolt varutud kaupadest võidakse üle anda kaubandusvõrku jaemüügiks elanikkonnale. Peale selle tulevad tarbijate kooperatiivi jaemüügi-võrku kaubad oma tootmisettevõtetelt (leib pagaritööstustest, alkoholita jookide tehaste toodang jne.).

Kaupade kohaletoimetamist tarbijate kooperatiivi kaubandusvõrku tuleb organiseerida nii, et tagada kaupade kõige

kiiremat edasiliikumist varustajast tarbijani, maksimaalset kokkuhoidu kaupade transpordikuludes, ja igati vähendada kaubakadusid kaupade vedamisel ja hoidmisel. Sellepärast tuleb püüda kõigil juhtudel, kui see tegelikult on teostatav ja majanduslikult otstarbekohane, vedada kaubad vahetult varustaja laost tarbijate kooperatiivi kauplustesse, vältides vahepealset jaotamis- või ümberlaadimispunkti (peakauplust, ladu).

Igale kaubandusettevõttele määratakse tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt kaupade sissetuleku ja realiseerimise plaan ning kehtestatakse kaubajääkide või tagavarade normatiivid. Kaupade kohaletoimetamist kauplustesse tuleb teostada vastavalt kinnitatud plaanile, mitte lubades ühest küljest lünka kaupluse varustamises kaupadega või teisest küljest — liigsete ja seda enam mitteminevate kaupade kohalevedu.

Vastavalt Tsentrosojuzi presiidiumi juhendile 8. aprillist 1944. a. nr. 0418 teostatakse kaupade vastuvõtmist tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu ladudest, tarbijate kooperatiivide vabariikliku liidu baasidest ja teistelt varustajatelt ainult tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehe või tema asetäitja poolt.

Tarbijate kooperatiivi esindajale, kes sõidab välja kaupu valima, antakse tarbijate kooperatiivi juhatuse nimel kaks volitust:

e s i m e n e — kaupade saamiseks varustaja laost,

t e i n e — maksenõudmise aktseptimiseks.

Mõlemad volitused on vajalikud selleks, et vältida kuritarvitusi ja ära hoida võimalust kasutada tarbijate kooperatiivi esindajal oma ametialalist seisundit omakasupüüdlikeks eesmärkideks. Volitused kirjutatakse vormis, mis on kinnitatud NSVL Rahanduse Rahvakomissariaadi poolt 9. juunil 1944. a. (v. lk. 87).

Volitustele kirjutab alla juhatuse esimees (kui kaupu vastu võtma sõidab tema asetäitja) või tema asetäitja (kui kaupu vastu võtma sõidab juhatuse esimees) ja tarbijate kooperatiivi raamatupidaja. Volituse kehtivuse tähtaeg ei või ületada 10 päeva. Kõik tarbijate kooperatiivi poolt väljaantud volitused registreeritakse eri raamatus, mis on vajalik väljaantud volituste õige kasutamise kontrollimiseks.

Ettevõtte (organisatsiooni, asutise) tempel

Käesolev volitus on kehtiv kuni „.....“ ..... kuu 194..... a.

Väljaandmise kuupäev .....

VOLITUS NR. .....

Välja antud .....
(amet, nimi, isanimi, perekonnanimi)

..... saamiseks
(varustaja organisatsiooni nimetus)

..... järgi järgmisi kauba-materiaalseid väärtusi:
(orderi, faktuuri, arve jms. nr-id)

Jrk. nr.	Kaubalis-varaliste väärtuste nimetus [1]	Mõõtühik	Hulk (sõnadega)

Sm. ..... allkiri käesolevaga tõestatakse.
(volituse saaja allkirja proov)

Ettevõtte (organisatsiooni, asutise) pitsati koht

Ettevõtte juhataja .....
(organisatsiooni, asutise) (allkiri)

Pea- (vanem-) raamatupidaja .....
(allkiri)

Materjale andnud organisatsiooni märge:

Antud arve (faktuuri, orderi) nr. ..... järgi.

Andmise kuupäev .....

Saaja allkiri .....
(passi nr., loetav allkiri, saamise kuupäev)

---

[1] Kui saadavate kaubalis-materiaalsete väärtuste nomenklatuur on suur, on lubatud teha märge selle kohta, et kaubad saadakse vastavalt orderile (spetsifikatsioonile, arvele), mis on volitusele juurde lisatud nr. ..... all „.....“ ..... 194..... a.

Volituste arvestuse raamatut peetakse järgnevas NSVL Rahanduse Rahvakomissariaadi poolt (instruktsioon nr. 307 — 9. juunist 1944. a.) kinnitatud vormis:

Volituse nr. ja väljaandmise kuupäev	Volituse kehtivuse tähtaeg (kuni „.....“ ..... 194..... a.)	Isiku amet ja perekonnanimi, kellele volitus välja antud ja kelle poolt see on alla kirjutatud	Varustaja nimetus	Kaubalis-mat, väärtuste nimetus ja hulk, mis kuulusid saamisele	Volituse saaja isiku allkiri	Raamatupidamise märge volituses näidatud ülesande täitmise kohta

Millegipärast kasutamata jäänud volitused tagastatakse raamatupidamisse ja kustutatakse ettenähtud korras; kasutamata jäänud volituse kustutamise kohta tehakse väljaantud volituste arvestamise raamatus märkus. Seda tehakse ühest küljest volituse teiskordselt ärakasutamise võimaluse ennetamise eesmärgil, ja teisest küljest selleks, et mitte esitada põhjendamata nõudmisi kaupade vastuvõtja vastu.

Kaupade andmisel on varustaja kohustatud tarbijate kooperatiivi nimele välja kirjutama arve-faktuuri. Kui kaubavarustajaks on maakonna (rajooni) või vabariigi (krai, oblasti) tarbijate kooperatiivide liit, siis arve-faktuur kirjutatakse välja vormis, mis on kinnitatud NSVL RKN-i juures oleva Majandusnõukogu määrusega 27. novembrist 1939. a. (v. lk. 89).

Neil juhtudel, kui tarbijate kooperatiivide liidu laost väljavalitud kaupade viimine toimub korraga tarbijate kooperatiivi mitmesse kauplusse, möödudes peakauplusest, peab tarbijate kooperatiivide liit välja kirjutama igale kauplusele eraldi arve-faktuuri. See on hädavajalik selleks, et igal kaupluse juhatajal oleks võimalus koheselt kontrollida tema juurde tegelikult saabunud kaupade vastavust saatedokumendile.

Organisatsioon — Potšinkovo TKML
Ettevõte — ladu nr. 2
Potšinkovo rajoon, oblast (krai), vabariik

Arvelduskonto nr. 2761/2
Riigipanga Potšinkovo osakonnas

ARVE-FAKTUUR NR. 378/2

18. veebruaril 1944. a.

Kellele: Alam-Hutori Tarbijate Kooperatiivile
Kelle kaudu: Juh. esimees Ivanov, volituse põhjal nr. 84 — 17. veebruarist 1944. a.

Nomenklatuuri nr-id	Kaupade nimetus	Mõõt-ühik	Hulk			Jaemüügi		Hinnaalandus ostja kasuks		Hobuveokulu üksusele või protsentides jaemüügihinnast	Tarbijate kooperatiivi jaemüügihind hobuveokuluga	Summa
			loetult või mõõduga	kaaluga		hind	summa	%	summa			
				bruto	neto							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
0843	Kompvekid „Kevad“	kg	—	—	60	18—40	1104	8,2%	88—55	—	—	—
	jne.											
	Kokku	—	—	—	60	—	1104	—	88—55	—	—	—

Arvlemise summa üks tuhat viisteistkümmend rbl. 45 kop.
(sõnadega)

Kauba andis laojuhataja (Vassiljev). Hinnad ja hinnaalandused kontrollis kalkulaator (Semjonov).
(allkiri) (allkiri)

Kauba võttis vastu (Ivanov) Pearaamatupidaja (Gromov)
(allkiri) (allkiri)

Koht märgeteks ostja juures (allkiri kauba vastuvõtmise üle; hindade kontrollimisest jms.).

Tarbijate kooperatiiv saab tarbijate kooperatiivide maakondlikult (rajooni) liidult arve-faktuuri kahes eksemplaris: esimene on kauba juures, teise aga saadab postiteel välja tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu raamatupidamine. Arve-faktuuri teine eksemplar saadetakse tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu poolt ära pärast selle eksemplari tagasisaamist Riigipanga osakonnast, kuhu see esitatakse läbivaatamiseks koos maksenõudmistega.

Kaupade ostmisel tarbijate kooperatiivide vabariikliku liidu baasist saab tarbijate kooperatiiv samuti arve-faktuurist kaks eksemplari; ühe koos kaubaga (isiklikul kauba väljavalimisel) või postiteel, teise aga Riigipanga osakonna kaudu, pärast maksenõudmise tasumist panga poolt.

Pärast kaupade väljavalimist ja vastuvõtmist tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu laos kirjutab tarbijate kooperatiivi esindaja välja saatekirja koormale, mis lähetatakse vooriga tarbijate kooperatiivi kauplusse. Kui koorem lähetatakse mitmesse kauplusse, siis saatekirjad kirjutatakse välja igasse kauplusse saadetavate kaupade kohta eraldi.

Saatekirjad kirjutatakse välja järgmises vormis:

Tarbijate kooperatiivi nimetus — Krasnovi Tarbijate Kooperatiiv
Tarbijate kooperatiivi esindaja perekonnanimi — Saveljev, Vassili Ivanovitš

SAATEKIRI NR. 37 — 14. aprillist 1944. a.

Semenovi rajoonibaasi laost saadud kaupadele
(organisatsiooni nimetus)

Arve-faktuur nr. 894 — 14. aprillist 1944. a. järgi saadetud
Krasnovi Tarbijate Kooperatiivi kauplusse nr. 1
(kellele — kaupluse nimetus)

van. voorimees Ložkin, Ivan Petrovitši saatel
(amet, perekonnanimi, nimi ja isanimi)

Kaupade nimetus: tükksuhkur — rafinaad
Pakkimisviis: kotid
Kohtade arv: kümme (10), kaal 809,6 kg

Tarbijate kooperatiivi esindaja (allkiri)

Vastu võtnud vedamiseks .....
(allkiri)

Käesolevas saatekirjas näidatud kauba ja arve-faktuuri vastu võtnud: .....
(allkiri)

Vastuvõtmise kohta akt koostatud „.....“ ..... 194.... a.

.....
(allkiri)

Üks eksemplar saatekirjast lähetatakse kauba juures kauplusse, teine (konts) aga jääb tarbijate kooperatiivi esindaja kätte, kes toimetas kaubakoorma kauplusse. Kaupluse juhataja võtab kauba vastu, võrdleb saatekirjas näidatud kohtade arvu ja kaalu tegelikult vastuvõetud hulgaga ja kaaluga ning lahkuminekute puudumisel annab allkirja kaubalaadungi saamises. Saatekirja eksemplar kaupluse juhataja allkirjaga kaubalaadungi saamise kohta antakse tema poolt tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse.

Mõnedes tarbijate kooperatiivides, mis asuvad raudteeliinide ja veeteede lähedal, saabuvad kaubalaadungid raudteejaamadesse või sadamatesse. Niisugustel juhtudel organiseerib tarbijate kooperatiivi juhatus kaubasaadetiste vastuvõtmist raudteejaamas või sadamas oma volitatud esindaja kaudu. Raudteelt kaubalaadungite vastuvõtmise reeglid on toodud Tsentrosojuzi instruktsioonis kauba koguselise vastuvõtmise, aktide koostamise ja kauba puudujääkidel pretensioonide esitamise korra kohta tarbijate kooperatsiooni süsteemis. Kõiki selle instruktsiooni juhiseid tuleb hoolikalt täita, kuna isegi tähtsusetu kõrvalekaldumine selles esitatud reeglitest võib põhjustada tarbijate kooperatiivi õiguse kaotamist puudujääkide sissenõudmiseks ja järelikult tuua kahjusid. Toome tähtsamad väljavõtted sellest instruktsioonist.

„10. Laadungi saaja on kohustatud laadungi saamisel sihtjaamas (sadamas) kontrollima:

a) kauba väljalaadimisel omade abinõudega — vaguni, selle katuse, luukide ja riivide-lukkude korrasolekut väljaspoolt; plommide olemasolu ja vigastamatust, kelle plommidega vagun saabus ja kas on plommidel selgesti näha, kelle poolt need on pandud;

b) veosaatekirjal märgitud kogu laadungi kaalu vastavust tegelikkusega, milleks laadung tuleb tingimata üle kaaluda jaama või raudtee kaaludel (välja arvatud instruktsiooni p. 12 näidatud juhud);

c) kohtade arvu ja selle vastavust veosaatekirjas näidatud arvule, pakendita esemete üksuste hulka, kui see on näidatud veosaatekirjas;

d) saatja märkusi laadungi pakenditel ja nende vastavust veosaatekirjale;

e) kauba välist seisukorda (pakendi korrasus ja rikkumatus) ja lahtise kauba seisukorda, seda hoolikalt üle vaadates

ja kontrollides, samuti kas ei esine muid kauba puudumise või vigastuse väliseid tundemärke;

f) toidukaupade saamisel, milliseid veetakse kindlaksmääratud korra kohaselt — temperatuuri seisu, teel jääga ja soolaga varustamise korralikkust ja samuti vagunite kohaletoimetamise aega kõigi kiiresti riknevate laadungite suhtes.

11. Kui laadungi ülekaalumisel sihtjaamas või -sadamas laadungi kaal osutub vastavaks veosaatekirjas näidatule, siis laadungi saaja peab saama raudteelt või laevanduselt kviitungi kindlaksmääratud ülekaalumise tasu äramaksmise kohta.

Kaalu õigsust, mis kindlaks tehtud sihtjaamas vaguni ülekaalumisega, võidakse samuti tõestada märkusega veosaatekirja teisel küljel vastavas — üheksandas lahtris raudteejaama kaaluja allkirjaga.

12. Laadungi saaja on õigustatud raudteelt nõudma ülekaalumist:

a) kõigi väikeste (alla vaguni) kaubasaadetiste korral;

b) päeva jooksul saabunud kõigi vagunsaadetiste, mis saadetud saatja või raudtee kaalumisega, 10% piires, kuid mitte vähem kui 2 korras plommidega vagunit kogu saaja nimele saabunud korrasolevatest vagunitest, olenemata sellest, kas laadimine oli toimunud raudtee või saatja abinõudega;

c) kuni 10% ööpäeva jooksul saabunud vagunitest, kuid mitte vähem kui 2 vagunit saaja nimele saabunud laadungitest, mis veetud plommideta vagunites või lahtisel liikuval koosseisul, laaditud saatja abinõudega ja kohalejõudnult ei kanna ilmseid puudujäägi jälgi.

13. Kui raudtee, vastavalt transportimisel kehtivatele seadustele, keeldub saabunud vagun-partiisaadetiste ülekaalumisest, mis on saadetud laadija kaaluga, siis kaubasaaja on kohustatud nõudma raudteelt saatekirja teisel küljel järgmist märkust: „Laadung saabus saatja kaaluga korrasolevas vagunis, korrasolevate saatejaama plommidega ja välja antud kooskõlas raudteede põhikirja par. 45 ilma kaalu kontrollimata".

Juhul kui raudtee keeldub laadungit ülekaalumast, on kaubasaaja kohustatud, kui lepingus pole teisiti ette nähtud, toimetama pakkimata kauba koguselist vastuvõtmist enne

selle sihtjaamast äravedamist ja kaalulise või hulgalise puudujäägi ilmnemisel viibimata koostama akti raudtee või kõrvalseisva organisatsiooni esindaja osavõtul.

14. Kui laadungi ülevaatuse tulemusena (par. 10) avastatakse vaguni või plommide rikkumine, kohtade või kaalu puudujääk või muu korratus, peab laadungisaaja nõudma sihtjaamalt (-sadamalt) kogu pakitud kauba üleandmist sisemise järelevaatusega ja kogu pakendi sisu kontrollimisega. Kontrollimise tulemuste kohta tuleb koostada kommertsakt. Kui tegelik kaalu puudujääk ei ületa loomulikke kauba kahanemise norme, siis koostatava akti asemel tõestatakse puudujääk märkusega veosaatekirja teisel küljel.

15. Juhul kui kommertsakt oleks tulnud koostada, kuid jäi koostamata, ei ole laadungisaaja õigustatud nõudma varustajalt kahjude tasumist, milliseid ta kommertsakti põhjal oleks olnud õigustatud sisse nõudma raudteelt.

Tarbijate kooperatiivi esindaja poolt raudteejaamas (sadamas) vastuvõetud kaubad lähetatakse saatekirjaga tarbijate kooperatiivi kauplustesse samasuguses korras, nagu kaupade vastuvõtmisel vahetult varustaja laos.

2. Kaupade vastuvõtmine tarbijate kooperatiivi kaupluses.

Kaupluse juhataja (müüja) võtab kaubad vastu kohe nende kauplusse saabumisel. Vastuvõtmisega käib kaasas sissetulnud kaupade koguse ja kvaliteedi hoolikas kontroll. Tsentrosojuzi juhendite kohaselt toimub normeeritud kaupade vastuvõtmine kaupluse juhataja, juhatuse ja revisjonikomisjoni esindajate poolt. Kui vastuvõtmisel tehakse kindlaks kaupade hulga ja kvaliteedi täielik vastavus arvega, annab kaupluse juhataja arvel allkirja selles, et kõik selles arves näidatud kaubad ja taara on tema poolt vastu võetud. Allakirjutatud märkuses näitab kaupluse juhataja vastuvõetud kaupade (ja taara) täieliku müügihinna, millede eest tema sellest momendist arvates kannabki materiaalset vastutust. Niiviisi on kaupade sissetulekuna arvestamise aluseks kaupluses varustaja arve-faktuur. Kuid see on võimalik ainult sel juhul, kui kõik kaubad on arves näidatud jaemüügihindades.

Me teame juba, et kohustus kirjutada arveid tarbijate kooperatiividele müüdavatele kaupadele jaemüügihindades

on pandud, vastavalt NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrusele 25. jaanuarist 1939. a., kõrgemaastmelistele kooperatiivsetele organisatsioonidele.

Kui aga tarbijate kooperatiiv ostab kaubad riiklikelt organisatsioonidelt või tööndusliku kooperatsioonilt, siis arved võivad olla kirjutatud nendele organisatsioonidele kindlaksmääratud väljalaske-hindades. Niisugustel juhtudel kirjutab tarbijate kooperatiiv ise välja sissetuleku-saatekirja, milles näidatakse jaemüügihinnad müüja poolt vastuvõetud kaupadele. Sissetuleku-saatekiri kirjutatakse järgmises vormis:

Organisatsioon — Mihailovi Tarbijate Kooperatiiv

Ettevõte — kauplus nr. 1. Oblast (krai), vabariik — Smolenski

SISSETULEKU-SAATEKIRI NR. 64 — 10. märtsist 1944. a.

Varustaja .....
(nimetus)

Arve-faktuur nr. 837 — 3. märtsist 1944. a., raudtee saatekiri nr. 05462, vagun nr. 37894

Kelle kaudu: van. voorimees Samohhin, Vassili Ivanovitš, sõiduk nr. 16
(ekspediitorid, van. laadija, autojuht ja masina nr. või voorimees ja sõiduki nr.)

Nomenklat.	Kauba nimetus	Mõõt-ühik	Hulk			Hind	Summa
			lugedes või mõõtes	kaaluga			
				bruto	neto		
	Õunakeedis, esimene sort . . .	kg	—	168,1	144,0	7—40	1065—60
	Vaadid		4			6—00	24—00
	Kokku		4	168,1	144,0	—	1089—60

Kauba ja taara üks tuhat kaheksakümmend üheksa rbl. 60 kop. väärtuses vastu võtnud:
(allkiri)

10. märtsil 1944. a. Hinnad, hindamise ja arvestused kontrollinud:
(allkiri)

Varustajalt taaraga (s. o. varustaja vastutusega taara sisu eest) sissetulnud kaupade vastuvõtmist toimetatakse kõigi olevate kaupade ülelugemise ja kaalumise teel. Kui sellejuures avastatakse kaupade puudujääk, võrreldes arves näidatud kogusega, — tuleb koostada akt vormis, mis on kinnitatud Tsentrosojuzi presiidiumi poolt (vt. lk. 96).

Akt mittevastavuse kohta vastuvõetud kauba koguses koostatakse neljas eksemplaris, tarbijate kooperatiivi juhatuse esindaja ja varustaja juuresolekul. Kui varustaja esindajat ei ole võimalik akti koostamiseks kohale kutsuda, kutsutakse selleks kaubandusosakonna või kohaliku täitevkomitee esindaja. Üks eksemplar aktist jääb kaupluse juhatajale (müüjale), teine antakse varustaja esindajale (või teda asendavale isikule), ülejäänud 2 eksemplari aga antakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse. Raamatupidamine saadab ühe eksemplari aktist edasi varustajale koos pretensiooniga puudujäägi kohta, teise aga jätab endale aluseks vastavate raamatupidamis-kannete tegemiseks puudujäägi pretensiooni arvestamisel.

Kui kaupade vastuvõtmisel kaupluses avastatakse lahkuminek sissetulnud kaupade kvaliteedis või üheaegselt kvaliteedis ja koguses, peab kaupluse juhataja eelpool-näidatud esindajate osavõtul koostama akti järgmises vormis (v. lk. 97 ja 98).

See akt koostatakse samuti neljas eksemplaris ja lähetatakse samadel aadressidel, nagu eelpool-näidatud kaupade puudujäägi-aktidki.

Tarbijate kooperatiivi praktikas võivad esineda kaupade saamise juhtumid ilma varustaja arve-faktuurita (arve mitteõigeaegne väljakirjutamine või saatmine valeaadressil). Selleks, et mitte takistada kauba ringlemist, määrab tarbijate kooperatiivi juhatus niisugustel juhtumitel komisjoni kaupade vastuvõtmiseks ja hindamiseks. Komisjon moodustatakse koosseisuga: tarbijate kooperatiivi juhatuse esindaja, kaupluse juhataja ja teised isikud, kes on ette nähtud Riikliku Arbitraaži instruktsioonis või lepingus varustajaga. Komisjon teeb kindlaks sissetulnud kaupade koguse ja kvaliteedi ning määrab vastavalt kehtivatele hinnakirjadele müügihinnad tema poolt vastuvõetud kaupadele. Komisjoni töö tulemused vormistatakse aktiga, mis koostatud järgmises vormis (vt. lk. 99).

AKT NR. 7

puudujäägi, ülejäägi kohta kaupade vastuvõtmisel

Kuupäev 4. märtsil 1944. a.

Komisjon koosseisus: 1. Juhatuse esimehe asetäitja Vassiljev, I. P.
2. Petrovski külanõukogu esindaja Mitjurin, I. N.
3. Tarbijate kooperatiivi revisjonikomisjoni liige Karpušin, N. V.
4. Kauplus nr. 2 juhataja Petrušenko, S. I.

toimetas 4. märtsil 1944. a. Krasnovi TKML-lt saabunud kauba vastuvõtmist
(varustaja)

arve-faktuuri nr. 187/2 järgi 3. märtsist 1944. a. masina nr. .....
(dokumendi nimetus) looga

Pakendi seisukord korras. Kauba vastuvõtmisel osutusid järgmised lahkuminekud

Hinnakirja või artikli nr.	Kauba, materjali nimetus	Varustaja dokumentide järgi					Tegelikult vastu võetud		Puudujääk		Ülejääk	
		sort	hind	mõõt-ühik	bruto	neto või hulk	bruto	neto või hulk	hulk	summa	hulk	summa
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	Peensuhkur		5 r.	kg	201	200	198	197	3	15 r.	—	—

Komisjoni liikmete allkirjad } *(allkirjad)*

Organisatsioon — Vassiljevski Tarbijate Kooperatiiv

AKT

kaupade vastuvõtmisel kindlakstehtud lahkuminekute üle koguses ja kvaliteedis

18. veebruarist 1944. a.

Akti koostamise koht: Vassiljevski töölisasula.
Komisjoni koosseis: juhatuse esind. Senin, I. S., revisjonikomisjoni liige Granin, I. S., asula nõukogu esindaja Tsipin, M. V. ja kaupluse nr. 1 juh. Paramonov, N. D.

Nimetus ja aadress

Kaubasaaja	Varustaja	Laadungi saatja	Kauba tootja (vabrik, artell)
Vassiljevski Tööliskooperatiiv	Kopõlovi TKML	Kopõlovi TKML	„Stekloduv'i" tehas

Laadimise alus
(leping, tehing, tellimus) order nr. 70 — 10. veebruarist 1944. a.
Varustaja arve-faktuur nr. 247 — 17. veebruarist 1944. a.
Veosaatekiri nr. ..... 194..... a.
Lähtejaam (sadam) .....
Sihtjaam (sadam) .....
Kaup jõudis sihtjaama (sadamasse) ..... 194..... a.
Kaup tuli sisse kaubasaaja lattu 18. veebruaril 194..... a.

	Varustaja (kg)	Lähtejaama (sadama) kg	Sihtjaama (sadama) kg
Brutokaal dokumentide järgi	—	—	—

Kommertsakt koostatud nr. ..... all ..... 194..... a.
Kaup on esitatud akteerimiseks kaubasaaja laos $\frac{\text{lahtipakitult}}{\text{taaraga}}$
Kaubahoidmise tingimused enne selle avamist: kastides õlgedega.

Lahkuminekud kohtade arvus ja kaalus akteeritavas kaubapartiis, mis avastatud kaubasaaja laos	Kohtade arv	Bruto kg	Taara kg	Neto kg
Varustaja arve-faktuuri järgi	2	—	—	—
Tegelikult sisse tulnud	2	—	—	—
Lahkuminekud				

Taara ja pakendi seisukord akti koostamise momendil: korras.
Taara täitmise aste, täidetud .....
Taara markeerimine ja selle vastavus veosaatekirja andmetele .....

Kvaliteediliste ja muude defektide üksikasjalik kirjeldus: 200 joogiklaasist osutus kontrollimisel 8 purunenud ja 4 pragudega. Võib vastu võtta 188, kuid 12 klaasi tuleb kirjutada varustaja arvele, kui tema süü läbi tekkinud murd.

Kauba vastuvõtmisel on kindlaks tehtud:

Hinnakirja või artikli nr.	Koha nr. ja kauba nimetus	Mõõtühik	Varustaja dokumendi järgi					
			sort	hulk	ostu		jaemüügi	
					hind	summa	hind	summa
1.	2	3	4	5	6	7	8	9
	Teeklaasid . . .	tk.	2-ne	200	—80	160	1—	200

Tegelikult osutus						Vahe					
		ostu		jaemüügi		ülejääk			puudujääk		
							summa			summa	
sort	hulk	hind	summa	hind	summa	hulk	ostu	jaemüügi	hulk	ostu	jaemüügi
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
2-ne	188	—80	150^{40}	1—	188	—	—	—	12 (murd)	9—60	12—

Komisjoni liikmete allkirjad:

VASTUVÕTUAKT NR. 7

ilma varustaja arveta sissetulnud kauba, materjali kohta.

Kuupäev 12. veebruaril 1944. a.

Komisjon koosseisus: **Tarbijate kooperatiivi esimees Sannikov, J. P., kaupluse juhataja Bõstrov, K. I., revisjonikomisjoni esimees Petrov, A. P.** ja **külanõukogu esindaja Gremin, I. L.** toimetas laadungi vastuvõtmist, mis saabunud **12. II 1944. a. Konstantinovka** jaamast (sadamast) raudtee (veetee) saatekirja **nr. 384/4 — 18. I 44. a.** järgi; laadungi saatja **(tehase nimetus).** Veodokumentide järgi on märgitud **4** kohta. Lähtejaama kaal **387** kg. Sihtjaama kaal **387** kg. Pakendi seisukord **normaalne.**

Kommertsakt on koostatud nr. ..... all ..... 194..... a.

Hinnakirja või artikli nr.	Kauba, materjali nimetus	Sort	Kohtade arv	Mõõtühik	Arvult või mõõdult					
					bruto	neto	hind	summa	hind	summa
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Kohvi, vilja . . .	—	4	pk.	320	—	1—30	416	—	—
	jne.									

Komisjoni liikmete allkirjad:

Kaubad / Materjalid käesoleva akti järgi näidatud koguses ja kvaliteedis vastu võtnud:

Varaliselt vastutava isiku allkiri .....

Akt koostatakse kolmes eksemplaris: üks jääb kaupluse juhatajale, kaks eksemplari aga (kaupluse juhataja allkirjaga kaupade vastuvõtmise üle) antakse üle tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse.

Raamatupidamise poolt saadud akti eksemplaridest lähetatakse üks varustajale, nõudes arve viivitamatut väljasaatmist, teine aga jääb tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse alusena arvlemisteks varustajaga.

Kaubad, nagu juba öeldud, võivad tarbijate kooperatiivi kauplustesse saabuda ka tootmisettevõtetelt, teistest kaup-

lustest või sama tarbijate kooperatiivi varumispunktist. Niisugustel juhtudel on kauplusesse kaupade vastuvõtmise aluseks kaupu andnud ettevõtte väljamineku-saateleht. Sel korral asendab väljamineku-saateleht varustaja arve-faktuuri ja kirjutatakse välja järgmises vormis:

Organisatsioon — Krasnovi Tarbijate Kooperatiiv

Ettevõte — Pagaritööstus nr. 1

VÄLJAMINEKU-SAATEKIRI NR. 96

5. märtsil 1944. a.

Kellele müüdud: Kauplus nr. 3

Aadress: .....

Kelle kaudu: **kaupluse juhataja Ivanov, I. S.** Sõiduk / Auto nr. .....

(ekspediitor, van. laadija, autojuht või voorimees)

Tarbijate kooperatiivi juhatuse volituse alusel nr. 237 — 5. märtsist 1944. a.

Alus — order nr. 74 — 5. III 44. a.

Hinnakirja või artikli nr.	Kauba ja taara nimetus	Sort	Hulk	Mõõtühik	Arvult või mõõdult bruto	Arvult või mõõdult neto	hind	summa	hind	summa
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Rukkileib		20	kg	—	20	1	20		
	jne.									

Kauba väljastas ..... Võttis vastu kättetoimetamiseks .....
(allkiri) (allkiri)

Kauba võttis vastu .....
(allkiri)

Tarbijate kooperatiivi oma ettevõttest kauplusse sissetulnud kauba koguse ja kvaliteedi kontrollimist toimetatakse samuti nagu varustajatelt sissetulnud kaupade vastuvõtmisel. Kui tarbijate kooperatiivi oma ettevõtetest sissetulnud kaupade vastuvõtmisel avastatakse puudujääk või nende riknemine teel, tuleb koostada akt järgmises lihtsustatud vormis (vt. lk. 101).

Akt koostatakse 4-as eksemplaris, milledest üks jääb kaupu saanud ettevõtte juhatajale, teine lähetatakse (vedajaga) kaupu saatnud ettevõtte juhatajale, kolmanda saab vedaja, neljas aga antakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse.

Organisatsioon. — Konstantinovka Tarbijate Kooperatiiv

Ettevõte — Kauplus nr. 2

Oblast (krai), vabariik — Kirovi

AKT NR. 18

kaupade vastuvõtmise üle oma majapidamise teistelt ettevõtetelt.

11. aprillil 1944. a.

Komisjoni koosseis: juhatuse esindaja Semjonov, P. I., revisjonikomisjoni liige Krassikov, V. S. ja kaupluse nr. 2 juhataja Petrov, I. G.
(akti koostanud isikute ametid, perekonnanimed ja initsiaalid)

11. aprillil 1944. a. kauplusest nr. 2 saatekirja nr. 74 — 11. aprillist 1944. a. järgi sissetulnud kaupade vastuvõtmisel (näidatakse ettevõtte nimetus) (näidatakse dokumendi nimetus, number ja kuupäev) tegid kindlaks järgmist: **kondiitrisaaduste ülekaalumisel on avastatud puudujääk neli (4) kg.**

Allkirjad: Semjonov
Krassikov
Petrov

Juhatuse otsuse alusel nr. 69 — 13. aprillist 1944. a. puudujääk kanda van. vedaja Laptev, Nikolai Ivanovitši arvele.

Organisatsiooni juhataja (allkiri)

§ 19. Kauba väljaandmise vormistamine tarbijate kooperatiivi kauplustes.

Tarbijate kooperatiivi põhiülesandeks on kaupade müük elanikkonnale, esmajoones liikmete varustamine. Peale selle võib tarbijate kooperatiiv, pidades silmas NSVL Kaubandusministeeriumi poolt kehtestatud reegleid, anda kaupu riiklikele asutistele ja organisatsioonidele, müüa metsa- ja ehitusmaterjale kolhoosidele, anda kaupu oma ettevõtete ja juhatuse kontori majanduslikkudeks vajadusteks.

Vahel tuleb tarbijate kooperatiivil mõningaid tooteid hoida peakaupluses, kust neid järgnevalt antakse mitte üksi teistesse kauplustesse, vaid ka tarbijate kooperatiivi oma tootmisettevõtetesse, kus need tooted kasutatakse kas kaupadena müügiks tarbijatele (näiteks teemajades ja puhvetites) või kui toormaterjal uute toodete valmistamiseks (näiteks jahu, või, pärm pagaritööstuses, tangud, suhkur, või ja muud tooted sööklas jne.). Vaatleme kõigi nende operatsioonide vormistamise tehnikat tarbijate kooperatiivi kaupluses.

1. Kaupade müük elanikkonnale.

Tarbijate kooperatiivide kauplustes reeglina kaupluse juhataja või müüja mitte üksi ei müü kaupa, vaid võtab ostjatelt ka raha vastu müüdud kauba eest. Sellisel korral on tegelikult võimatu piiritleda aruandekohuslikkude isikute vastutust kaupade ja raha alal, kuna kaupade müümise ja raha vastuvõtmise tehingut ei vormistata mingisuguste dokumentidega. Oleks lihtsalt mõistmatu nõuda, et müüja, saades ostjalt raha, kirjutaks iseendale välja ka tšeki kaupade müügiks ja raha vastuvõtmiseks. Maalasuvates kauplustes, kus ei ole erilist kassapidajat, kannab kaupluse juhataja ühist vastutust kaupade alalhoiu ja realiseerimise eest ning annab üheaegselt aru tema aruandluse alla usaldatud kaupade ning nende kaupade müügist saadud raha üle.

Magasinides, kus koosseisu järgi on ette nähtud eri ametikoht kassapidajale, kannab viimane varalist vastutust saadud summade eest. Niisugustes magasinides annavad müüjad ostjatele kaupu ainult kassapidaja poolt väljaantud kassatšekkide esitamisel, mis tõendab seda, et tšekil näidatud summa on tõesti ostjalt saadud.

Üheks ratsionaalseimaks kontrolli abinõuks müügisummade saamise üle on tšekkide väljaandmine automaat-kassaaparaatide abil. Kassaaparaadiga töötamisel kujuneb raha saamise ja tšekkide väljaandmise tehnika põhimiselt järgmiseks.

Ostja maksab raha kassapidajale, nimetades summa, millele ta palub tšekki välja anda. Kontrollides rahasummat ja andes tagasi ülejäägi, lööb kassapidaja kassaaparaadi klahvidel saadud summa. Surumise teel vastavatele kassaaparaadi klahvidele jääb väljalöödud summa jäljendina üheaegselt

tšekile ja kontroll-lindile. Sama summa nähtub ka kassaaparaadi kontroll-aknakeses. Kassaaparaadi sisemuses olev arvutaja liidab mehaaniliselt kokku kõik kassapidaja poolt väljaantud tšekkide summad.

Kassapidaja päevase läbimüügisumma kindlaksmääramiseks on küllalt, kui võrrelda kassaaparaadi arvutaja näitarvu päeva lõpul näitarvuga päeva algul. Vahe nende vahel kujutabki endast müügisummat, mille kassapidaja on kohustatud ära andma.

Ostja esitab kassapidajalt saadud tšeki müüjale ja saab viimaselt ostetud kaubad. Müüjad kustutavad saadud tšekid erilisse vardasse torkamisega. Müüjad hoiavad saadud tšekke päeva lõpuni (vardas). Töö lõpul võtab magasini juhataja koos müüjatega kokku müügisumma nende käes olevate tšekkide järgi ja võrdleb saadud tulemust kassaaparaadi arvutaja näitarvudega. Kassatšekke hoitakse magasinis alal kahe kuu kestel pärast inventeerimise läbiviimist või puudujäägi asja lahendamise lõpetamiseni, kui inventeerimisel avastati puudujääk.

Rahaliste summade liikumise kontrolli otstarbel peab magasini kassapidaja „Kassapidaja-operatsionisti raamatut" järgmises vormis (v. lk. 104).

Sellesse raamatusse märgitakse iga päev kassaaparaadi näitarvud päeva algul ja lõpul, kassapidaja poolt ostjatelt saadud ja magasini juhatajale äraantud läbimüügisumma ning arvutajate näitarvude võrdluse tulemused sularahaga kassas. Sissekanded raamatus kinnitatakse iga päev kassapidaja ja magasini juhataja allkirjadega.

Magasinides, kus ei ole automaatkassat, võib tšekkide asemel kasutada kontroll-marke. Margisüsteemi olemus seisneb järgnevas.

Tarbijate kooperatiivi juhatus tellib margid, milledel on näidatud kooperatiivi nimetus ja margi nominaalväärtus (1 kop., 2 kop., 5 kop., 10 kop., 50 kop., 1 rbl. jne.). Peale selle näidatakse igal margil järjekorra number. Iga seeria margid (nende väärtuse järgi) keeratakse rullidesse ja antakse sel kujul kassapidaja aruandlusse. Kassapidaja töö hõlbustamiseks tehakse margikarbid, milledes margid on asetatud selliselt, et oleks võimalik kergesti mitmesuguses väärtuses marke rebida vajalikule summale. Raha saamisel rebib kassapidaja rullidelt vajaliku hulga marke, millede üldine

Kuu ja päev	Arvutaja nr.	Kassa arvutaja näitarvud				Läbimüügi summa	Ära antud direktorile või magasini vanemale kassapidajale				Kontrolli tulemus		Allkiri päeva (vahetuse) lõpuks	
		töö alguks			töö lõpuks		sularahas	tasutud dokumentides		Kokku	puudujääk	ülejääk	kassapidaja	administraatori
		arvutaja näitarvud	allkirjad: kassapidaja	allkirjad: administraatori				arv	summale				Raha ja tasutud dokumendid ära andnud	näitarvud märkinud, raha koos tasutud dokumentidega vastu võtnud
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. märtsil	37541	00000	(allk.)	(allk.)	1267-30	1267-30	1130-10	4	137-20	1267-30	—	—	(allk.)	(allk.)
2. märtsil	37541	1267-30	(allk.)	(allk.)	2324-72	1057-42	1057-42	—	—	1057-42	—	—	(allk.)	(allk.)
3. märtsil	37541	2324-72	(allk.)	(allk.)	3019-30	694-58	682-43	1	12-15	694-58	—	—	(allk.)	(allk.)
jne.	jne.	jne.												

nominaalväärtus vastab ostjalt saadud rahasummale. Ostja annab saadud margid müüjale ja saab neis näidatud summa väärtuses kaupu. Eelpool nimetati, et kõik margid on nummerdatud. Igas rullis on tavaliselt 1000 vastavas väärtuses marki. Järelikult, teades markide numbreid üksikute kassapidaja käes olevate rullide järgi tööpäeva alguseks ja lõpuks, võib kindlaks teha päevase läbimüügisumma. Selgitame näidisega, kuidas sel juhul tehakse päevase läbimüügisumma kokkuvõte.

N ä i d e. Oletame, et tööpäeva alguseks olid kassapidajal rullid markidega, millede algnumbrid olid vastavalt:

väärtusega 1 kop. — margi number — 3851
„ 3 „ — „ „ — 641
„ 5 „ — „ „ — 2637
„ 10 „ — „ „ — 6380
„ 25 „ — „ „ — 2134
„ 50 „ — „ „ — 3894
„ 1 rbl. — „ „ — 5712
„ 3 „ — „ „ — 897
„ 5 „ — „ „ — 4390
„ 10 „ — „ „ — 354

Tööpäeva lõpul magasini juhataja koos kassapidajaga kontrollisid päeva lõpuks jäänud markide numbreid. Kontrollimine andis järgmised tulemused:

väärtusega 1 kop. — margi number — 3967
„ 3 „ — „ „ — 742
„ 5 „ — „ „ — 2794
„ 10 „ — „ „ — 6474
„ 25 „ — „ „ — 2371
„ 50 „ — „ „ — 4126
„ 1 rbl. — „ „ — 5967
„ 3 „ — „ „ — 964
„ 5 „ — „ „ — 4535
„ 10 „ — „ „ — 372

Päevase läbimüügisumma kindlakstegemiseks koostatakse teatis järgmises vormis:

Organisatsioon: Santšurski Tarbijate Kooperatiiv

TEATIS LÄBIMÜÜGI KOHTA KONTROLLKASSAS nr. 1

magasin nr. 2

10. märtsil 1944. a.

Talongide (kontrollmarkide kupüürid) väärtus	Töö alguseks	Töö lõpuks	Äratarvitatud markide hulk	Summa
— 1 kop.	3851	3967	116	1—16
— 3 kop.	641	742	101	3—03
— 5 kop.	2637	2794	157	7—85
—10 kop.	6380	6474	94	9—40
—25 kop.	2134	2371	237	59—25
—50 kop.	3894	4126	232	116—
1 rbl.	5712	5967	255	255—
3 rbl.	897	964	67	201—
5 rbl.	4390	4535	145	725—
10 rbl	354	372	18	180—
			1422	1557—69

Kassapidaja .....
(allkiri)

Direktor .....
Van. kassapidaja (allkiri)

Ära antud direktorile või vanemale kassapidajale sularahas

üks tuhat viissada viiskümmend seitse rbl. 69 kop.

Tasutud dokumentides ..... r. ..... k.

Kontrollimise tulemus puudujääk / ülejääk ..... r. ..... k.

Kassapidaja .....
(allkiri)

Näitarvud märkis, raha ja tasutud dokumendid võttis vastu

Direktor .....
Van. kassapidaja (allkiri)

Teatised läbimüügi summade kohta võrreldakse markide kokkuvõtetega müüjate juures, nagu automaatkassaga töötamiselgi.

Kui magasinis ei ole automaat- ega talongide kassat, kirjutab kassapidaja välja tšekid, milledel näidatakse tšeki number, kuupäev, saadud summa ja kassapidaja allkiri. Kaupade väljaandmine ja sellele järgnev müüjate poolt saadud tšekkide võrdlemine kassapidajale jäänud tšekikontsudega toimub üldistel alustel. Loomulik, et niisuguse tšekkide väljakirjutamise korra puhul muutub kontroll kassa läbikäigu üle raskemaks, tingitult tšekikontsude aegavõtva kokkuvõtmise vajadusest ja tšekkide automaatse kokkulugeja puudumisest.

2. Kaupade müük organisatsioonidele ja asutistele.

Mõnedel juhtudel on tarbijate kooperatiivi kaubanduslikkudel jaemüügi-ettevõtetel õigus kaupu müüa koolidele, haiglatele, lastekodudele, lastesõimedele, lasteaedadele ja invaliidide kodudele. Kaupade müümisel nendele asutistele peab tarbijate kooperatiiv juhinduma NSVL Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkirjast nr. 253 — 23. aprillist 1939. a., milles on näidatud jaemüügi-ettevõtetest asutistele ja organisatsioonidele müügiks keelatud kaupade loetelu.

Peale selle võib tarbijate kooperatiiv kaubanduslikkudest jaemüügi-ettevõtetest müüa tootmis-tehnilise sihitusega kaupu kolhoosidele ning hobusemoona metsa varumisega ja väljaveoga tegelevatele organisatsioonidele.

Kaupade müük asutistele ja organisatsioonidele võib toimuda sularahata arvlemise korras Riigipanga osakonna kaudu ja sularahas maksmisel. Kaupade müümise aluseks asutistele ja organisatsioonidele kaubanduslikkudest jaemüügi-ettevõtetest on nõudeavaldused, mis on alla kirjutatud nende asutiste ja organisatsioonide juhatajate poolt.

Asutistele ja organisatsioonidele kaubanduslikkudest jaemüügi-ettevõtetest müüdud kaupade kohta kirjutab tarbijate kooperatiiv arve ostja nimele. Kui maksmine müüdud kaupade eest toimub ümberarvestamise teel Riigipanga kaudu, kirjutatakse arve standard-vormi plankidel. Kui aga kaubad müüdi sularaha eest, kirjutab kaupluse juhataja arve lihtsustatud vormis plangil, milles näitab: 1) arve väljaandnud kau-

bandusliku ettevõtte täielik nimetus ja aadress; 2) arve number ja väljakirjutamise kuupäev; 3) asutise või organisatsiooni täpne nimetus, kellele on arve kirjutatud; 4) müüdud kaupade nimetus, hulk, hind ja täielik väärtus; 5) kogusumma (numbritega ja sõnadega); 6) magasini juhataja allkiri ja kassapidaja märkus raha saamise kohta.

3. Kaupade väljaandmine teistele ettevõtetele ja oma tarbijate kooperatiivi juhatuse kontorisse.

Tarbijate kooperatiivi kauplustest võib kaupu anda sama tarbijate kooperatiivi teistesse jaemüügi-ettevõtetesse sisemise ümberpaigutamise korras, näiteks peakauplusest harukauplustesse, oma tootmisettevõtetesse (sööklasse, pagaritehasesse), oma tarbijate kooperatiivi juhatusele kontori majanduslikkudeks tarveteks, samuti ka mõnede kaupade tagasiandmine varustajale ning üleliigsete ja seismajäänud kaupade hulgimüügi teel. Mõnedel juhtudel võib aset leida kaupade andmine ümbertöötamiseks, nende kaupade järgneval tagasitulekul samasse kauplusse ümbertöötatud kujul.

Kõiki sedalaadi kaupade müüke kaubanduslikkudest jaemüügi-ettevõtetest võib teha ainult tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehe kirjalikul korraldusel. Sel juhul kirjutab kaupluse juhataja kaupade andmisel väljamineku-saatekirja vormis, mis varem toodud lk. 100.

Kui kaup viiakse sama tarbijate kooperatiivi teise kaubanduslikku jaemüügi-ettevõttesse, kirjutatakse väljamineku-saatekiri kahes eksemplaris, milledest üks saadetakse kauba juures kaupu saavale ettevõttele, teine aga lähetatakse kaupu andnud kaupluse juhataja poolt tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse koos järjekordse aruandega.

§ 20. Muude kaubaoperatsioonide dokumentatsioon.

1. Kaupade ümberhindamine.

Kaupade müügihinnad, mis tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt kaupluse jaoks kindlaks määratud, võivad mõnedel juhtudel muutuda. Niisugust müügihindade muutmist nimetatakse kaupade ümberhindamiseks. Kaupade ümberhin-

damine võib toimuda valitsusorganite määruse alusel või, üksikutel juhtudel, tarbijate kooperatiivi juhatuse erilise otsuse põhjal (näiteks seismajäänud ja mitteminevate kaupade allahindamise vajadusel).

Kaupade ümberhindamist toimetab tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt määratud komisjon, mille koosseisus on: juhatuse esimees või tema asetäitja, külanõukogu esindaja ja kaubandusliku jaemüügi-ettevõtte juhataja (varaliselt vastutav isik). Kõik ümberhindamisele kuuluvad kaubad kontrollitakse komisjoni poolt natuuras (inventeeritakse) ja kantakse akti järgmises vormis (vt. lk. 110).

Akt kaupade ümberhindamise kohta koostatakse kahes eksemplaris, milledest üks esitatakse komisjoni poolt kohe pärast tema töö lõpetamist raamatupidamisele. Teine eksemplar aktist jääb kaubandusliku ettevõtte juhatajale selle lisamiseks aruande juurde ja esitatakse tema poolt raamatupidamisele aruande juures koos muude dokumentidega.

Kui kaupade ümberhindamist toimetatakse valitsusorganite määruste alusel, kusjuures hinnalanguse (hindade alandamise) summa täielikult või osaliselt tasutakse Rahandusministeeriumi organite poolt, hinnatõusu (hindade kõrgendamise) summa aga kuulub (täielikult või osaliselt) üleandmisele Rahandusministeeriumi organitele, siis koostatakse aktist 3-as eksemplar, mis esitatakse kohalikule rahandusorganile.

Vastavalt tarbijate kooperatsiooni kõrgemaastmeliste organisatsioonide juhistele, võib teatud tingimustel saada kehtestatud eri kord kaupade ümberhindamise vormistamiseks.

2. Taara kaaluvahe mahakirjutamine.

Taara kaaluvahe all mõistetakse taara kaalu suurenemist, mis toimub temasse osa kauba sisseimbumise (külgejäämise) tagajärjel, mille tõttu kauba puhaskaal osutub tegelikult väiksemaks sellest, mis kauba sissetulemisel arvestati varaliselt vastutava isiku kontole. Selgitame seda näite varal.

Näide. Oletame, et kaupluse juhataja sai vaadi õunamarmelaadi. Varustaja arve järgi märgitakse marmelaadi puhaskaal (neto) — 40 kg, vaadi kaal — 6,5 kg, marmelaadi kaal koos vaadiga (bruto) — 46,5 kg. Kas marmelaadi kaal

Organisatsioon — Santšurski Tarbijate Kooperatiiv. Ettevõte — Kauplus nr. 1
Oblast (krai), vabariik — Kirovi. Aadress: Santšursk.

KAUPADE ÜMBERHINDAMISE AKT NR. 8

7. aprillil 1944. a.

Komisjoni koosseis: (näidatakse tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt määratud isikute ametid, perekonnanimed, nimed ja isanimed)

Alus või põhjused hindade muutmiseks: mittehooajaline kaup.

Kauba nimetus	Mõõt-ühik	Hulk	Enne ümberhindamist			Pärast ümberhindamist			Vahe	
			Nomenklatuuri nr-id	Hind	Summa	Nomenklatuuri nr-id	Hind	Summa	Tõus	Alanemine
Kaelasidemed	tk.	12	—	11—50	138—	—	8	96—		42—
Kraed, linased . . . jne.	„	15	—	3—20	48—	—	2—60	39—		9—

Kauba väärtuse tõus ..... rbl. ..... kop.
(sõnadega)

Kauba väärtuse alanemine ..... rbl. ..... kop.
(sõnadega)

Allkirjad

Hinnad, arvutused ja kokkuvõte kontrollitud .....
(allkiri)

Juhatuse otsuse põhjal nr. ..... „.....“ ..... 194..... a. kinnitatakse, hinnavahe .....
..... kanda ..... kontole,
..... 194..... a.

Organisatsioon — Santšurski Tarbijate Kooperatiiv
Ettevõte — Kauplus nr. 2

TAARA KAALUVAHE AKT NR. 7

6. mail 1944. a.

Komisjoni koosseis: Varaliselt vastutav isik (allkiri)
Ettevõtte direktor (allkiri)
Varustaja organisatsiooni juhatuse esindaja (allkiri)
Külanõukogu esindaja (allkiri)

Komisjon koostas akti marmelaadi (kauba nimetus) taara kaaluvahele

Saadud Santšurski TKML-lt (varustaja nimetus)

Teatis: Mitteilmunud varustaja esindajale on saadetud telefonogramm nr. .....
Võttis vastu ..... (perekonnanimi)

Dokumendid, millede järgi kaup saabus	Nimetus		Hulk	Akteeritava taara kaal		Kaaluvahe, mis tuleb maha kirjutada			
	kauba	taara		Dokum. järgi	Tegelikult	Kaal	Hind	Summa	Hinnaalandus müügihinnast
Arve-faktuur nr. 167 24. aprillist 1944. a.	marmelaad, õuna-	vaat	üks	6,5	8,6	2,1	5 r. 20 k.	10 r. 92 k.	

Komisjoni liikmete allkirjad:
Varaliselt vastutav isik (allkiri)
Ettevõtte direktor (allkiri)

Varustaja .....
Juhatuse esindaja (allkiri)
Külanõukogu esindaja (allkiri)

Kinnitan: taara kaaluvahe rbl. ..... kanda ..... kontole.

Ettevõtte juhataja.

tõeliselt on 40 kg, vaadi kaal aga 6,5 kg, me saame teada ainult marmelaadi ümbertõstmisel teise (eelnevalt ärakaalutud) vaati ja tühjendatud vaati ära kaaludes. Kuid niisugune marmelaadi ümbertõstmine ühest vaadist teise on seotud täiendava kauba kaoga, ja järelikult majanduslikult ebaotstarbekohane. Sellepärast niisugustel juhtudel arvestatakse kauba puhaskaal tingimusi kaupluse juhataja kontole selles koguses, mis on näidatud varustaja arves. Taara kaaluvahest tingitud kauba kaod määratakse kindlaks alles pärast seda, kui kõik marmelaad on müüdud.

Arvestame, et meie poolt toodud näites tühjendatud marmelaadi vaadi kaal oli 8,6 kg, siis taara kaaluvahe võrdub 2,1 kg. Marmelaadi hinna juures 5 rbl. 20 kop. kg annab kaaluvahe üldsumma 10 rbl. 92 kop. See summa tuleb kaupluse juhataja kontolt maha kirjutada, kuna vastasel korral temal tuleks vastutada kauba puudujäägi eest, milles ta on süütu.

Taara kaaluvahe kindlakstegemiseks määratakse komisjon koosseisus: tarbijate kooperatiivi juhatuse esindaja, külanõukogu esindaja ja kaubandusettevõtte juhataja. Komisjon kaalub ära tühjendatud taara, teeb kindlaks vahe arves näidatud ja tegeliku kaalu vahel (kaaluvahe) ning koostab akti taara kaaluvahe kohta järgmise vormi järgi (vt. lk. 111).

Akt taara kaaluvahe kohta koostatakse kahes eksemplaris ja esitatakse tarbijate kooperatiivi juhatusse samas korras, mis on ette nähtud kaupade ümberhindamise aktide esitamiseks. Ühe ja sama taara kaaluvahe korduva mahakirjutamise ärahoidmiseks tuleb kogu taara, mille järgi on võimalik kaaluvahe, registreerida järgmist vormi raamatus (vt. lk. 113).

Sel juhul, kui tarbijate kooperatiivi tulid sisse üheliigiliste kaupade partiid, on võimalik, et ühtede arvete järgi esineb taara enamkaal, teiste järgi aga osutub taara kaal vähemaks dokumentides ja šablooniga taaral näidatust. Sellepärast ei saa taara kaaluvahe kohta akte koostades piirduda üksikute vaatide või kaupluse juhataja poolt esitatava teise taara kaalumisega, vaid tuleb kontrollida vastava kauba alt vabanenud kogu taara üldise kaalu vastavust selle dokumentides näidatud kaaluga.

Jrk. nr-id	Kellelt kaup tuli sisse	Sissetuleku dokument		Nimetus	
		kuupäev	nr.	kauba	taara
1.	Santšurski TKML . . . . jne.	28. aprillil 1944. a.	397	õuna-marmelaad	vaat

Kohtade nr-id	Kaal sisset. dok. järgi			Märkused kaaluvahe kohta				
	bruto	taara	neto	akti kuupäev	akti nr.	taara tegelik kaal	taara kaaluvahe sisset. dokum. võrreld.	
							rohkem	vähem
—	46,5	6,5	40,0	9. mail 1944. a.	7	8,6	2,1	

3. Riknenud ja praak-kaupade mahakirjutamine.

Võitlus kaupade praakumise ja riknemisega nende hoidmisel kaubanduslikkudes jaemüügi-ettevõtetes on tarbijate kooperatiivide töötajate tähtsaimaks ülesandeks. Kui siiski, vaatamata tarvituselevõetud abinõudele või kaubandusliku töötaja hoolimatusest, esines kauba riknemist, on kaupluse juhataja kohustatud katkestama niisuguse kauba müügi ja viibimata informeerima sellest tarbijate kooperatiivi juhatust.

Lõhutud, riknenud või praakunud kaupade järelevaatamiseks ja järgneva akti koostamiseks määrab juhatus komisjoni koosseisus: külanõukogu esimees ja kaubandusettevõtte juhataja (varaliselt vastutav isik). Komisjon vaatab kaubad üle, loeb või kaalub need hoolikalt, teeb kindlaks riknemise või purunemise põhjused ja kaupade riknemises süüdiolevate isikute nimed, andes ka otsuse riknenud kaupade edaspidise kasutamise võimaluse ja viisi kohta. Kui on riknenud toidukaubad, tuleb tingimata kohale kutsuda sanitaarjärelevalve esindaja, kes peab tegema otsuse kaupade ümbertöötamiseks saatmise võimaluse või kauba täieliku hävitamise kohta.

Kui riknenud kaupu ei saa sugugi kasutada, hävitatakse need tingimata kõigi komisjoniliikmete juuresolekul. See on vajalik selleks, et varaliselt vastutav isik tulevikus ei saaks neid kaupu teiskordselt esitada komisjonile tema kontolt mahakirjutamiseks või müüa neid elanikkonnale.

Kõik kontrollimisel avastatud riknenud ja praagitud kaubad kantakse komisjoni poolt akti, mis koostatakse kahes eksemplaris järgmise vormi järgi:

Organisatsioon — Uue-Georgievski Tarbijate Kooperatiiv
Ettevõte — Kauplus nr. 4

kauba / materjali **AKT nr. 2**

riknemise, lõhkumise, purunemise ja hävitamise kohta

7. veebruaril 1944. a.

Komisjoni koosseisus: varaliselt vastutav isik Karassev, Semjon Petrovitš, ettevõtte direktor — juhatuse esindaja (kaupluse juhataja)
Vassiljev, I. I. ja külanõukogu / rajoon. kaub. osakonna esindaja Koroljov, M. S.
toimetas kauba / materjali ülevaatust, mis oli ..... (lõhutud, riknenud jne.)

Järelevaatuse tulemusena selgus:

Hinnakirja või artikli nr.	Kauba, materjali nimetus	Sort	Mõõtühik	Akteeritud hulk		Hind	Summa	Ümberhindamine		Vahe summades
				bruto	neto hulga või mõõduga			uus hind	uus summa	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Klaasid . .	1	tk.	—	8	—72	5—76	—	—	—

Allkirjad:

Akti mõlemale eksemplarile kirjutavad alla kõik komisjoni liikmed. Esimene eksemplar antakse komisjoni poolt kohe tarbijate kooperatiivi juhatusse läbivaatamiseks, teise aga saab varaliselt vastutav isik, kes edaspidi esitab selle eksemplari raamatupidamisse oma aruande juures.

NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määruse kohaselt 25. jaanuarist 1939. a. „Tarbijate kooperatsiooni tööst" võib riknenud ja praakunud kaupade mahakirjutamist tarbijate kooperatii-

vis toimetada ainult organisatsiooni juhatuse otsuse põhjal, nende otsuste järgneva kinnitamisega tarbijate kooperatiivi liikmete (volinikkude) koosoleku poolt.

Komisjoni poolt esitatud akti praakunud ja riknenud kaupade mahakirjutamise kohta peab tarbijate kooperatiivi juhatus läbi vaatama hiljemalt 5 päeva jooksul pärast selle koostamist. Ärakirjad aktidest praakunud ja riknenud kaupade mahakirjutamise kohta summas üle 50 rubla saadetakse kõrgemalseisvale organisatsioonile hiljemalt 3 päeva jooksul pärast nende läbivaatamist tarbijate kooperatiivi juhatuse koosolekul. Koos akti ärakirjaga saadetakse väljakirjutus juhatuse koosoleku protokollist, millel vaadati läbi akt riknenud ja praakunud kaupade mahakirjutamise kohta.

Tarbijate kooperatiivi juhatusel ei ole õigust võtta kooperatiivi kanda kahju kaupade riknemisest, mis on tekkinud varaliselt vastutava isiku süü läbi. Niisugused kahjud kantakse varaliselt vastutava isiku kontole kui kahjutasumaksed ja nõutakse temalt sisse ettenähtud korras.

Tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse sissetulevad aktid praakunud ja rikutud kaupade mahakirjutamise kohta registreeritakse järgmist vormi raamatus:

Järjek. nr-id	Akt		Ettevõtte nimetus	Varaliselt vastutava isiku perekonnanimi ja initsiaalid
	kuupäev	nr.		
1	2	3	4	5
18	7. II 44.	2	Kauplus nr. 4 jne.	Karassev, S. P.

Mahakirjutuse liik (praagiks jne.)	Mahakirjutuse summa akti järgi	Akti kinnitamise kuupäev tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt	Kelle kontole on kantud mahakirjutuse summa	Akti ärasaatmise kuupäev kõrgemaastmelisele organisatsioonile	Märkused
6	7	8	9	10	11
teeklaasid lõhutud	5—76	9. II 44.	Karassevi, S. P. kontole	10. II 44	

§ 21. Taara arvestamine.

Tähtis osa kaupadest tuleb tarbijate kooperatiivi kauplustesse sisse taaras (kastides, kottides, vaatides jne.). Kõik kauplustesse sissetulev taara noteeritakse sissetulekuna samadel alustel nagu kaubadki. Osa taarast tuleb tarbijate kooperatiivi teatavasti hinnata. See taara hinnatakse tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt niisuguste hindadega, millistega seda taarat saab realiseerida, ja arvestatakse selle hindega müüja kontole. Taara, mille hind on näidatud varustaja arves, hinnatakse mitmeti:

a) varustajaile tagasiandmisele kuuluv taara kantakse müüja kontole hinnaga, mis näidatud varustaja arves;

b) varustajaile mitte tagasiandmisele kuuluv taara kantakse müüja kontole selliste tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt määratavate hindadega, millega taarat on võimalik realiseerida.

Kaupade vastuvõtmisel kontrollitakse sellepärast ka taara kategooriate õigsust ja hindu, mis on näidatud varustajate arvetes. Eriti puudutab see kott-taarat, mis kuulub tingimata varustajatele tagasiandmisele. Sellel taaral peab olema märk (tempel), millest nähtub, millisesse kategooriasse nimelt kuulub vastuvõetav kott-taara. Kui taara kontrollimisel ei ole avastatud selle kvaliteeti alandavaid puudusi ja see vastab varustaja arve ja märgi omadustele, siis võtab müüja selle vastu. Kaupade ja taara sissetuleku arvestamise dokumendil aga teeb pealkirja või paneb templi järgmise sisuga:

Kottide kvaliteet vastab arvele ja märgile

Taara kvaliteedi (kategooria) alandamise eest pärast vastuvõtmist ja selle mitteõigeaegse äraandmise eest kannab müüja varalist vastutust.

Varustajale taara tagasiandmise tähtaja möödalaskmise ärahoidmiseks, mille eest tuleb maksta kõrget trahvi (kui niisugune taara kuulub tagasiandmisele), tuleb organiseerida operatiivset arvestamist kogu taara kohta, mis kuulub kohuslikult tagastamisele varustajaile.

Taara saatmisel varustajaile või taara remondibaasi kirjutatakse väljamineku-saatekiri, mille vorm ja koostamise kord on juba kirjeldatud lk. 100.

Kontrolli tugevdamise otstarbel müüja üle markeeritakse kogu taara, mis kuulub realiseerimisele kohapeal või antakse taara baasidesse. Markeerimisel näidatakse hind, millega see taara on kantud müüja kontole. Sellega välditakse võimalust taara müügiks, baasi andmiseks või arvestamiseks kõrgendatud hinnaga, et katta kauba puudujääki.

§ 22. Operatiivse kontrolli organiseerimine kaupade liikumise üle.

NSVL RKN ja ÜK(b)P KK kohustasid määrusega 25. jaanuarist 1939. a. „Tarbijate kooperatsiooni tööst" Tsentrosojuzi:

„kauplustesse ja kioskidesse kaupade müügi arvestamise parendamiseks, samuti ka nende kaupade müügi ja kaubajääkide liikumise kontrollimiseks sisse seada kauba-limiitraamatud".

Jooksva operatiivse kontrolli teostamiseks kaupade ja kaubajääkide liikumise üle kõigis kauplustes ja kioskides määrab tarbijate kooperatiivi juhatus igaühele neist ettevõtteist kaubajääkide limiidi (äärmise summa). Kaupade andmist kaubanduslikkudele ettevõtetele võib toimetada ainult vaba limiidi piires.

Kaubajääkide limiidi määramisel annab tarbijate kooperatiivi juhatus igale kaupluse ja kioski juhatajale välja kauba-limiitraamatu. Need raamatud esitatakse ettevõtete juhatajate poolt igal kaupade saamise ja tagasiandmise korral, läbimüügisumma äraandmisel juhatuse kassasse ja teiste operatsioonide juures, et toimetatud operatsioone raamatusse kanda ja kindlaks teha vastava kaupluse limiidi vaba ülejääk.

Tsentrosojuzi presiidiumi poolt on kinnitatud järgmine tarbijate kooperatiivi kaubandusliku jaemüügi-ettevõtte juhataja kauba-limiitraamatu vorm (vt. lk. 118 ja 119).

Kauba-limiitraamatu väljaandmisel kaupluse juhatajale kirjutab tarbijate kooperatiivi raamatupidaja tiitel-lehel (esimesel leheküljel) ettevõtte nimetuse, juhataja perekonna-,

KAUBA-LIMIITRAAMAT nr. 7 Limiidi muutmised

Kauplus nr. 7 (kaupluse, kioski, rändkaupluse, kandekaupluse nimetus) Kalinini Tarbijate Kooperatiiv (tööliskoop.) Malmõži rajoon, Kirovi oblast (vabariigi, krai)	Tarbijate kooperatiivi juhatuse limiidi muutmise otsuse kuu ja kuupäev	Limiidi uus määr (summa sõnadega)	Tarbijate kooperatiivi esimehe ja raamatupidaja (arvepidaja) allkirjad. Tarbijate kooperatiivi pitsat
	15. aprillil 1944. a.	Kümme tuhat rubla	(allkiri) (allkiri)
Petrov, Semjon Ivanovitš (juhataja perekonna-, ees- ja isanimi)			
Kaubalimiit tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt kindlaks määratud 14. märtsil 1944. a. summas kaheksa tuhat rubla (sõnadega)			
Tarbijate kooperatiivi esimees (allkiri)			
Tarbijate kooperatiivi raamatupidaja (arvepidaja) (allkiri)			

ees- ja isanime, raamatu väljaandmise kuupäeva ja juhatuse poolt määratud kaubajääkide limiidi summa. Tiitel-lehe alumises osas märgitakse limiidi muutmised. Kindlaksmääratud limiidi sissekanne ja kõik selle muutmised kinnitatakse pitsatiga ning tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehe ja raamatupidaja allkirjadega.

Meie toodud kauba-limiitraamatu vormis on antud näide tema täitmisest. Tsentrosojuzi poolt on kinnitatud alljärgnevad reeglid kauba-limiitraamatute pidamiseks tarbijate kooperatiivide kaubanduslike jaemüügi-ettevõtete juhatajate poolt.

Kuu ja päev	Ettevõtete nimetus, kes müüsid või võtsid vastu kaubalisvaralised väärtused	Operatsioonide nimetus (väljastatud, vastuvõetud kaup, taara, raha)	Dokumentide nimetus ja number	Sissetulek		Väljaminek		Jääk		Kaubalismateriaalseid väärtusi vastu võtnud või väljastanud isiku allkiri
				rbl.	k.	rbl.	k.	rbl.	k.	
1	2	3	4	5		6		7		8
1944. a. 15. IV	Ülekanne . . . Kauplus nr. 1	Antud kaupu, taarat	Saateleht nr. 176	470	15	—	—	7640 8111	90 05	(allkiri) (allkiri)
16. IV	Pagaritööstus	Antud leibu, saiu	Saateleht nr. 316	693	—	—	—	8804	05	(allkiri)
16. IV	Juhatuse kassa	Äraantud müügisumma	K/order nr. 415	—	—	1150	70	7653	35	(allkiri)
	jne.									

1. Tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt kaupluse, kioski, rändkaupluse või kandekaupluse jaoks kindlaksmääratud limiit ja iga tema muutmine kantakse tarbijate kooperatiivi raamatupidaja (arvepidaja) poolt kauba-limiitraamatusse ning kinnitatakse tarbijate kooperatiivi esimehe ja raamatupidaja (arvepidaja) poolt.

2. Kaupade väljastamist kauplusele, kioskile, rändkauplusele või kandekauplusele võib toimetada ainult kauba-limiitraamatu ettenäitamisel kaupluse (kioski jne.) juhataja või tema ülesandel — teise isiku poolt ning ainult limiidi vaba osa piirides, s. o. mitte rohkem kui summa ulatuses, mis võrdub vahele kindlaksmääratud limiidi ja kaupade jäägi vahel vastavas ettevõttes.

3. Tehtavad operatsioonid kantakse kauba-limiitraamatusse isikute poolt, kes annavad kauplusele või võtavad kaupluselt vastu väärtusi (kaubad, taara või raha).

4. Pärast igat operatsiooni tuuakse samade isikute poolt välja kaupade jääk, mis kinnitatud nende oma allkirjaga. Sissekannet teinud isiku allkiri peab olema selge ja loetav.

5. Iga viispäevaku järel kontrollitakse kõik sissekanded kauba-limiitraamatus tarbijate kooperatiivi raamatupidaja (arvepidaja) poolt, kantakse sisse mitmesugused muud operatsioonid ja tuuakse välja kaupade jääk, mis kinnitatakse tema allkirjaga.

6. Kõik sissekanded kauba-limiitraamatus tehakse tindiga või keemilise pliiatsiga.

7. Sissekannete parandusi kauba-limiitraamatus võib teha ainult esialgse sissekande teinud isik või tarbijate kooperatiivi raamatupidaja (arvepidaja). Parandus tehakse ebaõige teksti mahakriipsutamise ja selle kohal ülal õige teksti kirjutamisega, õiendusega lehekülje äärel „parandust uskuda"

.....

(kirjutada paranduse sisu)

Klauslile kirjutab alla paranduse teinud isik.

8. Kauba-limiitraamatu kaotamisel annab tarbijate kooperatiivi juhatus duplikaadi ainult pärast kaubajääkide inventeerimist kaupluses (kioskis jne.) ja nende võrdlemist raamatupidamise andmetega.

9. Kaupluste (kioskide jne.) juhatajad on kohustatud üheaegselt viiepäeva kauba-rahaliste aruannete esitamisega

tarbijate kooperatiivi pearaamatupidajale (arvepidajale) esitama ka kauba-limiitraamatu.

10. Kauba-limiitraamat hoitakse alal kaupluse, kioski juhataja, rändkaupluse või kandekaupluse müüja juures.

Enne kauba-limiitraamatu väljaandmist inventeeritakse kaupluses täielikult kaubad ja taara. Inventeerimiskomisjoni poolt kindlakstehtud kaupade ja taara jääk kantakse sisse kohe kauba-limiitraamatu algusse (vasakul pöördel). Limiidi summa ja tegeliku kaupade seisu vahe moodustab vaba jäägi, mille piirides kaupluse juhataja pärast inventeerimist võib kaupu saada.

N ä i d e. Kioski juhatajale on määratud limiit 6000 rubla. Inventeerimisel selgus temal kaupade jääk 5450 rbl. 40 kop. suuruses summas. Käesoleval juhul on temal õigus kaupade saamiseks (limiidi vaba jääk) 549 rbl. 60 kop. väärtuses. Ta kasutas seda õigust ja sai kaupu 530 rubla eest. Nüüd on tema limiit pea täielikult ammutatud — limiidi vaba jääk on vaid kõigest 19 rbl. 60 kop. Kuid järgmisel päeval ta andis tarbijate kooperatiivi juhatuse kassasse ära kaubaläbimüügi summa 600 rbl. suuruses, tema vaba limiit suurenes sama summa võrra ja on nüüd 619 rbl. 60 kop.

Kõik leheküljed kauba-limiitraamatus nummerdatakse. Lehekülgede (pöörete) arv märgitakse raamatu viimasel leheküljel ja kinnitatakse templiga ning tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehe ja raamatupidaja allkirjadega.

§ 23. Tarbijate kooperatiivi kaubanduslike jaemüügi-ettevõtete juhatajate aruandlus.

Tarbijate kooperatiivide kaubanduslike jaemüügi-ettevõtete juhatajad annavad kõik dokumendid kaupade sissetuleku ja väljamineku, taara ja rahaliste summade, samuti ka mitmesuguste mahakirjutuste (taara kaaluvahe, kaupade hinnaalanduse jne.) kohta raamatupidamisse ühes oma aruannetega. Tarbijate kooperatiivide kaubanduslike ettevõtete juhatajate jaoks on Tsentrosojuzi poolt määratud järgmised tähtajad dokumentide ja aruannete andmiseks raamatupidamisse:

a) peakaupluste juhatajad annavad dokumendid igapäev;

b) muude kaupluste, kioskide ja telkide juhatajad ning rändkaupluste ja kandekaupluste müüjad annavad aruanded ja dokumendid viispäevakute viisi.

Kaubanduslike ettevõtete juhatajad annavad aruanded ja dokumendid raamatupidamisse isiklikult. Erandit võib lubada ainult vastava organisatsiooni juhatus oma otsusega kaugemalasuvatele ettevõtetele. Nende ettevõtete juhatajad, kuigi saadavad oma aruanded ja dokumendid postiga, peavad siiski perioodiliselt juhatuse poolt määratud tähtaegadel ilmuma raamatupidamisse arvlemiste korraldamiseks ja kontrollimiseks.

Tarbijate kooperatiivide kaupluste juhatajate jaoks on Tsentrosojuzi poolt kinnitatud järgmised aruannete vormid:

1) kauba-rahalised aruanded, mis koostatakse jaemüügi-ettevõtete juhatajate poolt, kus ei ole eri kassapidajat ning ettevõtete juhatajad kannavad ühist varalist vastutust kaupade ja raha eest;

2) kauba-aruanded, mis esitatakse jaemüügi-ettevõtete poolt, kus on eri kassapidaja ja kus järelikult on võimalus piiritleda varalist vastutust kaupade ja raha eest müüja ja kassapidaja vahel;

3) kassa-aruanded, mis esitatakse magasinide ja kaupluste poolt, kelle koosseisudes on ette nähtud kassapidaja ametikoht.

Vaatleme kauba-rahaliste, kauba- ja kassa-aruannete koostamise korda tarbijate kooperatiivide kaubanduslike jaemüügi-ettevõtete juhatajate poolt.

1. Kauba-rahaliste aruannete koostamine.

Kaupluse juhataja (varaliselt vastutava müüja) kauba-rahaline aruanne on ühend kaubaliste ja rahaliste operatsioonide aruandest. Plangid nende aruannete koostamiseks on brošeeritud niiviisi, et aruannete ärakirjad asendaksid endaga raamatut, millesse kantakse sisse kaupade, taara ja rahaliste summade liikumine tarbijate kooperatiivi kaupluses. Sissekanded kauba-rahalisse aruandesse tehakse läbi kopeerpaberi kahes eksemplaris. Aruande ülemine, rebitav eksemplar esitatakse koos dokumentidega tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse, alumine (kinnine) aga jääb kaupluse juhatajale ja kujutab endast tavalist kaupluse kaubaliste ja rahaliste

väärtuste liikumise raamatu lehekülge. Tsentrosojuzi presiidiumi poolt on kinnitatud järgmine kauba-rahalise aruande vorm (vt. lk. 124 ja 125).

Kauba-rahalise aruande ülemises (tiitel-) osas näidatakse ettevõtte nimetus ja number, juhataja perekonnanimi, aruande number ja aeg, mille kohta aruanne esitatakse. Tiitellehekülje parempoolne osa kasutatakse kontrollandmete sissekandmiseks kuu kaubakäibe plaani suuruse, määratud kaubajäägi limiidi ja kaubakäibe plaani täitmise kohta kuu algusest kuni aruandeperioodi lõpuni. Müügisummade õigeaegse äraandmise kontrollimiseks on aruande tiitelosas ette nähtud andmed müügisummade tegelikust suurusest iga viispäevaku päeva kohta.

Kirjendatakse aruandes niiviisi. Esiteks kirjutatakse aruandelehe vasakule poolele üldise summana kaupade ja raha jääk aruandmisele kuuluva viispäevaku alguseks. Kui kaupluse juhatajal jäi aruandmisele kuuluva viispäevaku alguseks osa müügisummast ära andmata, siis alumisel real näidatakse jääk rahas (real „sellest"). Järgnevalt kirjutatakse kaupade ja taara kauplusse saabumine kuupäevade järgi kaupade ja taara sissetulek (aruandelehe vasakul poolel) ning kaupade ja taara väljaminek ja raha äraandmine (paremal poolel). Sissekanded aruandesse tehakse tingimata iga päev ja ainult rahalises väljenduses. Lahtrites „kuupäev" ei näidata mitte kuupäevi, mis märgitud dokumentidel, millede alusel tehti sissekanded aruandesse, vaid väärtuste tegeliku kauplusse sissetuleku või nende kauplusest väljamineku kuupäevad. Lahtrites „Dokumentide nr-id" näidatakse dokumentide numbrid, millede alusel tehti kanded aruandesse.

Aruandesse kirjutatakse sisse mitte üksi kaupade ja raha sissetuleku ja väljamineku dokumendid, vaid ka kõik aktid kaupade ümberhindamise, taara kaaluvahe, kaupade praagi, murru ja riknemise mahakirjutamise kohta. Kui kaupluse juhatajale on tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt lubatud teha väljamakseid müügisummadest (Riigipanga reeglitega kindlaksmääratud summade piires), näiteks varumiskaupade eest tasumiseks, siis need väljamaksed kirjutatakse nende teostamise määral samuti kauba-rahalisse aruandesse.

Viispäevaku lõppemisel teeb kaupluse juhataja (müüja) kokkuvõtte aruande sissetuleku- ja väljaminekupoolel ning toob välja kaupade ja raha jäägi järgmise viispäevaku algu-

VIIEPÄEVA KAUBA-RAHALINE ARUANNE NR. 12.

„1" märts kuni „5" märts 1944. a.

Ivanovo Tarbijate Kooperatiiv

Kauplus nr. 4, osakond .....

Juh. Mihhejev, V. S.

1. Kaubakäibe kuuplaan . . . . 2000 rbl.
2. Kauba laoseisu ülemmäär . . . 3500 rbl.
3. Müüdud kuu algusest kuni aruande-viispäevaku lõpuni . . . 1693 rbl.

Laekunud viispäevaku müügisummad päevade kaupa:

1-ne päev		2-ne päev		3-as päev		4-as päev		5-es päev		Kokku	
320	44	310	15	275	62	381	94	405	10	1693	25

Kuupäev	Sissetulek	Summa		Raamatupid. märkusteks
	Jääk 1. märtsiks 1944. a. Kokku	3821	40	
	Sellest raha (üleandmata laekunud summad) . .	240	15	
1. III	Pagaritööstusest saatekirja nr. 615 järgi	220	—	
2. III	Sama saatek. nr. 691 järgi	220	—	
3. III	Sama saatek. nr. 715 järgi	180	40	
3. III	Ivanovo TKML mitm. konditri-kaubad arve-fakt. nr. 1215 järgi	217	40	
4. III	Pagaritööstusest saatekirja nr. 760 järgi	210	50	
5. III	Kauplusest nr. 1 saatekirja nr. 819 järgi	70	15	
5. III	Pagaritööstusest saatekirja nr. 781 järgi	190	60	
	Kokku sisse tulnud viispäevaku jooksul	1309	05	
	Kokku sissetulekuid koos jäägiga	5130	45	

Kuupäev	Väljaminek	Summa		Raamatupid. märkusteks
	Laekunud müügisummasid üle antud sularahas . .			
1. III	Ettev. kassasse kviit. nr. 361 järgi	560	—	
2. III	Sama kviit. nr. 392 järgi	300	—	
3. III	Sama kviit. nr. 415 järgi	200	—	
4. III	Sama kviit. nr. 434 järgi	380	—	
5. III	Sama kviit. nr. 449 järgi	400	—	
	Muud kauba ja raha väljaminekud			
3. III	Makstud varumiskaupade eest kviitungite nr. 131—144 järgi	74	35	
4. III	Kaupade hinnaalanduse akt nr. 16 järgi	62	—	
	Kokku väljaminek	1976	35	
	Jääk viispäevaku lõpuks	3151	10	
	Sellest sularahas	19	05	

Lisad: Kauba sissetuleku-dokum. 7 tk., kauba väljamineku-dokum. 15 tk., rahalisi dokum. 5 tk.

„5" märtsil 1944. a. Kaupluse juhataja .....

Müüja (allkiri)

Kauba-rahaline aruanne nr. 12

1. III kuni 5. III 1944. a.

Kauplus nr. 4 osakond ..... kohta.

Märkmed aruande ja dokumentide vastuvõtmise, kontrollimise ja kinnitamise kohta.

Aruande ja dokumentide kontrollimisel selgusid järgmised vead: pagaritööstuse saatekirjas 4. märtsist nr. 780 ei olnud kaupluse juhataja sm. Mihhejev, V. S. allkirja juures näidatud kaupade saamise kuupäeva.

Need vead on algkirjas ja ärakirjas parandatud (saadetud teade nr. .....).

Peale parandamist on jääk viispäevaku lõpuks: kaupu 3135 rbl. 05 kop., raha 19 rbl. 05 kop.

Vastu võetud
Mitte vastu võetud

Raamatupidaja ..... (allkiri)

6. märtsil 1944. a.

Kaupluse juhataja ..... (allkiri)

Juhatuse esimehe resolutsioon

Aruanne kinnitada .....

.....

.....

6. märtsil 1944. a.

Juhatuse esimees ..... (allkiri)

Konteerimisstampide koht

Raamatupidaja ..... (allkiri)

seks. Järgnevalt kogutakse aruande juurde kõik kaubalised ja rahalised sissetuleku- ja väljamineku-dokumendid ning aruanne koos dokumentidega antakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse hiljemalt viispäevaku lõppemisele järgneval päeval.

2. Kauba- ja kassa-aruannete koostamine.

Eri kassapidajaid omavates magasinides ja kauplustes koostatakse kauba- ja kassa-aruanded eraldi. Erinevalt kauba-rahalistest aruannetest kantakse kauba-aruannetesse ainult kaupade liikumine magasinide järgi. Raha liikumine magasinide kassade järgi kajastub aga kassa-aruannetes.

Kauba-aruanded koostatakse Tsentrosojuzi presiidiumi poolt kinnitatud järgmises vormis (vt. lk. 127 ja 128).

Kauba-aruande tiitel-leheküljel näidatakse samasugused andmed, nagu kauba-rahalises aruandeski. Siin puuduvad ainult andmed käibe tegelikust suurusest, kuna erinevalt kauba-rahalisest aruandest näidatakse selle aruande väljaminekuosas kaupade tegelik läbimüügisumma, mitte aga äraantud müügisummad.

Lahtris „Sissetulek" tuuakse esiteks välja kaupade jääk viispäevaku (või päeva, kui aruanne esitatakse iga päev) alguseks, edasi aga kirjutatakse kaupade sissetulek samuti, nagu kauba-rahalises aruandeski.

Lahter „Väljaminek" koosneb kahest osast: 1) „Müüdud kaupu sularaha eest", 2) „Muud kauba väljaminekud".

Esimeses osas kirjutatakse ainult magasini müügisumma, teises osas aga kirjutatakse kaupade väljastamised tarbijate kooperatiivi teistesse ettevõtetesse, kaupade tagastamine varustajaile ja mitmesugused kaupade mahakirjutused magasinis: kaupade hinnaalandused, taara kaaluvahe mahakirjutamised jne. Pärast kõigi dokumentide sissekandmist võetakse sissetuleku- ja väljamineku-summad kokku ja saadakse kaupade jääk aruandeperioodi lõpuks. Mitte hiljem kui järgmisel päeval antakse aruande esimene eksemplar koos selle juurde lisatud dokumentidega magasini juhataja poolt isiklikult tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse.

Kassa-aruanded koostatakse järgmises Tsentrosojuzi presiidiumi poolt kinnitatud vormis (vt. lk. 129 ja 130).

KAUBA-ARUANNE NR. 44

Vorm nr. 14.

17. veebruari 1944. a. eest.

Ivanovo Tarbijate Kooperatiiv
Kauplus nr. 1, osakond .....
Juhataja Vassiljev, I. N.
(Perekonnanimi, nimi ja isanimi)

1. Kaubakäibe kuuplaan . . . . 60 000 rbl.
2. Kauba laoseisu ülemmäär . . 25 000 rbl.
3. Täidetud kuu algusest kuni aruandeperioodi lõpuni . . . 42 000 rbl.

Kõik operatsioonid kaupade sissetuleku ja väljamineku järgi kantakse aruandesse kaupluse juhataja enda poolt. Esimene aruande eksemplar dokumentidega antakse kaupluse juhataja poolt isiklikult raamatupidamisse üks kord viispäevakus ja kontrollitakse tema juuresolekul samal päeval raamatupidaja poolt. Peakaupluse ja ladude järgi antakse aruanded iga päev.

Kuupäev	Dokumentide nr-id	Sissetulek	Summa		Raamatupid. märkusteks
		Jääk 17. II 1944. a.	21841	19	
		Kaupade sissetulek			
17 II	391	Ivanovo Tarbijate Koop. Maakondl.			
		Liidult:	2845	67	
17. II	112	Pagaritööstuselt .	615	90	
		Kokku sisse tulnud	3461	57	
		Kokku sisse tulnud koos jäägiga .	25302	76	

Kuupäev	Dokumentide nr-id	Väljaminek	Summa		Raamatupid. märkusteks
		Müüdud kaupu sularaha eest . .	2681	20	
		Muud kauba väljaminekud . .			
		Kauplusele nr. 2 mitmesuguseid kaupu . . .	419	40	
		Kokku väljaminek	3100	60	
		Jääk päeva lõpuks	22202	16	

Lisad: Kauba sissetuleku-dokumente 2 tk.
Kauba väljamineku-dokumente 1 tk.

17. veebruaril 1944. a.
Kaupluse juhataja (allkiri)
Müüja (allkiri)

Kauba-aruanne nr. 44

17. veebruari 1944. a. eest

Kauplus nr. 1, osakond .....

Juhataja Vassiljev, I. N. .....

Märkmed aruande kontrollimise ja kinnitamise kohta

Aruande ja dokumentide kontrollimisel avastati .....

.....

.....

.....

.....

.....

Need vead on parandatud aruande algkirjas ja ärakirjas (saadetud teade nr. ..... all). Pärast parandamist on kaupade jääk lõpuks 22 202 rbl. 16 kop.

Parandatud aruanne dokumentidega $\frac{\text{vastu võetud}}{\text{mitte vastu võetud}}$

Raamatupidaja ..... (allkiri) Kaupluse juhataja ..... (allkiri)

Juhatuse esimehe resolutsioon: Kinnitada .....

.....

.....

18. veebruaril 1944. a. Juhatuse esimees ..... (allkiri)

Vorm nr. 14 tagaküig

Konteerimisstampide koht

Organisatsioon — Ivanovo T. K.

Ettevõte — Kauplus nr. 1

KASSA-ARUANNE nr. 44

17. veebruaril 1944. a.

Ettevõtte juhataja Vassiljev, I. N.
(perekonnanimi, initsiaalid)

Dokum. nr-id	Kuupäev, kuu	Sissetulek	Summa			Korresp. kontode nr-id	Dokum. nr-id	Kuupäev, kuu	Väljaminek	Summa			Korresp. kontode nr-id
		Jääk 17. II 44 .	—	—			797	17. II	Ära antud Riigipanga sissekasseerijale	2600	—		
		Müügisumma 17. veebr. 1944. a.	2681	20				17. II	Makstud akende puhastamise eest	15	20		
							74—75	17. II	Tasutud varumiskaupade eest . .	60	40		
									Kokku väljaminek	2675	60		
		Kokku sissetulek .	2681	20					Jääk 18. II . . .	5	60		
		Kokku jäägiga . .	2681	20					Kokku jäägiga . .	2681	20		

Aruandele lisatakse juurde ..... sissetuleku- ja 4 väljamineku-dokumenti.

Ettevõtte juhataja (allkiri)

Tagakülg

Kassade nr-id	Automaat-kassade nr-id	Arvutajate nr-id	Arvutaja näitaja 17. veebruariks 1944. a.	Arvutaja näitaja 18. veebruariks 1944. a.	Müügi-summa rbl.	Müügi-summa k.	Märkus
1	39 754	18 371	121 354-70	124 035-90	2681	20	
				Kokku	2681	20	

Märkmed aruande kontrollimise kohta.

1. Aruande ja dokumendid võttis vastu
   Allkiri .....
   18. veebruaril 1944. a.
2. Hinnad, takseerimise ja kokkuvõtted dokumentides kontrollis
   Allkiri .....
   18. veebruaril 1944. a.
3. Aruanded kontrollis ja tegi laialikanded
   Allkiri .....
   18. veebruaril 1944. a.
4. Tarbijate kooperatiivi raamatupidaja poolt tehtud parandustega
   .....
   ..... olen nõus.
   Ettevõtte juhataja
5. Pärast parandusi aruandes ja aruande kontsul on jääk kassas
   18. veebruaril 1944. a.
   5 rbl. 60 kop.
   Ettevõtte juhataja (allkiri)
   Raamatupidaja (allkiri)
   18. veebruaril 1944. a.

Kassa-aruandesse kirjutatakse iga päev raha sissetulek magasini kassasse (põhimiselt on see müügisumma sularaha eest müüdud kaupade eest) ja raha väljaminek kassast: müügisumma äraandmine arvelduskontole või juhatuse kassasse, juhatuse poolt lubatud kulude tasumine, määratud limiidi piirides jms.

Sissekanded kassa-aruandesse tehakse iga päev. Sissetuleku-kirjendite aluseks on sissekanded kassapidaja-operatsionisti kassaraamatusse. Kassa-aruande väljaminekuosas tehakse kirjendid müügisummade äraandmise ja tasutud kuludokumentide alusel.

Kassa-aruanded esitatakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse üheaegselt kauba-aruannetega iga päev või üks kord viispäevakus. Kauba- ja kassa-aruannete andmise tähtaeg määratakse Tsentrosojuzi üldiste juhiste alusel tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt. Kassa-aruanne koostatakse samuti kui kauba-aruanne kahes eksemplaris kopeerpaberi läbi. Raamatupidamisse antakse aruande esimene eksemplar kõigi selle juurde kuuluvate dokumentidega.

§ 24. Kaubanduslike ettevõtete aruannete ja dokumentide kontrollimine, vastuvõtmine, kinnitamine ja arvealaline läbitöötamine tarbijate kooperatiivi raamatupidamises.

Raamatupidamisse sissetulevad kauba-rahalised, kauba- ja kassa-aruanded, samuti ka kõik neile aruannetele juurdelisatud dokumendid, kontrollitakse tarbijate kooperatiivi raamatupidaja poolt samal päeval ja, korra kohaselt, varaliselt vastutava isiku juuresolekul. Aruannete kontrollimisel tuleb eelkõige kindlaks teha, kas kõik dokumendid on aruandele juurde lisatud. Veendudes, et kõik dokumendid on juurde lisatud, asub raamatupidaja dokumentide kontrollimisele ja sellejärele juba aruannete endi kontrollimisele.

Kaubanduslike jaemüügi-ettevõtete juhatajate aruannetele juurdelisatavate dokumentide kontrollimist toimetatakse, nagu kõigil teistelgi juhtudel, kolmes suunas: a) aritmeetiliselt, b) nende õige vormistamise kindlakstegemiseks ja c) operatsioonide olemuselt.

Aritmeetiline kontroll seisneb kõigi dokumentides toodud summade arvutamises. Kontrollitakse müüja poolt vastuvõe-

tud kaupade müügihinna summade arvutamise õigsust, kokkuvõtete arvutamist dokumentide järgi jne.

Dokumentide vormistamise õigsuse kontrollimine seisneb kõigi dokumendi vormistamise nõuete hoolikas läbivaatamises. Kaupade vastuvõtmise dokumentide juures tuleb eriti selgitada, kas kaupluse juhataja (müüja) vastuvõtu-märkes on näidatud kaupade ja taara müügiväärtus, kas on olemas kaupade kauplusse vastuvõtmise kuupäev, kas on dokumendil allkiri kaubalis-materiaalsete väärtuste vastuvõtmise (saamise) kohta. Kui vastuvõtmisel olid avastatud kvaliteedilised ja koguselised lahkuminekud võrreldes varustajate dokumentides näidatud andmetega — tuleb kontrollida, kas sissetuleku-dokumentides on tehtud viited akti koostamise kohta, pärast seda aga kontrollida aktide endi olemasolu ja vormistamise õigsust. Samuti kontrollitakse kõigi nõuete täitmise õigsust kauba väljamineku-dokumentide juures, mis juurde lisatud kauba-rahalistele, kauba- ja kassa-aruannetele.

Kontrollinud dokumendid nende vormistamise õigsuse seisukohalt, asub raamatupidaja nende sisu kontrollimisele operatsiooni olemuse järgi. Dokumentide kontrollimisel operatsioonide olemuse järgi selgitab raamatupidaja kaupluse juhataja poolt tehtud operatsioonide seaduslikkust ja majanduslikku otstarbekohasust, lubade ja limiitide olemasolu väljaminekute tegemiseks müügisummast, sissetuleku- ja väljamineku-dokumentides näidatud kaubahindade õigsust ja muude operatsioonide vastavust tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt kinnitatud plaanidele ja eelarvetele.

Kaubandusliku ettevõtte juhataja poolt tema aruande juures esitatud dokumente tuleb võrrelda samade operatsioonide vastudokumentidega, mis esitatud teiste ettevõtete juhatajate aruannete juures. Nii näiteks, kui kauplus nr. 3 juhataja aruande juures on esitatud kauplus nr. 1 väljamineku-saateleht kauplusele nr. 3 väljastatud kaupadele, siis tuleb kauplus nr. 3 juhataja aruande juures esitatud saatekirja võrrelda sama saatekirja ärakirjaga, mis esitatud kauplus nr. 1 juhataja aruande juures. Kui sellejuures tehakse kindlaks lahkuminekud, on vaja need viibimata selgitada ja nõuda vastavaid dokumente: akt puudujäägi kohta vedamisel jms.

Pärast aruande juurde lisatud dokumentide kontrollimist ja kõigi puuduste kõrvaldamist asub raamatupidaja aruande

enda kontrollimisele. Kauba-rahalise aruande kontrollimisel tuleb kindlaks teha:

1) kas kaupade ja raha jäägid aruandeperioodi alguseks vastavad jääkidele, mis on näidatud eelmises aruandes viispäevaku lõpuks;

2) kas äraantud müügisummad ja müügisummast tasutud kulutuste summad vastavad aruande tiitelosas näidatud päevastele käibesummadele. Kui sellejuures avastatakse tunduvad lahkuminekud päevaste käibesummade ja äraantud müügisummade (kaasa arvates ka kulude tasumine müügisummast) vahel, millega seoses tekib hädaoht rahaliste vahendite sadestumiseks kaupluse juhataja kätte — peab raamatupidaja sellest viibimata ette kandma tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehele vajalikkude abinõude tarvituselevõtmiseks.

Kauba- ja kassa-aruannete kontrollimisel on vaja kindlaks teha, kas kauba-aruande väljaminekuosas näidatud päevased müügisummad vastavad kassa-aruande sissetulekute-osas näidatud müügisummadele. Kui magasini kassast tasuti vastuvõetud varumiskaupade eest kviitungite järgi, tuleb võrrelda ja kindlaks teha nende sissekannete samasust sissekannetega varumiskaupade aruandes.

Automaatkassat omavates magasinides tuleb tingimata kassa-aruande esiküljel sissekantud andmeid müügisumma kohta võrrelda selle aruande tagaküljel näidatud kassade arvutajate näitarvudega. Kui andmed müügisumma kohta ei ühtu kassaaparaatide arvutajate näitarvudega, peab raamatupidaja magasini juhatajalt nõudma aruande juurde magasini juhataja ja kassapidaja poolt allakirjutatud akti puudujäägi (ülejäägi) kohta kassas.

Aruannete kontrollimisel avastatud vead parandatakse kindlaksmääratud korras. Vea parandamise tekst aruandes peab olema alla kirjutatud aruande esitanud kaubandusliku ettevõtte juhataja poolt. Tuleb eriti alla kriipsutada, et kõik aruandes tehtud parandused kantaks ka aruande ärakirjasse (kontsusse), mis jääb ettevõtte juhatajale.

Eelpool oli öeldud, et mõnedel juhtudel võib lubada kauba-rahaliste aruannete esitamist kaubanduslike ettevõtete juhatajate poolt postiga või virgatsiga. Niisugustel juhtudel kontrollib tarbijate kooperatiivi raamatupidaja aruande ja dokumendid samuti, nagu see oli kirjeldatud eelpool, kuid kannab ise kõik parandused aruandesse ja kirjutab need ka

ise alla. Samasuguste paranduste kandmiseks aruande kontsusse saadab raamatupidaja kaubandusliku jaemüügi-ettevõtte juhatajale järgmisesisulise postiteate:

Organisatsiooni nimetus (TK, TKML) — Ivanovo Tarbijate Kooperatiiv.
Kauplus nr. 4 juhatajale sm. Orlovile, A. M.

TEADE nr 17.

„6." märtsil 1944. a.

Teie aruande nr. 13 kontrollimisel aja kohta **1. kuni 5. märtsini 1944. a.** on avastatud järgmised vead: **pagaritööstus nr. 1 saatekirja nr. 84 järgi on sissetulekuna arvestatud 236 rbl. 50 kop., peab aga olema 296 rbl. 50 kop.**

Paranduse tegemise järel on jääk aruande järgi **6. märtsiks 1944. a. 1878 rbl. 60 kop.** Kandke vastavad parandused aruande ärakirjasse (kontsusse).

Teilt vastuvaidluste mittesaamisel **viie päeva** jooksul loetakse aruandes parandatud jääk 1878 rbl. 60 kop. suuruses summas Teie poolt õigeks.

Raamatupidaja: (allkiri)

Saades selle teate, peab ettevõtte juhataja sisse kandma vastavad parandused aruande kontsule või teates näidatud tähtajaks esitama raamatupidamisse oma vastuvaidlused.

Kauba-rahalised, kauba- ja kassa-aruanded on tähtsaimad dokumendid, millede alusel kontrollitakse magasinide juhatajate tööd. Sellepärast peab raamatupidaja nende aruannete äraandmise organiseerimisele ja nende kontrollimisele osutama erilist tähelepanu. Ta peab valvama nende aruannete õige koostamise üle varaliselt vastutavate isikute poolt ja instrueerima neid. Raamatupidaja peab isiklikult valvama selle järele, et iga aruande parandus oleks teatavaks tehtud varaliselt vastutavale isikule. Viivitus aruannete kontrollimises, ebatäpsus varaliselt vastutavate isikute informeerimises nende aruannete parandamisest, kui niisuguseid parandusi tehti, vähendavad arvestuse kontrollivat mõtet, soodustavad vastutamatuse tekkimist.

Kontrollitud ja parandatud aruanne koos kõigi dokumentidega antakse tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehele läbivaatamiseks ja kinnitamiseks. Saades juhatuse esimehe poolt kinnitatud aruande, annab raamatupidaja aruande kontsul allkirja aruande koos dokumentidega vastuvõtmise üle ja asub esiteks dokumentide, järgnevalt ka aruande raamatupidamislikule läbitöötamisele.

Igal dokumendil märgitakse korrespondeerivad kontod. Dokumentide märkimisel tuleb tingimata kontrollida, kas ei ole varem tehtud raamatupidamiskirjendeid vastudokumentide alusel, mis olid juurde lisatud sama tarbijate kooperatiivi teiste ettevõtete aruannetele. Kui osutub, et antud operatsioon oli juba sisse kantud varemsaadud dokumentide alusel, siis kontrollitavatel dokumentidel tehakse korrespondeerivate kontode märkimise asemel märkus selle kohta, et antud operatsioon on juba kontodele kantud.

Raamatupidaja poolt märgitud algdokumendid koondatakse ühesuguste operatsioonide järgi (ühesuguselt korrespondeerivate kontode tunnusel) ja vastavalt nendele märgetele koostatakse kauba-rahalise, kauba- või kassa-aruande pöördel žurnaali kirjendid, mis on aluseks sissekanneteks žurnaal-pearaamatusse.

Algdokumentidel tehtud märked on aluseks kirjenditele analüütilistes kontodes.

§ 25. Kaubaoperatsioonide sünteetilise ja analüütilise arvestamise organiseerimine tarbijate kooperatiivis.

Kaubaoperatsioonide raamatupidamis-arvestuse põhiülesanneteks tarbijate kooperatiivis on, nagu käesoleva peatüki alguses tähendatud:

a) kontroll kaupade sissetuleku üle tarbijate kooperatiivi;

b) kaubaliste väärtuste liikumise arvestamine varaliselt vastutavate isikute juures;

c) kontroll kauba jaekäibe plaani täitmise üle;

d) kaupade realiseerimisest saadava üldtulu arvestamine tarbijate kooperatiivi kaubanduslikes jaemüügi-ettevõtetes.

Nende ülesannete täitmiseks kasutatakse tarbijate kooperatiivide tüüp-kontoplaanis järgmisi kontosid ja allkontosid:

a) konto nr. 3 „Kauba ost ja hindamine", millel teostatakse kontrolli kaupade sissetuleku üle tarbijate kooperatiivi kaubanduslikesse ettevõtetesse ja kaupade üle, mis veel ei ole tarbijate kooperatiivi sisse tulnud (teelolevad), kuigi arved nendele kaupadele on aktseptitud või juba tasutud;

b) konto nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis", mille esimesel allkontol („Kaubad jaeettevõtteis") arvestatakse kaupade liikumist kaubanduslikes jaemüügi-ettevõtteis;

c) konto nr. 6 „Hinnalisand", mis on reguleerivaks (kontraheerivaks) kontoks kontole nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis"; kontol nr. 6 „Hinnalisand" arvestatakse kaubanduslik hinnalisand (vahe müügiväärtuse ja ostuväärtuse vahel), mida tarbijate kooperatiiv saab kaupadele kaubanduslikes jaemüügi-ettevõtteis;

d) konto nr. 7 „Kauba müük", millel arvestatakse kaupade müügikäive. Kaupade realiseerimise käibe arvestamiseks tarbijate kooperatiivi kaubanduslikes jaemüügi-ettevõtteis on kontol nr. 7 allkonto nimetusega „Kauba müük jaeettevõtteis (kauplustes)".

Vaatleme tarbijate kooperatiivi kaubandusoperatsioonide arvestamist sünteetilise ja analüütilise arvestuse kontodel.

1. Kaupade ostu ja hindamise arvestamine ja teelolevate kaupade raamatupidamisarvestuse organiseerimine.

Kõik tarbijate kooperatiivi kaubanduslikesse jaemüügiettevõtteisse sissetulevad kaubad kirjutatakse arve-faktuuri aktseptimise või tasumise momendist arvates (sõltuvalt arvlemiste vormist varustajatega) konto nr. 3 „Kauba ost ja hindamine" deebetisse. Kirjend konto „Kauba ost ja hindamine" deebetisse tehakse olenemata sellest, kas ostetud kaubad peavad tulema sisse teiselinnalistelt varustajailt (s. o. kas nad käesoleval ajal on teel) või on need kaubad ostetud kodulinna varustajailt ja tegelikult juba saabusidki tarbijate kooperatiivi kaubanduslikesse ettevõtteisse. Niisugune sissekandmise kord kontos „Kauba ost ja hindamine" on kehtestatud seoses sellega, et see konto peab kajastama kogu kaupade sissetulekut tarbijate kooperatiivi jaemüügi võrku. Nimelt sellepärast on vaja kontol nr. 3 „Kauba ost ja hindamine" kajastada toodete sissetulekut jaemüügi võrku tarbijate kooperatiivi oma tootmisettevõtetest ja varumiskaupu, mis tarbijate kooperatiivi kaubandusvõrku üle on antud realiseerimiseks.

Kontos „Kaupade ost ja hindamine" ei tule näidata kaupade sisemist ümberpaigutamist ühest kaubanduslikust ettevõttest teise, kuna niisugune ümberpaigutamine, jättes suurendamata tarbijate kooperatiivi sissetulevate kaupade üldist kogust, näitab ainult kaubaliste väärtuste ümberasetamise fakti ühelt varaliselt vastutavalt isikult teisele.

Konto nr. 3 „Kauba ost ja hindamine“ deebetisse kirjutatakse kogu varustaja arve järgi makstud summa, sõltumata sellest, kas sellesse summasse on arvatud ainult kaupade väärtus, või on siiasamasse juurde lisatud ka varustaja poolt tarbijate kooperatiivi arvel tehtud kulud, taara väärtus jne. Konto nr. 3 „Kauba ost ja hindamine“ deebetisse kirjutatakse samuti ka kaupade hinnalisandi summa. Niiviisi konto „Kauba ost ja hindamine“ kajastab mitte üksi kaupade sissetulekut tarbijate kooperatiivi jaekaubanduse võrku, vaid ka nende kaupade hindamist jaemüügihinnaga.

Kirjendid konto nr. 3 „Kauba ost ja hindamine“ kreeditis ja konto nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis“ deebetis (varaliselt vastutava isiku poolt vastuvõetud kaupade ja taara müügiväärtuses) tehakse kauba-rahaliste või kauba-aruannete ja nendele juurdelisatud dokumentide alusel, mis tõendavad ostu- ja hindamiskonto deebetisse kirjutatud kaupade ja taara vastuvõtmise fakti.

Kirjendeid kaupade ostu, hindamise ja vastuvõtmise üle tarbijate kooperatiivi jaemüügi-ettevõtteisse võib kujutada järgmise skeemina (v. lk. 138).

Kui kaupade vastuvõtmisel avastatakse puudujääk, siis puudujäägi summa kirjutatakse samuti konto nr. 3 „Kauba ost ja hindamine“ kreeditisse ja konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid“ või nr. 10 „Tarbijate Kooperatiivide Maakondlik Liit (TKML)“ deebetisse (olenevalt sellest, kellele tuleb esitada pretensioon vastuvõtmisel selgunud kaupade puudujäägi summa kohta).

Ülemal oli öeldud, et mõnedel juhtudel arvavad varustajad arvesse ka kulud, mis nende poolt on makstud tarbijate kooperatiivi arvel.

Need kulud kantakse maha kontolt nr. 3 „Kauba ost ja hindamine“ järgmise kirjendiga:

Konto nr. 8 „Käibekulud“ deebet.

Konto nr. 3 „Kauba ost ja hindamine“ kreedit.

Arutame läbi kaks kirjendite näidet kaupade sissetuleku ja hindamise kohta tarbijate kooperatiivi kaubanduslikes jaemüügi-ettevõtteis.

Skeem

kirjenditeks kaupade ostu ja hindamise arvestamisel.

(1-ne variant.)

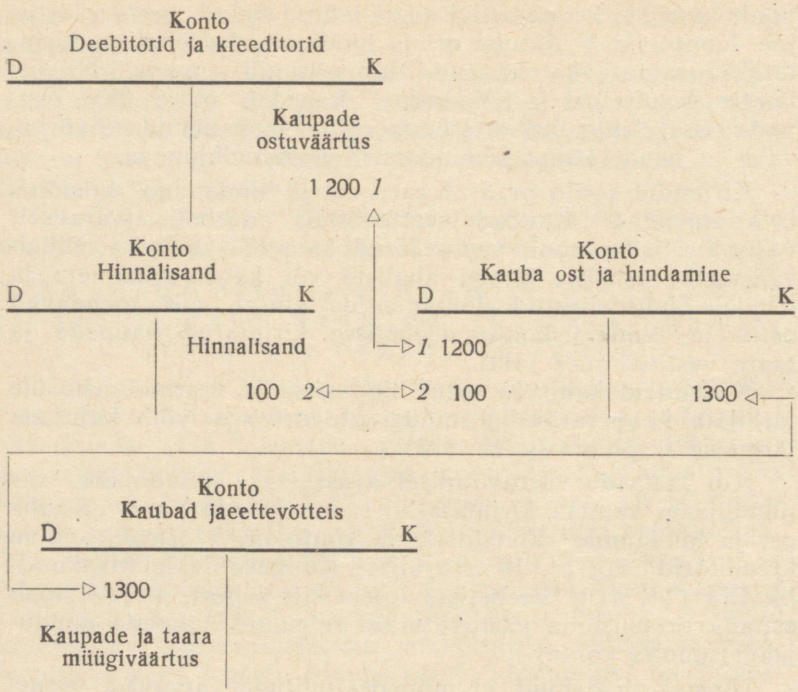

Näide 1. Tarbijate kooperatiivi magasini nr. 1 tuli sisse tooteid puuviljajookide tehasest. Nende toodete jaemüügihind on 3000 rubla. Kaubanduslik mahahindlus nendele toodetele on 250 rubla. Toodete vedamisel sai vedaja ettevaatamatuse tõttu lõhutud 20 pudelit, millede müügihind oli 24 rubla. Lõhkumissumma kohta koostas magasini juhataja koos vedajaga akti, mille lisas juurde oma kauba-aruandele.

Nende operatsioonide kohta tehakse kirjendid konto nr. 3 „Kauba ost ja hindamine" deebetisse tootmisettevõtte laohoidja aruande alusel. Kirjend konto nr. 3 kreeditisse tehakse magasini juhataja kauba-aruande ja sellele aruandele

juurdelisatud dokumentide alusel. Kirjend magasini sissetulnud kaupade hinnalisandi summa kohta (kauba ostu ja hindamise konto deebeti järgi) tehakse samuti magasini juhataja kauba-aruandele juurdelisatud dokumentide alusel.

Jooksva arvestuse kontodel need operatsioonid kajastatakse järgmiselt (2-ne variant):

Skeem

kirjenditeks kaupade ostu ja hindamise arvestamisel.

(2-ne variant.)

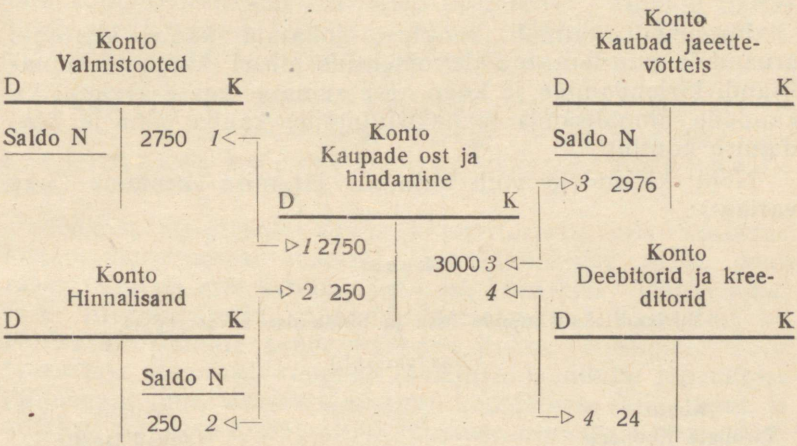

Näide 2. Tarbijate kooperatiiv ostis tarbijate kooperatiivide maakondlikust (rajooni) liidust kaubad. Tarbijate kooperatiivi poolt aktseptitud arves oli märgitud:

a)	kaubad müügihinnaga	10 000 rbl.
b)	hinnaalandus tarbijate kooperatiivi kasuks	1 000 „
	kaubahind hinnaalanduse mahaarvamisega	9 000 „
c)	taara hind	200 „
d)	kaupade veokulud, kantud tarbijate kooperatiivi arvele	100 „
	Kokku	9 300 rbl.

Kaubad tähendatud arve järgi tulid sisse tarbijate kooperatiivi peakauplusse; vastuvõtmisel puudujääki ei olnud. Kirjendid selle operatsiooni kohta kajastuvad niisuguses järgnevuses.

Tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu aktseptitud arve (selle täies summas) alusel tehakse kirjend:

Konto nr. 3 „Kauba ost ja hindamine“ deebet

Konto nr. 10 „Tarbijate Kooperatiivide Maakondlik Liit (TKML)“ kreedit 9300 rbl.

Järgnevalt toimub kaupluse juhataja kauba-rahalisele aruandele juurdelisatud dokumentide alusel kaupade hinnalisandi kirjendamine ja kogu arve summa (kaasa arvatud ka kaupade hinnalisand) mahakirjutamine kauba ostu ja hindamise kontolt.

Neid kirjendeid võib kujutada järgmise skeemina (3-as variant):

Skeem

kirjenditeks kaupade ostu ja hindamise arvestamisel.

(3-as variant.)

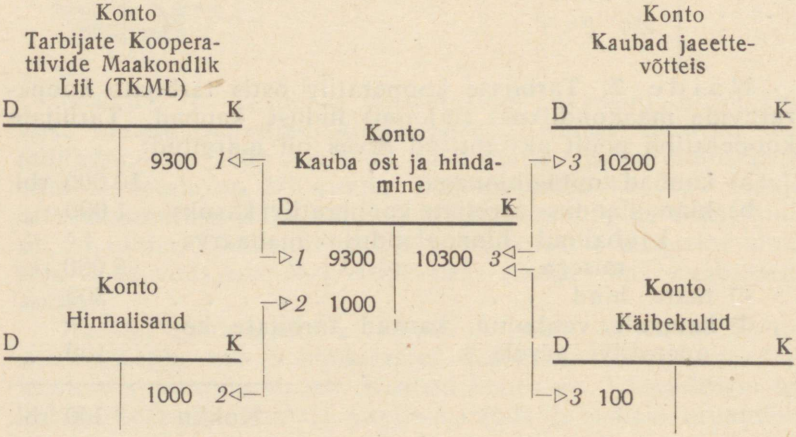

Kaubad võõrlinnalistelt varustajatelt, tarbijate kooperatiivi poolt aktseptitud arvete järgi, võivad kuu lõpuks tarbijate kooperatiivi kaubandusvõrku veel mitte saabuda. Kuna niisuguste kaupade arvestamist tarbijate kooperatiivides samuti teostatakse kontol nr. 3 „Kauba ost ja hindamine", siis näitab selle konto saldo kuu lõpuks teelolevate kaupade jääki. Märgime, et kontot „Kauba ost ja hindamine" tuleb debiteerida varustaja maksenõudmise aktseptimise momendil. Alates maksenõudmise aktseptimise momendist, on tarbijate kooperatiiv kaupade omanikuks ja võib neid käsutada. Maksenõudmise aktseptimise momendist tekib aga ka tarbijate kooperatiivil kohustus selle tasumiseks. Toodud näites tuleb see kohustus kajastada konto „Tarbijate Kooperatiivide Maakondlik Liit (TKML)" kreeditis.

Tarbijate kooperatiivi raamatupidaja peab organiseerima kõige hoolikamat ja raugematut kontrolli teelolevate kaupade üle.

Kõigist teelolevate kaupade viivitustest, mis kestavad kauem normaalsest laadungi kohalejõudmise ajast, peab raamatupidaja ette kandma juhatuse esimehele. Üheks juhatuse informeerimise vahendiks teelolevatest kaupadest on teatise koostamine nende kaupade kohta. Niisugune teatis (varustaja nimetuse, kaupade nimetuse, laadimise lõpetamise tähtaegade jms. äramärkimisega) koostatakse kuu lõpul ja antakse tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehele operatiivse valve sisseseadmiseks nende kaupade kohalejõudmise üle.

Konto „Kauba ost ja hindamine" analüütilist arvestust peetakse järgmist vormi raamatus (vt. lk. 142 ja 143).

Sissekanded selles raamatus tehakse a linia viisil — deebetis kronoloogilises järjekorras, kreeditis aga vahetult deebetisissekannete vastas. Niisugune analüütilise arvestuse pidamise kord aitab kaasa kõige kiiremaks teelolevate kaupade kindlakstegemiseks. Selle raamatu lahtrite asetus annab võimaluse kiiresti kindlaks teha sissetulnud kaupade ostu- ja müügiväärtust, kaubandusliku hinnalisandi suurust, taara väärtust, varustaja arvesse mahutatud käibekulude summat ja pretensioonide summat arve kohta, mis tarbijate kooperatiivi poolt esitatakse varustaja vastu, kui niisugune pretensioon peaks tekkima.

DEEBET

Jrk. nr.	Sissekanne 194..... a.		Sissetulek				Hinnalisand		
			Tekst (kellelt ja missuguse dokumendi järgi kaup sisse tuli)			Summa (kokku varustaja arvefaktuuri järgi)	Sissekanne 194..... a.		Summa
	Aeg	Žurnaali kirjendi nr	Varustaja nimetus	Arvefaktuur			Aeg	Žurnaali kirjendi nr.	
				Aeg	nr.				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	1.IV	1	Kantakse üle saldo allkonto „Teelolevad kaubad" järgi: 1) Moskva Tarbijate Kooperatiivide Liidu tööstuskaupade baasi arve järgi . .	27. III	867	9016—40			
			2) Moskva Tarbijate Kooperatiivide Liidu kultuurkaupade baasi arve järgi . . .	28. III	1216	8354—90			
1	1.IV	3	Puuviljajookide tehase saatek. järgi .	1. IV	219	2750—	2. IV	6	250
2	2.IV	9	Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu arve järgi . .	1. IV	713	9300—	6. IV	41	1000
			jne.						

2. Kaupade ja taara arvestamine tarbijate kooperatiivi magasinides ning kauplustes ja kontroll kauba jaekäibe täitmise üle.

Magasinides, kauplustes, kioskides, müügilaudadel ja teistes tarbijate kooperatiivi jaemüügi-ettevõtetes asetsevate kaupade arvestamist teostatakse kontol nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis". Konto „Kaubad jaeettevõtteis" jaguneb kaheks allkontoks: 1) „Kaubad jaeettevõtteis" ja 2) „Kaubad kohvikuis ja einelaudades".

KREEDIT							
Kokku deebeti järgi	Sissekanne 194..... a.		Vedu kaubandusettevõtteisse		Ülekanded		Kokku kreediti järgi
	Aeg	Žurnaali kirjendi nr.	Kaubad müügihinnaga	Taara arvestusehinnaga	Pretensioonid varustaja või transportorganisatsioonide vastu kaupadele puudujäägi pärast	Käibekulud (varustaja transpordikulud, taara allahindamine jm.)	
11	12	13	14	15	16	17	18
3000—	2.IV	5	2976—		24—		3000—
10300—	6.IV	40	10000—	200—		100—	10300—

Tarbijate kooperatiivi kaubandusvõrgus olevad kaubad arvestatakse allkontol „Kaubad jaeettevõtteis". Sellel allkontol arvestatakse ka väike-jaemüügi kaubandusvõrgus olevad kaubad, vastumüügikaubad ja taara (peale varumispunktides ja tootmisettevõtetes oleva taara).

Kaupade arvestamist kaubanduslikes jaemüügi-ettevõtetes peetakse summalises väljenduses jaemüügi-hindades. Peale selle arvestatakse normeeritavad, talongide ja kaartide järgi müüdavad kaubad koguslikult (sortimendi järgi); normeeritavate kaupade arvestamise korda käsitatakse allpool.

Allkonto „Kaubad jaeettevõtteis“ deebetisse kirjutatakse kaupade sissetulek, kaupade hinnakõrgendused ja inventeerimisel selgunud kaupade ülejäägid. Selle allkonto kreeditisse kirjutatakse kaupade müük elanikkonnale ja asutistele, kaupade tagasiandmine varustajaile, kaupade murru, praagi ja riknemise mahakirjutamine, kaupade hinnaalandus, kaupade ja taara andmine tarbijate kooperatiivi teistesse ettevõtetesse ja majanduslikkudeks tarveteks, inventeerimisel selgunud kaupade puudujäägid, taara tagasiandmine varustajaile ja taarabaasidesse.

Sissekanded deebetis ja kreeditis tehakse kaupluse juhataja kontole arvestatud kaupadele määratud müügihindades. Kõigil juhtudel (välja arvatud puudujääkide mahakirjutamine ja ülejääkide arvelevõtmine) on allkonto „Kaubad jaeettevõtteis“ deebetisse ja kreeditisse kirjendamise aluseks vajalikult kontrollitud ja kinnitatud kauba-rahalised või kauba-aruanded (koos nendele juurdelisatud algdokumentidega).

Kaupade inventeerimise tulemusena magasinides ja kauplustes selgitatud ülejääke ja puudujääke ei arvestata kaubanduslike ettevõtete juhatajate kauba-rahaliste või kauba-aruannete järgi, vaid vahetult kinnitatud inventeerimise tulemuste aktide põhjal.

Ülemal oli juba öeldud, et varustajailt, oma tootmis- ja varumisettevõtteilt tegelikult vastuvõetud kaupade väärtus müügihinnas, samuti taara väärtus arvestatakse nende sissetulekul konto nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis“ (allkonto „Kaubad jaeettevõtteis“) deebetisse ja konto nr. 3 „Kauba ost ja hindamine“ kreeditisse.

Kaupade ja taara sisemisel ümberpaigutamisel, näiteks kaupade andmisel tarbijate kooperatiivi peakauplusest teise kauplusse, koostatakse kirjend konto nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis“ (allkonto „Kaubad jaeettevõtteis“) deebet ja kreedit.

Kui valitsusorganite korraldusel on toimetatud magasinides ja kauplustes olevate kaupade hindade tõstmist, siis arvestamises võib niisuguse hindade tõstmise kajastamine olla mitmesugune. Juhul, kui tarbijate kooperatiivis olevate kaupade hindade kõrgendamise tulemusena saadav summa antakse valitsusorganite korraldusel Rahandusministeeriumi organitele, tuleb koostada järgmine raamatupidamise lausend:

Konto nr. 4. „Kaubad jaeettevõtteis“ (allkonto „Kaubad jaeettevõtteis“) deebet

Konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid“ (allkonto „Muud deebitorid ja kreeditorid“ — kohaliku rahandusosakonna konto) kreedit.

Kui aga vahe hindade kõrgendamisest valitsusorganite korraldusel antakse tarbijate kooperatiivi käibevahendite täiendamiseks, siis koostatakse niisugune lausend:

Konto nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis“ (allkonto „Kaubad jaeettevõtteis“) deebet

Konto nr. 18 „Fondid“ (allkonto „Põhifond“) kreedit.

Inventeerimisel avastatud kaupade ülejäägi summale (kui on võimatu selle ülejäägi põhjusi kindlaks teha), tehakse sissekanne:

Konto nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis“ (allkonto „Kaubad jaeettevõtteis“) deebet

Konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid“ (allkonto „Mitmesugused kulud ja tulud“ — kirje „Inventuuril avastatud varade juurdekasv“) kreedit.

Kaupadega koos sissetulev taara kirjutatakse samuti allkonto „Kaubad jaeettevõtteis“ deebetisse. Mõnel juhul annavad varustajad taara tasuta, kuna taara hind on arvatud nende poolt vahetult kaupade müügihinna hulka. Niisugune taara tuleb hinnata hinnaga, millega seda on võimalik realiseerida. Hinnatud taara väärtusele koostatakse lausend:

Konto nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis“ (allkonto „Kaubad jaeettevõtteis“) deebet

Konto nr. 8 „Käibekulud“ (allkonto „Kaubanduse käibekulud“ — kirje „Taara kaod“) kreedit.

Õppides tundma kauba-rahaliste ja kauba-aruannete koostamise tehnikat nägime, et nende aruannete väljaminekusse kirjutati kaupade müügist saadud summad, tarbijate kooperatiivi oma tootmis- ja teistesse kaubanduslikesse ettevõtetesse antud kaupade väärtus, kaupade ja taara tagasiandmine varustajaile, taara äraandmine taarabaasidesse, kaupade väärtuse vähenemine hinnaalandamise tagajärjel ja kaupade praagi, murru ning riknemise mahakirjutamine. Vaatleme nüüd, kuidas kajastuvad need operatsioonid raamatupidamises.

Kauba jaekäibe plaani täitmise arvestamiseks on ette nähtud konto „Kauba müük" (allkonto „Kauba müük jaeettevõtteis (kauplustes)"). Sellepärast kaupade müügist saadud summa kirjutatakse kaupade kontolt maha mitte rahaliste summade arvestamiseks ettenähtud kontodele, vaid kaupade müügi konto deebetisse. Kassasse või arvelduskontole sissetulnud kaupade müügisumma kirjutatakse konto nr. 1 „Kassa" või konto nr. 2 „Riigipank" deebetisse ja konto nr. 7 „Kauba müük" (allkonto „Kauba müük jaeettevõtteis (kauplustes)") kreeditisse. Käive kauba müügist jaeettevõtteis (kauplustes) arvestatakse allkonto „Kauba müük jaeettevõtteis (kauplustes)" nii deebetis kui ka kreeditis müügihindades. Allkontol „Kauba müük jaeettevõtteis (kauplustes)" ei tohi olla mingisugust saldot; tema kui statistilise konto ülesanne seisneb ainult kauba jaekäibe plaani täitmise kontrollis. Sissekanded allkonto „Kauba müük jaeettevõtteis (kauplustes)" deebetisse tehakse kauba-rahaliste ja kauba-aruannete alusel, ja kreeditis — kassa-aruannete ja Riigipanga arvelduskontost väljakirjutuste alusel, aga ka kauba-rahaliste aruannete väljaminekuosa alusel (müügisummast kulutatud summade osas).

Eri kassapidajaid omavates magasinides arvestatakse müügisumma kontol nr. 1 „Kassa" (ettevõtete kassade allkonto). Niisugusel korral vaadeldakse müügisumma äraandmist magasini kassast arvelduskontole mitte kui kaubakäivet, vaid kui lihtsat raha ümberpaigutamist ettevõtte kassast tarbijate kooperatiivi arvelduskontole Riigipangas.

Vaatleme kahte näidet kaupade müügioperatsioonide arvestamisest (kassapidajat mitteomavas magasinis ja kassapidajat omavas magasinis).

Näide 1. Tarbijate kooperatiivi juhatuse kassapidaja kassa-aruannete järgi märgitakse kaupluses nr. 3 müügisummat 10 800 rublaga (viispäevaku esimesel päeval 2000 rbl., teisel 2100 rbl., kolmandal 2500 rbl., neljandal 1800 rbl. ja viiendal 2400 rbl.).

Tarbijate kooperatiivi kauplus nr. 3 kauba-rahalise aruande järgi märgitakse tarbijate kooperatiivi kassasse äraantud müügisummana viispäevaku eest 10 800 rubla.

Jooksva arvestamise kontodel kajastatakse need operatsioonid nii:

Skeem

kauba müügisumma sissetuleku jooksvaks arvestamiseks.

Allkonto Kaubad jaeettevõtteis		Allkonto Kauba müük jaeettevõtteis (kauplustes)		Allkonto Peakassa	
D	K	D	K	D	K
Saldo N	10 800 <———		>10 800	Saldo N	
			2000 <———		>2000
			2100 <———		>2100
			2500 <———		>2500
			1800 <———		>1800
			2400 <———		>2400

Näide 2. Tarbijate kooperatiivi magasinis nr. 1 on kassa. Magasin annab aru iga päev. 15. aprillil andis magasini juhataja tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse kaubaja kassa-aruanded, milledest nähtub, et 14. aprillil olid magasinis toimetatud järgmised operatsioonid:

	Summa
1) kaupade sissetulekut ei olnud	—
2) müüdud kaupu sularaha eest	4 000 rbl.
3) antud kaupu kauplusest nr. 1 kauplusse nr. 7	800 rbl.
4) magasini kassast viidud Riigipanga arvelduskontole	4 000 rbl.

Need operatsioonid arvestatakse jooksva arvestuse kontodel nii:

Skeem

kauba müügi ja müügisumma panka ülekandmise sünteetiliseks ja analüütiliseks arvestamiseks.

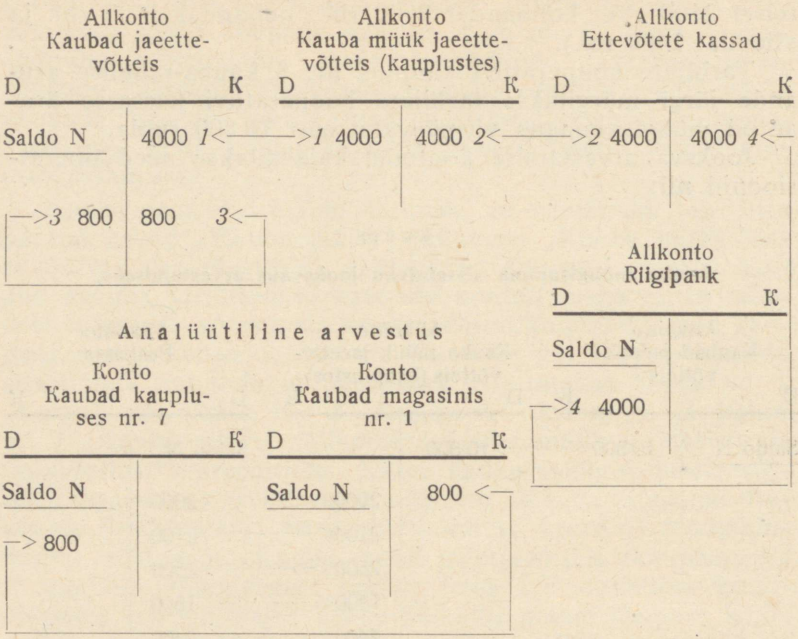

Praktikas võib ette tulla, et kuu lõpul kaupluse juhatajalt tuleb küll sisse kauba-rahaline aruanne koos kviitungiga müügisumma ülekandmise kohta Riigipanka, väljakirjutus arvelduskontost aga selleks ajaks veel tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse ei ole saabunud. Niisugustel juhtudel debiteeritakse kauba-rahalisele või kassa-aruandele juurdelisatud dokumendi alusel konto nr. 2 „Riigipank" asemel kontot nr. 1 „Kassa" allkonto järgi „Maksevahendid teel". Järgnevalt, arvelduskonto väljakirjutuse läbitöötamisel, koostatakse teelolevate maksevahendite ümberarvestamiseks arvelduskontole lausend:

Konto nr. 2 „Riigipank" deebet

Konto nr. 1 „Kassa" (allkonto „Maksevahendid teel") kreedit.

Magasinides, kus ei ole koosseisulist kassapidaja ametikohta ja kaupade eest raha võtab vastu müüja, tehakse kaubakäibe suurus reeglikohaselt kindlaks äraantud müügisumma järgi. Kui aga tarbijate kooperatiivi juhatus andis niisugusele magasinile õiguse teha müügisummast mõningaid kulutusi (näiteks elanikkonnalt vastuvõetud varumiskaupade tasumine), siis müügisummast teostatud maksete summa arvatakse ka kaubakäibe plaani täitmiseks ja kantakse järelikult läbi kontost nr. 7 „Kauba müük". Samasuguses korras kajastatakse arvestuses magasini mitmesuguste majanduslikkude kulude tasumine, tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt kindlaksmääratud limiidi piirides ning kaupade andmine majanduslikkudeks vajadusteks juhatusele ja kaubanduslikkudele ettevõtetele.

Kaupade andmine asutistele sularahata arvlemisel loetakse samuti kaubakäibeks ja kantakse järelikult läbi kauba müügi kontost.

Kaupade tagasiandmisel varustajaile talitatakse järgmiselt: konto „Kaubad jaeettevõtteis" kreeditisse kirjutatakse kaupade müügiväärtus, deebitoride ja kreeditoride konto deebetisse kirjutatakse tagastatavate kaupade ostuväärtus, vahe nende kaupade müügi- ja ostuväärtuse vahel aga kantakse hinnalisandi konto deebetisse.

Kirjend kaupade tagasiandmise kohta varustajaile tehakse operatsioonide jooksva arvestamise kontodel nii (v. skeem lk. 150).

Ülemal oli märgitud, et tarbijate kooperatiivi kauplustest võib kaupu anda tootmisettevõtteisse, kus need kasutatakse toorainetena ja materjalidena tootmiseks. Selle operatsiooni kohta koostatakse lausend:

Konto nr. 15 „Materjalid" (tootmisettevõtteisse üleantud kaupade ostuväärtus) deebet

Konto nr. 6 „Hinnalisand" (juurdehindlus nendele kaupadele) deebet

Konto nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis" (väljastatud kaupade müügiväärtus) kreedit.

Skeem

kaupade varustajaile tagasiandmise arvestamise kirjenditeks.

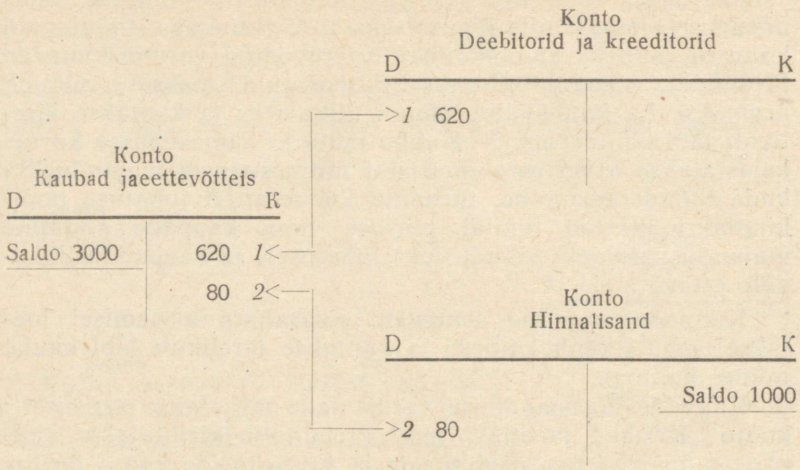

Üheaegselt selle lausendiga koostatakse teine, — kaubandusvõrku toodud kaupade veokulu ümberarvestamiseks selles osas, mis puutub tootmisettevõtteisse antud kaupu. See ümberarvestamine vormistatakse järgmise raamatupidamise lausendiga:

Konto nr. 15 „Materjalid“ deebet
Konto nr. 8 „Käibekulud“ kreedit.

Kui magasinis avastati taara kaaluvahe, siis taara kaaluvahe summa kas kirjutatakse varustaja kontole, kui see on kokku lepitud lepingus, või käibekulude konto deebetisse (taara ostuhinnas) ja hinnalisandi konto deebetisse (tehtud juurdehindluse osas). Toome näite niisugustest kirjenditest.

Näide. Aktiga kirjutatakse maha taara kaaluvahe, mis võetakse tarbijate kooperatiivi arvele. Kaaluvahe summa on 60 rubla, millest 5 rubla on hinnalisand. See operatsioon kajastub jooksva arvestamise kontodel nii:

Skeem

kirjenditeks taara kaaluvahe mahakirjutamiseks.

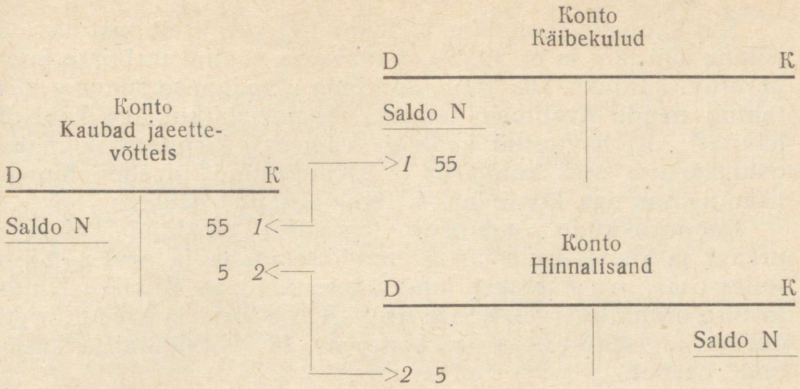

Kaupade hinna alandamist magasinides ja kauplustes tehakse valitsusorganite korraldusel või tarbijate kooperatiivi juhatuse otsusel. Kui valitsusorganite korralduse põhjal tehtav hinnaalandus tasutakse Rahandusministeeriumi poolt, siis hinnaalanduse summa kajastub: konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid" (allkonto „Muud deebitorid ja kreeditorid" — rajooni rahandusorgani isiklik konto) deebet ja konto nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis" (allkonto „Kaubad jaeettevõtteis") kreedit.

Kaupade hinna alandamine valitsusorganite korraldusel, kuid tarbijate kooperatiivi arvel, kirjutatakse põhifondi vähendamiseks. Tarbijate kooperatiivi juhatuse korraldusel teostatav mitteminevate kaupade (nende kvaliteedi alalhoidmisel) hinna alandamine kirjutatakse maha:

a) ostuväärtuse osas — konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" (allkonto „Mitmesugused kulud ja tulud"(deebet;

b) juurdehindluse osas — konto nr. 6 „Hinnalisand" deebet.

Riknenud ja praakunud kaupade väärtus kantakse müügihinnas varaliselt vastutavate isikute kontole. Sellejuures koostatakse lausend:

Konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid" (allkonto „Kahjutasumaksekohuslikud isikud") deebet

Konto nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis“ (allkonto „Kaubad jaeettevõtteis“) kreedit.

Kui kaupade riknemine ei toimunud varaliselt vastutavate isikute süü läbi ja on juhatuse otsusega võetud tarbijate kooperatiivi kahjuks, siis kaupade hinna alandamise summa, mis tehtud nende kvaliteedi languse tagajärjel (kui aga kaubad hävitati, siis hävitatud kaupade väärtus), kirjutatakse maha ostuväärtuse osas konto nr. 8 „Käibekulud“ deebet, hinnalisandi osas aga konto nr. 6 „Hinnalisand“ deebet.

Looduslikkude õnnetuste tagajärjel tekkinud kaupade praagi ja riknemise väärtus kantakse maha ja arvestatakse selles osas, mis kaetakse kindlustuspreemiaga Riikliku Kindlustuse organite arvel, konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid“ deebet, ülejäänud osas aga konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid“ deebet.

Allkonto „Kaubad jaeettevõtteis“ analüütilist arvestamist peetakse järgmist vormi raamatus:

Kaupade konto kaupluses nr. 7
Mis asub Ivanovka asunduses
(küla, asunduse jms. nimetus)
Osakond (sektsioon) .....
Varaliselt vastutav isik Semjonov, Grigori Petrovitš
(perekonnanimi, nimi, isanimi)

Sissekanne 1944. a.		Lühike sisu kirjeldus	Korr. konto nr.	Deebet	Kreedit	Saldo
Aeg	žurnaali kirjendi nr.					
1	2	3	4	5	6	7
		Saldo 1. märtsil 1944. a. . . .				2854—10
5.III	19	Kaupade sissetulek vastavalt kauba-rahal. aruandele nr. 14	3	415-08		
5.III	20	Kaupade väljaminek vastavalt kauba-rahal. aruandele nr. 14 . jne.			605-15	2664-03

Selles raamatus avatakse igale kaubanduslikule jaemüügiettevõttele eraldi konto. Kui magasinis on osakonnad, milledel igaühel on varaliselt vastutav isik, tuleb konto avada igale osakonnale (õigemini — igale varaliselt vastutavale isikule).

Kui aasta kestel toimub kaubandusliku ettevõtte üleandmine ühelt juhatajalt teisele, tuleb välja tuua väärtuste jääk üleandmise momendiks inventeerimisnimestikkude alusel, näidata inventeerimise tulemused ja avada eraldi konto uuele kaupluse juhatajale, tuues selles kontos välja kaupade jäägi, mis akti järgi uue kaupluse juhataja poolt on vastu võetud.

Allkonto „Kauba müük jaeettevõtteis" analüütilist arvestamist peetakse samuti üksikute kaubanduslikkude ettevõtete järgi. Allkonto „Kauba müük jaeettevõtteis" raamatu vorm on järgmine:

Konto nr. 7 — Allkonto „Kauba müük jaeettevõtteis (kauplustes)" Kauplus nr. 4

Sissekanne		Tekst		Korresp. kontode nr-id	Üksiksummade jaoks	Üldsumma	
Kuupäev	Žurnaali kirjendite nr.	Dokumendi nr.	Lühike operatsioonide sisu kirjeldus			Deebet	Kreedit
1.IV	4	19	Müügisumma	1	.....	.....	315
2.IV	12	27	Sama	1	.....	.....	340
3.IV	19	41	Sama	1	.....	.....	290
4.IV	31	58	Sama	1	.....	.....	320
5.IV	52	74	Sama	1	.....	.....	310
5.IV	53	21	Kauba-rahal. aruande j.	5	.....	.....	61—20
5.IV	54	21	Sama jne.	4	.....	1636-70	.....

3. Hinnalisandi ja kaupade müügist saadava brutotulu arvestamine jaeettevõtteis.

Tarbijate kooperatiivide magasinides ja kauplustes olevad kaubad arvestatakse jaemüügihindades. Sissetulnud kaupade müügi- ja ostuväärtuse vahe arvestatakse kontol nr. 6 „Hinnalisand" (allkonto „Hinnalisand jaeettevõtteis (kauplustes)"). Sissetulnud kaupade hinnalisandi arvestamise korda kirjeldati eelpool „Kaupade sissetuleku arvestamise" osas.

Kontot „Hinnalisand" krediteeritakse kaupade sissetulekul, debiteerides kontot „Kauba ost ja hindamine".

Allkonto „Hinnalisand jaeettevõtteis (kauplustes)" on reguleerivaks (kontraheerivaks) allkontole „Kaubad jaeettevõtteis". Selle allkonto kreediti-saldo näitab kaubandusliku hinnalisandi summat. Osa sellest hinnalisandist on kaubanduslik juurdehindlus, mis langeb magasinides olevale kaupade jäägile.

Osa juurdehindlusest aga, mis langeb juba müüdud kaupadele, on brutotulu või, teiste sõnadega, kaubanduslikest operatsioonidest realiseeritud hinnalisand. See osa juurdehindlusest tuleb ümber arvestada kontolt „Hinnalisand" kontole, mis on ette nähtud realiseerimisest saadava brutotulu arvestamiseks. Niisugune ümberarvestamine viiakse läbi kuu lõpul ja kajastatakse arvestuses:

Konto nr. 6 „Hinnalisand" (allkonto „Hinnalisand jaeettevõtteis (kauplustes)") deebet

Konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" (allkonto „Mitmesugused kulud ja tulud", kirje „Realiseeritud hinnalisand (kauplustes)") kreedit.

Praktikas kasutatakse mitmesuguseid meetodeid realiseeritud hinnalisandi kindlakstegemiseks. Seda summat võib kindlaks määrata hinnalisandi keskmise protsendi alusel, plaaninormide järgi; samuti võib teda võtta ka vahena hinnalisandi raamatulise jäägi ja hinnalisandi tegeliku summa vahel, mis langeb inventeerimise andmeil kindlakstehtud kaupade jäägile jne.

Kuni 1944. a. oli tarbijate kooperatiivides rakendatud järgmine kord realiseeritud hinnalisandi summade arvutamiseks.

Igas kvartaalis võeti jooksva kvartaali viimase kuu lõpuks läbiviidud kaupade inventeerimise andmetel kokku hinnalisandi summa kaupade jäägile. Selleks koostati nimekiri, milles rühmitati ühesugust kaubandusliku mahahindluse protsenti omavate kaupade tegelikud jäägid. Nende protsentide alusel arvestati hinnalisandi summa iga kauba rühma kohta. Hinnalisandi kokkuvõtete summa iga kaupade rühma järgi annab hinnalisandi üldsumma kvartaali lõpuks allesolevate kaupade jäägile. Saadud hinnalisandi summa jääb kontole nr. 6 „Hinnalisand", realiseeritud hinnalisandi summa kirjutatakse aga sellelt kontolt maha eelnäidatud korras.

Realiseeritud hinnalisandi summa kindlakstegemist iga kvartaali esimese ja teise kuu kohta toimetati väljudes hinnalisandi keskmisest protsendist, mis määrati kaupade tegeliku jäägi järgi kvartaali alguseks. Selgitame realiseeritud hinnalisandi summa arvutamise korda näitega.

N ä i d e. Inventeerimise andmetel 1. aprilliks 1943. a. oli kaupade jääk kõigis kaubanduslikes jaemüügi-ettevõtetes 180 000 rubla (arvud kõikjal ümmardatud). Inventuuri nimestikkude alusel koostatud koondkokkuvõtte järgi oli hinnalisandi summa kaupade jäägile 19 800 rubla ehk protsentides müügihinnast kaupade jäägile

$$\frac{19\,800 \times 100}{180\,000} = 11\%.$$

1. maiks 1943. a. oli kaupade jääk magasinides 160 500 rubla. Raamatuline saldo allkontos „Hinnalisand jaeettevõtteis (kauplustes)" oli samaks kuupäevaks 42 300 rubla.

Väljudes hinnalisandi protsendist kaupade jäägile 1. aprilliks, teeme kindlaks kontole „Hinnalisand" kuuluva summa hinnalisandina jätmiseks, mis langeb kaupade jäägile 1. maiks:

$$\frac{160\,500 \times 11}{100} = 17\,655 \text{ rbl.}$$

Järelikult realiseeritud hinnalisandi summa oli aprillis:

$$42\,300 - 17\,655 = 24\,645 \text{ rbl.}$$

Jooksva arvestamise kontodel realiseeritud hinnalisandi osa ümberarvestamine kajastatakse:

Skeem

kirjenditeks realiseeritud hinnalisandi arvestamisel.

Konto Kahjumid ja kasumid		Konto Hinnalisand	
D	K	D	K
		Ümberarvestamine	Esialgne saldo 1. V
24 645	<——>	24 645	42 300
			Lõplik saldo 1. V
			17 655

1943. a. lõpul Tsentrosojuzi presiidium oma määrusega 16. detsembrist 1943. a. nr. 977 muutis ära üldiste plaaniliste inventeerimiste läbiviimise kaubanduslikes ettevõtetes ette kindlaksmääratud tähtaegadel. Igat kaubanduslikku jaemüügi-ettevõtet tuleb revideerida vähemalt üks kord kuus, kusjuures revisjone peab toimetama ikka ootamatult ja mitmesugustel tähtaegadel.

Seoses plaaniliste inventeerimiste äramuutmisega aruandekuu lõpuks muutub mõnevõrra ülalkirjeldatud viis realiseeritud hinnalisandi arvutamiseks. Kuivõrd pärast üldiste inventeerimiste korra äramuutmist kvartaali lõpuks raamatupidamisel ei ole andmeid üheks ja samaks kuupäevaks kauba jääkidest sortimendi läbilõikes kõigi ettevõtete kohta, niivõrd ei saa ta ka kindlaks teha hinnalisandi keskmist protsenti kõikide kaupade jääkidele kuu lõpuks. Sellepärast alates 1944. aastast toimetatakse tarbijate kooperatiivides realiseeritud hinnalisandi arvutamist igas kuus iga ettevõtte kohta eraldi, võttes aluseks ootamatute revisjonide läbiviimisel teostatud inventeerimiste materjalid.

Sel eesmärgil arvutatakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamises revideerimise päevaks, ühes või teises ettevõttes teostatud ootamatute kaubajääkide inventeerimise nimestikkude alusel, hinnalisandi summa ja järelikult ka juurdehindluse protsent vastavas ettevõttes. Arvestamise tehnika hinnalisandi arvutamises ei erine sel juhul millegagi arves-

tamise tehnikast kuu lõpuks teostatud üldise inventeerimise andmetel.

Kuu lõpul koostab raamatupidaja tabeli, milles näidatakse kaupade jäägid igas ettevõttes kuu lõpuks, igas ettevõttes kuu kestel läbiviidud ootamatute revisjonide andmete põhjal kindlakstehtud hinnalisandi protsent, kaupade jäägi hinnalisandi summa, mis kuulub jätmisele kontole „Hinnalisand", „Hinnalisandi" konto saldo kuni realiseeritud hinnalisandi ülekandmiseni (üldsumma kogu kaupade jäägi järgi) ja realiseeritud hinnalisandi summa aruandekuul.

Alates 1944. a. kehtestatud realiseeritud hinnalisandi arvutamise korda tarbijate kooperatiivides selgitame järgmise näitega (arvud kõikjal ümmardatud):

N ä i d e. Tarbijate kooperatiivil on 4 kauplust. Veebruari kestel 1944. a. said kõik kauplused revideeritud, iga kauba liigi (nimetuse ja sordi) kohta arvutati inventeerimisnimestikkude andmetel hinnalisandi summa (väljudes kindlaksmääratud juurdehindluse protsendist); pärast hinnalisandi üldise summa (iga nimestiku järgi) kokkuvõtmist tehti kindlaks selle protsent kaupade jäägile müügihinnast iga kaupluse kohta. Raamatupidaja kirjutas need andmed välja järgmisse abitabelisse:

Kaupluste nr-id	Inventeerimise kuupäev	Kaupade jääk nimestiku järgi (rublades)	Hinnalisandi summa (rublades)	Juurdehindluse protsent	Mitmesugused märkused
Kauplus nr. 1	8. veebruaril	12 500	1 400	11,2%	
„ nr. 2	24. „	8 000	840	10,5%	
„ nr. 3	11. „	4 200	466	11,1%	
„ nr. 4	17. „	6 500	624	9,6%	

Kasutades kaupade jooksva arvestamise andmeid jaemüügi-ettevõtteis, koostab raamatupidaja kuu lõpul alljärgneva arvutuse (vt. lk. 158).

Realiseeritud hinnalisandi summa kohta (antud näites 6060 rubla) tehakse, nagu eelpool tähendatud, kirjend hinnalisandi konto deebetisse ning kahjumite ja kasumite konto kreeditisse (kirje „Realiseeritud hinnalisand (kaubanduses)").

Konto nr. 6 „Hinnalisand" deebetisse kantakse mitteminevate kaupade hinnaalanduse, praagi ja riknenud kau-

Kaupluste nr-id	Kaupade jäägid 1. märtsiks 1944. a. (analüütilise arvestuse andmetel)	Hinnalisandi protsent ootam. revisjonide andmetel (vt. juurdelisatud tabel)	Hinnalisandi summa kaupade jäägile (hinnalisandi kontole jäetav 1. III 44)	Hinnalisandi summa kaupade jäägile jooksva arvestuse andmetel (seisuga 1. III 44)	Realiseeritud hinnalisandi summa veebruaris 1944. a (5—4)	Mitmesugused märkused
1	2	3	4	5	6	7
Kaupl. nr. 1	14 000	11,2%	1 568	—	—	
„ nr. 2	7 000	10,5%	735	—	—	
„ nr. 3	5 000	11,1%	555	—	—	
„ nr. 4	4 000	9,6%	424	—	—	
Kokku	30 000	—	3 282	9 342	6 060	

pade mahakirjutamise summad ja muud mahakirjutused kaupade juurdehindlusse puutuvas osas (peale hinnaalanduste, mis langevad varaliselt vastutavate isikute arvele). Nende mahakirjutuste korda raamatupidamises on üksikasjalikult kirjeldatud eelmises osas ja sellepärast seda käesolevas osas uuesti ei käsitata.

§ 26. Normeeritavate kaupade raamatupidamis-arvestuse iseärasused tarbijate kooperatiivi kaubanduslikes jaemüügi-ettevõtteis.

Vastavalt NSVL Riikliku Kaitsekomitee määrusele 22. jaanuarist 1943. a. on tarbijate kooperatsiooni kaubanduslikes jaemüügi-ettevõtteis sisse seatud koguseline raamatupidamis-arvestus normeeritavate toidu- ja tööstuskaupade alal, mida müüakse talongide ja osturaamatute järgi; kohtades aga, kus on sisse seatud elanikkonna varustamiseks kaardisüsteem, — toidukauba-kaartide, tööstuskauba-kaartide kupongide (tingühikute) ja orderite järgi.

Maalasuvale elanikkonnale toidu- ja mõnesuguste tööstuskaupade müümise kord on toodud NSVL Kaubanduse Rahvakomissariaadi ja Tsentrosojuzi ühistes käskkirjades

24. jaanuarist 1943. a. nr. 40/42 ja 9. veebruarist 1944. a. nr. 45/79.

Normeeritavate kaupade koguselise raamatupidamisarvestuse tehnika tarbijate kooperatiivi kaubanduslikes jaemüügi-ettevõtteis on toodud Tsentrosojuzi presiidiumi esimehe poolt kinnitatud Tsentrosojuzi keskraamatupidamise instruktsioonis 11. veebruarist 1944. a. nr. ЦБ -2-239 ja seisneb alljärgnevas.

Tarbijate kooperatiivi kaubanduslikesse jaemüügi-ettevõtteisse sissetulnud kaubad arvestatakse ilma erandita kõik rahalises väärtuses eelpoolnäidatud korra järgi. Normeeritud kaubad aga arvestatakse peale selle naturaalväljenduses (koguseliselt) varaliselt vastutavate müüjate poolt koostatud normeeritud kaupade liikumise aruannetes. Nende aruannete vormi ja täitmise korda käsitame alamal.

Normeeritud kaupade müüki maalasuvale elanikkonnale toimetatakse ühekordsete talongide järgi, milledes näidatakse: missugust nimelt kaupa tuleb välja anda, väljaandmisele kuuluva kauba hulk, ostjale talongi väljaandmise kuupäev (omab tähtsust sellepärast, et ühekordse talongi kehtivuse tähtaeg on piiratud 10 päevaga) ning ühekordse talongi väljaandnud organisatsiooni nimetus ja pitsat.

Mõnede kaupade kohta on sisse seatud pikemaajalise kestusega talongid: kaks nädalat, kvartaal, aasta — kaupade müügiks rebitavate kupongide vastu. Kauba müüginorm ühe kupongi kohta kuulutatakse elanikkonnale ja kauplevatele ettevõtetele välja kohalikkude reguleerivate organite poolt nende kupongide kehtivuse perioodiks.

Niiviisi on müüjal normeeritavate kaupade väljamineku aluseks nende müümisel elanikkonnale esiteks ühekordsed talongid ja teiseks pikaajalise kehtivusega talongide (abonementide) rebitavad kupongid.

Normeeritavate kaupade müüki kinnistele asutistele (haiglatele, lastesõimedele, lastekodudele jms.) toimetatakse kinnitatud varustusnormide ja varutavate kontingentide piires järgmist vormi osturaamatute järgi (vt. lk. 160—161).

Toodete müümisel antud kaupluse juurde kinnistatud asutise esindajale, kontrollib müüja osturaamatu tiitellehel olevas kirjendis toodete müügi norme, kirjutab müüdud kaupade hulga osturaamatu lehele ja kontsule, toob kontsul välja kasutamata limiidi jäägi, mille järele rebib välja

osturaamatu lehe ja annab selle normeeritavate kaupade liikumise aruande juures raamatupidamisse. Osturaamat antakse tagasi toodete saajale.

Järgneval toodete müümisel kontrollib müüja viimase täidetud ja tema poolt allakirjutatud kontsu järgi vastavate toodete vaba limiidi jääki ja teostab uue müügi ainult selle jäägi piires, kusjuures täidab uuesti (järjekorras järgmise) osturaamatu lehe ja kontsu samal viisil, nagu see oli näidatud eelpool.

Kaubandusliku töö praktikas on juhtumeid, kui tarbijate kooperatiivi juhatus mingisugustel põhjustel annab korralduse osa normeeritavate kaupade ümberpaigutamiseks ühest ettevõttest teise (näiteks peakauplusest harukauplusesse).

Tiitellehe vorm.

OSTURAAMAT.

antud ..... kuuks 194..... a.

(organisatsiooni nimetus, kellele raamat välja antakse)

(varustatava kontingendi suurus)

Väljaandmise norm.

Järjek. nr-id	Toodete nimetus	Kuu norm	Järjek. nr-id	Toodete nimetus	Kuu norm
1	Tangud ja makaromid		8	Seep, majapidamise	
2	Suhkur ja kondiitrisaadused . . .		9		
3	Või, looma- ja taime-		10		
4	Liha ja kalasaadused		11		
			12		
5	Tee				
6	Kartul ja aedvili .			jne.	
7	Nisujahu				

„.....“ ..... 194..... a. .....

(allkiri)

P. A.

Arvestas rajooni kaubandusosakonna juhataja

.....

KINNISTAMINE

toodetega varustamiseks ..... 194.....

Ladu (magasin) .....

„.....“ ..... 194..... a.

TKM Liidu kaubandusosakonna

juhataja .....

P. A.

Osturaamatu lehe vorm.

Ostulehe konts nr.

..... kuuks 194..... a.

Ostuleht raamatust nr.

..... (organisatsiooni nimetus)

..... 194..... a.

Järjek. nr-id	Toodete nimetus	Müüdud kg-des	Limiidi jääk kg-des	Järjek. nr-id	Toodete nimetus	Müüdud kg-des
1	Tangud ja makaronid	20	15	1	Tangud ja makaronid	20
2	Suhkur ja kondiitrisaadused .	10	—	2	Suhkur ja kondiitrisaadused .	10
3	Tee	—	2	3	Tee	—
4	Või, looma- ja taime-	8	4	4	Või, looma- ja taime-	8
5	Liha ja kalasaadused . . .	15	10	5	Liha ja kalasaadused . . .	15
6	Nisujahu . . .	10	8	6	Nisujahu . . .	10

„.....“ ..... 194..... a.

„.....“ ..... 194..... a.

Tooted andis välja ..... (allkiri)

Tooted võttis vastu ..... (allkiri)

Niisugustel juhtudel on normeeritavate kaupade väljastamise aluseks tavalist vormi (vt. lk. 100) väljamineku-saate-

kiri, milles märgitakse väljastatud kaupade nimetus, hulk, hind ja väärtus.

Normeeritavate kaupade murd, praak, riknemine, hinnaalandus ja puudujäägid vormistatakse aktiga harilikus korras, mis on kehtestatud kõigi normeeritavate ja normeerimata kaupade jaoks (vt. lk. 96).

Niiviisi on dokumentideks, mis kinnitavad normeeritavate kaupade müügi seaduslikkust kaubanduslikust jaemüügiettevõttest: a) ühekordsed talongid; b) pikaajalise kehtivusega talongide (abonementide) rebitavad kupongid; c) osturaamatute rebitavad lehed; d) väljamineku-saatekirjad (normeeritavate kaupade sisemiseks ümberpaigutamiseks sama tarbijate kooperatiivi teise ettevõttesse); e) aktid riknenud ja praakkaupade mahakirjutamise kohta.

Dokumentideks, mis on normeeritavate kaupade sissetulekuks arvestamise aluseks, on nagu tavaliselt varustajate arve-faktuurid ja oma tarbijate kooperatiivi teiste ettevõtete väljamineku-saatekirjade ärakirjad (normeeritavate kaupade saamisel neist ettevõtteist).

Kauba-rahaliste aruannete koostamiseks määratud tähtaegadel koostab varaliselt vastutav müüja erilise aruande normeeritavate kaupade liikumise kohta, milles märgib (naturaalmõõtudes) nende kaupade jäägid aruandeperioodi alguseks (peakauplustes — päeva alguseks, muudes — viispäevaku alguseks), sissetuleku aruandeperioodil (iga dokumendi järgi eraldi), müügi talongide ja osturaamatute järgi, müügi saatekirjade järgi ning jäägi aruandeperioodi lõpuks. Aruandesse kirjutatavad kaupade nimetused (nomenklatuur) peavad täpselt vastama nimetustele, mis on näidatud kaupade müügitalongidel elanikkonnale, kuna ainult sel juhul on võimalik õigesti organiseerida kontrolli normeeritavate kaupade müügireeglite täitmise üle nende kaupade müümisel elanikkonnale ja kinnistele asutistele.

Normeeritavate kaupade liikumise aruanne koostatakse kahes eksemplaris järgmise Tsentrosojuzi poolt kinnitatud vormi järgi (vt. lk. 164).

Aruandele lisatakse juurde müüja poolt kustutatud ühekordsed talongid, lehtedele kleebitud (kaupade ja kupongide liikide järgi) rebitavad kupongid, osturaamatute rebitavad lehed, saatekirjad ja muud dokumendid, mis on aluseks sissekannetele normeeritavate kaupade liikumise aruannetes.

See aruanne esitatakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse üheaegselt kauba-rahalise aruandega, koos kõigi tema juurde kuuluvate dokumentidega varaliselt vastutava isiku poolt isiklikult.

Tarbijate kooperatiivi raamatupidaja peab hoolikalt kontrollima ja üle lugema kõik aruandele lisatavad talongid ja muud dokumendid, kontrollima kõigi sissekannete õigsust normeeritavate kaupade liikumise aruandes ja selles näidatud kaupade koguste vastavust tõendavatele dokumentidele. Veendudes, et kõik sissekanded on õiged ja tõendatud juurdelisatud dokumentidega, annab raamatupidaja aruande tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehele kinnitamiseks.

Pärast aruande kinnitamist juhatuse esimehe poolt annab raamatupidaja aruande teisel eksemplaril allkirja esimese eksemplari ja kõigi selle juurde lisatud talongide, kupongide, lehtede ja muude dokumentide saamise kohta.

Teine aruande eksemplar antakse varaliselt vastutavale müüjale, esimene eksemplar aga pannakse aktide mappi, kus hoitakse alal võrdsetel alustel teiste dokumentide ja raamatupidamise kaartidega.

Iga varaliselt vastutava isiku kohta tuleb seada eraldi mapp normeeritavate kaupade liikumise aruannete jaoks, sest säärane kord nende hoidmisel kergendab järgnevate aruannete kontrollimist ja lihtsustab dokumentaalsete revisjonide läbiviimist.

Normeeritavate kaupade kaubastatud müügitalongid ja -kupongid hoitakse samuti eraldi mappides (varaliselt vastutavate müüjate järgi), kuid mitte koos normeeritavate kaupade liikumise aruannetega, kuna need (kaubastatud) talongid ja kupongid kuuluvad edaspidi hävitamisele.

Võimalike kuritarvituste ärahoidmiseks kaubastatud talongidega (näiteks varastatud talongide ärakasutamine teise müüja poolt normeeritud kaupade väljaminekut tõendavate dokumentidena) soovitatakse igal talongil, kupongidega täiskleebitud lehel ja osturaamatu rebitaval lehel kirjutada murdnumber. Selle numbri lugeja tähendab kaupluse numbrit, mille aruandele (registrile) on need dokumendid juurde lisatud, nimetaja aga — normeeritavate kaupade liikumise aruande numbrit, millele need talongid on lisandatud. Niisugune nummerdamine hoiab ära võimaluse kasutada neid talonge normeeritavate kaupade puudujääkide katmiseks

Semjonovo Tarbijate Kooperatiiv
Semjonovo rajoon
Magasin nr. 4
Varal. vast. isik Petrov, G. I.

Kauba-rahalise aruande nr. 26 juurde.

KINNITAN:
Juhatuse esimees .....
11. mail 1944. a. (allkiri)

ARUANNE nr. 14

normeeritavate kaupade liikumise kohta

„6." kuni „10." maini 1944. a.

Jrk. nr-id	Normeeritavate kaupade nimetus	Mõõtühik	Jääk 6. maiks 1944. a.	Sisse tulnud				Müüdud ja antud		Jääk 11. maiks 1944. a.	Raamatupidamise märkmeteks kontrollimise kohta
				dokument nr. 186 järgi.	dokument nr. 197 järgi	dokument nr. 216 järgi	kokku sisse tulnud	mütük talongide ja osturaamatute järgi	antud saatekirjade järgi oma organisatsiooni teistesse ettevõtetesse		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Seep, majapidamise	tk.	62	—	—	—	—	40	—	22	
2	Seep, tualett . .	tk.	96	—	—	—	—	26	—	70	
3	Tuletikud	karp	620	—	—	—	—	210	110	300	
4	Suhkur	kg	—	82	—	—	82	38	—	44	
5	Heeringad . . .	kg	—	112	—	—	112	—	—	112	
6	Sokid, meeste . .	paar	40	—	70	—	70	40	—	70	
7	Puuvillariie . . . jne.	mtr.	140	—	210	72	282	216	120	86	

Märkmed kontrollimise kohta: Aruanne kontrollitud, talongid üle loetud. Kõik õigena leitud.

11. mail 1944. a.

Raamatupidaja (Semjonov)

Lisad: 1. Sissetuleku-dokumendid nr. 186, 197, 216
2. Väljamineku-saatekirjad nr. 43, 44, ühekordseid talonge 340 tk., kupongidega kleebitud lehti leivale ..... tk., soolale ..... tk., tuletikkudele ..... tk., ostulehti ..... tk.

Kaupluse juhataja (Petrov)

11. mail 1944. a.

Ülemalloetletud dokumendid ja aruande esimese eksemplari vastu võtnud:

Raamatupidaja (Semjonov)

11. mail 1944. a.

teistes ettevõtetes, kõrvaldab vigade võimaluse raamatupidamise poolt, kergendab igat liiki õiendite saamist ja lihtsustab tööd varaliselt vastutavate müüjate revideerimisel.

Kaubastatud talongid, nagu juba eelpool öeldud, kuuluvad hävitamisele. Talongide hävitamist toimetatakse selle tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu poolt, kelle süsteemi kuulub vastav tarbijate kooperatiiv. Tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu juhatuse otsusel võib üksikutele tarbijate kooperatiividele, mis asuvad kaugel maakondlikust (rajooni) liidust, anda õiguse talongide hävitamiseks kohapeal.

Tähtajad kaubastatud talongide äraandmiseks tarbijate kooperatiivide maakondlikku (rajooni) liitu määratakse liidu juhatuse poolt iga tarbijate kooperatiivi jaoks eraldi. Määratud tähtaegadel esitab tarbijate kooperatiivi raamatupidaja tarbijate kooperatiivide maakondlikku (rajooni) liitu kaubastatud talongid koos aruandega, mille juures need talongid olid antud müüjate poolt tarbijate kooperatiivi. Talongide vastuvõtmist tarbijate kooperatiivilt toimetab tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu juhatuse poolt määratud kaastööline, kusjuures kõik talongid tuleb hoolikalt kontrollida ja üle lugeda.

Pärast kontrollimist ja ülelugemist võetakse talongid vastu tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu poolt, tarbijate kooperatiivi raamatupidajale aga antakse tagasi aruanded, milledele lüüakse stamp-allkiri talongide vastuvõtmise kohta. Stamp-allkirjal on järgmine vorm:

„.....“ ..... 194..... a. on kõik käesolevas aruandes näidatud talongid vastu võetud tarbijate kooperatiivide maakondliku liidu juhatuse poolt.

.....
(vastuvõtja allkiri)

Peale selle koostatakse vastuvõetud talongide koguhulga kohta järgmises vormis akt:

15. märtsil 1944. a.
Vassiljevo TKML

AKT nr. 8

normeeritavate kaupade kaubastatud müügitalongide vastuvõtmise-äraandmise kohta.

Vastu võetud Semjonovo Tarbijate Kooperatiivilt raamatupidaja Petrov, I. S. kaudu aruannete nr. 2, 3, 7, 9, 11, 12, 17, 19 järgi magasinidest nr. 2, 4 kaubastatud talonge, osturaamatute lehti ja kuponge kokku:

Järjek. nr-id	Kaupade nimetus	Mõõtühik	Talongide hulk	Kaupade hulk	
				1 talongile	Kõigile talongidele
1	2	3	4	5	6
1	Leib	kg	400	0,4	160
2	Suhkur	kg	60	0,3	18
3	Sukad, naiste	paarid	120	1	120
4	Meeste ülikonnad, poolvillased	tk.	30	1	30
5	Sool	kg	800	0,4	320
	jne.				

Andis ära ..... (allkiri) Võttis vastu ..... (allkiri)

Kõik kaubastatud talongide vastuvõtmise aktid registreeritakse tarbijate kooperatiivide maakondlikus (rajooni) liidus järgmist vormi raamatus:

Akt		Milliselt tarb. koop. talongid vastu võetud	Milliste aruannete järgi	Talongide hävitamise kuupäev	Talongide hävitamise komisjoni koosseis	Mitmesugused märkmed	
Nr.	Kuupäev						
1	2	3	4	5	6	7	8

Tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu poolt vastuvõetud talongid hävitatakse põletamise teel. Talongide hävitamise kohta koostatakse akt, milleks kasutatakse kaubastatud talongide vastuvõtmise-äraandmise akti tagumist külge. Seoses sellega on talongide vastuvõtmise-äraandmise akti tagumine külg järgmist vormi:

A K T

talongide hävitamise kohta

„.....“ ..... 194..... a. komisjon koosseisus:

1. .....

2. .....

3. .....

kontrollis käesoleva akti esimesel küljel näidatud talongide hulka ja hävitas need põletamise teel.

Komisjon (allkirjad).

Akt kirjutatakse alla komisjoni poolt, mille koosseisus on tarbijate kooperatiivide maakondliku liidu juhatuse, maakonna kaubandusosakonna ja tarbijate kooperatiivide maakondliku liidu revisjonikomisjoni esindajad.

Üks eksemplar sellest aktist antakse üle tarbijate kooperatiivile, teine jääb tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu asjatoimetuse juurde.

Niiviisi peab tarbijate kooperatiivi raamatupidamine normeeritavate kaupade väljamineku õigsuse kontrollimisel esitama kas kaubastatud talongid või akti talongide vastuvõtmise-äraandmise kohta tarbijate kooperatiivide maakondlikku (rajooni) liitu. Kui normeeritavate kaupade väljaminekut kontrollitakse üksikute ettevõtete järgi, siis on väljamineku tõenduseks normeeritavate kaupade väljamineku aruanded (mis asendavad raamatupidamise kauba-sordilisi analüütilisi kontosid), mis märgitud tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu stamp-allkirjaga talongide vastuvõtmise kohta.

Kui tarbijate kooperatiiv on kaubastatud talongide äraandmisest tarbijate kooperatiivide maakondlikku (rajooni) liitu vabastatud, siis nende hävitamine vormistatakse tarbijate kooperatiivis aktiga, milles näidatakse: hävitatud talongide järgi müüdud kaupade nimetus, talongide hulk, hävita-

tud talongide järgi müüdud kaupade kogus ja aruannete numbrid, millede juures olid hävitatud talongid tarbijate kooperatiivi antud.

Pole lubatud koostada ühte akti kahe või mitme varaliselt vastutava isiku poolt äraantud talongide hävitamise kohta, kuna niisugusel juhul oleks revideerimisel võimatu või väga raske kindlaks teha üksikute isikute vastutavust kaupade eest. Sellepärast tuleb ühte akti sisse võtta talongid, mis on ära antud ainult ühe varaliselt vastutava isiku poolt.

Akt kirjutatakse alla tarbijate kooperatiivi esimehe, külanõukogu esindaja ja tarbijate kooperatiivi revisjonikomisjoni esimehe poolt. Aktid talongide hävitamise kohta hoitakse alal samades mappides, kus hoiti hävitatud talonge.

§ 27. Elanikkonnalt asjade ülesostu operatsioonide arvestamine.

Kooskõlas kehtivate NSVL Kaubandusministeeriumi reeglitega ja Tsentrosojuzi juhenditega võivad tarbijate kooperatiivid toimetada elanikkonnalt asjade ülesostmist ruumes (ülesostupunktides), mis on selleks otstarbeks eriliselt ette nähtud. Elanikkonnalt ülesostetud kaupade müüki ei toimetata ülesostupunktides, vaid selleks otstarbeks eraldatud magasinides, telkides või magasinide eriosakondades, kus müüakse mitmesuguseid kaupu.

Ülesostu-operatsioonide toimetamiseks annab tarbijate kooperatiivi juhatus ülesostupunkti juhatajale välja rahalise avansi, mida arvestatakse allkontol „Aruandekohuslikud isikud" tema isiklikul kontol.

Iga ostetud asja kohta kirjutab ülesostupunkti juhataja välja kviitungi neljas eksemplaris järgmises vormis:

Kviitung kinnitatakse punkti juhataja ja asja müüja allkirjadega. Esimene eksemplar sellest kviitungist on ette nähtud ülesostupunktile asja müünud isiku jaoks, teine eksemplar esitatakse raamatupidamisse ülesostupunkti juhataja aruande juures, kolmas eksemplar kinnitatakse ostetud asja külge, neljas (konts) aga jääb punkti juhataja juurde teatmeteks.

Kontrolli otstarbel elanikkonnalt asjade ülesostu operatsioonide vormistamise kohta annab tarbijate kooperatiivi

Organisatsiooni nimetus — Ülesostupunkt nr. 1

KVIITUNG nr. 198

15. aprillil 1944. a.

Asja müünud isiku perekonnanimi ja initsiaalid .....

.....

Aadress .....

Ostetud sularaha eest:

Asja täielik nimetus	Asja seisukord, tema tunnused	Ostuhind
Palitu, demisesoonne, mustast kalevist (jämevillane)	Kantud, vajab puhastust, kahjustusi ei ole	70 rbl.

Hind seitsekümmend rubla
(sõnadega)

Maksis välja (allkiri) Võttis vastu (allkiri)

juhatus ülesostupunkti juhatajale välja (allkirja vastu) kviitungiraamatud varem läbinummerdatud kviitungitega. Punkti juhataja kviteerimises peab olema näidatud, millisest numbrist ja millise numbrini on tema kviitungid saanud. Kui kviitungi kirjutamisel on juhtunud viga, siis niisugune kviitung annulleeritakse ja selle asemel kirjutatakse uus. Kõik annulleeritud (kustutatud) kviitungite eksemplarid jäävad kviitungiraamatusse.

Punkti poolt elanikkonnalt ülesostetud asjad antakse üle ülesostetud kaupade realiseerimiseks eraldatud magasinidele kahe päeva jooksul, arvates ülesostmise päevast.

Remonti või korrastamist nõudvad asjad saadetakse parandustöökodadesse samal tähtajal. Desinfitseerimist nõudvad asjad saadetakse enne nende üleandmist magasini või töökotta tavalist vormi saatekirjaga desinfitseerimiskotta.

Elanikkonnalt ülesostetud asjade üleandmine magasini müümiseks vormistatakse aktiga, mille alusel määratakse kindlaks iga ostetud asja müügihind. Hindamise akt koostatakse komisjoni poolt, mille koosseisus on tarbijate kooperatiivi juhatuse esimees (või kaubandusosakonna juhataja), ülesostupunkti juhataja ja magasini juhataja, kes võtab ülesostetud asjad vastu realiseerimiseks.

Akt koostatakse kolmes eksemplaris järgmises vormis:

Organisatsioon — Vassiljevski TK
Ettevõte — Ülesostupunkt nr. 1

HINDAMISE-ÜLEANDMISE AKT nr. 16

„10." märtsil 1944. a.

Komisjon koosseisus: (näidatakse akti koostamisest osavõtnud isikute ametid, perekonnanimed ja initsiaalid) toimetas kokkuostupunktist nr. 1 saadud asjade hindamist.

Järjek. nr.	Asjade nimetus ja kirjeldus	Kviitung		Ostu-hind	Hinde-väärtus	Vahe		Müügi-hind
		Aeg	Nr.			Vähem-maks	Üle-maks	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Palitu, demise-soonne, naiste koverkott jne.	10.III 1944. a.	79	90	100	10	—	115

Komisjoni liikmed: (allkirjad)

Ära andnud ja baasi hindamisega nõus — ülesostupunkti juhataja

.....
(allkiri)

Vastu võtnud — varaliselt vastutav isik .....
(amet ja allkiri)

Akti esimene eksemplar antakse magasini juhatajale alusena kauba arvestamiseks sissetulekuna ja dokumendina müügihinna määramise kohta realiseerimiseks kuuluvale asjale. Teine eksemplar antakse üle tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse magasini juhataja aruande juures, kolmas aga jääb ülesostupunkti juhatajale ja esitatakse tema poolt edaspidi raamatupidamisse koos oma aruandega. Hindamise akt on samuti asjade üleandmise dokumendiks ülesostupunktist magasini. Selles aktis komisjon näitab asja hindeväärtuse, s. o. selle hinna, mida ülesostja õigel hindamisel oleks pidanud asja eest maksma, ja tema müügihinna. Vahe müügihinna ja hinnaväärtuse vahel on tarbijate kooperatiivi kaubanduslik juurdehindlus või hinnalisand. Kui komisjoni poolt tehtud asja hindamine läheb lahku ülesostupunkti juhataja hindamisest, siis vahe näidatakse 7-ndas (vähemmaks) või 8-ndas lahtris (ülemaks). Vähemmaksudest, mis ületavad

3 rubla, peab tarbijate kooperatiivi raamatupidamine teadustama asja müüjat (kviitungis näidatud aadressil), pannes temale ette ilmuda juurdemakstava summa järele.

Ülesostupunkti juhataja esitab iga päev raamatupidamisse kaksik-aruande, mille esikülg kujutab saadud avansi kulutamise aruannet (tasutud kviitungite numbrite loeteluga), tagumine külg aga päeva-aruannet kaupade liikumise üle ülesostupunktis (jääk päeva alguseks, sissetulek ja väljaminek päevas ning jääk päeva lõpuks). Kaupade liikumise aruanne antakse ainult summalises väljenduses. Kaksik-aruandele lisatakse ülesostu-kviitungid (nimestiku juures) ja hindamisaktid.

Skeem

kirjenditeks operatsioonide arvestamisel elanikkonnalt asjade ülesostmisel.

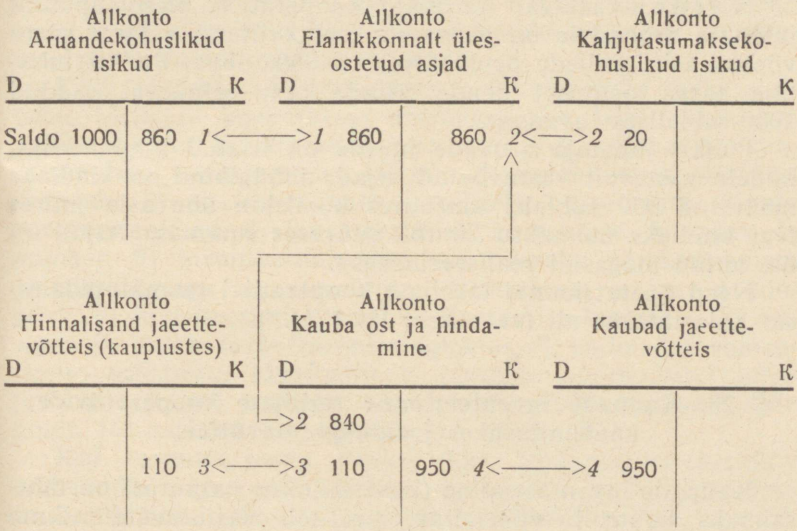

Elanikkonnalt ülesostetud kaupu realiseeriva magasini või osakonna juhataja annab nende kaupade sissetulekust ja müügist aru ühistel alustel teiste kaubanduslikkude ettevõtetega. Ta koostab kauba-rahalisi või kauba- ja kassa-aruandeid ja annab need ära tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse.

Tarbijate kooperatiivi raamatupidamises arvestatakse elanikkonnalt asjade ülesostu operatsioonid järgmiselt. Ülesostupunkti sissetulevate kaupade arvestamiseks avatakse kontos nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis" eraldi allkonto nimetusega „Elanikkonnalt ülesostetud asjad". Selle allkonto deebetisse kirjutatakse elanikkonnalt ostetud kaupade ostuhind. Allkonto „Elanikkonnalt ülesostetud asjad" kreeditisse kirjutatakse ostuhind ülesostetud kaupade eest, mis on ülesostupunkti poolt üle antud magasini realiseerimiseks.

Kirjendite aluseks allkontosse „Elanikkonnalt ülesostetud asjad" on kontrollitud ja juhatuse esimehe poolt kinnitatud ülesostupunkti juhataja päevaaruanded, nende juurde lisatud kviitungite ja hindamisaktidega.

Arutame läbi operatsioonide arvestamise näite elanikkonnalt ülesostetud asjade alal.

N ä i d e. Vastavalt tarbijate kooperatiivi ülesostupunkti juhataja aruandele on päeva jooksul kviitungite järgi vastu võetud asju, millede ostuväärtus on 860 rubla. Punkti juhataja tasus ostmisel nende asjade eest eelpäeval saadud 1000-rublalisest avansist.

Punkti juhataja aruande juurde on lisatud hindamisakt, millele vastavalt vastuvõetud asjade müügihind on kindlaks määratud 950 rublale, kusjuures komisjon ühe asja juures tegi kindlaks ülemaksu 20 rbl. suuruses summas. Asjad on üle antud magasini realiseerimiseks.

Need operatsioonid tarbijate kooperatiivi raamatupidamises kajastatakse nii (vt. skeem lk. 171).

§ 28. Kaupade inventeerimine tarbijate kooperatiivide kaubanduslikes jaemüügi-ettevõtteis.

Kaupade inventeerimine (kontrollimine natuuras) on tähtsaimaks kontrolli vahendiks varaliselt vastutavate isikute kätte usaldatud väärtuste allesoleku üle. Vastavalt NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrusele 25. jaanuarist 1939. a. nr. 137 „Tarbijate kooperatsiooni tööst", toimetatakse tarbijate kooperatiivide kauplustes kaupade inventeerimist mitte harvemalt kui üks kord kuus. Hästi korraldatud arvepidamise ja aruandlusega magasinides võib kaupade inventeerimist toimetada üks kord kvartaalis. Normeeritavate kaupade inven-

teerimist toimetatakse igas kuus (ootamatu revisjoni korras) ilma erandita kõigis kaubanduslikes jaemüügi-ettevõtteis. Kaupade inventeerimise kord tarbijate kooperatiivide kauplustes on kindlaks määratud Tsentrosojuzi erilise instruktsiooniga ja seisneb järgnevas.

Inventeerimise läbiviimise juhtimist teostavad tarbijate kooperatiivi juhatuse esimees ja raamatupidaja. Inventeerimise tegelikuks läbiviimiseks igas tarbijate kooperatiivi kaubanduslikus ettevõttes määrab juhatuse esimees koos raamatupidajaga inventeerimiskomisjoni, koosseisus: tarbijate kooperatiivi juhatuse esindaja (komisjoni esimees), revisjonikomisjoni või kauplusekomisjoni esindaja ja varaliselt vastutav isik.

Korraldus inventeerimise läbiviimiseks antakse inventeerimiskomisjoni esimehele kätte mitte varem kui kaks tundi enne inventeerimise algust. See on vajalik revisjoni ootamatuse põhimõttest kinnipidamiseks.

Kõik korraldused inventeerimise läbiviimiseks registreeritakse tarbijate kooperatiivi raamatupidaja poolt raamatus, milles näidatakse järgmised andmed: 1) järjekorra number (korralduse registreerimise järgi), 2) revideeritava ettevõtte nimetus, 3) revideeritavate varaliselt vastutavate isikute perekonnanimed, 4) inventeerimise korralduse kuupäev ja number, 5) inventeerimiskomisjoni esimehe perekonnanimi, 6) korraldusega inventeerimise lõpetamiseks määratud kuupäev, 7) inventeerimise tegelik lõpetamise kuupäev, 8) esialgne ja lõplik inventeerimise tulemus, 9) andmed inventeerimise tulemuste kinnitamisest tarbijate kooperatiivi juhatuse ja tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu poolt, 10) asja kohtusseandmise kuupäev.

Kui inventeerimine viiakse läbi tarbijate kooperatiivi revisjonikomisjoni või tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu juhatuse initsiatiivil, siis komisjoni koosseis määratakse kindlaks viimaste poolt.

Kaupade inventeerimine viiakse läbi varaliselt vastutava isiku isiklikul osavõtul.

Kaupade ja väärtuste inventeerimist kaubanduslikes ettevõtetes toimetatakse ainult väljaspool tööaega, — puhkepäevadel, õhtuti ja öösiti. See on vajalik selleks, et inventeerimine ei segaks kaubandusliku ettevõtte normaalset tööd.

Inventeerimise läbiviimise töö kiirendamiseks soovitatakse tarvitusele võtta mõningad ettevalmistus-abinõud. Eriti tükikaubad tuleb paigutada kergesti üleloetavaisse ridadesse; laialipaisatud kaubad kokku panna ühte kohta. Samuti tuleb eraldi panna praak ja täielikult kõlbmatuks muutunud kaubad.

Kassa sularaha tuleb ära anda panka või tarbijate kooperatiivi juhatuse kassasse.

Kauba alt vabanenud taara on vaja anda eriladudesse.

Asudes inventeerimise läbiviimisele peab inventeerimiskomisjon:

a) hoolikalt kontrollima kõigi mõõteriistade (kaalude, kaaluvihtide, meetrite, liitrite jms.) õigsust;

b) nõudma kaupluse juhatajalt viimase kauba-rahalise aruande (kassat omavates ettevõtetes — kauba- ja kassaaruanded);

c) saama kaupluse juhatajalt õiendi selle kohta, et aruandesse on sisse võetud kõik olemasolevad dokumendid ja et kaupluses ei ole sissetulekuna arvestamata kaupu.

Kaupade kontrollimist tuleb alata teatud kindlast kaupluse kohast ja antud ruumes minna edasi kaupade asetamise korras, kuna korrapäratu üleminek ühest kohast teise, ühe kauba juurest teise juurde võib kergesti tuua vigu kaupade ülelugemises.

Inventeerimise läbiviimisel kõrvalisi isikuid kaupluse ruumidesse ei lasta; ei lubata ka varaliselt vastutava isiku äraolekut. Kaubanduslikke operatsioone, s. o. kaupade vastuvõtmist ja müümist, jäägi kindlakstegemise ajal ei toimetata.

Kui väärtuste kontrollimist ei saa lõpetada ühe päevaga, lahkuvad kõik kontrollimist teostanud isikud ruumist ühekorraga ja ruum suletakse kahe lukuga. Ühe luku võti jääb hoiule varaliselt vastutava isiku kätte, teise luku võti aga inventeerimiskomisjoni esimehe kätte. Võib ruumi sulgeda ka ühe lukuga, kuid siis tuleb see tingimata kinni pitseerida. Viimasel juhul jääb võti varaliselt vastutava isiku kätte, komisjoni esimehe kätte jääb aga pitsat, millega ruum kinni pitseeriti.

Kaupade ülekaalumist, ülemõõtmist ja ülelugemist toimetab varaliselt vastutav isik koos komisjoni liikmetega.

Ülelugemisele, ülekaalumisele ja ülemõõtmisele kuuluvad kõik kaubad. Kõik lahtipakkimata tünnid ja kastid kaupa-

dega (näiteks kastid paberossidega, kastid majapidamisseebiga jne.) avatakse ja kontrollitakse täpselt nendes olevate kaupade hulka.

Inventeerimise tulemusena selgunud kaubad ja taara kirjutatakse järgmist vormi nimestikku:

Organisatsiooni nimetus — Petrovo Tarb. Koop.

FAKTILISELT ALALOLEVATE KAUPADE NIMESTIK

mis selgusid kaupluses nr. 2 asukohaga Petrovo küla
(ettevõtte nimetus) (asustatud punkti nimetus)

Inventuur toimus 4. märtsil 1944. a.

Pärast jääkide arvelevõtmist ei kaubeldud
(näidata, kas teostati kauplemist)

Inventuuri toimetas juhatuse esindaja (inventeerimiskomisjoni liige) juhatuse liige Ivanov, Semjon Petrovitš ja ühiskondlikud esindajad
(perekonnanimi, nimi, isanimi ja amet)
revisjonikomisjoni liige Barkov, Ivan Nesterovitš ja kauplusekomisjoni
(perekonnanimi, nimi, isanimi, samuti millise ühiskondliku organisatsiooni
liige Smirnov, Vassili Prohorovitš, kaubandusettevõtte juhataja Semin,
esindajad nad on)

Grigori Semjonovitši isiklikul osavõtul tarbijate kooperatiivi juhatuse
(perekonnanimi, nimi, isanimi)
korralduse alusel.

Nimistule on juurde lisatud: kauba-rahaline aruanne nr. 13 aja-
(näidata viimane kauba-rahaline
vahemiku eest 1. kuni 4. märtsini 1944. a.
aruanne ja aktid, mis koostatud kohaliku komisjoni juuresolekul)

Faktilisel kontrollimisel osutus:

a) raha: ükssada kaheksakümmend kolm rbl. 45 kop.
(sõnadega)

b) kaupu: kaheksasada kuuskümmend neli rbl. 30 kop.

Jrk. nr-id	Kaupade nimetus	Mõõtühik	Kogus			Hind		Summa		Kaubarühmade nr-id	Märkus
			kohti	kaalus või mõõdus	lugedes						
1	2	3	4	5	6	7		8		9	10
1	Suhkur, saetud .	kg	—	62	—	5	50	341	—	—	
	Või, rõõsakoore .	„	—	8	—	24	—	192	—	—	
	jne.										

Inventuuri-nimestikud koostatakse kolmes eksemplaris. Ühe eksemplari koostab varaliselt vastutav isik, kaks teist (kopeeri läbi) — komisjoni liige. Nimestikud tuleb kirjutada tindiga või keemilise pliiatsiga selgelt, loetavalt, ilma paranduste ja väljakraapimisteta. Parandused nimestikus tehakse valesti kirjutatu läbikriipsutamise (nii et mahakriipsutatut saaks lugeda) teel ja kauba õige nimetuse, tema koguse ja hinna uuestikirjutamisega. Kõigi paranduste kohta tehakse märkused, mis kinnitatakse komisjoni liikmete ja varaliselt vastutava isiku allkirjadega.

Kui nimestik koosneb mitmest leheküljest, siis kõik leheküljed nummerdatakse, iga lehekülje alumisel äärel tehakse viide järgmise lehekülje numbrile. Nimestiku iga lehekülg kirjutatakse alla komisjoni liikmete ja varaliselt vastutava isiku poolt.

Nimestikku kirjutatakse iga kauba täpne nimetus, mark ja sort. Lahtris „hind" näidatakse see hind, millega kaup on antud varaliselt vastutava isiku aruandlusele.

Pärast kõigi kaupade sissekandmist nimestikku on vaja kontrollida, kas ei ole vahelejätmisi üksikute kaupade kogustes ja hindades, ning võrrelda komisjoni liikme poolt kirjutatud eksemplar varaliselt vastutava isiku poolt kirjutatud eksemplariga. Kui nimestikkudes tehakse kindlaks lahkuminekud, tuleb kauba vastav sort uuesti üle lugeda või üle kaaluda ja viga parandada.

Müügisumma jääk, mis ei ole juhatuse kassasse ära antud, kirjutatakse nimestiku esiküljele.

Pärast nimestiku õigsuse kontrollimist arvutavad komisjoni liikmed ja varaliselt vastutav isik välja summad iga kauba järgi ja võtavad kokku nimestikus loetletud kaupade väärtuse kogusumma. Kontrollitud kokkuvõtte summa kirjutatakse sõnadega ning nimestikule kirjutavad alla komisjoni liikmed ja varaliselt vastutav isik. Peale selle korratakse kaubajääkide kokkuvõtet ka inventuuri-nimestiku esi- (tiitel-) küljel.

Nimestiku esimene ja teine eksemplar antakse komisjoni esimehe poolt tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse, kolmas eksemplar aga varaliselt vastutavale isikule allkirja vastu esimesel eksemplaril.

Pärast hindade ja kõigi kokkuvõtete hoolikat kontrollimist tarbijate kooperatiivi raamatupidaja ühiselt varaliselt

vastutava isikuga võrdlevad kaupade jääkide summat inventuuri-nimestikus raamatulise jäägiga ja koostavad selle võrdluse tulemuste kohta järgmises vormis akti:

Ettevõtte nimetus — Petrovo Tarb. Koop.

AKT

väärtuste kontrollimise tulemuste kohta kaupluses nr. 2.

Tarbijate kooperatiivi raamatupidaja Vassiltšenko, Vassili Konstantinovitš ja kaupluse nr. 2 juhataja Semin, Grigori Semjonovitš toimetasid jääkide võrdlust raamatupidamise kirjendite järgi 4. märtsiks 1944. a. tegeliku olemiga nimestikkude järgi samaks kuupäevaks, millised jäägid on kaupluse juhataja Semin, Grigori Semjonovitši vastutusel, kes elab Petrovo külas, Krasnaja tän., maja nr. 8.

Selle juures osutus:

	Väärtuste nimetus	Raamatupidamis-arvestuse andmetel peab olema	Tegelikud jäägid nimestiku järgi	Mahaarvamine loomulikuks kaoks vastavalt eri arvestusele	Puudujääk üle normi	Ülejääk
1.	Raha	183—45	183—45	—	—	—
2.	Kaubad	866—80	864—30	2—50	—	—
3.	Inventar	420—60	420—60	—	—	—
4.	Arvestusele kuuluvad plangid, nimelt osamaksu margid . . .	65—	65—	—	—	—
	Kokku	1535—85	1533—35	2—50	—	—

Puudujäägid ja ülejäägid osutusid aja eest .....

Kaubakäibe juures aja eest ..... kuni .....

Summas ..... rbl. ..... kop.

Allkirjad: (Vassiltšenko)
(Semin)

Kui jääkide võrdluse tulemusena inventuuri-nimestiku ja raamatupidamis-arvestuse andmete alusel selgub kaupade puudujääk, tuleb kindlaksmääratud normide alusel välja arvutada kaupade loomulik kadu, mis kantakse käibekulude kontole.

Sellejuures tuleb silmas pidada, et väike-jaemüügi kaubanduslikes ettevõtteis, mis müüjate töö tasumises on viidud üle erisugusele korrale, loomuliku kao arvestamist müüdud kaupade kohta ei teostata, kuna väike-jaemüügi võrgu müüjatele makstav tasusumma katab ka kaupade loomuliku kao nende hoidmisel ja müümisel. Kaupade loomuliku kao normide määramise küsimuse lahendamisel jaekaubanduses (peale väike-jaemüügi võrgu) tuleb juhinduda normidest ja instruktsioonist nende normide rakendamise kohta, mis on kinnitatud NSVL Kaubanduse Rahvakomissariaadi käskkirjaga Nr. 75 — 1942. aastal.

Loomuliku kahanemise normid määratakse kindlaks teatud mahaarvamisprotsendi näol vastavate kaupade jaekäibest järgmiste kaoliikide katteks:

a) kuivamine (lendlemine, auramine, väljakülmumine);
b) väljatuuldumine;
c) väljajooksmine (läbiimbumine, sulamine);
d) pudenemine (tolmnemine);
e) purenemine (kauba lahtilõikamisel ja lahtiraiumisel).

3. Kahanemise arvutamisel ei arvata jaemüügikäibe hulka:

a) kaupu, mis saadetud oma kauplustele ja ladudele;
b) varustajaile ja lattu tagasiantud kaupu;
c) kaupu, mis müüdud tarbijaile hulgi;
d) kaupu, mis aktide põhjal on maha kirjutatud purunemise, murru, pudenemise, kvaliteedi languse, riknemise, kaupade praagi, taara külge kleepumise, taarasse imbumise ja taara kaalu vahe tagajärjel;
e) kaupade kahanemist teel (magasini toimetamisel);
f) vorsti- ja kalakaupade pudemeid, mis tekkinud nende müügiks ettevalmistamisel (kontide, nööride, naha, peade, sabade jm. kõrvaldamine), millede suhtes on kehtivad eri normid.

Kaupade andmisel hulgiviisi ning nende saatmisel teistesse magasinidesse ja ladudesse rakendatakse kahanemise norme, mis on kehtestatud laos hoidmise jaoks.

Tükikaupadele ja kaubanduslikesse jaemüügi-ettevõtteisse kaalu järgi jaotatuna pakitud kaupade kohta loomuliku kahanemise norme ei rakendata.

Märkus. Kaupade suhtes, mis jaekaubanduse ettevõtteis eel-tükeldatakse kaalu järgi, on kindlaksmääratud kahanemise normid kehtivad.

Kinnitatud loomuliku kahanemise normid on äärmised (kontroll-) ja rakendatakse ainult säärasel korral, kui pärast kaupade tegeliku koguse kontrollimist selgub võrreldes raamatuliste andmetega puudujääk, mis on fikseeritud kontrollimisaktiga.

Kahanemise ettearvestamine kindlaksmääratud normide piirides on kategooriliselt keelatud.

Kaubandusministeeriumi kohalikud organid ja kauplevad organisatsioonid ei ole õigustatud kindlaksmääratud norme muutma.

Loomuliku kahanemise norme rakendatakse sõltumata kaupade hoidmise tähtajast magasinis.

Kaupade kahanemise norme rakendatakse ainult aruandeperioodil müüdud kaupade kohta.

Loomuliku kaubakahanemise normi hulka kaupade jaemüügil arvatakse ka kahanemine, mis tekkinud:

a) kaupade hoidmisel jaemüügi kaubandusliku ettevõtte abiruumides;
b) kauba müügiks ettevalmistamisel kaubanduslikus jaemüügi-ettevõttes (eellõikus, eelraiumine, eeljaotus);
c) kauba väljaandmisel kaubanduslikust jaemüügi-ettevõttest vahetult tarbijale.

Neis kaubanduslikes ettevõtteis, kus kaupade hoidmine abiruumis, kaubanduslikus jaemüügiruumis ja kaupade müügiks ettevalmistamise ruumis on eri varaliselt vastutavate isikute vastutusel, toimub kindlaksmääratud loomuliku kahanemise normide jaotamine vabariikide kaubandusministeeriumide, kraide (oblastite) kaubandusosakondade ja Moskva, Leningradi ja Kiievi linna kaubandusosakondade poolt, ühiselt kauplevate organisatsioonidega.

Vastavate kahanemisnormide rakendamiseks määravad suvise ja talvise perioodi alguse kindlaks oblastilist jaotust mitte omavate liiduvabariikide kaubandusministeeriumid, autonoomsete vabariikide kaubandusministeeriumid, kraide (oblastite) ning Moskva, Leningradi ja Kiievi linna kauban-

dusosakonnad ühiselt kauplevate organisatsioonidega, sõltuvalt antud maakoha klimaatilistest tingimustest.

Loomuliku kahanemise mahakirjutamist kuludeks toimetatakse kahanemise tegelikus ulatuses. Siiski nende mahakirjutuste ulatus ei tohi ületada loomuliku kao kindlaksmääratud norme.

Tarbijate kooperatiivide kaubanduslikes ettevõtteis, kus peetakse kaupade summalist arvestamist, rakendatakse loomuliku kahanemise mahaarvamise suuruse kindlaksmääramiseks enamail juhtudel keskmisi norme, mis on määratud ettevõtte jaoks tervikuna (protsentides jaekäibest). Neil juhtudel, kui keskmisi norme ettevõtete järgi ei ole määratud, tuleb rakendada norme kaupade järgi.

Selleks, et kindlaks määrata kaupade loomuliku kahanemise suurust, tuleb niisugustel juhtudel koostada arveldus, milles näidatakse kaupade jääk eelmise inventeerimise andmetel, kaupade sissetulek ja dokumenteeritud väljaminek ajavahemikus eelmisest kuni viimase inventeerimiseni ja kaupade jääk viimase inventeerimise andmetel. Vastava arvlemise teel (jääk alguseks, pluss sissetulek, miinus dokumenteeritud väljaminek, miinus jääk viimase inventeerimise järgi) tehakse kindlaks kauba jaekäive iga kauba kohta ja järelikult mahaarvamise suurus kaupade loomulikuks kahanemiseks.

Kõigi kauba ülejääkide või puudujääkide kohta (üle loomuliku kahanemise kindlaksmääratud normide) annab varaliselt vastutav isik kirjaliku seletuse, mis lisatakse aktile.

Raamatupidaja ja varaliselt vastutava isiku poolt allakirjutatud inventeerimise tulemuste akt esitatakse tarbijate kooperatiivi juhatusele, kes vaatab hoolikalt läbi inventeerimise tulemused ja teeb otsuse avastatud väärtuste puudujääkide või ülejääkide kohta. Väljakirjutus tarbijate kooperatiivi juhatuse otsusest selles küsimuses saadetakse kahepäevase tähtaja jooksul tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu juhatusele kinnitamiseks.

Kaupade puudujääk loomuliku kahanemise normide piires kirjutatakse maha kaupade kontolt käibekulude kontole (ostuhinnas) ja hinnalisandi kontole (vahe puuduvate kaupade müügi- ja ostuhinna vahel). Kaupade puudujääk üle loomuliku kahanemise normide kantakse varaliselt vastutava

isiku kontole (allkontol „Isikud puudujääkide (peale väikeste) alusel“ või „Isikud väikeste puudujääkide alusel (tsiviilkohtu korras sissenõutavad)“ — (vastavalt kuuluvusele) ja nõutakse sisse ettenähtud korras, s. o. turuhindades või viiekordsetes kommertshindades [1]).

Inventeerimisel selgunud kaupade ülejäägid kirjutatakse konto nr. 4 „Kaubad jaeettevõtteis“ deebetisse ja konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid“ kreeditisse (allkonto „Mitmesugused kulud ja tulud“ — kirje „Inventuuril avastatud varade juurdekasv“).

---

[1]) Vt. peat. „Rahaliste, arveldus- ja krediidi-operatsioonide arvestamine“, lõige puudujääkide ja raiskamiste arvestamisest.

IV peatükk

VARUMISOPERATSIOONIDE ARVESTAMINE

§ 29. Üldised reeglid varumisoperatsioonide organiseerimise kohta tarbijate kooperatiivides.

Kõrvuti kaubanduslike operatsioonidega teostavad tarbijate kooperatiivid ka põllumajanduse toodete ja toorainete kokkuostu (varumist) kolhoosidelt, sovhoosidelt, kolhoosnikelt ja üksikmajapidamistelt. Tarbijate kooperatiivide normaalpõhikirjas, mis on kinnitatud NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrusega 25. jaanuarist 1939. a., on öeldud, et tarbijate kooperatiiv

„... teostab riiklikel ülesandeil, kokkuleppe kohaselt oma liiduga ja muude organisatsioonidega või nende ülesandel, põllumajanduslike toodete, toormaterjalide ja kodutööstuse toodete varumist; organiseerib neil otstarbeil varutud toodete vastuvõtu-, sorteerimis- ja säilitamispunkte, samuti ka ettevõtteid nende töötlemiseks."

Juhtiv osa varumisoperatsioonide teostamises tarbijate kooperatsiooni süsteemis kuulub tarbijate kooperatiividele. Tarbijatę kooperatiivide eriline osa kaupade varumise organiseerimise asjas maal oli alla kriipsutatud NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määruses 29. septembrist 1935. a., kus sel puhul öeldi:

„12. Lugeda vajalikuks tarbijate kooperatiivide varumistöö tugevdamist organisatsioonide arvu kokkutõmbamise arvel, kes korraldavad oma aparaadiga tsentraliseeritud varumist, ja riiklike varujate võrgu koondamise arvel nendes rajoonides, kus nende töö ei õigusta end käibe suurusega."

NSVL Rahvakomissaride Nõukogu määrusega 9. aprillist 1940. a. nr. 680 „Tarbijate kooperatiivide varumistöö tugev-

damisest" kohustas igat tarbijate kooperatiivi korraldama põllumajanduslike toodete ja toorainete varumist, nii tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu kaudu saadava tsentraliseeritud plaani järgi või kontrahentlepingu alusel riikliku varujaga kui ka detsentraliseeritud varumise korras. Sama määrusega on kehtestatud, et tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu varumiskontorid korraldavad põllumajanduslike toodete varumist ainult tarbijate kooperatiivide kaudu.

Oma varumistööd teostavad tarbijate kooperatiivid tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu juhtimisel. Tarbijate kooperatiivide huvi tõstmiseks varumise plaani täitmises ning ületamises ja varutava toodangu kvaliteedi parendamiseks on maakondlikud (rajooni) varumiskontorid kohustatud tarbijate kooperatiividele üle andma 50% oma kasumist, mis saadud tarbijate kooperatiivide poolt varutud toodangu realiseerimisest. Üleantav kasumi osa jaotatakse üksikute tarbijate kooperatiivide vahel vastavalt iga tarbijate kooperatiivi poolt täidetud varumistöö mahu erikaalule.

Suurt tähtsust tarbijate kooperatiivi varumistöö organiseerimisel omab NSVL RKN-i ja ÜK(b)P KK määrus 7. aprillist 1940. a. Selle määrusega sissetoodud muudatused põllumajanduslike toodete varumise ja kokkuostu poliitikas likvideerivad väärnähted varumistöös ja soodustavad tarbijate kooperatiivi varumisoperatsioonide veelgi suuremat kasvu.

Tarbijate kooperatiivid teostavad varumist koosseisuliste varujate kaudu, kes on eriliselt varumise tööks kutsutud; kaubandusala töötajate — maal asuvate kaupluste müüjate kaudu, kes toodete varumist toimetavad kõrvuti oma kaubandusliku põhitegevusega; kolhooside mittekoosseisuliste varujate ja kooperatiivide kogujate kaudu, samuti aga ka eriliste põllumajanduslike toodete ja toorainete kogujate kaudu, kes valitakse välja kooperatiivi-kolhoosi aktiivist.

Varumistöö organiseerimise meetodite vaatekohalt ja sõltuvalt põllumajanduslike toodete ja toorainete toojailt varutud toodangu vastuvõtuoperatsioonide vormistamise korrast jagunevad kõik varumised kahte põhiliiki.

V a r u m i s e d, mis teostatakse tarbijate kooperatiivide poolt riikliku plaani arvel; niisuguste varumiste hulka kuuluvad kolhooside, kolhoosnike ja üksikmajapidamiste põllumajanduslike toodete ja toorainete kohustuslikud müügid,

toodangu äraandmine sovhooside poolt, lepingmüügid, naturaaltasu MTJ tööde eest ja kooperatiiv-organisatsioonide poolt valitsusorganite ülesandel väljaantavate seemnelaenude tagastamine natuuras.

K o k k u o s t u d, mis toimetatakse tarbijate kooperatiivide poolt üle riikliku varumise plaani: riiklikud kokkuostud ja detsentraliseeritud varumised.

Riikliku varumise plaani arvel sissetulevatele põllumajanduslikele toodetele ja toorainetele määratakse v a r u m i s h i n n a d, milliste hindade alusel tarbijate kooperatiivid on kohustatud tasu maksma põllumajanduslike toodete ja toorainete toojatele. Riikliku varumise plaani arvel varutavate kaupade hinnad kinnitatakse NSVL Ministrite Nõukogu või NSVL Ministrite Nõukogu ülesandel NSVL Varumisministeeriumi poolt. Hinnad, millede järgi toimetatakse põllumajanduslike toodete ja toorainete kokkuostu üle riikliku varumise plaani, nimetatakse k o k k u o s t u h i n d a d e k s.

Põllumajanduslikele toodetele ja toorainetele määratavad hinnad võivad olla k i n d l a d ja ä ä r m i s e d. Kindlate all mõistetakse niisuguseid varumistoodete hindu, mis on määratud NSVL Ministrite Nõukogu või NSVL Varumisministeeriumi poolt ja mida järelikult ei saa NSVL Varumisministeeriumi volinikud diferentseerida vabariikide, kraide ja oblastite üksikute rajoonide järgi. Äärmisteks nimetatakse niisuguseid varumiskaupade hindu, mida võidakse NSVL Varumisministeeriumi volinikkude poolt vabariikide, kraide ja oblastite üksikute rajoonide järgi diferentseerida.

Mõnedele põllumajanduslikele toodetele määratakse varumis- (kokkuostu-) hinnad t e r v e k s a a s t a k s, teistele aga — üksikuteks aasta perioodideks (h o o a j a h i n n a d). Nii näiteks keeduviljade varase valmimise perioodil määratakse neile kõrgendatud hinnad, mis edaspidi järk-järgult alanevad. Keeduviljade massilise valmimise perioodil määratakse neile aga stabiilsed hinnad, mis on kehtivad antud varumise hooaja lõpuni.

Sõltuvalt varutava toodangu kvaliteedist võib põhihindadele juurde arvata h i n n a l i s a n d e i d, kui varutud toodangu kvaliteet on kõrgem kindlaksmääratud standardidest, või teha mahaarvamisi põhihindadest, kui äraantud toodangu kvaliteet on madalam kindlaksmääratud kohustuslikest standardidest. Kui tooraine tooja müüb tooteid, milles tema

poolt oli teostatud algtöötlemine (näiteks lambanahkade konserveerimine), siis selle töötlemise, kui varumishindade hinnakirjas mitte ettenähtud toimingu eest, makstakse eri hinnalisandit.

Sel juhul aga, kui varutud tooraine peab olema tingimata koheselt töötletud ja töötlemise väärtus on arvatud varumishinna hulka, tooraine andja aga ei teostanud lepingus kokkulepitud töötlemist või ei vasta see töötlemine kindlaksmääratud standardidele, — rakendatakse *mahaarvamisi* põhihindadest. Näiteks rakendatakse mahaarvamisi ebastandardse algtöötlemise eest talviste toor-karusnahkade liikide juures. Hinnalisandid ja mahaarvamised tooraine kvaliteedi ja selle algtöötlemise eest mängivad suurt osa võitluses tooraine kvaliteedi tõstmise ja tema algtöötlemise parendamise eest.

Peale toorainete kvaliteedi ja nende algtöötlemisega seosesolevate hinnalisandite ja mahaarvamiste kasutatakse varumisel veel niinimetatud *toorainete küüdiveojuurdemakse* ja *-mahaarvamisi*. Küüdiveojuurdemaksu kasutatakse sel korral, kui tootja oma transpordivahenditega toimetab tarbijate kooperatiivi vastuvõtupunkti niisuguse toodangu, millele on määratud varumishind tingimusega, et see toodang võetakse vastu vahetult tootmiskohal (näiteks kolhoosis). Küüdiveo-juurdemaksu rakendatakse ka sel korral, kui toote äraandja toimetas toodangu kohale vastuvõtupunkti, mille kaugus tootmise kohast ületab kindlaksmääratud raadiuse, mille piires kohaletoimetamise tasu on arvatud varumishinna hulka.

Nii näiteks on riikliku varumise plaani arvel antava keeduvilja hind määratud sääraselt, et katab ka selle aedvilja kohaletoimetamise kulud mitte üle 25 km kauguses. Järelikult, kui keeduvilja andja toimetab riikliku varumise plaani täitmise korras keeduvilja kohale tarbijate kooperatiivi punkti, mis asub toodangu tootmiskohast (oletame — kolhoosist) 35 km kaugusel, siis tuleb andjale maksta täiendavalt selle keeduvilja kohaleveo eest 10 km kauguselt.

Kartuli ja keeduvilja detsentraliseeritud varumisel tasutakse kogu kohaleveo tasu toodangu tootmiskohast kuni äraandmise vastuvõtupunktini, ilma mahaarvamiseta mittetasutava raadiuse eest. Vastupidiselt, mõnede varumiskaupade liikide juures tehakse küüdiveoks varumishindadest maha-

arvamised, kui tooted toimetatakse kohale tarbijate kooperatiivi transpordivahenditega, mitte aga tootja poolt (näiteks naha veol).

Niiviisi näeme, et varumishindade rakendamise kord on mitmesugune ja sõltub varumise liigist, tema algtöötlemise organiseerimise vajalikkusest ja võimalusest vahetult kohapeal, varutud tooraine kvaliteedist ja tema algtöötlemisest ning tema varumispunktini kohaletoimetamise kulude tasumise viisist.

Tarbijate kooperatiivi raamatupidaja peab süstemaatiliselt jälgima kõiki korraldusi ja instruktsioone, mis määravad varutava tooraine vastuvõtmise korda ja tasumist ning tema kohaletoimetamise kulusid, kuna varutud tooraine tasumise kord ja varumishindade tase võivad muutuda sõltuvalt reast tingimustest. Varumishindade õige rakendamine aga omab suurt tähtsust võitluses toorainete ja teiste põllumajanduslike toodete varumise plaani täitmise ja ületamise eest.

Varutava toodangu vastuvõtu-dokumentides tuleb kõik juurdemaksu, lisahinna ja mahaarvamise liigid eraldada ja kirjutada eraldi real. See kergendab kontrolli varumis- (kokkuostu-) hindade rakendamise ning kõikide juurdemaksude ja mahaarvamiste liikide õigsuse üle.

Tarbijate kooperatiiv annab kõik varutud toodangu tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu lattu või viimase ülesandel vahetult riikliku varuja lattu. Üksikutel juhtudel antakse varutud toodang, möödudes varumiskontori ladu, vahetult tarbijate kooperatiivide vabariikliku liidu varumise valitsuse lattu või baasi (näiteks varutud kanamunad antakse vahetult vabariikliku liidu linnu-muna baasi). Olenemata sellest, kuhu antakse varutud toodang, toimetab tarbijate kooperatiiv reeglina kõik arvlemised äraantud toodangu üle oma tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu varumiskontoriga.

Arvlemine tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu varumiskontoriga põllumajanduslike toodete ja toorainete eest toimub tarbijate kooperatiivi varumis- (kokkuostu-) hindade alusel, mis on kindlaks määratud toodangu vastavale liigile, sordile ja kvaliteedile. Varumisoperatsioonidega seosesolevate kulude katteks makstakse tarbijate kooperatiivile hinnalisandit (komisjon), mille üldine suurus ja tarbijate kooperatiivile kuuluv osa näidatakse väljalaskehindade

kalkulatsioonides üksikute varumiskaupade liikide järgi. Hinnalisandi osa, mida saab tarbijate kooperatiiv, ei pea mitte üksi katma tema varumise kulusid, vaid tagama ka normaalse kasumi saamist.

Peale juurdehindluse summade, nagu juba eelpool tähendatud, kooskõlas NSVL RKN-i määrusega 9. aprillist 1936. a. annavad tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu varumiskontorid maalasuvatele tarbijate kooperatiividele 50% puhtast kasumist, mis saadud tarbijate kooperatiivi poolt varutud toodangu realiseerimisest.

§ 30. Varumisoperatsioonide dokumentidega vormistamine ja arvlemiste organiseerimine toodete andjatega.

Põhidokumendiks põllumajanduslike toodete ja toorainete vastuvõtmisel andjatelt on vastuvõtu-kviitung. Tarbijate kooperatsiooni organisatsioonides tarvitatavate vastuvõtu-kviitungite vormid kinnitatakse Tsentrosojuzi presiidiumi poolt ühiselt NSVL Varumisministeeriumiga ja on kohustuslikud kõigile tarbijate kooperatiividele.

Varumisoperatsioonide kviitungiraamatud on arvestusele kuuluvad plangid. Nad hoitakse ja arvestatakse ühistel alustel muude arvestusele kuuluvate plankidega kindla hinnaga. Nende arvestamiseks kasutatakse kontosid väljaspool bilanssi: „Arvestusele kuuluvad plangid" ja „Arvestusele kuuluvate plankide väljalask".

Igale töötajale, kes teostab varumiskaupade vastuvõtmist andjalt, annab tarbijate kooperatiivi juhatus varumisoperatsioonide toimetamiseks õigustava tõendi, hinnakirjad varumiskaupade üksikute liikide ja sortide hinna kohta, vajalikud instruktiivsed juhendid (kinnitatud standardide kirjeldus, instruktsioon varutud toorainete kvaliteedi kindlakstegemise korra kohta jms.) ja kviitungiraamatud vastavates vormides.

Kviitungiraamatud, enne nende väljaandmist varujale, peavad olema läbi nummerdatud ja kinnitatud tarbijate kooperatiivi pitsatiga. Kviitungiraamatute läbinummerdamist toimetab kooskõlas Tsentrosojuzi juhenditega tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu varumiskontor. Tarbijate kooperatiivi pitsat pannakse ainult sellele kviitungi eksemplarile, mis antakse välja tooraine andjale. Kviitungiraamatute saamise kohta annab varuja allkirja kviitungite

numbrite äramärkimisega (nr. ... kuni nr. ...). See allkiri on raamatupidamisele aluseks kviitungiplankide mahakirjutamiseks plankide tagavara hoidva laovalitseja kontolt varuja kontole. Varujale väljaantud kviitungiraamatute mahakirjutamist tehakse sisemise kandega konto „Arvestusele kuuluvad plangid" deebetis ja kreeditis.

Kviitungite äratarvitamise järgi, mis on kinnitatud esitatavate aruannete sisuga, kirjutab raamatupidamine need varuja kontolt maha järgmise kirjendiga:

Konto „Arvestusele kuuluvate plankide väljalask" deebet

Konto „Arvestusele kuuluvad plangid" kreedit.

Valitsuse poolt määratakse mitmesugused tingimused põllumajanduslike toodete ja toorainete üksikute liikide varumiseks. Nii näiteks NSVL Rahvakomissaride Nõukogu määrus „Pikakiulise lina, kesk-vene ja lõuna kanepi kohustuslikust varumisest riigile kolhooside ja üksikmajapidamiste poolt" annab kolhoosidele õiguse pikakiulise lina kiu asemel anda kanepit, vähekorras kaks tsentner-numbrit pikakiulise lina kiudu ühe tsentner-numbri kanepi vastu. Kanamunade varumise suhtes oli 1941. ja 1942. aastal kolhoosidele antud õigus „täita oma kohustused kanamunade varumise alal piimaga, võiga, lihaga ja viljaga vahekorras: 7 liitrit piima või 300 grammi sulatatud võid või 1 kilogramm liha eluskaalus või 7 kilogrammi teravilja kümne kanamuna eest". Ühtede toodete asendamine teistega vastavas ekvivalendis on määratud ka mõnede teiste varumisliikide jaoks. Ühe toodangu kaalu või koguse asendamist teise toodangu kaalu või kogusega selleks otstarbeks kindlaksmääratud proportsioonides nimetatakse ekvivalentseks asendamiseks.

Selgitame näitega, kuidas ekvivalentse asendamise alusel antava tooraine sissetuleku fakti tuleb näidata vastuvõtukviitungis.

Näide. Oletame, et kolhoos 1942. aastal andis 800 tk. kanamuna asemel 560 kg teravilja. Sel juhul näidatakse vastuvõtu-kviitungis, et tegelikult on vastu võetud 560 kg teravilja. Samal ajal tuleb kviitungis tingimata kirjutada, et need 560 kg teravilja on vastu võetud 800 tk. kanamuna asemel valitsuse poolt kindlaksmääratud ekvivalendi alusel, sest

teisiti oleks võimatu kontrollida kolhoosi kohustuste täitmist kanamunade varumise alal.

Mõnede põllumajanduslike toodete suhtes on kehtimas kord, mille järgi toodangu äraandmisel suurema prahisuse hulgaga kui see on määratud varumise tingimustes (näiteks villa, kartuli alal), rakendatakse tegelikult vastuvõetud toodangu kaalust mahaarvamist. Sel juhul on vaja jällegi vastuvõtukviitungis näidata ühest küljest vastuvõetud toodangu tegelikku kaalu, kuna selle kaalu järgi hakkab raamatupidamine arvestama vastuvõtupunkti juhataja poolt tegelikult vastuvõetud toorainet, ja teisest küljest seda kaalu, mis võetakse arvesse varumisel ja mille järgi kontrollitakse toodangu andja kohustuste täitmist. Kaalu, mille järgi kontrollitakse toodangu andja kohustuste täitmist, nimetatakse arvestuskaaluks.

Põhjuste täielikuks iseloomustamiseks, mis määravad vajaduse nende või teiste andmete paigutamiseks varumisoperatsioonide juures tarvitatavatesse vastuvõtu-dokumentidesse, tuleb tähendada, et mõnede põllumajanduslike toodete varumise liikide järgi on toodangu andjatele valitsuse poolt korraldatud tööstus- ja mõnede toidukaupade vastumüük. Nii näiteks on kolhoosidele ja kolhoositaludele korraldatud vastumüük: „Iga nende poolt äraantud tsentneri pikakiulise lina ja kanepi seemnete eest kohustuslikkude varumiskoguste järgi ja naturaaltasu järgi MTJ tööde eest — kahe kilogrammi ulatuses taimeõli (hinnaga 5 rbl. kilogramm) ja 15 kilogrammi õlikooke (hinnaga 7 kop. kilogramm), riiklikkude kokkuostude järgi aga — 12 kilogrammi taimeõli ja 35 kilogrammi õlikooke (samade hindadega)." [1]

Kaupade vastumüük on kindlaks määratud ka mõnede teiste varumise liikide järgi (näiteks toiduteravilja, kartuli, kanamunade jt. riikliku kokkuostu järgi). Eelisõiguse olemasolu vastavate kaupade ostmiseks seoses põllumajanduslike toodete ja toorainete äraandmisega peab loomulikult olema dokumentaalselt tõendatud. Vastuvõtu-kviitungi vorm niisuguste varumisliikide juures tuleb koostada nii, et selles oleks selgesti näha, millise hulga ja nimelt missuguseid vastumüügikaupu on põllumajanduslike toodete andjal õigus omandada.

[1] NSVL RKN-i määrusest „Pikakiulise lina, kesk-vene ja lõuna kanepi kohustuslikust varumisest riigile kolhooside ja üksikmajapidamiste poolt" (ajaleht „Pravda" 26. märtsist 1941. a.).

Vastuvõtu-kviitungites kõigi andmete kajastamiseks, mis on vajalikud kontrolliks sissetulnud toorainete allesoleku üle, arvlemisteks toorainete toojatega, kontrolliks nende poolt kohustuslikkude varumiskoguste täitmise üle ning kontrolliks vastumüügikaupade realiseerimise üle, on välja töötatud mitmesugused vastuvõtu-kviitungite vormid, kohaldatult selle või teise varumisliigi erinevustele. Vastuvõtu-kviitungi üldise vormi kõrval on varumistegevuses mõnede põllumajanduslike toodete ja toorainete jaoks sisse seatud vastuvõtu-kviitungite erivormid (vilja, villa, kanamunade, loomade, aedvilja, karus-toornahkade ja mõnede teiste varumisliikide jaoks). Üldise ja mõnede erivormi vastuvõtu-kviitungite täitmise näidised on toodud allpool.

Vastuvõtu-kviitungid kirjutatakse isiku poolt, kes tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt on põllumajanduslike toodete

Kohustusliku varumiskoguse järgi antava kartuli vastuvõtu erikviitungi näidis.

Krasnenski Tarbijate Koop.
Ukolovi rajoon
Voroneži oblast
(organisatsiooni nimetus)

Sissetuleku liik: varumiskogus, naturaaltasu, seemnelaen, maksuvõlad, sovhoos.

Vorm nr. 6
Seeria AB

KVIITUNG nr. 429

17. oktoobril 1943. a.

kartuli kohta, mis on vastu võetud ja arvestatud kohustuste täitmiseks riigile varumises
Vastu võetud Vorošilovi nim. kolhoosilt
Kohustuslehe seeria Ж nr. 339 järgi, saatelehe nr. 68 järgi
Ukolovi rajoon Krasnenski külanõukogu

Vastuvõetava kartuli kvaliteet	Sort ja kategooria	Vastuvõtte kaal kg-des	Tsentneri hind kvaliteedi arvestamisega	Juurdemaks küüdiveo kauguse eest	Summa		Vastuvõtu arvestuskaal kg-des kvaliteedi arvestamisega
Kuiv	Standardne	2000	3—00	—.60	72	—	2000

Vastuvõtu tegelik kaal kaks tuhat kg
(sõnadega)

Võttis vastu: Petrov Andis ära: Semjonov

Raha seitsekümmend kaks rbl. (72 r.)
(summa sõnadega)

Sai kätte: Semjonov Maksis välja kassapidaja: Lutsenko

Andja kategooria

Organisatsioon: Leninski Tarb. Koop.
Ettevõte: Varumispunkt nr. 1
Oblast (krai) vabariik: Moskva

Vastuvõtu-kviitungi üldvormi näidis.

KVIITUNG nr. 127

19. jaanuarist 1944. a.

Vastu võetud Ignatjev, Pjotr Nikolajevitšilt
(perekonna-, ees- ja isanimi või organisatsiooni nimetus)
Leninski rajoonist ja Leninski külanõukogust
..... kaudu
(volitatud isiku perekonnanimi, organisatsiooni)
..... nr. ..... „.....“ ..... 194..... a. järgi.
(dokument)
Sissetuleku liik ..... Kategooria andja kolhoosnik
Lepingu järgi 8. detsembrist 1943. a. või kohustuslehe nr. ..... järgi

Nimetus	Sort või kvaliteet	Kogus või kaal	Hind		Summa	
Valgejänes	I	14	1	—	14	—
Sama	III	8	—	45	3	60
			Kokku		17	60

Kokku kakskümmend kaks
(hulk sõnadega)

Andis Ignatjev
(allkiri)

Rahasumma seitseteist-kümmend rbl. 60 kop.
(sõnadega)

Võttis vastu Ignatjev
(allkiri)

Maksis välja Petrov
(allkiri)

Kontrollis Raamatupidaja
(allkiri)

..... 194.....a.

Hinnalisandid:
..... eest
..... eest

Mahaarvamised:
..... eest
..... eest

I Kuulub toodangu eest .	17	60
II Hinnalisand	—	—
III Kinni peetud avanssi .	—	—
IV Kuulub väljamaksmisele	17	60

Kaupa antakse ainult preemia-lisandi summale

Toiduteravilja kokkuostu preemia-lisandi erikviitungi näidis.

Toiduteravilja kokkuostud
Maninski Tarb. Koop.
Ukolovo rajoon
Voroneži oblast
(organisatsiooni nimetus)

Vorm nr. 5
Seeria AB

KVIITUNG nr. 196

preemia-lisandite väljamaksmiseks nisult, päevalilleseemnelt, riisilt, sojalt.

Kolhoosnikule — Kirovi nim. kolhoosile

Tarbijate kooperatiivile antud 15 tsentn. — kg eest kviitung nr. 327 järgi

Väljamakstud hinnast 222 rbl. 75 kop.

arvestatakse 10% preemia-lisandit kakskümmend kaks rbl. 23 kop.
(preemia-lisandi summa sõnadega)

Vastuvõtja Sidorov

Maksis välja — Võttis vastu

Arvestus-kviitungi näidis

Loomade Varumise Peavalitsus
(peavalitsus)

Vorm nr. 22
Seeria AB

Kalatši vastuvõtupunkt
Rajoonikontor
Oblast (krai) vabariik Voroneži

ARVESTUS-KVIITUNG nr. 119

15. septembrist 1943. a.

Vastu võetud riigile liha $\frac{\text{varumise}}{\text{andmise}}$ kohustuse täitmise arvel

Konovalov, Pjotr Aleksejevitš,
(perekonna-, ees- ja isanimi)

kes elab Kalatši rajoonis, Iljinka külanõukogu piirkonnas, 1. mai tän. maja nr. 12
(täpne aadress)

Kohustuslehe nr. 3787

Vastuvõtu-kviitungi nr.	Loomade liik	Arvestatud nahkadeks	Liha arvestus-kaal	Missuguse aasta arvel	
				1944	1945
88	Suured sarvloomad	15	238	160	78

Arvestatud nahkadeks viisteistkümmend kg
(sõnadega)

Liha arvestuskaal kakssada kolmkümmend kaheksa kg
(sõnadega)

P. A.

Valitseja Anikejev

Saabumise allikas

Loomade (lindude) kokkuostu eri vastuvõtu-kviitungi näidis.

Vorm nr. 24

Seeria AB

Loomade Varumise Peavalitsus

6. oktoobril 1943. a.

KOKKUOSTU-KVIITUNG

Jaama juures asuv vastuvõtupunkt **nr. 218**

Rajoonikontor Kalatši

Müüja nimetus Konovalov, Pjotr Aleksejevitš

Müüja aadress Iljinka küla, Kalatši rajoon, Voroneži oblast

Nr.	Looma (linnu) nimetus	Rammusus	Nahad: sort	Nahad: kaal	Loomade arv	Eluskaal: bruto	Eluskaal: pärast mahaarvamist (neto)	Hind	Summa		Arvatud nahkade andmise kohustuse katteks
348	Mullikas	keskm.	1		1	245	238	165–	392	70	
		Kokku . .			1	245	238	165–	392	70	
Kinnipidamised									—		
		Kokku väljamaksmiseks							392	70	

Kaal (neto) Kakssada kolmkümmend kaheksa kg

Loomad võttis vastu Rõbakov. Loomade eest väljamakstava summa kolmsada üheksakümmend kaks rbl. 70 k. (392 r. 70 k.)
(sõnadega)

Võttis vastu Konovalov Maksis välja Sokolov

Villa (varumise) eri vastuvõtu-kviitungi näidis.

Vorm nr. 28

Seeria AB

Kalatši rajoonikontor.

Sissetuleku allikas: üksikisik

VASTUVÕTU-KVIITUNG nr. 654

13. augustil 1943. a.

Vastuvõtja Merkulova, Veera Ivanovna

Vastu võetud Dudetskajalt, Pelageja Ivanovna

Kohustusleht seeria 3 nr. 167 Kalatši rajoon Širjaevi külanõukogu

Vill — riiklik varumine. Ministeerium, oblast, vabariik

Villa nimetus ja püügamise sesoon	Määrdunud, poolpuhas, puhas	Klass ja sort	Väljatuleku %	Mahaarvamine %-des: puuduste eest	Mahaarvamine %-des: prahisuse eest	Vastuvõetud villa kaal (tegel.)	Hind kg eest	Summa		Kaal määrdumise ümberarvamisel	Kaal kohustuse katteks arvestamisel
Vill, kevadine, Metiss	poolpuhas	IV	50	—	—	11 kg	6-49	70	18	—	9,900
Kokku vastu võetud ilma kvaliteedi järgi ümberarvestuseta						11		70	18		9,900

Kokku üksteistkümmend kg

Summa seitsekümmend rbl. 18 kop.

P. A.

Villa andis ja raha võttis vastu Dudetskaja

Villa võttis vastu Merkulova

Nahkade eri arvestus-kviitungi näidis.

Vorm nr. 28
Seeria AB

Andja kategooria: kolhoos.

ARVESTUS-KVIITUNG nr. 413
kohustusliku varumise arvel antavale toornahale

2. augustist 1943. a.

Vastu võetud kolhoosilt „Pariisi Kommuun".
Asukoht Kalatši rajoonis, Maninski külanõukogu.
Täpne aadress .....
Kohustusleht 1943. aastaks. Seeria Ж nr. 487.

Andmed toornaha andmise algkviitungi kohta	Varutava toornaha liik	Arvestatud nahkade hulk (sõnadega)	Missuguse aasta arvel	
			1943. a.	1944. a.
Seeria AB nr. 798, 2. augustist 1943. a.	Lamba- ja kitsenahad	7,5	5	2,5
	Seanahku	2	2	

Arvestus-kviitungi andis välja:
Raamatupidaja Kuznetsov .....
(perekonnanimi ja amet)

P. A.

Toornahkade eri vastuvõtu-kviitungi näidis.

Vorm nr. 26
Seeria AB

Riiklik toornaha varumine.
Maninski Tarb. Koop.
(vastuvõtupunkti nimetus)
Kalatši rajoon.

VASTUVÕTU-KVIITUNG nr. 798

2. augustist 1943. a.

Oblast (krai), vabariik: Voroneži.
Vastuvõtja Kotljarov, Pjotr Ivanovitš, 7. kohustusleht, seeria Ж nr. 487
(perekonna-, ees- ja isanimi ja tabeli nr.)
Sissetuleku allikas: kolhoos, kolhoosnik, üksikisik jne.
Vastu võetud kolhoosilt „Punane Kommuun" .....
(kolhoosi, organisatsiooni täielik nimetus või perekonna-, ees- ja isanimi)
Asukoht: Maninski külanõukogu. Täpne aadress: Maninski küla, Kalatši rajoon, Voroneži oblast.
Raha rbl. (sularahata arvlemine Riigipanga kaudu) .....
(sõnadega)

Võttis raha vastu ja andis toornahad Muhhin
(allkiri)

Toornahad võttis vastu Kotljarov
(allkiri)

Toornahkade nimetus standardi järgi	Konserveerimine	Sort	Tükkide hulk	Kaal või detsimeetrid	Hind	Summa	Hinnalisand konserveerimise eest	Kokku tuleb maksta	Arvestatud riikliku varumise katteks tk.		
									toornahkade liigid	andjale	osalistele
Lehma	Märjalt soolatud	II	5	180 kg	1—83	329—40	10—80	340—20	Suured	5	—
Sea	Kuivalt soolatud	I	2	34 kg	3—33	114—92	3—06	117—98	Sea	2	
Lamba	Kuivalt soolatud	III	10	490 dm	— 11	53—90	2—00	55—90	Lamba	7,5	—
Kokku			17			498—22	15—86	514—08			

Peetakse kinni hinnaalandus kaugelt kohaleveo eest —

Summa arvelduseks . . . . . 514—08

Missuguse aasta eest	Suuri	Keskmisi	Lamba- ja kitsenahku	Seanahku
1943. a.	3	—	7,5	2
1944. a.	2	—	2,5	—

Osalistele arvestus-kviitungeid välja antud: Seeria ..... kviitungi nr. .....

Kuulub ümberarvestamisele Riigipanga kaudu sularahata arvlemise korras viissada neliteistkümmend rbl. 08 kop.

Andja Muhhin.

Vastuvõtja Kotljarov.

Toornaha kokkuostu eri vastuvõtukviitungi näidis.

Vorm nr. 27
Seeria AB

Kalatši Tarb. Koop.
(vastuvõtupunkti nimetus)

Rajoon: Kalatši.

Oblast (krai), vabariik: Voroneži.

VASTUVÕTU-KVIITUNG nr. 377

15. septembrist 1943. a.

Vastuvõtja: Merkulova, Veera Ivanovna, 4
(perekonna-, ees- ja isanimi ja tabeli nr.)

Vastu võetud Dektjarev, Pavel Nikolajevitšilt.

kes asub Kalatši külas, Voroneži oblastis, Ordžonikidze tän. 16
(rajoon (külanõukogu) täpne aadress)

Toornaha nimetus standardi järgi	Konserveerimine	Sort	Tükkide hulk	Kaal või dm	Hind	Summa	Hinnalisand konserveerimise eest	Kokku
Looma	Värske	II	1	20	1—33	26—60	—	26—60
Lamba	v/s	IV	2	80	—06	4—80	—28	5—08
Kokku						31—40	—28	31—68

Peetakse kinni hinnaalandus kaugelt kohaleveo eest . . . —

Peetakse kinni käesoleva kviitungi tagaküljel näidatud kaupade väärtus . . . . . 16—26

Tuleb lõplikus arvelduses — tasuda andjale / saada andjalt . . . . . 15—42

Toornahad — riiklik kokkuost. Sisetuleku allikas .....

Tooraine andis ära ja raha viisteistkümmend rbl. 42 kop. sai kätte
Dektjarev .....
(andja allkiri)

Tooraine sai kätte ja maksis raha Merkulova .....
(allkiri)

Tuleb ülekandmisele Riigipanga kaudu sularahata arvlemiste korras

..... Andja .....

..... Vastuvõtja .....

On esitatud tõend loomade tapmise kohta Kalatši nr. 126
(loomatapmise punktis)

2. septembril 1943. a.

On müüdud kaupu vastumüügi korras:

Kaupade nimetus	Kaubastamise norm		Sort	Hulk või kaal	Hind	Summa	
	%	Summas					
Pealisnahka (loomanaha vastu)	40	10–64	I	1 p.	11—76	11	76
Tallanahka (lambanaha vastu)	100	5—08	I	1 p.	4—50	4	50
Kokku		15—72		2 p.		16	26

Kaupa summas kuusteistkümmend rbl. 26 kop. .....
(sõnadega)

Sai kätte andja Dektjarev

Kauba andis Merkulova

Villa riikliku kokkuostu eri vastuvõtukviitungi näidis.

Vill — riiklik kokkuost 13. augustil 1943. a.

NSVL Varumisministeerium

Vorm nr. 29

Seeria AB

..... (kontor)

VASTUVÕTU-KVIITUNG nr. 524

..... rajooni kontor.

Kalatši Tarb. Koop., Voroneži oblast

Vastuvõtja: Merkulova, Veera Ivanovna
(perekonna-, ees- ja isanimi)

Vastu võetud Gudkovalt, Elizaveta Mitrofanovnalt

Aadress: Kalatši rajoon, Podgareni külanõukogu
(rajoon, külanõukogu)

Kolhoosnik
(sissetuleku allikas)

Varumine kohustuslehe Seeria BN nr. 3565 järgi. Täidetud 5. juulil 1943. a. kv. seeria K nr. 66

Villa nimetus ja pügamise sesoon	Määrdunud, poolpuhas, puhas	Klass, sort	Väljatuleku %	Hinna-alandus %-des		Vastuvõetud villa tegelik kaal	Hind kg eest	Summa	
				puuduste eest	prahisuse eest				
Vill, kevadine, Metiss	p/puhas	II	43	—	—	3,5	11—74	41	09
Preemia-lisand 15 %								6	15
			Kokku . . .					47	24

Villa kaal (sõnadega) kolm kg 500 gr vastu võtnud: Merkulova

Summa nelikümmend seitse rbl. 24 kop. kätte saanud: Gudkova

Müüdud kaupu:

Nimetus	Sort	Hulk	Kaal kg-des	Hind	Summa
Vildid, meeste	1	1 p.	—	234	234 —
Kokku		1			234 —

Arveldus

	Summa
Arvestatakse villa eest vastavalt teisel küljel lahtris „summa" olevale	
„ preemia-lisandit % peenelt Rbl.	
„ „ „ % pooljämedalt Rbl.	
Peetakse kinni avanss lepingu järgi . . .	
..... 194..... a. . . .	
„ „ müüdud kaupade eest . .	
Jääb saada	234

Kauba sai kätte andja Gudkova .....
(allkiri)

Kauba andis välja ja võttis vastu raha kakssada kolmkümmend neli rubla (sõnadega) Merkulova
(allkiri)

ja toorainete vastuvõtmiseks volitatud, varumispunkti juhataja, maalasuva kaupluse müüja, kolhoosi varuja, kooperatiivse kokkuostja poolt. Kviitungid kirjutatakse keemilise pliiatsiga, kindlaksmääratud arvul kopeeri läbi.

Põllumajanduslike toodete ja toorainete kohustusliku varumise alal riigile kirjutatakse vastuvõtu-kviitungid välja neljas eksemplaris. Üks vastuvõtu-kviitungi eksemplar antakse toodangu äraandjale tema poolt kohusliku varumise täitmise tõenduseks; teine eksemplar jääb tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse tõendava dokumendina varutud toodangu eest raha väljamaksmise kohta ja alusena varumiskaupade arvestamiseks vastava varaliselt vastutava isiku vastutuse alla; kolmas ja neljas eksemplar saadetakse tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu varumiskontorisse, kusjuures rajooni varumiskontor annab ühe eksemp-

lari registri juures edasi NSVL Varumisministeeriumi rajooni volinikule operatiivse kontrolli teostamiseks toodangu varumiskohustuse täitmise üle.

Kõigi ülejäänud varumisliikide juures, mida ei arvata kohustuslike varumiste hulka riigile, kirjutatakse vastuvõtu-kviitung välja kolmes eksemplaris. Üks eksemplar kviitungist antakse välja põllumajanduslike toodete ja toorainete toojale, teine jääb tarbijate kooperatiivi kätte eelpoolnäidatud eesmärkideks, kolmas eksemplar aga saadetakse rajooni varumiskontorisse.

Vastuvõtu-kviitung kirjutatakse välja kõigil juhtudel, kui kauba toojale on vaja dokumenti, mis kinnitab tema poolt kohustuste või lepingu täitmist toodangu äraandmise kohta, või kui vastuvõtu-kviitung on äraandjale vajalik dokumendina vastumüügi-kaupade ostuõiguse saamiseks. Vastuvõtu-kviitung tuleb välja kirjutada ka sel korral, kui toodang antakse ära vastuvõtupunktis, arvete õiendamine vastuvõetud toodangu eest aga teostatakse tarbijate kooperatiivi juhatuse kassa kaudu. Sel juhul äraandja poolt tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse esitatud vastuvõtu-kviitung on aluseks kassast raha väljamaksmiseks.

Väikestel, juhuslikkudel varumistel (utiil, teokarbid, sarved, kabjad jne.), mida teostatakse varujate poolt ja tasutakse tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt varujaile välja-

Organisatsioon .....

Rajoon .....

KOKKUOSTU-REGISTER nr. .....

Oblast (krai), vabariik ..... kuni ..... 194..... a.

Kokkuostu toimetas vastuvõtja .....

(perekonna-. ees- ja isanimi)

Kuupäevad	Perekonnanimi, nimi, isanimi	Elukoht	Toodete, toorainete nimetus ja sort	Kaal või hulk	Hind	Summa	Äraandja allkiri rahasaamise kohta

antud avansist, lubatakse kviitungite väljakirjutamise asemel pidada kokkuostu-registrit eelmisel leheküljel antud vormis:

Kokkuostu-registrit peetakse ühes eksemplaris ja esitatakse varumispunkti poolt tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse viispäevakute viisi või teistel, tarbijate kooperatiivi juhatuse poolt iga kokkuostja kohta määratud tähtaegadel.

Kokkuostu-register on dokumendiks, mis tõendab raha kulutamist kokkuostja poolt tarbijate kooperatiivi juhatuselt saadud avansist; materjaliks tarbijate kooperatiivi järgneval tasu arvestamisel kokkuostjaga varumistöö eest ning, lõpuks, kontrolli vahendiks hindade õigsuse üle, millede järgi varuja tasus äraandjatelt vastuvõetud toodangu eest.

Kõik eelöeldu arvestamise korra kohta põllumajanduslike toodete ja toorainete äraandjatega lubab teha järgmised kokkuvõtted:

1. Arvestamisi põllumajanduslike toodete ja toorainete äraandjatega võivad teha tarbijate kooperatiivi varumisala töötajad, kolhooside varujad ja kooperatiivsed kogujad. Arvete õiendamiseks saavad need isikud tarbijate kooperatiivi juhatuselt aruandmisele kuuluvad rahalised avansid, millede kohta annavad aru korras, nagu see on toodud peatükis „Rahaliste, arveldus- ja krediidi-operatsioonide arvestus“ (vt. „Aruandmisele kuuluvate summade arvestamine“). Dokumentideks, mis tõestavad raha kulutamist varutud toodangu eest tasumiseks, on varumis-kviitungite ärakirjad või kokkuostu-registrid. Saadud avansside kohta annavad varujad Tsentrosojuzi juhiste kohaselt aru iga päev või (erandjuhtudel) viispäevakute viisi. Aruandlust viispäevakute viisi lubatakse ainult siis, kui kokkuostupunkt on tunduvalt kaugel tarbijate kooperatiivi juhatuse kontorist.

2. Maksmist mõnede liikide põllumajanduslike toodete ja toorainete eest toimetavad maa-kaupluste müüjad tarbijate kooperatiivi juhatuse ülesandel. Neil juhtudel toimub vastuvõetud varumiskaupade eest tasumine kaupluse müügisummadest juhatuse poolt lubatud piirides, kuid mitte üle limiidi, mis on kindlaks määratud kassaoperatsioonide pidamise reeglitega. Müüjate poolt müügisummadest tasutud varumiskaubad vormistatakse vastuvõtu-kviitungitega või kokkuostu-registritega üldistel alustel.

3. Põllumajanduslike toodete ja toorainete ostmine võib

toimuda ka tarbijate kooperatiivi juhatuse kassa kaudu. Raha maksmise aluseks on seesugustel juhtudel varumispunkti juhataja poolt toodangu andjatele antud vastuvõtu-kviitungid.

Üksikutel juhtudel, näiteks toodangu andmisel kolhooside või sovhooside poolt, toimub raha maksmine vastuvõetud toodangu eest raha ümberarvestamisel tarbijate kooperatiivi arvelduskontolt vahetult toorainete andja arveldus- või jooksvale kontole.

4. Mõnede varumiskauba liikide juures sõlmib tarbijate kooperatiivi juhatus tulevaste toodangu andjatega lepingud; lepingute alusel võib tarbijate kooperatiiv tulevastele toodangu andjatele välja anda avansse põllumajanduslike toodete ja toorainete müügi kindlustusel (varumise avansid). Niisugustel juhtudel on tarvis avansi arvessevõtmist varumiskaupade sissetulekul. Avansi arvessevõtmise kohta tehakse vastav märkus vastuvõtu-kviitungis.

Vaatleme nüüd operatsioonide dokumentidega vormistamise korda varutud toorainete äraandmisel tarbijate kooperatiivi poolt tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu varumiskontorile või teistele varumisorganisatsioonidele, ja operatsioonide vormistamise korda varujate poolt tarbijate kooperatiivi varumispunktis vastuvõetud toorainete äraandmisel.

Varumiskaubad, nagu juba märgitud, annab tarbijate kooperatiivi juhatus põhimiselt ära oma tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu varumiskontorile või tema korraldusel — riikliku varumisorganisatsiooni lattu. Mõnedel juhtudel, kõrgemaastmelise kooperatiiv-organisatsiooni loal, võib osa varutud toodangust realiseerida vahetult oma kaubanduslikus jaemüügi-võrgus või toorainena ära kasutada oma ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes.

Toodangu äraandmine või müük tarbijate kooperatiivi varumislaost vormistatakse kõigil juhtudel väljaminekusaatelehe väljakirjutamisega vormi järgi ja korras, nagu kirjeldatud peatükis „Kaubaoperatsioonide arvestus".

Koosseisuliste ja kolhooside varujate, maa-kaupluste müüjate ja kooperatiivsete kogujate poolt varutud toodang antakse nende poolt ära kas tarbijate kooperatiivi varumislattu või juhatuse loal vahetult maakonna (rajooni) varumiskontori lattu.

Tarbijate kooperatiivi oma varujatelt ja varumispunktist põllumajanduslike toodete ja toorainete saamisel kirjutatakse mitte vastuvõtu-kviitung, vaid sissetuleku-saatekiri. Sel juhul toimub varutud toodangu lihtne ümberarvestamine ühelt varaliselt vastutavalt isikult teisele tarbijate kooperatiivi töötajale ja järelikult vastuvõtu-kviitungi väljakirjutamine, mis on dokumendiks arvlemistel põllumajanduslike toodete ja toorainete otseste andjatega, oleks säärasel korral ebaõige.

Tarbijate kooperatiivi poolt varutud toodangu äraandmine maakonna (rajooni) varumiskontori lattu vormistatakse järgmist vormi aktiga (vt. lk. 205).

Akt koostatakse kolmes eksemplaris. Üks akti eksemplar on ette nähtud tarbijate kooperatiivile, teine maakonna (rajooni) varumiskontori raamatupidamisele, kolmas aga jääb maakonna (rajooni) varumiskontori vastuvõtupunkti. Kui põllumajanduslike toodete ja toorainete äraandmisel vastuvõtupunkti või maakonna (rajooni) varumiskontori lattu avastatakse kvaliteedilised või koguselised lahkuminekud dokumentidega, millede järgi toimus toodangu ärasaatmine varumiskontorisse, on tarbijate kooperatiivi raamatupidaja kohustatud sellest viibimata ette kandma juhatusele vajalikkude abinõude tarvituselevõtmiseks.

Varumiskontoris koostatud akt koos tarbijate kooperatiivi poolt väljakirjutatud väljamineku-saatelehega on aluseks äraandmise kohta maakonna (rajooni) varumiskontori lattu ja varumiskaupade mahakirjutamiseks tarbijate kooperatiivi varumispunkti juhataja kontolt. Kui tarbijate kooperatiivi juhatus ei ole rahul aktis näidatud toodangu kvaliteedilise hindega, peab ta viivitamata kõik vaieldavad küsimused reguleerima tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu varumiskontoriga.

Akt toodangu vastuvõtmise kohta varumiskontoris koostatakse ka sel korral, kui varutud tooraine äraandmist ei toimetata tarbijate kooperatiivi laost, vaid vahetult tarbijate kooperatiivi varuja poolt. Nagu nähtub akti vormist, on viimane, olles kauba väljamineku-dokumendiks, samal ajal aluseks arvestuste tegemiseks tarbijate kooperatiivi ja varumiskontori vahel äraantud toodangu ning tarbijate kooperatiivile arvestatava juurdehindluse, komisjonitasu ja maksete kohta veokulude tasumiseks.

Tsentrosojuzi poolt kinnitatud,
määrus nr. 219 — 1. IV 1940. a.

Organisatsioon — Kalatši varumiskontor

Rajoon — Kalatši

Oblast (krai), vabariik — Voroneži

AKT nr. 146 — 15. maist 1944. a.

Vastu võetud Vassiljevo Tarbijate Kooperatiivilt

Varuja I. N. Markini kaudu stl. nr. 74 — 14. maist 1944. a. järgi

Toodete ja tooraine nimetus	Hulk		Kvaliteet		Arvatakse toodangu eest			Komisjonitasu tarb. koop. kasuks			Veolisandi tasumine		Kokku	
	tarb. koop. stl. järgi	varumiskontori poolt vastuvõetud	tarb. koop. hinde järgi	varumiskontori hinde järgi	Hind	Summa		Määr	Summa					
Vill, kevadine	12	11,8	2. sort	2. sort	11—74	138	55		11	45	—	—	150	—
		Kokku			—	138	55		11	45			150	—

Tooted ja toorained selle akti järgi andis ära Markin

Võttis vastu Petrov

Kontrollis ja koostas akti järgi arvestuse raamatupidaja Ivanova

Kinnitatakse summas 150 rbl. — kop.
(allkiri)

Arvestus akti järgi summas **ükssada viiskümmend rubla** on tehtud .....
(arvestamise viis)

..... nr. ..... järgi
dokumendi

..... 194..... a.

Van. raamatupidaja .....
(allkiri)

§ 31. Põllumajandusliku toodangu ja toorainete arvestamine varumispunktis ja varujate aruandlus.

Tarbijate kooperatiivi varumispunkti juhataja peab põllumajanduslike toodete ja toorainete arvestust koguslikult. Kaupade nimestikku, millede kohta peetakse koguslikku arvestust, peetakse Tsentrosojuzi presiidiumi poolt kinnitatud järgmist vormi raamatus:

Operatsiooni kuupäev	Dokumentide nimetus	Dokumentide nr-id	Sissetulek	Väljaminek	Jääk

Vastavalt Tsentrosojuzi presiidiumi poolt kinnitatud varumiskaupade nomenklatuurile avatakse selles raamatus eraldi kontod iga arvestamisele kuuluva toodangu liigi ja sordi kohta.

Sissekannete aluseks sellesse raamatusse on varumislao juhataja poolt varumiskaupade vastuvõtmisel ja väljaandmisel kirjutatud vastuvõtu-kviitungid, sissetuleku- ja väljamineku-saatelehed.

Perioodiliselt, kuid mitte harvemalt kui üks kord viispäevakus, esitab tarbijate kooperatiivi varumispunkti juhataja raamatupidamisse aruande varumiskaupade liikumisest. Aruanne koostatakse kahes eksemplaris järgmise vormi järgi (vt. lk. 207).

Selle aruande esimene eksemplar koos juurdelisatud sissetuleku- ja väljamineku-dokumentidega antakse varumispunkti juhataja poolt isiklikult tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse. Pärast aruande ja dokumentide kontrollimist annab raamatupidaja aruande teisel eksemplaril allkirja esimese eksemplari ja sellele juurdelisatud dokumentide vastuvõtmise kohta. Aruande ja dokumentide kontrollimine ja kinnitamine on põhimiselt analoogilised korrale, mis on ette nähtud kauba-aruannete kontrollimiseks ja kirjeldatud peatükis „Kaubaoperatsioonide arvestus".

Kui varutud toodangu eest maksis vahetult varumispunkti juhataja oma saadud rahalisest avansist, siis üheaegselt aruandega varutud toodangu liikumise üle esitab punkti juhataja avansi-aruande kulutatud summade kohta.

Ivanovo Tarb. Koop.
(organisatsioon)

Varumispunkt nr. 1.

ARUANNE nr. 15

põllumajanduslike toodete ja toorainete vastuvõtmise ja äraandmise üle aja eest 15. märtsist 1944. a. kuni 20. märtsini 1944. a.

Perekonnanimi, nimi, isanimi — Karassev, Gleb Nikolajevitš

Ametikoht — Punkti juhataja

Vastuvõetud (sissetulek)			Äraantud (väljaminek)		
Kuupäev	Milliste dokumentide järgi (nimetus ja nr.)	Summa	Kuupäev	Kellele ja milliste dokumentide järgi	Summa
16. III	Vastuvõtu-kviitungid nr. 354—420	142—70	16. III	N. Petrovo rajooni varumiskontorile väljamineku-stl. nr. 37 järgi	216—50
16. III	Sissetuleku-stl. nr. 84	67—80		jne.	
	jne.				
	Kokku	000—00		Kokku	000—00

Varuja (allkiri)

Aruanne on kontrollitud ja võib vastu võtta sissetuleku järgi 000 rbl. 00 kop. summas ning väljamineku järgi 000 rbl. 00 kop summas.

Kinnitada (allkiri) Raamatupidaja (allkiri)

Aruanne 14 sissetuleku-dokumendiga ja 2 väljamineku-dokumendiga

Andis ära (allkiri) Võttis vastu (allkiri)

21. märtsil 1944. a.

Varumispunkti juhataja avansiaruande väljamineku-osas näidatud summad peavad kinnitatud olema aruande sissetuleku-osas toodud andmetega varumiskaupade liikumise üle, muidugi välja arvatud see osa varumiskaupu, mis ei olnud tasutud selleks otstarbeks punkti juhatajale väljaantud avansist.

Kaupluste juhatajad või müüjad annavad varumiskaupade tasumiseks tehtud kulutuste üle aru kauba-rahaliste või kassa-aruannetega, milledele lisatakse juurde kõik nende poolt kaupluse müügisummast tasutud varumisdokumendid.

Kõik muud tarbijate kooperatiivi varujad, peale maakaupluste juhatajate või müüjate, üheaegselt varumistoodangu äraandmisega tarbijate kooperatiivi või tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu varumiskontori lattu, esitavad tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse avansiaruanded, milledele lisavad juurde vajalikud sissetuleku- ja väljamineku-dokumendid.

§ 32. Operatsioonid vastumüügi-kaupadega.

Eelpool oli märgitud, et mõnede põllumajanduslike toodete ja toorainete liikide (riiklikud vilja, kartuli, kanamunade kokkuostud, karusnahkade varumine jms.) kokkuostu ergutamise eesmärgil eraldatakse valitsuse poolt eri kaupade fondid vastumüügiks kolhoosidele, kolhoosnikele ja üksikmajapidamistele — põllumajanduslike toorainete toojaile.

Vastumüügi-kaubad omavad kindlalt määratud sihitust ja müüakse põllumajanduslike toodete ja toorainete andjaile kindlaksmääratud ekvivalendi järgi dokumentide ettenäitamisel, mis kinnitavad vastavate põllumajanduslike toodete ja toorainete andmise fakti tarbijate kooperatiivile.

Niisuguseks dokumendiks on vastuvõtu-kviitung, kusjuures selle tagakülge kasutatakse sel korral märkmete tegemiseks vastavate kaupade müügi kohta. Operatsioonid vastumüügi-kaupade sissetuleku ja realiseerimise üle arvestatakse üldisel alusel muude kaupadega kaubanduslikes jaemüügi-ettevõtteis (vt. peat. „Kaubaoperatsioonide arvestus"). Nende kaupade väljastamise vormistamise tehnika ja varaliselt vastutavate isikute aruandlus vilja, kartulite ja kanamunade kokkuostu alal erineb mõnevõrra teiste varumise liikide kaubastamise operatsioonide vormistamisest. Vaatleme alguses vastumüügi-kaupade operatsioonide vormistamise üldist korda. Järgnevalt selgitame aga operatsioonide erinevusi vastumüügi-kaupadega, milliseid toimetatakse riikliku vilja, kartulite ja kanamunade kokkuostul. Kõigi varumise liikide jaoks ühine vastumüügi-kaupade operatsioonide vormistamise kord seisneb alljärgnevas.

Toodete müüjale väljastatavate vastumüügi-kaupade summa kirjutatakse temale väljaantavasse vastuvõtu-kviitungisse. See kviitung jääb põllumajanduslike toodete ja toor-

ainete andja kätte senikauaks, kuni tema poolt pole täielikult ära kasutatud õigus vastumüügi-kaupade omandamiseks täies summas. Pärast seda võetakse kviitung ära ja antakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse.

Iga töötaja, kellele on ülesandeks tehtud vastumüügi-kaupade realiseerimine, esitab viispäevakute viisi nende kaupade liikumise kohta aruande järgmises vormis (vt. lk. 210).

Aruanne vastumüügi-kaupade sissetuleku ja müügi kohta koostatakse kahes eksemplaris. Üks aruande eksemplar sellele juurdelisatud sissetuleku- ja väljamineku-dokumentidega antakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse. Pärast dokumentide ja kaupade väljamineku vastavuse kontrollimist nende sihtülesandele annab raamatupidaja aruande edasi tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehele kinnitamiseks. Raamatupidaja poolt kontrollitud ja tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehe poolt kinnitatud vastumüügi-kaupade liikumise aruanne on dokumendiks kontrolli teostamiseks nende kaupade liikumise üle varaliselt vastutava isiku juures.

Peale eri aruande esitamise vastumüügi-kaupade liikumise kohta liidab kaupluse juhataja (müüja) nende kaupade sissetuleku ja realiseerimise operatsioonid ka oma kauba-rahalisse aruandesse üldistel alustel andmetega teiste kaupade liikumise kohta.

Põhjuste mõistmiseks, mis tingivad erilise korra vilja, kartulite ja kanamunade (riikliku kokkuostu alal) andjaile realiseeritavate vastumüügi-kaupade arvestamises, tuleb peatuda põhilistel operatsioonide vormistamise tehnika momentidel tootjatega nende toodete riiklikul kokkuostul.

Tarbijate kooperatsioonile kolhooside, kolhoosnike ja üksikmajapidajate poolt 1943. a. saagist müüdud vilja ja kartulite eest tasutakse kindlaksmääratud kokkuostuhindade alusel. Peale selle makstakse kolhoosidele ja kolhoosnikele nende poolt nisu, riisi, päevalilleseemnete, soja, riitsinuse, rapsi, seesami, sinepi ja käharlina müümisel rahalist preemialisandit. Preemia-lisandi suurus on määratud eraldi kolhoosidele ja kolhoosnikele, olenevalt nende poolt müüdud nisu, riisi ja teiste eelloetletud viljatoodete kogusest. Üksikmajapidamistele preemia-lisandit ei maksta.

Vilja ja kartulite vastuvõtmist riikliku kokkuostu korras vormistatakse kindlaksmääratud vormis vastuvõtu-kviitungi kirjutamisega kolmes eksemplaris. Üks kviitungi eksemplar

vastumüügi-kaupade sissetuleku ja realiseerimise üle põllum. toodete ja toorainete andjaile ajavahemikus 11. augustist 1943. a. kuni 15. augustini 1943. a.

Merkulova, Veera Ivanovna
(aruandekohusliku isiku perekonnanimi, nimi ja isanimi)

Punkti juhataja
(amet)

Kaupade nimetus	Jääk 11. augustiks		Sisse tulnud		Müüdud		Jääk 16. augustiks	
	Hulk	Summa	Hulk	Summa	Hulk	Summa	Hulk	Summa
Vildid, meeste jne.	18 p.	4212–	—	—	6	1402–	12	2808–
Kokku .								

Aruandekohusliku isiku allkiri Merkulova

Aruande kontrollis ning ..... sissetuleku-dokumendiga ja 6 väljamineku-dokumendiga võttis vastu

Raamatupidaja .....
(allkiri)

K i n n i t a n : Juhatuse esimees .....
(allkiri)

antakse vilja (kartulite) müüjale, teine läheb tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse, kolmas aga jääb vilja või kartulite kokkuostu teostanud ettevõtte töötaja kätte.

Preemia-lisandite summadele kirjutatakse eraldi kviitungid, samuti kolmes eksemplaris.

Vilja või kartulite andja kätte antud vastuvõtu-kviitungi ja preemia-lisandi kviitungi eksemplar on just selleks dokumendiks, mille alusel (kindlaksmääratud ekvivalendi järgi) kaupluse müüja müüb põllumajandustoodete andjale vastumüügi-kaupu.

Kui vilja või kartulite müüki toimetas kolhoos, siis peab kolhoosi esindaja vastumüügi-kaupade ostmisel peale vastuvõtu-kviitungite kaupluse müüjale ette näitama kolhoosi volituse vastumüügi-kaupade vastuvõtmiseks.

Vilja (kartulite) tooja võib oma õigust kaupade ostmiseks kasutada mitte ühekorraga ja mitte ainult ühes kaupluses. Arvestades seda asjaolu on vastumüügi-kaupade väljastamises ja varaliselt vastutavate isikute aruandluses nende operatsioonide kohta kehtestatud järgmine vormistamise kord.

Kaupade ostmisel näitab vilja või kartulite müüja kaupluse juhatajale ette vastuvõtu-kviitungi, mis tõendab tema õigust kaupade ostuks. Kui ostja omandab kaupu kogu summale (kindlaksmääratud ekvivalendi järgi tema poolt müüdud vilja ja kartulite väärtusega), siis võetakse kviitung ära ja kaupluse juhataja kirjutab selle teisele küljele (tindiga või keemilise pliiatsiga):

Arvlemised kaupade vastumüügi alal lõpetatud

Kui on võimalus, siis on parem seda pealkirja teha ülalnäidatud sisuga templi pealelöömisega.

Niisugune kviitung (mille järgi kõik arvlemised kaupade vastumüügi alal on lõpetatud) võetakse vilja (kartulite) andjalt ära ja esitatakse kaupluse juhataja poolt raamatupidamisse korras ja tähtaegadel, milledest juttu on allpool.

Kui ostja kasutab oma õigust osaliselt (omandab ainult osa kaupu), siis vastuvõtu-kviitungit (samuti ka kviitungit temale väljamakstud preemia-lisandile) ära ei võeta, vaid tehakse selle teisel küljel märge, milles märgitakse müüdud kaupade nimetus, kogus, hind ja kogusumma, samuti aga ka summa, mille ulatuses on toodete andjal veel õigus kaupu osta.

Kui kaupade saajaks on kolhoosi esindaja, tehakse samasugune märge ka volituse teisel küljel.

Üheaegselt märkega kviitungil kirjutab kaupluse juhataja müüdud kaubad järgmist vormi aruandesse (v. lk. 212).

See aruanne koos selle juurde kuuluvate täielikult kaubastatud kviitungitega esitatakse raamatupidamisse, kus pärast kontrollimist ja kinnitamist seda kasutatakse alusena vilja-kartulite kokkuostufondi kaupade väljamineku koguselis-summaliseks raamatupidamis-arvestuseks.

Lisa kauba-rahalise aruande nr. ..... juurde.

Aruanne teravilja-kartulite kokkuostufondi vastumüügi-kaupade kohta riiklikul kokkuostul 1943. a. saagist.

Magasin (kauplus) nr. ..... Tarbijate kooperatiivi nimetus .....

Rajoon ..... Oblast, krai, vabariik .....

Varaliselt vastutava isiku perekonna-, ees- ja isanimi .....

viispäevaku kohta ..... kuni ..... kuup. (incl.) ..... kuu 194..... a.

Esitatud kviitungite nr-id		Viljakultuur	Kolhoosi nimetus ja asukoht; voliniku perekonna-, ees- ja isanimi	Väljastatud vastumüügina					Ostja allkiri kaupade saamise kohta iga kviitungi järgi (rublade summa sõnadega)	Vastuvõetud vilja ja kartuli väärtuse summa esitatud kviitungi järgi, mis jäi kaubastamata
				Kaupade nimetus	Kogus	Müügihind	Müügihinna summas			
Vastuvõtu	Preemialisandile teravilja kohta		Kolhoosniku või üksikmajapidaja perekonna-, ees- ja isanimi ning elukoht				Iga kauba järgi	Kokkuvõttena esitatud kviitungi järgi		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
							Kokku .			

Siia on juurde lisatud ..... täielikult kaubastatud kviitungit ja ..... kolhoosi volitust.

„.....“ ..... 194..... a. Magasini (kaupluse) juhataja .....

(allkiri)

Vastavalt Tsentrosojuzi juhenditele arvestatakse vilja ja kartulite kokkuostu ergutamiseks ettenähtud vastumüügi-kaubad rahaliselt ja koguseliselt eraldi muudest kaupadest. Seoses sellega koostatakse niisuguste kaupade kohta eraldi kauba-rahaline aruanne, mis koos kõigi selle juurde kuuluvate sissetuleku- ja väljamineku-dokumentidega antakse tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse mitte harvemini kui kord viispäevakus (üheaegselt kauba-rahalise aruandega operatsioonide kohta muude kaupadega).

Analoogiline vormistamise ja arvestamise kord on sisse seatud ka vastumüügi-kaupade suhtes kanamunade riikliku kokkuostu alal.

Erinevus nende kaupade väljastamise vormistamises on tingitud sellest, et kanamunade müüja omab õigust peale vastumüügi-kaupade osta tarbijate kooperatiivi kaupluses väljaspool järjekorda teatava koguse veini-viina-saadusi (1 liitri iga 30 müüdud kanamuna kohta). Sellepärast võetakse sel juhul kviitung kanamunade andjalt ära alles pärast seda, kui ta ostab kõik temale ekvivalendi järgi kuuluvad kaubad ja kasutab ära oma õiguse veini-viina-saaduste ostuks väljaspool järjekorda.

Teine erinevus kanamunade kokkuostu operatsioonides seisneb selles, et vastumüügi-kaupade ostmiseks omavad õigust mitte üksi kanamunade müüjad, vaid ka kokkuostu teostanud töötajad (neile selle töö eest kuuluva tasusumma piires).

Kaupade müügi aluseks neile töötajaile on tarbijate kooperatiivi raamatupidamise poolt koostatavad arvutused neile makstava komisjonitasu kohta. Need arvutused esitatakse töötajate poolt tarbijate kooperatiivi kauplusse; kaupluse müüja, tehes selle teisel küljel samasugused märkmed nagu kviitungilgi ja kirjutades väljastatud kaubad aruandesse, annab kõik kaubastatud arvutuslehed tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse ühistel alustel teiste kanamunade riikliku kokkuostu ergutamiseks ettenähtud vastumüügi-kaupade väljastamise dokumentidega.

§ 33. Varumisoperatsioonide arvestamine tarbijate kooperatiivi raamatupidamises.

Kolhoosidelt, sovhoosidelt, kolhoosnikelt ja üksikmajapidamistelt sissetulevate põllumajanduslike toodete ja toorainete arvestamist teostatakse tarbijate kooperatiivides kontol nr. 5 „Varumiskaubad".

Varumiskaubad arvestatakse ostuhinnaga, mis koosneb vastava toodangu liigile ja sordile määratud varumishinnast ning varumishinna lisandist või mahaarvamisest, tingitult kauba kvaliteedist.

Varumiskaupade ostuväärtusse e i a r v a t a küüdiveolisandit, kuna see arvestatakse käibekulude kontol. Samuti ei või varumiskaupade ostuhinda arvata preemia-lisandit, kuna viimased makstakse toodete andjatele reeglina välja pärast toodangu realiseerimist ja see kajastub toodangu realiseerimise üldtulu vähenemises (kui see kaetakse tarbijate kooperatiivi poolt saadavast juurdehindlusest), või tasutakse rahandusorganite või kõrgemaastmelise organisatsiooni poolt (kui see oli välja makstud tingimusel, et need summad tagastatakse tarbijate kooperatiivile).

Ei kuulu varumiskaupade ostuväärtusse ka kolhoosidele lepingute järgi makstavad tasusummad jahitööndusele kaasaaitamise eest, tööd lepingute sõlmimiseks põllumajanduslike toodete ja toorainete kokkuostuks ja muud maksed, mis on seotud varumistööde organiseerimisega. Kõik sedalaadi maksed on varumisoperatsioonide teostamise kulud ja arvestatakse järelikult kontol nr. 8 „Käibekulud".

Kirjendite aluseks kontol nr. 5 „Varumiskaubad" on kontrollitud ja ettenähtud korras kinnitatud varujate aruanded ning nendele aruannetele juurdelisatud algdokumendid.

Kui tarbijate kooperatiivi raamatupidaja avastab vastuvõtu-kviitungite kontrollimisel eksitused väljaarvutustes toodangu andja kahjuks, siis vähemmakstud summasid ei saa arvestada varumiskaupade ostuhinna vähendamiseks. Niisugused summad tuleb arvestada kui tarbijate kooperatiivi võlg toodangu andjaile. Andjaile vähemmakstud summade arvestamiseks tuleb kontos nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid" (allkonto „Varumiskaupade tootjad") neile isikuile avada

isiklikud kontod. Niisuguse võlgnevuse peab tarbijate kooperatiiv tasuma lühima aja jooksul.

Võib osutuda ka vastupidist: varuja maksab vea tagajärjel hindades, kokkuvõtetes jms. vastuvõetud toodangu eest andjale rohkem. Niisugused summad kantakse tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehe korraldusel varuja arvele allkontol „Kahjutasumaksekohuslikud isikud" ja nõutakse temalt sisse harilikus korras.

Varumiskaupade sissetulekuks-arvestamise momendiks on reeglina nende vastuvõtmise aeg varuja juures. Siiski mõnede varumiskaupade kohta on Tsentrosojuzi presiidiumi poolt kehtestatud lihtsustatud kord nende sissetulekuks-arvestamiseks. Säärasel korral kajastatakse kaupade vastuvõtmise fakt mitte nende vastuvõtu momendi järgi varuja poolt, vaid nende saabumise aja järgi tarbijate kooperatiivi varumislattu või äraandmise järgi varumiskontorisse (kui varuja annab toodangu ära mitte tarbijate kooperatiivi lattu, vaid vahetult varumiskontorisse).

Kaupade loetelu, millede kohta on kehtestatud niisugune sissetulekuks-arvestamise kord tarbijate kooperatiivi raamatupidamises, kinnitatakse Tsentrosojuzi presiidiumi poolt.

Varuja aruande alusel varumiskaupade sissetuleku kohta, mis on tasutud tema poolt varumisoperatsioonideks saadud avansist, koostab tarbijate kooperatiivi raamatupidaja järgmise lausendi:

Konto nr. 5 „Varumiskaubad" deebet

Konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid" kreedit (Allkonto „Aruandekohuslikud isikud").

Kui varumiskaupade tasumist toimetati tarbijate kooperatiivi kassast, siis krediteeritakse mitte deebitoride ja kreeditoride kontot, vaid kassakontot.

Eelpool oli märgitud, et mõnede varumise liikide alal annab tarbijate kooperatiiv toodete andjatele avansse. Nende avansside arvestamiseks on tarbijate kooperatiivi kontoplaanis eraldatud kontos nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid" allkonto „Varumiskaupade tootjad". Väljaantud avansi summa kirjutatakse selle allkonto deebetisse; lepingus kokkulepitud toodete saamisel arvestab tarbijate kooperatiiv välja selle

osa antud avansist, mis proportsionaalselt vastab äraantud toodete ja lepingu kogusumma väärtusele, ja kirjutab väljaarvestatud summa allkonto „Varumiskaupade tootjad" kreeditisse.

Näide. Oletame, et tarbijate kooperatiiv andis tulevasele karusnahkade andjale kassast avanssi 300 rubla. Lepingus kokkulepitud varumise kogusumma võrdub 1500 rublaga. Määratud tähtajaks andis lepinguosaline tarbijate kooperatiivile karusnahku ära 600 rubla eest, s. o. 40% lepingus ettenähtud kogusest. Sel juhul tarbijate kooperatiiv maksab andjale sularahas 480 rubla, 120 rubla aga arvestab antud avansi katteks. Selleks, et jooksvaid arvlemisi ja avansi arvlemisi mitte ühetaolisteks teha, soovitatakse niisugustel juhtudel kontrahendile avada kaks kontot: üks avansi, teine aga jooksvate arvlemiste jaoks antud toodangu eest. Jooksva arvestamise kontodel kõik need operatsioonid kajastuvad nii:

Kirjendite skeem

andjatega vahekordade arvestamiseks neile varumiskaupade hankimiseks väljaantud avansside alal.

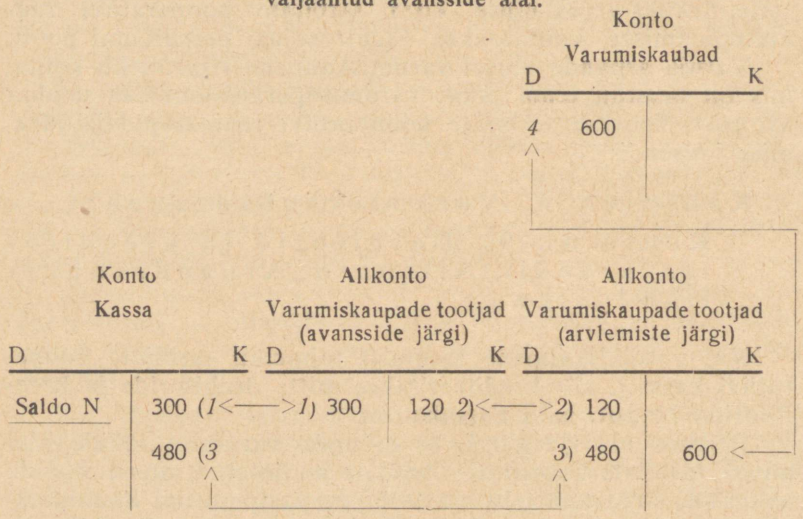

Eelpool oli märgitud, et mõnede varumiskaupade liikide juures on kehtestatud juurdemaksud toodangu kohaletoomise eest tarbijate kooperatiivi vastuvõtupunkti kauba andja

transpordivahenditega (küüdiveo-juurdemaks). Need juurdemaksud ei lähe varumiskaupade ostuhinda, vaid arvestatakse käibekulude kontol. Arutame läbi näite varumiskaupade ostu arvestamise kohta, millejuures makstakse küüdiveo-juurdemaksu.

N ä i d e. Tarbijate kooperatiivi varumispunkti on keeduvilja kohustusliku varumise arvel riigile vastu võetud kapsaid, millede ostuhind on 80 rubla. Peale mittetasutava raadiuse tarbijate kooperatiivi rajoonis on kohaleveo-tasu kindlaks tehtud 12-rublalises summas. Kauba andja sai temale kuuluva tasu kapsaste eest ja küüdiveo-juurdemaksu tarbijate kooperatiivi kassast. Jooksva arvestamise kontodel see operatsioon kujutatakse nii:

K i r j e n d i t e s k e e m
küüdiveo-juurdemaksu arvestamisel.

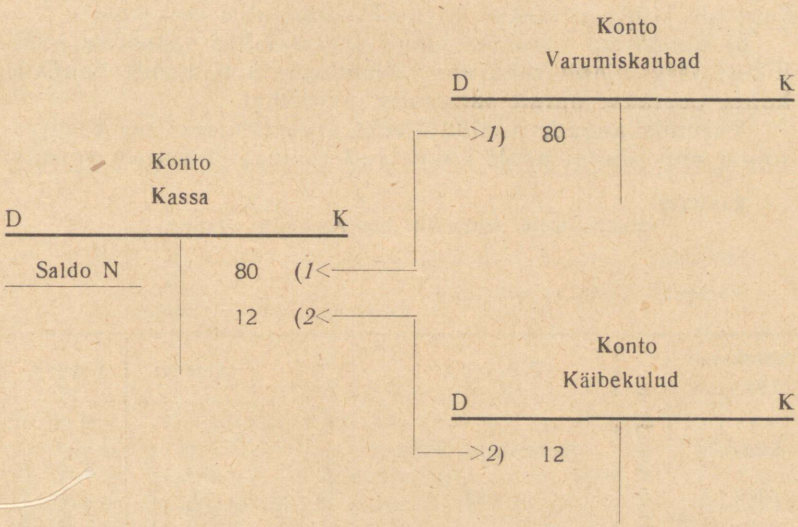

Inventeerimisel selgitatud varumiskaupade puudujäägid kantakse nagu kaubanduslikes ettevõteteski:

a) kaupade loomuliku kao normide piires — käibekulude kontole;

b) üle kaupade loomuliku kao piiride — selles süüdiolevate isikute kontodele, allkontos „Isikud puudujääkide (peale

väikeste) alusel" (või vastavatel juhtudel allkontos „Isikud väikeste puudujääkide alusel (tsiviilkohtu korras sissenõutavad)") ja nõutakse sisse samas korras, kui kaubanduslikes ettevõteteski, s. o. turuhinnas.

Varumiskaupade praak ja riknemine kantakse varaliselt vastutavate isikute kontodele, allkontos „Kahjutasumaksekohuslikud isikud" ja nõutakse sisse tavalises korras. Kui tarbijate kooperatiivi juhatus teeb kindlaks, et varumiskaupade riknemine ei toimunud varumispunkti juhataja süü läbi, siis riknenud kaupade väärtus kantakse maha varumiskaupade kontolt ja kirjutatakse käibekulude kontole.

Varumiskaupade konto analüütilist arvestust peetakse kahesuguselt:

a) Tsentrosojuzi presiidiumi poolt kinnitatud nimestiku järgi tuleb osa varumiskaupadest toodangu liikide ja sortide järgi arvestada rahalises ja naturaal-väljenduses, s. o. nende kaupade kohta peetakse koguselis-summalist arvestust;

b) ülejäänud varumiskaubad arvestatakse varumise põhiliikide järgi ainult rahalises väljenduses, s. o. nende kaupade kohta peetakse ainult summalist arvestust.

Varumiskaupade analüütiliseks arvestamiseks on Tsentrosojuzi presiidiumi poolt kinnitatud raamat järgmises vormis:

KONTO .....
(kauba, toote, materjali, põhivahendite nimetus)

Mõõtühik .....

Varaliselt vastutav isik .....
(perekonna-, ees- ja isanimi)

Sissekanne 194..... a.		Dokumendi nr.	Tekst	Korresp. konto nr.	Hind	Deebet		Kreedit	
Kuupäev	žurn. kirj. nr.		operatsiooni lühike sisu			kogus (arvus, kaalus, mõõdus)	Summa	kogus (arvus, kaalus, mõõdus)	Summa
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Algdokumendid, mis on varumiskaupade konto deebetisissekannete aluseks analüütilise arvestuse raamatus (vastuvõtu-kviitungid, varumisaruanded), tulevad tarbijate kooperatiivi raamatupidamisse varujate, kooperatiivsete ja kolhooslike kogujate avansi- ja kauba-aruannete juures, kaupluste juhatajate kauba-rahaliste aruannete ning lõpuks keskkassa kassa-aruannete juures. Iga vastuvõtu-kviitungi eraldi registreerimine viiks määratusuure hulga sissekannete tegemisele analüütilise arvestuse raamatus, muudaks väga keeruliseks käibearuande koostamise kuu lõpul ja raamatupidamise analüütilise arvestuse andmete võrdlemise varumispunkti juhataja sissekannetega laoarvestuse raamatus. Sellepärast koondatakse kõik raamatupidamisse sissetulevad vastuvõtu-kviitungid pärast kontrollimist varutud toodangu liikide (nimetuste) järgi kokku ja kantakse vastuvõetud varumiskaupade aruandesse järgmises vormis:

Toote nimetus			Toote nimetus			Toote nimetus		
Kviitungite nr-id	Kogus	Summa	Kviitungite nr-id	Kogus	Summa	Kviitungite nr-id	Kogus	Summa

Selle aruande vastavate lahtrite kokkuvõtted (kogus ja summa) toodangu iga liigi (nimetuse) järgi kirjutatakse varumiskaupade analüütilise arvestuse raamatusse, mis tunduvalt vähendab analüütiliste sissekannete arvu, ilma et arvestuse kvaliteet sellega kuidagi alaneks ja analüütilise arvestuse kontrolliv tähtsus väheneks. Peale selle on see aruanne kassast või aruandekohusliku isiku avansist makstud summade õigsuse kontrollimise vahendiks.

Varumiskaupade müügikäive arvestatakse tarbijate kooperatiivis kontol nr. 7 „Kauba müük“ — allkonto „Varumiskauba müük“. Selle allkonto deebetisse kirjutatakse müüdud kaupade ostuväärtus, kreeditisse aga väljumisväärtus.

Vahe müüdud kaupade väljumis- ja ostuväärtuse vahel on brutotulu varumiskaupade realiseerimisest ja arvestatakse kuu lõpul allkontolt „Varumiskauba müük“ ümber kontole nr. 23 „Kahjumid ja kasumid“ (allkonto „Mitmesugused kulud ja tulud“ — kirjes „Brutotulu varumiskaubalt“).

N ä i d e. Kuu jooksul andis tarbijate kooperatiiv neli korda varumiskaupu oma tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu varumiskontorile:

5. märtsil	1944. a.	ostuhinnaga	650 rbl.,	müügihinnaga	850 rbl.
10. „	1944. a.	„	420 rbl.,	„	580 „
15. „	1944. a.	„	1150 rbl.,	„	1640 „
18. „	1944. a.	„	1480 rbl.,	„	1950 „
Kokku märtsis		ostuhinnaga	3700 rbl.,	müügihinnaga	5020 rbl.

Raha nende kaupade realiseerimisest on varumiskontori poolt ümber arvestatud tarbijate kooperatiivi arvelduskontole.

Varumiskaupade realiseerimisest saadud tarbijate kooperatiivi brutotulu 1320 rbl. summas arvestatakse kuu lõpul kontole nr. 23 „Kahjumid ja kasumid“. Jooksva arvestamise kontodel need operatsioonid kajastatakse nii (vt. lk. 221).

Tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu varumiskontori ülesandel võib tarbijate kooperatiiv varumiskaubad anda vahetult riikliku varumisorganisatsiooni lattu. Niisugustel juhtudel teeb tarbijate kooperatiiv tavaliselt arvlemised riikliku varumisorganisatsiooniga tarbijate kooperatiivide maakondliku (rajooni) liidu varumiskontori kaudu. Kaupade tegeliku äraandmise tõendamiseks näitab tarbijate kooperatiiv varumiskontorile ette riiklikult varumisorganisatsioonilt saadud vastuvõtu-dokumendi. Tarbijate kooperatiivi operatsioonid kaupade äraandmises vahetult riiklikule varumisorganisatsioonile, mil arvlemine nende eest toimub varumiskontori kaudu, kajastuvad raamatupidamis-arvestuses samuti, nii kui see oli kujutatud eeltoodud näites.

Kui aga tarbijate kooperatiivil tuleb kaupu müüa mööda minnes varumiskontorist, siis sel juhul tuleb kaupu vastuvõtva organisatsiooni nimele välja kirjutada arve (standardvormis), milles on vaja näidata kaupade ostuhind, juurde arvata käibemaks ja kogu hinnalisandi summa tarbijate kooperatsiooni kasuks, mitte aga ainult tarbijate kooperatiivile kuuluv osa hinnalisandist. Varumiskontorile kuuluv osa hinnalisandist kirjutatakse varumiskontori konto kreeditisse, ülejäänud osa aga jääb tarbijate kooperatiivi brutotuluks.

Kirjendite skeem

varumiskaupade müügi arvestamises maakondliku (rajooni) varumiskontori kaudu.

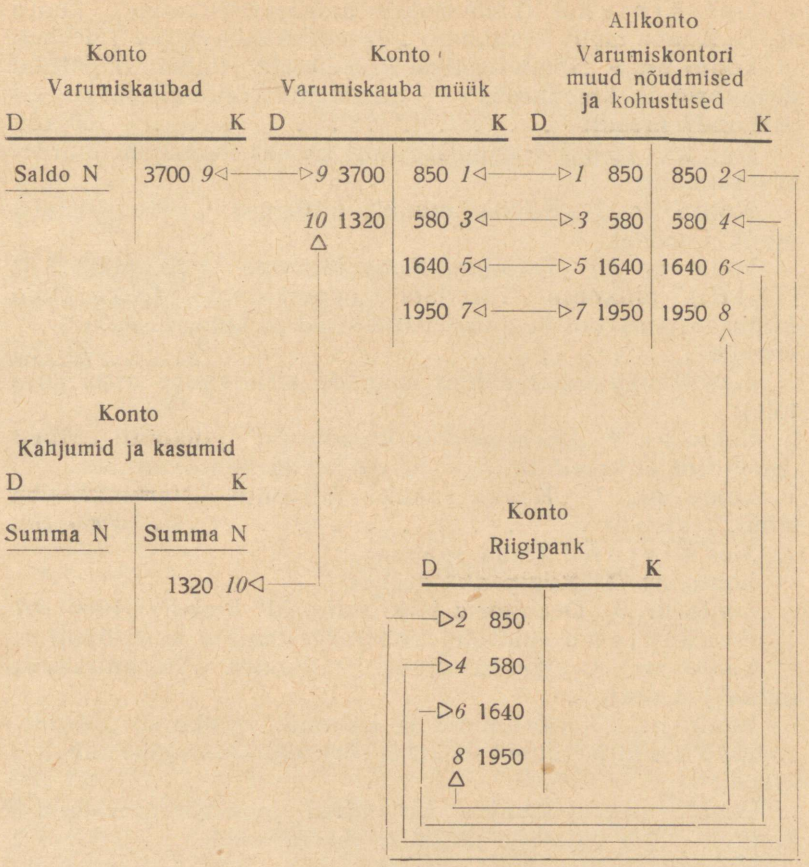

Näide. Tarbijate kooperatiiv andis kaubad riiklikule varumisorganisatsioonile ja teostas temaga otseselt arvlemist. Raha kaupade eest tuli tarbijate kooperatiivi arvelduskontole. Äraantud kaupade ostuhind on 800 rubla. Käibemaks on 160 rubla, hinnalisand (komisjon) 120 rubla, millest 40 rubla arvatakse varumiskontori kasuks. Nende operatsioonide kohta tuleb teha järgmised kirjendid:

1-ne kirjend (varumiskaupade ümberarvestamine): konto nr 7 „Kauba müük" (allkonto „Varumiskauba müük") deebet; konto nr. 5 „Varumiskaubad" kreedit . . 800 rbl.

2-ne kirjend (käibemaksu juurdearvestamine): konto nr. 7 „Kauba müük" (allkonto „Varumiskauba müük") deebet,

konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid" (allkonto „Muud deebitorid ja kreeditorid" — maakonna (rajooni) rahandusosakond) kreedit . . . . . 160 rbl.

3-as kirjend (varumiskontori kasuks komisjoni juurdearvestamine):

Konto nr. 7 „Kauba müük" (allkonto „Varumiskauba müük") deebet,

konto nr. 10 „Tarbijate Kooperatiivide Maakondlik Liit (TKML)" (allkonto „Tarbijate Kooperatiivide Maakondliku Liidu varumiskontori muud nõudmised ja kohustused") [1] kreedit . . . . . 40 rbl.

4-as kirjend (müüdud kaupade kirjutamine ostja kontole):

konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid" (allkonto „Muud deebitorid ja kreeditorid" — ostja isiklik konto) deebet,

konto nr. 7 „Kauba müük" (allkonto „Varumiskauba müük") kreedit . . . . . 1080 rbl.

5-es kirjend (raha saamine):

konto nr. 2 „Riigipank" deebet,

konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid" kreedit 1080 rbl.

6-es kirjend (üldtulu ümberarvestamine kuu lõpul):

konto nr. 7 „Kauba müük" (allkonto „Varumiskauba müük") deebet,

konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid" (allkonto „Mitmesugused kulud ja tulud" — kirje „Brutotulu varumiskaubalt") kreedit . . . . . 80 rbl.

Nende operatsioonide kirjendeid jooksva arvestamise kontodel võib kujutada järgmise skeemi näol:

---

[1]) Esimese, teise ja kolmanda kirjendi võib ühendada üheks liitkirjendiks:

Konto nr. 7 „Kauba müük" (allkonto „Varumiskauba müük") deebet 1000 rbl.,

konto nr. 5 „Varumiskaubad" kreedit 800 rbl.,

konto nr. 9 „Deebitorid ja kreeditorid" kreedit 160 rbl.,

konto nr. 10 „Tarbijate Kooperatiivide Maakondlik Liit (TKML)" kreedit 40 rbl.

Kirjend on siin operatsioonide järgsuse selgitamiseks liigendatud.

Kirjendite skeem

varumiskaupade müügi arvestamiseks, mööda minnes maakondlikust (rajooni) varumiskontorist.

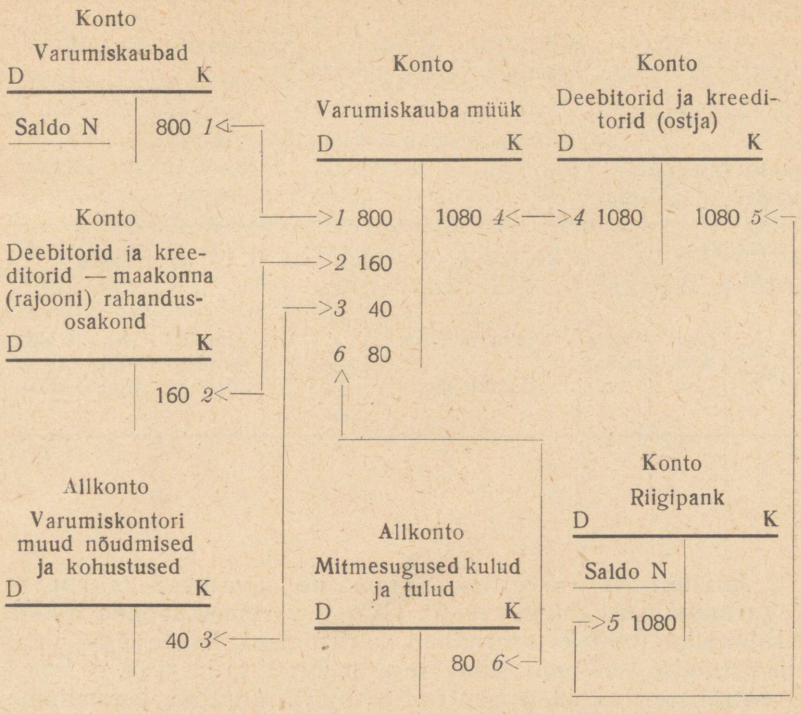

Varumiskaupade üleandmine tarbijate kooperatiivile kuuluvaisse kaubandusettevõtteisse või ühiskondliku toitlustamise ettevõtteisse, mida teostatakse kõrgemaastmeliste organite loal, loetakse samuti varumiskaupade müügiks ja kantakse läbi allkontos „Varumiskauba müük". Kirjendid käibemaksu ja komisjonitasu arvestamiseks on varumiskaupade üleandmisel oma ettevõtteisse analoogilised eeltoodud näites selgitatutega.

Tarbijate kooperatiivi poolt varumiskontorilt saadavad täiendavad hinnalisandid põllumajanduslike toodete ja tooraine äraandjatele makstud lisandite tasumiseks ning tarbijate kooperatiivi enda küüdiveokulude katteks kaupade

kohaletoimetamisel varumiskontori laoni, preemia-lisandid ja muud juurdemaksud kantakse varumiskaupade müügist saadava brutotulu suurendamiseks (konto nr. 23 „Kahjumid ja kasumid").

Analüütilist arvestust allkonto „Varumiskauba müük" kohta peetakse järgmist vormi raamatus:

Müügikonto .....
(kaubarühma nimetus varumisliikide järgi)

tsentraliseeritud / detsentraliseeritud varumine

Sissekanne 194.... a.		Tekst		Korresp. konto nr.	Deebet	Kreedit		
Kuupäev	Žurn. kirj. nr.	Dokumendi nr.	Operatsioonide lühike sisu			Müüdud ostuhindadega	Komisjonitasu	Kokku kreeditis
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Analüütilise arvestuse raamatus avatakse allkontos „Varumiskauba müük" eraldi kontod varumiskaupade liikide (rühmade) (näiteks toornahad, karusnahad, keeduviljad jne.) ja varumise iseloomu (läbiviimise meetodite) järgi (s. o. lahus tsentraliseeritud ja detsentraliseeritud). Kontode jagunemine varumise iseloomu järgi tsentraliseeritud ja detsentraliseeritud varumise arvestamise kontodeks on vajalik seoses nende varumise liikide mitmesuguste käibemaksu määradega. Samas raamatus avatakse eraldi kontod ka varumiskaupade realiseerimise viiside järgi: 1) varumiskaupade realiseerimine kõrgemaastmelistele kooperatiiv-organisatsioonidele (maksuvaba käive), 2) varumiskaupade realiseerimine eemalseisvatele organisatsioonidele (maksustatav käive) ja 3) varumiskaupade realiseerimine oma majapidamises (maksustatav käive). Niisugune varumiskaupade realiseerimise kontode jagunemine annab ühest küljest võimaluse kiiresti kontrollida käibemaksu arvestamise õigsust ja teisest küljest varumiskaupade väljamineku õigsust.

Allkonto „Varumiskauba müük“ kuu lõpul saldot ei oma, kuna viimane, nagu eelpool märgitud, arvestatakse kuu lõpul ümber allkontole „Mitmesugused kulud ja tulud“ kirje „Brutotulu varumiskaubalt“ järgi.

Varumisoperatsioonide kulud arvestatakse tarbijate kooperatiivides kontol nr. 8 „Käibekulud“ allkontos „Varumiskauba käibekulud“. Varumise käibekulude üksikute kirjete nomenklatuuri ja sisu käsitatakse järgnevalt peatükis „Käibekulude arvestamine“. Tarbijate kooperatiivi poolt varumisoperatsioonideks saadavate krediitide arvestamine, samuti ka tarbijate kooperatiivi arvlemiste arvestamise tehnika varumiskontoriga avanss-krediidi ja jooksvate operatsioonide alal leidsid käsitamist peatükis „Rahaliste, arveldus- ja krediidi-operatsioonide arvestus“..

Sisukord:

Lk.

Eessõna 3

I peatükk. Raamatupidamis-arvestuse organiseerimine tarbijate kooperatiivides.

§ 1. Raamatupidamis-arvestuse osa ja ülesanded tarbijate kooperatiivis 7
§ 2. Tarbijate kooperatiivi arveala aparaadi struktuur ja töö organiseerimine 10
§ 3. Tarbijate kooperatiivi jooksva arvestuse kontode plaan (kontoplaan) 14
§ 4. Sünteetilise ja analüütilise arvestuse vormid 15
§ 5. Dokumendid ja dokumendiliiklus 23

II peatükk. Rahaliste, krediidi- ja arveldus-operatsioonide arvestus.

§ 6. Üldised reeglid rahaliste, krediidi- ja arveldus-operatsioonide arvestuses 27
§ 7. Kassa-operatsioonide arvestus 28
§ 8. Arvelduskonto Riigipangas 36
§ 9. Lühi- ja pikaajaliste laenude arvestus 43
§ 10. Tarbijate kooperatiivi arvlemised tarbijate kooperatiivide maakondliku liiduga 47
§ 11. Tarbijate kooperatiivi juhatuse sisemiste arvlemiste arvestamine tema isemajandavate ettevõtetega 51
§ 12. Arvlemiste arvestamine deebitoridega ja kreeditoridega . . 52
§ 13. Aruandmisele kuuluvate summade arvestamine 55
§ 14. Arvlemiste arvestamine töötasude alal 58
§ 15. Mitmesuguste arvlemiste arvestus 68

III peatükk. Kaubaoperatsioonide arvestus.

§ 16. Kaubaoperatsioonide arvestamise ülesanded 77
§ 17. Kaupade hindamine 78
§ 18. Kaupade tarbijate kooperatiivi saabumise vormistamine . . 85
§ 19. Kauba väljaandmise vormistamine tarbijate kooperatiivi kauplustes 101
§ 20. Muude kaubaoperatsioonide dokumentatsioon 108
§ 21. Taara arvestamine 116
§ 22. Operatiivse kontrolli organiseerimine kaupade liikumise üle 117
§ 23. Tarbijate kooperatiivi kaubanduslike jaemüügi-ettevõtete juhatajate aruandlus 121
§ 24. Kaubanduslike ettevõtete aruannete ja dokumentide kontrollimine, vastuvõtmine, kinnitamine ja arvealaline läbitöötamine tarbijate kooperatiivi raamatupidamises 131
§ 25. Kaubaoperatsioonide sünteetilise ja analüütilise arvestamise organiseerimine tarbijate kooperatiivis 135
§ 26. Normeeritavate kaupade raamatupidamis-arvestuse iseärasused tarbijate kooperatiivi kaubanduslikes jaemüügi-ettevõtteis 158
§ 27. Elanikkonnalt asjade ülesostu operatsioonide arvestamine . 168
§ 28. Kaupade inventeerimine tarbijate kooperatiivide kaubanduslikes jaemüügi-ettevõtteis 172

IV peatükk. Varumisoperatsioonide arvestamine.

§ 29. Üldised reeglid varumisoperatsioonide organiseerimise kohta tarbijate kooperatiivides 182
§ 30. Varumisoperatsioonide dokumentidega vormistamine ja arvlemiste organiseerimine toodete andjatega 187
§ 31. Põllumajandusliku toodangu ja toorainete arvestamine varumispunktis ja varujate aruandlus 206
§ 32. Operatsioonid vastumüügi-kaupadega 208
§ 33. Varumisoperatsioonide arvestamine tarbijate kooperatiivi raamatupidamises 214

Tõlkinud J. Mõttus.

Vastutav toimetaja A. Saviir.

Keeleline toimetaja J. Väinaste.

Ladumisele antud 14. III 1947. Trükkimisele antud 7. V 1947. Trükiarv 3200. Paber 56:79, 1/16. Trükipoognaid 14,25. Arvutuspoognaid 16,8. Trükitähti trükipoognas 47 792. MB-02518. Trükikoda „Punane Täht", Pikk tän. 54. Tellimise nr. 463.

На эстонском языке.

Н. Д. Цемко и И. Н. Дудов. Курс бухгалтерского учета в потребительских обществах и райпотребсоюзах. Часть I.

RBL. 15.–

330